Alef

SCIENCE FICTION MAGAZIN

14

11000 DINARA

MEKINTAJER
KERI
LAJBER
REMEC
VOTSON

Alef SCIENCE FICTION MAGAZIN
Broj 14 11.000 din.

Prečnik Alefa iznosi oko dva-tri santimetra, ali kosmički prostor bio je tamo u nesmanjenoj veličini.

H. L. BORHES

S A D R Ž A J

Odgovorni urednik Milorad Predojević
Urednik Boban Knežević
Likovni urednik Dragoljub Stanković

ДНЕВНИК

Izdaje: NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST 21.000 NOVI SAD, Vojvođanskih brigada 7/VI

REČ UREDNIKA

JEDNO PRECIZNO PITANJE I NEKOLIKO MOGUĆIH ODGOVORA

Pitanje je zaista precizno: dogada li se sa SF-časopisima u SFRJ isto što se dogodilo krajem četrdesetih u SAD? Podsetimo se: strahovita poskupljenja štamparskih troškova i papira dovela su do gašenja većine časopisa, samim tim i SF-časopisa, i naučna fantastika, dotad gotovo isključivo prezentirana kroz magazine, seli se u knjige. Mada, što se SF-časopisa tiče ima određenih razlika izmedu SAD 1949. godine i nas sada, sličnosti su takve da ne treba olako preći preko njih. No, pođimo redom.

Nije potrebna nikakva posebna mudrost da bi se videlo kako situacija sa ALEF-om nije sjajna. Uprkos tome što je pripremljeno nekoliko brojeva unapred, nismo uspeli da uhvatimo redovni mesečni ritam. Tačne razloge je teško utvrditi, ali se u globalu može reći da su »organizaciono-tehničke« prirode. To vam je ono kada su svi pomalo krivi a niko ne snosi odgovornost. No, tu se za sada ništa bitno ne može poboljšati — ALEF će se i dalje pojavljivati u koliko-toliko ujednačenom ritmu, bez oznake kom mesecu pripada, ispunjen raspoloživim pričama i prilozima u težnji da u ovim vanredno teškim vremenima opstane što duže.

A vremena su posebno nepovoljna za štamparstvo, gde se cena papira menja doslovno iz meseca u mesec, svaki put za trideset ili četrdeset odsto, što već godinama daje ukupnu godišnju brojku dva do tri puta veću od zvanično priznate inflacije. S tim u vezi, maltene svaki broj ALEF-a ima drugu cenu i tu, takođe, ništa ne možemo, nećemo više ni da pominjemo ta svakomesečna poskupljenja — radićemo na ovaj način, pod ovakvim uslovima, dokle budemo mogli.

Nekada je papir učestvovao u prodajnoj ceni samo sa pet do osam procenata, a sada premašuje i četrdeset odsto. Pored opštepoznatih posledica (kontinualna poskupljenja...) javlja se i jedan propratni element koji umnogome narušava stabilnost časopisa i preti da u Jugoslaviji izazove krizu časopisa sličnu pomenutoj krizi u SAD. O čemu se radi?

Da bi časopis uspešno poslovao, po priznatim svetskim standardima, štampani tiraž mora biti daleko veći od prodatog. Pogledajmo ukratko kakvi su prosečni bilansi štampe i prodaje vodećih američkih SF-časopisa po broju u 1988. godini. (Prvi broj posle imena časopisa predstavlja ukupno štampani tiraž jednog broja, zatim sledi broj pretplatnika, broj primeraka iznesenih na kioske, broj prodatih primeraka i procenat.)

ABORIIGINAL SF (15278 — 9625 — 5653 — 2485 — 44%)
AMAZING (32411 — 2903 — 29508 — 11992 — 41%)
ANALOG (147621 — 82597 — 65025 — 17668 — 27%)
ISAAC ASIMOV'S (113162 — 72579 — 40583 — 9684 — 24%)
F and SF MAGAZINE (75202 — 47153 — 28049 — 12479 — 44%)
TWILIGHT ZONE (134564 — 44423 — 90141 — 22044 — 25%)

Prosek: izneseno na kioske 258959 primeraka, prodato 76352, ili 29,5%.

Drugim rečima, za uspešnost jednog časopisa bitno je da se u što većem broju pojavljuje na kioscima, po cenu da remitenda bude i preko sedamdeset odsto. __

I tu dolazimo do glavnog problema. U uslovima koji vladaju u jugoslovenskom štamparstvu, gde se remitenda iznad trideset odsto smatra katastrofom, plasirati časopis po svetskim standardima jednostavno je nemoguće. Postoji li neko drugo rešenje? Pogledajmo šta su Amerikanci uradili u ovakvoj situaciji pre četrdeset godina... Ugasili su većinu časopisa. To uvek možemo, međutim, mi tragamo za

načinom da održimo izdavaštvo i ALEF u ovim vanredno nepovoljnim uslovima. Postoji li, ipak, neko rešenje?

Pogledajmo ponovo liste američkih časopisa. Zapažamo orijentaciju na pretplatu, čak sedamdeset sedam odsto prodatih primeraka išlo je preko pretplate. Recimo, ASIMOV'S ima (osim prve godine svog postojanja) uvek preko sedamdeset hiljada pretplatnika, a rekordno i osamdeset osam hiljada, što praktično znači da svake godine proda milion primeraka unapred (imaju trinaest brojeva godišnje). Kod nas je pretplata na časopise slabo razvijena, meri se stotinama i ne predstavlja nikakav bitan izvor prihoda časopisa a kamo li garanciju opstanka. Možda je rešenje u intenziviranju pretplate, mada nemam ideju kako bi se to moglo učiniti u nekoj značajnijoj meri. Naša praksa pokazuje, zapravo, da prelazak isključivo na pretplatu znači i kraj za neko izdanje. Setimo se AŠ-a.

Druga stvar s kojom se moramo pomiriti jesu tiraži. Ne postoje precizni podaci, ali interesovanje Jugoslovena za naučnu fantastiku procentualno nije mnogo slabije nego kod Amerikanaca, ako je uopšte slabije. S obzirom da nas ima deset puta manje. Ako se zna i to da se četvrtina tiraža američkih SF časopisa proda izvan SAD (Kanada, Australija, Velika Britanija, pa i razvijene zemlje Evrope...) onda njihov prosečni tiraž od pedeset pet hiljada primeraka po broju i nije neka zastrašujuća brojka. Zašto po svaku cenu težiti da Jugoslavia ima SF-časopis sa tiražom od dvadeset ili trideset hiljada primeraka, kada je verovatnije da rešenje leži u časopisima od svega nekoliko hiljada primeraka, knjiškog oblika i sa što većim brojem pretplatnika?

Cilj ovog teksta nije bio da pruži odgovor, već da čitaoce podstakne na razmišljanje i ukaže na neke osnovne odrednice. Možda sve ovo i nije tako loše kao što nam se čini. Godišnje imamo više SF-knjiga nego ikada ranije, imamo dva SF-časopisa u trenutku kada ih ukupno u svetu ima jedva dvadesetak; od ove godine ćemo biti peta zemlja u svetu sa svojom SF-enciklopedijom; imamo vrlo razvijen fandomski rad i moćnu armiju od desetak hiljada redovnih i dvostruko više povremenih čitalaca. Možda je to, zapravo, naš maksimum..

Boban KNEŽEVIĆ

Vonda N. Mekintajer

TRANZIT

Vonda N. McIntyre: TRANSIT 1985.

Prevela Konstantina Malić

1.

Radu Drakul polako zatvori vrata. Ostavio je konačno Lineu Trevllan. Poznavao ju je kratko, međutim, zavoleo ju je svim srcem.

Kad je odlučio da ode, kolebao se da li da je probudi i pozdravi se. Možda bi još nešto mogli da kažu jedno drugom, ali to ne bi ništa bitno promenilo. Zato je najbolje otići tiho i bez pozdrava. Piloti ne bi trebalo da se zaljubljuju u osoblje, tako treba da bude, ali njima se, eto, dogodilo. Sad su oboje zaključili da su pogrešili.

Linea je bila pilot. I Radu je nekoliko puta pokušavao da položi potrebne ispite, ali nije uspevao. Dobio je rešenje kojim ga odbijaju, bez ikakve šanse da ponovo pokuša.

Zato je zatvorio vrata za sobom, prebacio torbu preko ramena i pošao liftom ka površini mora. Srećom, nikog nije bilo u liftu. Nije bio spreman da se bilo s kim sretne, niti o bilo čemu priča. Morao je da bude sam.

Odavno nije bio tako usamljen. Možda je tako bilo u ono davno vreme kad je zaraza uništila njegov svet. Navikao je na samoću i dugo mu nije smetala. Naprotiv!

Dok je bio na Sumraku, sanjao je ali stvarnost je pobedila snove, preplavila ih I potpuno premašila.

Napolju, u tami, vetar je milovao Raduovo lice na kojem su se videli ožiljci. Mrsio mu je kosu.

Bilo je sveže. U vazduhu se osećao miris goriva od mnogih raketa.

Duvao je njemu strani, zemaljski, vetar koji probudi u njemu nostalgiju za dubokim šumama, oblacima punim kiše i kristalnom atmosferom njegovog rodnog sveta.

Osećao je da mora da pobegne iz ove svemirske luke, da pobegne sa Zemlje.

Tramvaj na perimetru tračnica je čekao putnike, ali Radu odluči da prošeta. Imao je dovoljno vremena da stigne do kontrolne kancelarije i prijavi se. Znao je da uskoro treba da bude lansiran sledeći šatl na zemaljsku stanicu.

Išao je polako stazom za pešake.

Vlažna, metalna površina presijavala se pod noćnim svetlima. Radu je išao sve mračnijim putevima obasjanim tek mesečinom.

Ova duga šetnja mu je prijala. Razmišljao je. Znao je da ne postoji način da on i Linea produže svoju vezu, bez obzira na osećanja.

Hodao je sve brže, kao da je na taj način hteo da odagna turobne misli. Fizička vežba bi mu, svakako, pomogla. Navikao je na fizički napor, i rad na svakom brodu je za njega bio prava mora. Smatrao je da će članovi posade izgubiti mnogo od fizičke kondicije i da su dodatni napori neophodni.

Nije hteo da misli na Lineu, ali njen lik mu se stalno vraćao. Njena dugačka kosa je imala poseban sjaj dok su šetali po mesečini, zagrljeni i umotani u njen somotski ogrtač.

Duga šetnja mu je pomogla. Tramvaji su pored njega promicali nekoliko puta! Kretali su se polako kroz tamu duž svojih magnetnih šina. Kad se približio svemirskoj stanici, ugledao je jarka svetla koja su treperila kroz oblake pare.

Kontrolna kancelarija bila je na uglu stanice za ateriranje. Radu je rezervisao mesto na sledećem brodu za zemaljsku stanicu, a zatim otišao da traži premeštaj.

Bilo je nekoliko brodova koji su tražili posadu. Pošao je da se prijavi na brod koji je putovao čak do Novog Snokalmija, kolonizovanog sveta sličnog Sumraku. Kad, je prišao sasvim blizu, primetio je da brodom upravlja pilot.

Opet! Poslednja stvar koju je želeo bila je, da putuje brodom kojim upravlja pilot. Retko se događalo da brodom upravlja pilot, ali Radu je, izgleda, bio te sreće da naleti na jedan takav.

Pogledao je druge relacije, ali nijedna mu nije odgovarala. Ponovo je počeo da traga za podacima na ekranu. Mora da postoji automatizovani brod, koji odlazi za kratko vreme u nekom prihvatljivom pravcu.

Radu je želeo da konačno zaradi dosta novca i zato je odlučio da se priključi posadi na nekom stranom brodu. U svakom slučaju, hteo je da otputuje što dalje. Želeo je da stigne do granica poznatog i ispitanog svemira. Podneo je molbu za istraživačku misiju, ali to su želeli mnogi. Radu je još uvek bio mlad i na listi čekanja. Pre njega, za jednu takvu misiju primani su mnogi iskusniji. Morao je da bude strpljiv i da čeka.

Tražeći dozvolu da se priključi nekom automatizovanom brodu, umesto automatizovanog odgovora odjednom je do njega dopro poznati glas:

— Kako si, Radu?

Na ekranu se pojavio lik navigatora koji je bio akreditovan da pripremi automatizovani brod za tranzit.

Bio je to Atna. Izgledao je mnogo stariji nego kada ga je Radu video poslednji put. To je za Radua bilo samo nekoliko nedelja, ali za Atnu je taj protok vremena bio mnogo duži. Bore na njegovom tamnom licu duboko su se urezale. Delovao je iscrpljeno i Radu nije verovao da bi mu pomogao tranzitni san da se oporavi. Kosa mu je posivela, a takav ton su dobijali i lice i oči.

Radu je znao da je Atna veoma iskusan i sposoban, a povrh svega veoma uporan. Bilo mu je drago što ga ponovo vidi.

— Dobro sam, Atna.

Bilo bi suviše komplikovano da objašnjava Atni kako se zaista i oseća. Ovo je, uostalom, bilo samo kurtoazno pitanje.

Da bi Atnin odgovor stigao do njega, bilo je potrebno da prođe izvesno vreme. Zemaljska stanica je bila dosta udaljena od satelita gde se nalazio Radu.

— Možeš li da uhvatiš sledeći brod? Treba nam treći.

— Da, već imam rezervaciju.

Ponovo je nastala čudna pauza koju zahtevaju granice brzine svetlosti.

— Dobro, staviću te na spisak.

— Hvala ti, Atna.

— Drago mi je što ćeš biti s nama.

Lik s ekrana je nestao.

Radu je u svako doba i na svakoj planeti bio u stanju da odredi tačno vreme. Gledao je ka zapadu, tragajući za tračkom svetla, čak i za lažnom zorom. U ovih nekoliko dana koje je proveo na Zemlji, nijednom nije video sunce. Nikad nije bio napolju na svetlosti dana, ali do ovog trenutka to nije ni primetio. Imao je dosta drugih briga i obaveza. Tako je želeo da vidi Zemlju obasjanu suncem, ali s obzirom da će uskoro otići, verovatno to nikad neće doživeti.

Nikad se neće vratiti.

Brod će ga odneti na mesto gde će bar jedno vreme biti dovoljno zauzet da zaboravi na bolne uspomene. Možda će se još nečeg sećati možda će nešto sačuvati duboko u srcu.

Žurio je kroz zemaljsku stanicu ka tranzitnom doku, probijajući se kroz centralne hodnike stare stanice. Zastao bi tek ponegde da pokaže svoje isprave.

Uspeo je da stigne na Atnin brod pre no što je poleteo. Kročio je u njegovo gravitaciono polje.

Zadržao se u kontrolnoj sobi dovoljno dugo da se pribere i pozdravi.

Iza komandnog pulta ustao je stariji čovek. Atna! Bio je skoro iste visine kao i Radu, ali mnogo mršaviji. Njegova koža je počela da dobija papirnu mekoću starosti.

— Drago mi je što si se ukrcao s nama — rekao je.

Stavio je ruke na Raduova ramena i nasmešio se govoreći:

— Bojim se da ćeš opet biti na najnižem položaju u posadi.

— To nije važno, — odvrati Radu. Već je navikao da, s obzirom da ima malo staža,

obavlja kućne poslove na brodu.

— Dobro, odmah ću te upoznati sa drugim članom posade.

Okrenuo se i rekao:

— Orka, dođi da upoznaš Radua.

Radu se okrete. Nije čuo korake kad mu se približila. Hodala je lako i nečujno. Kao i mnogi, oblačila se veoma upadljivo. Nosila je srebrne pantalone, srebrnu mrežastu košulju, svetlucavu jaknu. Privlačila je pažnju. Kratka, svetla kosa isticala je njen prekrasan ten. Oči su joj bile crne. Ruke nešto snažnije u poredenju s građom.

Pružila mu je ruku.

— Zdravo!

Stisak njene ruke bio je veoma snažan. Bila je ronilac. Radu ju je začuđeno pogledao. Predstavio se:

— Ja sam Radu Drakul sa Sumraka.

— Zovem se Orka sa ostrva Harmonije, na kopnu. — Smešila se. — Moje pravo ime se teško izgovara van vode.

Radu se pitao šta če ronilac u ovoj posadi.

Uto ih je Atna pozvao da završe pripreme pre poletanja broda. Dok je Orka proveravala motore, Radu je iskijucio sve elektronske uređaje, a Atna otisnuo brod sa platforme.

Pošli su sa zemaljske stanice.

Orka i Radu se zagrliše u znak pozdrava pre no što su pošli u svoje spavaone. To je bio uobičajen ritual kod svih posada.

Pre no što se zatvorila, Orka reče?

— Spavaj dobro!

Radu se pope u svoj kovčeg, zavali se i privuče poklopac.

Brod će polako krenuti ka svojoj tranzitnoj tački i zaustaviće se samo da Atna isključi cerebralne funkcije navigacionog kompjutera, a potom će i on utonuti u dubok, zvučni san.

Brod će nakon toga uroniti u tranzit. Tranzit je nešto što Radu nikad neće videti. Bio je ubeđen u to. Do njega dopre slatkasti miris anestetika i on odmah zaspa.

Dok se budio, Radu se sećao svojih snova. Sanjao je o Sumraku, o svom rodu i o danima koje su on i Linea proveli zajedno. Sve to je sad izgledalo daleko kao i sami snovi.

Probudio se i setio da je njegov dom jako daleko i da je porodica umrla od kuge, koja je na njemu ostavila ožiljak. Shvatio je da je to daleko i da je Linea sad samo lepa uspomena. Nikad se više neće videti. Nikad!

Otvorio je poklopac svoje spavaone i uspravio se. U tom trenutku neko mu dodirne ruku.

Radu se trže.

— Izvinite!

Pokraj njega je stajao pilot, nizak i mršav, sa crnom kosom i svetlom providnom kožom. Radu se u tom trenutku setio da je već video taj lik. Vasilij Nikolajevič bio je poznat pilot. Bio je poznat i po tome što je bio prva osoba koja je postala pilot, a da prethodno nije služila kao član posade. Bio je veoma dobar pilot.

— Uplašili ste me — reče Radu.

Znao je da bi se uplašio od susreta sa Vasilijem Nikolajevičem, jer je mnogo toga čuo o njemu. Ali kako se on našao na brodu koji je trebalo da bude automatizovan?

Vasilij Nikolajevič je uglavnom leteo kad su u pitanju bile važne akcije. Bila su to brza, kružna putovanja, diplomatske misije ill hitni slučajevi.

— Nisam očekivao pilota na brodu. Obično se ja prvi budim.

— Čuo sam kad si se probudio, pa sam pomislio da ti je možda potrebna pomoć.

Za razliku od ostalih pilota, Vasilij je uvek imao košulju zakopčanu do grla. Ona je pokrivala sve sem krajička ožiljka, koji je ostao nakon operacije, kad mu je prirodno srce zamenjeno rotacionom mašinom koja ne pulsira.

Radu reče:

— Ovo je trebalo da bude automatizovan brod.

Tek što je izgovorio ove reči, zažalio je zbog svoje nesmotrenosti. Međutim, nije želeo da vidi nijednog pilota i to je bilo jače od njega.

Protrljao je lice obema šakama, kao da je time hteo da odstrani malaksalost nakon tranzitnog sna. Ponovio je:

— Ovo je trebalo da bude automatizovan brod. Šta se dogodilo? Da li smo skrenuli s kursa? Ovo je neki neobičan let, zar ne?

Radu je znao da se moralo nešto dogoditi. Nikad se ne prave izmene u redu letenja u poslednji čas. Ako je do pre kratkog vremena ovo trebalo da bude brod bez pilota, onda se nešto važno dogodilo pa su iz stanice naredili ovu izmenu.

Pilot odvrati:

— Ne znam. Niko mi nije rekao da je u pitanju nešto važno.

— Zar nisi pitao?

Radu pogleda okolo. Korišćene su samo kabine za osoblje. Nije bilo neobičnog tereta, niti je na brodu bilo medicinskog osoblja.

— Nisam.

— Možda nosimo lekove? Ili medicinske uređaje?

— Ne nosimo nikakav tovar. Priključena je puna kapsula na prazan brod.

— Ali zašto?

— Ne znam, rekao sam ti. Da ti iskreno kažem, nije me ni briga. Nisam oduševljen što sam ovde. Planirao sam da idem u istraživačku ekspediciju, kad su mi iz kontrole naredili da se priključim ovom letu, koji baš nimalo nije zanimijiv i nema nikakve draži.

— Možda i nije tako.

Vasilij se ironično nasmeja:

— U poredenju sa istraživačkom misijom?! Nemoj me zasmejavati. Dobro, došao sam ovamo pošto sam mislio da će vam biti potrebna pomoć. Ako ste dobro, idem na svoj zadatak.

Činilo se da je Vasilij uvređen što je član posade ovog broda. Radu ga je potpuno razumeo. Šansa da se bude u nekoj istraživačkog ekspediclji ne ukazuje se svaki dan. Mada se ponadao da će ovo putovanje biti ipak uzbudljivo, Radua su Vasilljeve reči razočarale. Možda je ovo ipak rutinski let.

Kad će se njemu dogoditi nešto kao Linei, na primer, kad je rizikujući život došla na Sumrak da spasava ljude za vreme kuge? Verovatno nikad! Neće biti prilike za junaštvo. Ovo je, ipak, samo tranzitni brod.

Zato je odgovorio Vasiliju:

— Hvala, nije mi potrebna pomoć. Ipak, hvala!

Obuo se. Ruke su mu drhtale. Ne samo zbog nervoze, nego i zbog toga što je za trenutak pomislio da je u nekoj važnoj misiji. Bio je uzbuđen i zbog prisustva pilota. Pokušao je da se sabere, ali sve dok je Vasilij Nikolajevič u blizini, znao je da neće moći da bude miran.

Zašto je tako? I dokle će da traje taj strah od pilota? To što mu se dogodilo sa Lineom je prošlost i treba da je zaboravi. Ne treba da reaguje tako pri susretu sa svakim pilotom. Brinuo se i plašio ovakve reakcije.

Ćutanje se odužilo. Radu nije podigao pogled, a pilot se polako udaljio.

Radu se sad bolje osećao. Slušao je korake pilota koji se udaljavao. Otvorila su se vrata na pilotskoj kabini i odmah potom i zatvorila.

Radu se smirio. Obrisao je oznojeno čelo. Nikad nije čuo da je neki član posade

tako razgovarao sa pilotom. Uostalom, piloti nikad ne govore o svojoj nadmoćnosti nad drugim Ijudskim bićima. To čuvaju za sebe, ali se odmah primećuje iz njihovog ponašanja. To sprečava obične ljude da im se približe i razgovaraju s njima.

Radu je provirio u škrinje gde su spavali Atna i Orka. Nisu se probudili. Ostavio ih je. Tiho je prošao pokraj pilotske kabine u pravcu kontrolne prostorije na drugoj strani.

Bio je zapanjen onim što je video.

Iznad njih je bio smaragdno zeleni svet, prepun oblaka.

Brod se ispravio iz tranzita. Automatizovanim brodovima je ovaj okret bio nedostižan, a Radu je dobro znao da su samo odlični piloti poput Vasilija u stanju da to izvedu.

Većina brodova se vraća u istu orbitu i ponovo uranja i ponire pa ponovo pokušava da se hitro ispravi i izađe iz orbite. Za to je ponekad potrebna nedelja ili dve, a posada se tad nalazi u čudnom stanju lebdenja, ošamućena od tranzitne droge, kojju uzimaju zbog spavanja.

Nekad se događalo da brod izroni daleko od svog kursa, tako daleko da se ponovo morao vraćati i ponovo zaroniti. Često u takvim situacijama posada nije mogla da otkrije gde se nalazi. Nestajali su. Niko nije znao šta se dogada s brodovima koji nestaju. Bili su izgubljeni, a nije bilo dokaza da su ostali zauvek u tranzitu.

Radu ponovo pogleda na svetli svet iznad sebe. Bio je impresioniran pilotovim znanjem. Vasilij Nikolajevič nije uzalud važio za jednog od najboljih pilota.

Hteo je da sazna šta se u međuvremenu dogodilo i Radu zato pogleda brodski dnevnik. U međuvremenu su iskrcali teret, dobili pilota i naravno, novo odredište: Ngthumulun.

Radu se nije trudio da otkrije gde je to. Nije se čak potrudio da sazna kako se izgovara.

Plan leta je predviđao kratko zaustavljanje ovde gde se sad nalaze, a onda direktnu rutu nazad na Zemlju.

Ponudena je velika suma novca za ovo putovanje i to je delimično objašnjavalo činjenicu da je u poslednjem trenu ubačen pilot. Radu se iznenadio kad je video koliko treba da zaradi na ovom putovanju. Međutim, ono što je za njega bilo važno, bilo je to što nikako nije želeo da se vrati na Zemlju.

Može odmah, bez spuštanja da pređe na drugi brod ili, možda, da se žali što su ga uputili na brod koji se tako brzo vraća na Zemlju. Međutim, da li bi takva molba imala smisla? Imao je premalo godina staža da bi iko njegovu žalbu ozbiljno razmatrao.

Novac, koji će zaraditi, možda je bar delimično pravdao ovo iznenadno skretanje s kursa. U dnevniku nije bilo ni reči o tome koji tovar su nosili ili kakva je misija bila u pitanju.

Vratio se u prostoriju za posadu i pristavio kafu. Ponekad su mu zamerali zbog kuvanja, ali Radu je jednostavno uživao u tome da pripremi posebna jela. Tako je uradio i sada. Pripremio je jelo koje je kasnije svaki član posade mogao da dovrši po ukusu.

Tek što je završio, čuo je zvuk iz Atnine spavaone. Pokušavao je da se uspravi.

— Atna, čekaj, daj da ti pomogneml

Uhvatio ga je za ramena, a potom za ruke i pomogao mu da ustane i izađe iz spavaone. Navigator je drhtao. Radu ga je zagrlio i pokušao da ga ugreje.

Trajalo je to nekoliko minuta. Drhtavica je jenjavala. Atna ga zahvalno pogleda:

— Hvala ti. Sad sam dobro.

Delovao je umorno i nekako starije nego pre putovanja. Obukao je toplu trenerku i zakopčao se. Na brodu mu je uvek bilo hladno.

Radu mu je pomogao da dođe do sobe za posadu, doneo mu kafu i seo prekoputa.

— Znaš li šta se dogada, Atna? Zašto ovim brodom upravlja pilot?

Atna obuhvati šolju svojim dugim prstima. Pokušavao je da zagreje sake.

— Oni su nam doveli Vasku. Bili smo skoro kod tranzitne tačke kad je stiglo naređenje. Neki brod je morao da izvrši naređenje, pa sam se ja dobrovoljno prijavio. Nadam se da se ne ljutiš.

Radu sleže ramenima. Više nije imalo smisla da se ljuti. Ne može ništa da izmeni.

— Ali zašto si se prijavio, Atna?

— Iz čiste sebičnosti, Radu. Nemoj da mi zameriš. Nghtumulun je moja rodna planeta. Mi ne uvozimo mnogo robe, pa ni brodovi ne dolaze često ovamo. Nisam bio kod kuće već dugo, veoma dugo.

— Zašto baš sad idemo tamo?

Radu je pokušavao da zapamti kako se pravilno izgovara ime Atnine rodne planete.

— Nisam siguran, ali s obzirom da je stvar toliko hitna, mislim da naslućujem pravi razlog. Možda ću moći da ti pokažem.

Radu je jedva čekao da čuje mogući razlog ovog putovanja kad začu zvuk dizanja poklopca Orkine škrinje za spavanje.

Atna htede da ustane i pođe da vidi da li Orki treba pomoć, ali Radu ga umiri pokretom ruke.

— Ja ću joj pomoći. Ti popij kafu.

— Dobro, hvala ti.

Kad je prišao Orkinoj škrinji, video je da je već ustala, mada još nije bila svesna gde se nalazi. Tako dubok san je ostavljao traga na svakom članu posade.

Radu je nežno uhvati za ruke, pazeći da joj pri torn ne povredi membrane za plivanje izmedu prstiju. Pospano se smešila, ruke su joj kliznule na njegov struk i zagrlile ga. Milovao ju je po leđima i ramenima dok joj se mišići nisu opustili.

Duboko je uzdahnula.

— Hvala ti — prošaputala je.

Proteglila se, a potom očešljala svoju kratku, svetlu kosu prstima.

— Dobrodošla — reče Radu.

— Kako je Atna prebrodio buđenje?

— Prilično dobro. Izgledao je priličnp umorno, ali sad je sve u redu.

Objasnio joj je sve u vezi sa promenom kursa broda, prisustvom pilota i Atninom rodnom planetom.

— Svaki put kad ga ponovo vidim, primetim da tranziti izvlače pomalo života iz njega — reče Orka zabrinuto.

Odmahnula je glavom, kao da je htela da otrese sve brige i nasmeja se.

— Drago mi je da je Atna odlučio konačno da se malo odmori.

Orka je podnosila tranzitni san podjednako dobro kao i svi članovi posade koje je Radu dosad sreo. Upitala je:

— Da li si nešto pripremio za večeru? Umirem od gladi!

— Uskoro će biti gotovo.

Vratili su se u sobu za posadu. Atna je još uvek pio svoju kafu i zamišljeno gledao u crnu tečnost.

Radu je posmatrao Orku. Sve na njoj je izgledalo manje-više normalno. Na prvi pogled se nije moglo primetiti šta je izmenjeno, a šta je ostalo prirodno. Uski kukovi, male grudi i krupne oči, sve to je izgledalo normalno. Pažnju je privlačila kožica izmedu prstiju koja je verovatno bila urođena. Bar je Radu to pretpostavljao.

Morao je da prizna sebi da je fasciniran njom. Ma ko da je uobličio Orku, učinio je to s puno ukusa. Bila je ljupka i okretna, mada nije bila skrojena prema klasičnim merilima. Ostavljala je na prisutne snažan utisak.

Radu se trže. Činilo mu se kao da izdaje Lineu, jer već pokazuje interesovanje za drugu ženu.

Orka se naže i poljubi Antu u obraz.

— Zdravo, Atna!

Pomilovao ju je po ruci. Radu stavi još jednu šolju sa kafom na sto. Orka mu zahvali.

U tom se oglasio interkom:

— Još sat vremena do preorbitalne provere.

Glas kompjutera je bio ujednačen. Još uvek je bilo dosta vremena da se pripreme. Posada je imala na raspolaganju sat vremena.

Radu je to dobro znao. Ponekad mu je zaista bilo drago što ima osećaj za vreme, pa ne mora uvek da pogleda koliko je sati. Ustao je.

Voda je išarala površinu Ngthumuluna hiljadama reka i milionima jezera, što su dodirivali neodređena tamna mesta zelenila.

Na Ngthumulunu su imali samo primitivnu opremu za spuštanje, pa su teretna kola morala da budu spuštena ručno. Atna je upravljanje poverio Raduu, koji je zbog toga postao nervozan. Vasilij je jasno dao do znanja da se teret mora spustiti kroz prozor. To znači da nema pogrešnog spuštanja, niti ponovnih pokušaja.

Radu je odvezao kola bliže površini.

Površina je izgledala meko i naborano, poput tkanine. Sva tamna mesta plavog i zelenog bila su išarana tačkicama, koje su se sve više povećavale, što su se teretna kola pribižavala.

Radu se koncentrisao na upravljanje i signale. Ispod njih se prostirala šuma, poput zelenog somota, i bila je takode išarana svetlucavim tačkicama sjajnim kao sneg.

Pista za spuštanje se pojavila iznenada, kao tamni kanjon.

Atna tiho reče:

— Dobar si, prilično dobar.

Teretna kola su skliznula između drveća. Radu je usporio i spustio se na tlo lako, kao što je to uvek činio. Smanjio je obrtnu snagu i zaustavio brod. Klizio je do stanice. Kad je sve bilo gotovo, odahnu i zavali se u sedište.

Atna ga je ponovo pohvalio:

— Veoma dobro. Teško da bi neko mogao to da izvede bolje.

Radu mu zahvali. Bio je prenapet. Atna je uvek bio veoma obazriv i zato Radu nije na vreme ni primetio koliko je ozbiljan zadatak koji je obavio. Zato valjda nije imao preveliku tremu.

Sve je bilo u redu. Nije napravio nijednu grešku.

Ako je tovar spreman, sve će obaviti na vreme. Radu je bio zadovoljan što ga ja Atna pohvalio. To mu je mnogo značilo. Više se tome radovao nego što će biti izvršena Vasilijeva naredba da brod poleti na vreme nazad.

Radu otvori vrata.

Zapljusnuo ih je vlažan, vreo vazduh. Tropski krajevi su ga uvek interesovali.

Skočio je na uzletnu stazu i okrenuo se da pomogne Atni da siđe. Medutim, bio je iznenađen, kako je Atna živnuo. Kretao se slobodno i mnogo hitrije. Razgledao je kišom opranu šumu. Duboko je udahnuo i uživao u vazduhu svoje rodne planete.

Velika kopnena kola su im se približavala. Atna skide svoju trenerku. Bilo je toliko toplo, da je Radu hteo da skine košulju. Odustao je u poslednjem trenu jer se setio da nema ništa ispod, a nije znao da li je tako nešto bilo pristojno na ovoj planeti.

Kad su se kopnena kola zaustavila, Atna srdačno pozdravi posadu jezikom koji Radu nikad nije čuo. Kad su se pozdravili, Atna ih je upoznao sa Raduom. Svi su prešli na govorni standard.

— Šta utovarate na brod? — upita Atna.

— Viunas — odvrati šef posade. — Ovo je prva žetva.

Atna se nasmeja.

— Dakle, u tome je stvar. To objašnjava sve. Skretanje s kursa i unajmljivanje pilota.

Ponovo se nasmeja. Ovo ga je zaista zabavljalo.

Šef posade sa kopnenih kola se takođe smejao.

— Ova pošiljka će biti svečano ispraćena. Imali smo dobro vreme i ranu žetvu. Ako sve bude u redu i brod ne naiđe na neke prepreke, ova pošiljka će stići na vreme na Zemlju.

— Misliš za praznike? — upita Atna.

— Da, naravno.

— Ništa ne brini. Sve će biti u redu, jer je Vaska pilot. Ali s obzirom da se radi o ekspresnom prevozu, troškovi će vam pojesti zaradu.

Žena koja je stajala pokraj komandira kopnenih kola odmahnu glavom.

— Ako se viunas proda po onoj ceni kojoj se nadaju da će postići, izdaci za pilota i troškovi oko broda će biti zanemarljivi u odnosu na zaradu.

Atna je podsmešljivo pogleda, ali ništa ne reče. Žena nastavi:

— Ne budi toliko nepoverljiv. Znaš i sam da nam je potrebna strana valuta. Uostalom, dosta o tome. Drago mi je da si kod kuće Atna. Da te odvezem do grada?

— Da, hvala.

— Dobro, čim ovo završimo, polazimo u grad.

Pratioci su otvorili vrata kopnenih kola i počeli da istovaraju male kutije na kojima je pisalo »lomljivo«. Odmah su ih prebacivali u brod.

— Šta je to viunas? — upita Radu.

— Pođi sa mnom. Možda mogu da ti pokažem.

Atna ga povede kroz šumu koja se graničila sa poljanom. Staza je vodila kroz močvarno zemljište izmedu visokog drveća i paprati.

Radu je poslušno išao za Atnom. Vodio ga je ka nekoj uskoj dolini.

Tlo je bilo sve suvlje, a drveće više nije bilo tako visoko. Atna je zarezao jedno stablo, i kapljice vode se raspršiše na sve strane.

Atna je provirio kroz grane.

— Ovo je obrano.

Pošli su dalje. Konačno je Atna pronašao stablo na kojem je još bilo voća.

— Evo, ovo nije obrano.

Ušli su u šumu. Raduu se činilo kao da se nalazi u šumi usred zime, neposredno nakon letnje oluje. Grane drveća su bile sjajne, a lišće koje je opalo i ležalo po zemlji još više je isticalo sjaj drveća.

Iz kore drveća su virile sjajne loptice veličine klikera, sa različitim šarama u obliku prstena, spirala i ko zna još kakvim. Svaka loptica je bila drugačija od prethodne, kao pahuljice ili otisci prstiju.

Drveće je pevalo, šumelo i njegov melodičan šapat bio bi nečujan na svakom drugom mestu, sem među drhtavim kristalima.

Atna skide nekoliko plodova sa grane i pruži ih Raduu. U njima se prelamala sunčeva svetlost u hiljade majušnih duga.

— Da li je to semenje?

Atna se nasmeja:

— Da ti kažem iskreno, to je kao neka vrsta bradavice. Bradavice na drveću. Naravno, tako nešto ne govorimo u reklamama, jer nisu zarazne i svako biće koje ih nosi odmah se prilagođava bez ikakvih posledica. Ipak, ime kao bradavica nije baš prijatno čuti.

— U pravu si, Atna. Ime viunas je, svakako bolje. Ali šta je to zapravo?

— To je naš plod. Bio nam je potreban i mi smo ga stvorili.

Radu je shvatio. Sumrak je izvozio drvo koje je raslo u visokim šumama. Ngthumulun je nastao od zvezde. Ovde ničega nije bilo i sve što sad postoji doneto je sa drugih planeta. Drveće je evoluiralo uz pomoć stanovnika ove planete.

— Misliš, čemu to služi?

Radu je već zamislio primenu ovih kristala u komplikovanim procesima, u enzimatskim manipulacijama pretvaranja materije.

— Služi? Ti kristali ne služe ničemu. Oni su dragulji ako tako želiš. To je ukras. To nam najbolje prolazi u trgovini sa Zemljom.

Radu je bio razočaran. Pa da, u elektronici se sigurno ne bi mogli koristiti jer nisu identični. Svaka viunas bila je unikat, a unikati na Zemlji prolaze odlično. To je na Zemlji dekorativno i cenjeno.

Podigao je dragulj ka svetlu, da bi poslednji put pogledao spektakularne boje. Pružio ga je Atni.

Atna ga je nepomično gledao, a lice mu je bilo bezizražajno. Radu ga lako dodirnu.

— Atna, da li si dobro? Šta ti je?

— Šta?! — Atna se trže, koraknu unazad i ponovo se zagleda u dragulje. — Zadrži ih.

Njegov glas kao da je dolazio iz daljine.

— Daj nekoliko Orki i Vasiliju, ako želiš. Biće to kuriozitet na Zemlji. Bar za nekoliko dana.

— Dobro, hvala ti. — Radu stavi dragulje u džep. — Jesi li siguran da je sve u redu?

— Da.

Bilo je vreme da se vrate na uzletnu stazu. Radu je osećao kako vreme do uzletanja protiče.

Atna ga je vodio u tišini, buljeći u zemlju. Ramena su mu bila povijena. Čak su mu i koraci bili nečujni. Sunčeva svetlost, što se probijala kroz lišće, išarala je njegovu kožu. Na ivici piste, Atna zastade.

Teretna kola su odvučena do kraja piste i bila su spremna za poletanje.

— Zbogom, Atna.

Zagrliše se kao što uvek čine članovi posade kad se rastaju. Atna položi glavu na Raduovo rame i čvrsto ga zagrli. Činilo se kao da ne želi da ga pusti.

— Šta nije u redu, Atna? — pitao je Radu.

— Ne odlazi! Ne vraćaj se na Zemlju. Nešto će se dogoditi. Radu je bio iznenađen i zbunjen.

— Ti si u opasnosti!

— U opasnosti? Kako...

— U voćnjaku sam... Video sam... Ne mogu da ti objasnim šta se dogodilo. Ti nisi odrastao ovde i ne bi shvatio. Sanjao Sam... imao sam vizije. Plašim se za tebe.

Radu je bio u nedoumici. Zapanjeno ga je posmatrao.

— Ja ne razumem...

— Nešto će se dogoditi brodu, a ti si deo njega. Ti si zapravo u središtu toga. Mislim da si to baš ti.

Radu sleže ramenima.

— Ne ostavljaj me! — molio je Atna.

— Ali ja moram da se vratim na brpd.

— Naravno da moraš, ali u Ngthumulunu postoji teretni šatl. Poslaću ga po tebe i po Orku. Reci joj da ovde postoji divno planinsko jezero, dovoljno duboko za plivanje...

— Pa to je nemoguće. Atna. Brod ne može da leti bez posade, to dobro znaš.

— Vaska može da dovede brod iz orbite do tranzitne tačke, a posle i nije važno, jer ne verujem da će ikad izaći iz njega.

— Znači, treba da upozorim Orku i da napustim pilota?

— Možeš mu reći ako želiš, ali on ti neće verovati. Piloti misle da nikad ne mogu da pogreše. Ti i Orka ste jedini koje mogu da upozorim.

— Ali znaš da je nemoguće to što predlažeš!

— Pruži Orki šansu da sama odluči.Toliko možeš da učiniš, Radu. Hoćeš li joj reći?

— Ni Orka neće moći da bira.

— Reci joj bar, Radu, molim te!

— Dobro! Atna, moram da idem.

Nije želeo da bude grub sad na rastanku sa Atnom.

— Zar zaista moras?

— Da, moram.

— Onda, zbogom.

Opet su se zagrlili, ali ovaj put ne tako čvrsto. Za Atnu je već bio izgubljen i čak mrtav.

Okrenuo se i otišao u šumu bez ijedne reči.

Radu je upravljao šatlom do broda. Sam let bio je sasvim običan, ali pristajanje uz brod je zahtevalo dosta veštine i znanja. Kad je sve bilo gotovo i kad se na kontrolnoj tabli upalilo svetlo sa oznakom da je sve u redu, Radu odahnu. Tek sad je primetio da su mu zglobovi pobeleli od stiska, a dlanovi oznojeni.

Želeo je da tu operaciju izvede savršeno, mada ni sam nije znao zašto. Možda da dokaže da ne misli na Atnino predskazanje? Da se pravi važan? Ako je tako, pred kime bi se pravio važan? Orkom? Vasilijem?

Uto se oglasio pilot preko radija:

— Požuri! Hoću odmah da napustim orbitu!

Vasilij, naravno, ne bi ni primetio nešto tako beznačajno kao što je pristajanje šatla. Za njega je to bila jedna od mnogobrojnih najprostijih operacija.

Radu bezvoljno pođe u kontrolnu sobu. Nameravao je da razgovara sa Vasilijem Nikolajevičem mada se plašio da će mu se ovaj nasmejati.

Našao ga je zavaljenog u svojoj stolici. Gledao je u kompjuterski displej.

Radu mu se obrati:

— Nešto nije u redu, Vasilije Nikolajeviču. Atna mi je ispričao neke veoma čudne stvari. Zabrinut sam...

Vasilij se nasmeja:

— Misliš predvideo ti je budućnost?

— Pa... ne bih baš tako rekao.

— Ljudi sa Ngthumuluna tvrde da znaju da proreknu budućnost. To sam već čuo.

— Ali on je ubeđen da je brod u opasnosti ako se vrati u tranzit.

— Zaboravi na to.

— Zamolio me je da ti to kažem.

— Rekao sam ti već, zaboravi! To baš ništa ne znači.

Vasilij Nikolajevič je već bio iznerviran.

— Dobro... — Radu je u ruci imao viunase koje mu je Atna dao i ponudio pilotu. — Atna mi je rekao da ti dam jedan od ovih ako želiš.

Vasilij pogleda dragulje potpuno nezainteresovano.

— Hvala, ali ja ne nosim nakit. Pogledaj da li je Orka već završila? Blizu smo tranzitne tačke.

Radu spusti viunas u džep. Osećao se prilično glupo.

Otišao je u prostoriju sa motorima. Tranzitni motori još nisu radili, ali oko njih su lebdeli neki neobični zvuci. Žuto svetlo informacionog displeja gorelo je izvan spleta

kontrolnih žica. Pošao je tamo.

— Orka?

— Sačekaj malo.

Orka je klečala kraj jednog od spletova žica. Posmatrala je displej koji je visio u vazduhu pored nje. Trudila se da popravi prekinutu vezu. Informacija koju je čitala predstavljala je niz brojeva nabacanih duž narandžaste električne žice. Bili su okrenuti na drugu stranu.

Radu ju je ćuteći posmatrao dok je vešto baratala žicama. Konačno je uzdah-nula s olakšanjem. Crveno svetlo na kontrolnoj tabli, koje je pokazivalo da je nastao prekid, ugasilo se. Konačno je sve bilo u redu.

Orka je ostavila žice na mesto, sela na pete i sa osmehom pogledala' Radua:

— Izvanredno si obavio zadatak. Pristao se bez greške.

— Hvala ti. — Radu je bio srećan što je Orka to primetila.

— Kako je Atna?

— Šalje ti ovo. — Dao joj je nekoliko viunasa.

Orka ih je posmatrala.

— Dakle, zbog toga smo ovde. Lepši su nego što ih je Atna opisao. Hvala. Ali kako je on?

— Izgledao je mnogo bolje kad smo se iskrcali.

Radu je razmišljao da li da kaže Orki šta mu je Atna rekao. Posle Vasilijeve reakcije na Atnine slutnje. Raduu se činilo da nema smisla da ih saopštava Orki. Ali obećao je.

Orka je bila zamišljena.

— Brinem se za njega.

— On je zabrinut zbog nas. — Radu je morao da joj kaže.

— Zašto? — pitala je Orka.

— Imao je... predosećanje, pretpostavljam... ne znam kako, ali on misli da će se sa brodom dogoditi nešto u tranzitu. Zato želi da ostanemo sa njim na Ngthumulunu.

Orka je držala viunase u ruci i igrala se njima. Gledala je divne boje koje su se prelamale u kristalu.

Radu je nastavio:

— Bio je veoma tužan. Naterao me je da obećam da ću ti sve reći. I tebi i Vasiliju Nikolajeviču. Pilot, naravno, misli da su to samo prazna nagadanja. Ako ti želiš da ostaneš...

Dodirnula mu je ruke, a da ga nije ni pogledala. Ućutao je. Bio je iznenađen i uznemiren njenom reakcijom. Na njenom čelu su se pojavile dve mrke crte, koje su pokazivale zabrinutost, ali to je trajalo veoma kratko. Ubrzo su nestale.

Oko njih se čulo samo jezivo pulsiranje motora. Pogled na viunas podseti Radua na guste, zelene šume Ngthumuluna.

Orka ustade, uzdahnu i skupi šaku u pesnicu.

— Dobro, dobro! Šta si me ono pitao?

— Da li želiš da siđes na Ngthumulun?

— Ne, a ti?

Radu odmahnu glavom.

— Znači, i ti se slažeš sa mišljenjem Vasilija Nikolajeviča da su Atnina predskazanja potpuno neosnovana?

— Naprotiv! Atnini snovi su stvarni isto kao i ovaj svet. To je jedan drugi nivo stvarnosti i jedan drugi način opažanja stvari. Ne mogu to da ti objasnim. Nisam sigurna da to mogu da iskažem na standardnom jeziku. Da smo pod vodom...

— Znači ostaješ na brodu? — pitao je ponovo Radu.

— Da, jer ne dobijam nikakve rezonanse njegovog ponašanja na sebi. Ne osećam pretnju, bar meni lično ne!

— Znači, odmah si odbacila njegovo predosećanje.

— Ne, ali pretpostavljam da si ga ti suviše ozbiljno shvatio.

Radu odjednom zadrhta i Orka je to primetila.

— Oprosti, nisam htela da te uvredim.

— Nisam se uvredio. Samo...

Orka je ćutala i čekala da Radu završi misao. Uzalud, jer Radu je zamišljeno ćutao.

Zato Orka poče:

— Treba da znaš, Radu, da se Atnin način razmišljanja veoma razlikuje od mog načina razmišljanja, a pretpostavljam i od tvog. Ali naučila sam da ga shvatam ozbiljno.

Vratili su se u prostoriju za posadu da bi podneli izveštaj pilotu o obavljenim poslovima. Pripreme za tranzit su bile pri kraju. Takođe su bile gotove pripreme za spavanje. Od toga im je zavišio život.

Kod otvora za utovar i istovar Orka zastade i pogleda još jednom u pravcu Ngthumuluna. Tiho reče:

— Uostalom, ova planeta ima milion jezera, a nijedan okean. Za mene je to isto kao i kupanje u kadi.

2

Linea ga je dozivala, bio joj je potreban, kao što je i ona bila potrebna njemu.

Promukao zvuk sirene prodro je kroz poslednju retku izmaglicu tranzitnog sna, prekidajući Raduov strašan san. Nespretno je pokušao da ustane, što je uspeo tek iz trećeg pokušaja. Izašao je iz škrinje, ali osećao se čudno zbog ostatka anestetika i bio je zbunjen zbog uspomena koje su mu se vratile u snu.

Slabo svetlo se gubilo i u poslednjem trenutku sumraka brod je počeo da se vrti ukrug. Ovi pokreti su bacili Radua ponovo na njegov ležaj. Pokušavao je da stane na noge i pružao je ruke da nađe neki oslonac u mraku.

Dok je pokušavao da se orijentiše ka kontrolnoj sobi, sintetička gravitacija ga je odgurnula, okrenula i bacila na tlo.

Ležao je mirno, čekajući da se potresanje broda smiri. Valovi su se ljuljali iznad njega, spori i suvi, ne od vode već od pritiska. Srce mu je ludački kucalo, a ono što je video bilo je skarletne boje. Ako bi se talasi podigli, slomili bi ga kao i podivljalo more.

No, oscilacije su se postepeno smirile, omekšale i konačno prestale. Krug svetla iz svetlosnog otvora, osvetlio je sobu. Čudno je bilo to kako je pređašnja tama bila toliko gusta.

Svetlosna mrlja je sad stajala na jednom mestu. Radu se podiže na noge. Iznad otvora za svetlo, okretala se narandžasta zvezda.

Trebalo je da bude žuta, mislio je Radu. To bi trebalo da je zemaljsko sunce. Ali ovo je crveni div.

Raduova košulja bila je mokra od znoja. Kapljice znoja su mu se slivale niz čelo.

Začuo je korake hodnikom. Zaustavili su se pred njegovom spavaonom.

Radu je sačekao malo, all ništa se ne desi. Otvorio je vrata spavaone i našao se licem u lice sa Vasilijem Nikolajevičem.

— Šta se dogodilo?

Pilot ga je nemo posmatrao. Crne oči su mu neobično sjale, a njegova obično bleda kože, sad je bila crvena. Radu ponovo upita:

— Šta se dogodilo?

— Kako se osećaš? — upita pilot pitanjem.

— Kako se osećam? Nekad se govorilo da tranzit čini pilote nestabilnim, ali ja osećam da treba hitno da reagujem na nešto, ako mi kažete šta se dogodilo!

— Počeo si da se budiš u tranzitu! Eto, to se dogodilo.

Radu je buljio u njega ne verujući. Srce u grudima mu se steglo i jedva je disao.

Pilotov puis bio je nepravilan, što se takođe moglo videti.

— Senzori su te zaštitili. Oni su nas bacili nazad u običan prostor — objašnjavao je Vasilij. — Nema razloga da toliko brineš. Sa tobom je sve u redu. Dobro je što su senzori proradili na vreme.

Radu nije mogao da se oporavi. Gledao je svoje ruke, koje su drhtale. Sad je razumeo zašto je Vasilij Nikolajevič zastao ispred njegove kabine i oklevao da je ot-vori. Obojica su znali kako obični ljudi umiru u tranzitu.

— Kako to da sam se probudio?

— Ne znam. Neka greška u anestetiku. Možda dovod gasa nije ispravan. Ne znam.

Vasilij je sad već bio dobro raspoložen, pa se i Radu malo opustio. Konačno, preživeo je i na organizmu se nisu videle nikakve promene.

— Gde smo sada?

Pilot ponovo sleže ramenima. Okrenuo se i pošao da ispita informacionu tablicu na Raduovoj postelji.

— Dakle, izgubili smo se?

— Još nisam proverio. Čim sam stabilizovao brod, došao sam da vidim šta se dogodilo s tobom. Nikad dosad nisam napustio tranzit tako brzo.

Radu nikad dotad nije doživeo napuštanje tranzita. Uvek je to vreme provodio u snu. Često se pitao šta bi to video kad bi se probudio za vreme napuštanja tranzita. Niko od članova posade to dosad nije video. Senzori su ga sprečili da bar za tren, rizikujući život, ugleda ono što su piloti toliko tajili. Ako bi se slučajno neki član posade probudio u vreme napuštanja tranzita, senzori su se odmah uključivali i izbacivali brod iz tranzita u običan prostor. Radu je bio uzbuđen što se to sad dogodilo baš zbog njega.

Vasilij ponovo pogleda na displej.

— Proveriću naš položaj. Ti u međuvremenu uradi analizu krvi i proveri dovod anestetika. Požuri, jer hoću što pre da se vratimo na našu liniju.

Ostavio je Radua sa mašinom koja je trebalo da ga zaštiti za vreme leta. Radu se bacio na posao.

Posle nekoliko sati, Radu je bib razočaran, jer nije uspeo da pronađe bilo kakav kvar. Anestetik je normalno proticao na gornjoj granici koncentracije. Količina, je utvrđena prema Raduovoj težini i starosti.

Analiza krvi bila je dobra, u okviru normalnih granica. Jedino odstupanje bila je visoka koncentracija adrenalina i njegovih produkata, a to je izazvalo snažno uzbuđenje. Radu je to i očekivao posle svega što se dogodilo.

Scene iz njegovog sna su ga dovodile do ludila. Ranije, dok je spavao u tranzitu, nikad nije imao takve more. Ovo je zastrašujuće podsećalo na njegove halucinacije na Sumraku, baš neposredno pre no što se razboleo.

Kad je ugledao analizu krvi, namrštio se. Njegovo znanje biohemije bilo je površno i morao je da prihvati informaciju koju su mu dali kompjuteri. Događa se da telo nekad ne prihvati jednu vrstu narkotika i zato mora da primi drugi narkotik. To je bila jedina sugestija koju je nudio kompjuter. Radu takođe nije mogao da se seti ničeg pametnijeg.

Na brodu su postojale zalihe još dve različite droge. Radu je izabrao jednu vrstu, vrstu za stres i naznačio gornju granicu doziranja. Sve je pripremio i otišao u kontrolnu sobu.

— Spreman sam.

— Dobro. — odvrati Vaska. — Jesi li našao u čemu je problem?

— Pretpostavljam da je u pitanju reakcija na anestetik.

— To se ne događa tako često.

— To je jedino logično objašnjenje. Sem ako Atna nije bio u pravu.

— Naravno da nije bio u pravu. Hajdemo!

Na samo spominjanje Atninog proročanstva, Vaska se nakostrešio.

U spavaoni, Radu zasuka rukav i sede na postelju.

— Treba ga dati u venu. Brzo deluje i nadam se da će sada biti sve u redu.

Vaska je držao iglu, ruka mu je drhtala, a lice bilo bleđe nego obično, ako je tako nešto bilo uopšte moguće. Radu ga upita:

— Šta ti je?

— Baš ne volim igle. Mislio sam da sam završio s njima zauvek.

Radu nije osudivao Vasilija. Setio se ožiljka koji je imala Linea, i znao je kako je pilotima.

Vaska je pokušao da se nasmešl Delovao je bolesno.

— Zašto ne uzmeš drugi narkotik?

— Ne znam da li bi bilo dobro. Treća vrsta narkotika se doduše uzima oralno, ali ima niz neprijatnih propratnih efekata.

— Dobro, izvini.

Ruka mu se smirila.

Narkotik je ubrizgan intravenozno i Radu je osetio kako mu ruka trne. Vaska je nesigurno vodio iglu ka veni, prodirući tako duboko da je bolelo. Crnina tranzitnog sna postajala je sve gušća.

Radu je ponovo sanjao. Kao i uvek, sanjao je Lineu. Mogao je da je oseti, da oseti njen miris. Ruka mu je nežno klizila preko njenih grudi i preko izbrazdanog svežeg ožiljka. Šaputala je nešto što baš nije dobro razumeo i smejala se na predivan način, milo, kako samo ona to zna. Njena kosa je padala na njegova ramena i milovala ih. Jasno je prošaputala: — Volim te. — Šapatom joj je odgovorio: — Volim te. — Mislio je da mu je rekla: — Potreban si mi. — Nagla se i poljubila ga u usta, vrat, članak njegove ruke. Tada ga je iznenada ugrizla za ručni zglob, tako jako da su žile počele da prskaju. Linea ga je uplašeno gledala.

Činila mu se veoma dalekom. Suze su joj se slivale niz obraze i ona nestade. Radu s mukom podiže ruku i pokuša da zaustavi krvarenje.

Probudio se. San je nestao, ali krv se slivala niz ruku i izmedu prstiju.

Svet se ponovo okretao oko njega. Pokušavao je da ustane i tek nakon nekoliko bezuspešnih pokušaja uspeo da dođe do vrata. Nije mogao da napipa bravu. Svetlo blesnu i ugasi se. Gravitacija je ponovo pulsirala u talasima.

Iz igle, koja je sad bila pričvršćena samo jednom trakom, kapala je krv.

Radu je izvadi i baci, a levom rukom pokuša da zaustavi krvarenje iz duboke rane koju je ostavila igla.

Uto Vasilij Nikolajevič naglo otvori vrata.

— Do đavola, šta se ovde dogada?

Radu posrnu, pa ga Vasilij prihvati i pridrža da ne padne.

— Pa ja sam ti pričvrstio iglu! Šta se dogodilo?

— Ja sam je iščupao. Bar mislim da sam to uradio. Nisam mogao više da...

— Moraš!

Vasilij pomože Raduu da zavije članak. Igla nije pokidala žile, pa je mogao da pokreće ruku. Nije rana plašila Radua. Uplašen je bio zbog sna. Njegovi snovi su uvek bili prijatni. Uvek do ova dva puta.

Pokušavao je da odagna Atninu viziju iz sećanja. Nije uspeo.

Ovog puta ni Radu ni Vasilij nisu uspeli da otkriju šta je razlog ponovnog buđenja. Možda se krv zgrušala u igli, i ako je tako, ugrušak se pomerio kad je Radu istrgao iglu. Možda se otvoreni vrh pribio uz unutrašnjost vene. Kompjuter je ponovo rekao da je to reakcija na narkotik. To što se dogodilo dva puta uzastopno, nije bilo baš utešno.

Radu otvori ormar i uze bočicu s kapsulama. Bio je to treći anestetik koji se koristio

za tranzitni san.

— Znaš li gde smo? — pitao je pilota.

— Još nisam otkrio našu lokaciju. Ali kad ponovo zaspiš, siguran sam da ćemo se vratiti na pravu putanju.

Delovao je nekako nesigurno, a glas mu je podrhtavao. Nije hteo da pogleda Raduu u oči.

Radu nije mogao ništa drugo da uradi, do da uzme treći anestetik. Legao je u škrinju i otvorivši bočicu, istresao pilule u šaku. Pet je bilo dovoljno. Pažljivo ih je izbrojao, kao da se koleba da li da ih popije ili ne.

Progutao ih je bez vode. Dok su mu ramena uranjala u jastuk, osetio je da je narkotik počeo da deluje.

Opet se probudio iz košmara. Ponovo je sve krenulo nizbrdo: Probudio se s mučninom, vrišteći i pokušavajući da ustane. Linea je vrisnula u njegovim mislima i on je znao da ona umire. Mnogi koje je tako sanjao umrli su.

Radu je uzaludno pokušavao da podigne poklopac koji je Vasilij pritiskao. Kroz debelo staklo na poklopcu video je Vaskin lik. Gledao ga je izbezumljeno i vikao:

— Nastavi da spavaš! Ne budi se! Proklet bio, spavaj već jednom šta ti je?!

Brava je škljocnula, ali Radu nije uspevao da digne poklopac. Vasilij je čvrsto držao bravu s druge strane.

Borio se da izađe. Skoro se onesvestio, ali znao je da nesvestica ne bi bila dovoljno duboka da ga zaštiti od tranzita. Ovog puta će umreti.

Poslednjim atomima snage povuče bravu i diže poklopac. Vasilij posrnu i pade udarivši glavom o pregradni zid.

Radu pade na kolena. Kašljao je i drhtao. Gorčina mu se skupljala u grlu, a suze besa, olakšanja i razočaranja su mu tekle niz obraze.

Kad se konačno sabrao, ustao je i prišao Vasiliju. Pilot je bio naslonjen na zid, a ruke je raširio preko metalne površine. Ne govoreći ništa, Radu je pošao da se umije i ispere neprijatan ukus iz usta.

Pogledao se u ogledalu. Bio je iznenađen što još uvek izgleda kao ranije. Kosa mu je bila raščupana i padala je na lice.

— Šta je to sa mnom? — pitao se.

U kontrolnoj sobi je Vasilij zurio u kurs kompjuterskog displeja. Kad je Radu ušao, Vasilij ga pogleda. Bio je uznemiren.

— Brod neće izdržati da ponovo prođe kroz sve to.

— Ni ja neću izdržati.

Gledali su jedan drugoga ne znajući šta da kažu.

— Možda mogu da pokušam još jednom — polako reče Vasilij.

— Još jednom? A čime? To je bio poslednji tranzitni anestetik! To dobro znaš.

— Znam da je nemoguće uzeti dva anestetika odjednom, ali zar ne bio mogao da povećaš dozu jednog od anestetika?

— Moja doza je već izračunata i na granici je toksičnosti. Ako uzmem više, neću se probuditi, a ako se i probudim biću kao biljka.

Vasilij ponovo pogleda na kompjuterski displej. Proučavao je neposrednu okolinu broda. Na ekranu je video centralnu zvezdu oko koje se okretala grupa planeta. Sve planete su bile uvećane, a boje prilično intenzivne.

Vasilij pokaza rukom na malu planetu safirne boje, koja je bila relativno blizu sunca.

— Mislim da je ova dobra.

Zatražio je od kompjutera detaljne podatke o planeti koju je pokazao. Na ekranu se pojavila uvećana planeta.

— Na ovoj planeti se može živeti, — rekao je tiho.

— Svakako ćeš dobiti nagradu što si otkrio novu planetu, — sarkastično primeti Radu.

Vasilij se pravio da nije primetio ton kojim mu se Radu obraćao. Blago je nastavio.

— Nisam na to mislio, mada si možda i u pravu. Sa malo sreće, sa toliko sreće koliko sam dosad imao u životu, moći ću da vratim ovaj brod kući. Tako brzo smo ušli i izašli iz tranzita. Tražio sam ovu zvezdu, ali ova sazvežđa nisu na karti. Izgubljeni smo. Možda ću uspeti da pronađem pravi put tek kad zaronim. Postoje... znaci, anomalije. Ne mogu to da opišem nekom ko to nije video. O njima je teško pričati I sa onima koji su ih videli. Nije važno. Bojim se da pokušam da te vratim tamo, da te vratim kući.

Radu je zurio u planetu na ekranu.

— Mogao bi da me ostaviš u teretnim kolima. Mogu da čekam. Sigurno sad već rade na novim anesteticima. Pronaći će u međuvremenu nešto efikasno i tad će poslati nekog po mene? Misliš da će poslati nekog?

Vaska brzo odgovori:

— Nisam nikad čuo da se ovako nešto dogodilo, ali siguran sam da će poslati nekog. Ako mogu oni će...

— Ako mogu...? .

— Da imam koordinate ovog sistema lako bih nas vratio kući. Ali nemam ih. Kad smo prvi put izronili iz tranzita, sistem koji sam ugledao bio je registrovan na karti. Bio je jedva primetan, ali sam ga našao.

— Drugi put?

— Drugi put sam morao da proračunavam udaljenosti. Dobro sam to uradio, u to sam siguran. Međutim, pre no što sam se snašao, ponovo smo izbačeni. Sada... ne znam gde smo. Ima toliko mnogo međuzvezdane prašine da ne mogu da nadem nijedno od standardnih obeležja. Ne uklapam se ni u koji zvezdani obrazac. Ovo nije istraživački brod i nije opremljen za ovakve vrste analiza. Čak i sa pravim istraživačkim brodom bi bilo veoma teško. Trebalo je postepeno ispitivati čitav svemir, ali mi smo želeli da na brzinu saznamo sve.

Vasilij je bio uzbuden. Nastavio je:

— Istraživanje nije tako lako kao spuštanje, okretanje i vraćanje nazad. To i ne smeš da uradiš, jer kad se okreneš, više ništa ne izgleda isto kao ranije. Zar ne shvataš?

— Ne.

— To je tranzit. Ne mogu ti objasniti i nije trebalo ni da pokušavam.

Radu pokuša da mu pomogne:

— To je, valjda, kao staza koja se uvek menja, ali ipak moraš da je slediš. Znam da je teže, ali možeš da plivaš uzvodno rekom, ako si se spustio nizvodno.

— Ne, nije isto, ako ima brzaka. To je upravo ono! — za trenutak mu se lice ozarilo, a onda se ponovo smrknu. — Ne, nije tako. Ne može se opisati. To je...

Nemoćno raširi ruke.

Radu ga je pažljivo posmatrao pre no što je upitao:

— Šta to pokušavaš da mi kažeš? Da li to da ne znaš gde smo ni kako ćemo se izvući odavde, ili pokušavaš da mi objasniš da, čak i ako se vratiš na Zemlju, nećeš naći put do ove planete?

— Poneću sve oznake iz ovog sistema. Mislim da je moguće ponovo pronaći ovo mesto.

— Misliš?! Ali nisi siguran!

Vasilij je oklevao pre no što je odgovorio

— Nisam siguran!

— To znači da ću ostati u teretnim kolima zauvek. Umreću od gladi ili ću se ugušiti.

— Mogao bi da se nastaniš na onoj planeti...

Radu je planuo:

— Zar misliš da sam toliko glup? Kako da preživim na toj nepoznatoj planeti sasvim sam? Uostalom, zašto?

— Ti si lud ako misliš da ćeš preživeti tranzit!

— Bolje da umrem brzo nego da se mučim i umirem polako na toj nepoznatoj planeti.

— Umiranje u tranzitu, koliko ja znam, nije tako brzo.

— Dobro, ako ostanem, postoje li šanse da me pronađeš i dođeš po mene?

— Ne znam. Ne znam ni kako da pronađem put nazad. Znaš li da smo izgubljeni?!

— Ima li šanse da preživim u tranzitu?

Vasilij se uznemirio. Skoro je vikao:

— Kako ja to da znam? Možda neću ni uspeti da se vratim u tranzit! Možda se tako izgube brodovi o kojima nismo ništa vise saznali. Jednostavno, ne mogu ponovo da uđu u tranzit. Tako su potpuno izgubljeni.

Vasilij je drhtao. U jednom trenutku, Radu je shvatio da se Vasilij ne plaši toliko što se neće vratiti kući. Mnogo više ga je plašila mogućnost da možda nikad više ne vidi tranzit.

Radu pokuša da ga ohrabri:

— Ti si najbolji pilot, Vaska. Nisam čuo da postoji bolji od tebe. Atna mi je takođe rekao da ne zna boljeg pilota od tebe. Ti ćeš odvesti brod kući.

— Ali šta će biti s tobom? Ne zavisi od mene da li ću doći ovamo. Ne znam da li se uopšte ovo sazvežđe može po nečemu odrediti. Šta će biti s tobom?

Radu je imao dovoljno iskustva da zna da može da se dogodi neki poremećaj i da se brod više nikad ne vrati. Znao je, takođe, da ljudi umiru u tranzitu. Ponekad umiru od prevelike doze narkotika. Na sve to bio je spreman. Sad mu se činilo da je njegov kraj veoma blizu. Treba da odabere mesto, vreme i način na koji će umreti. Mogao je i da odredi mesto gde će biti sahranjen. To je i napisao. Kad je bio gotov obratio se Vasiliju:

— Evo, sve sam napisao.

Pismo je bilo veoma kratko. Između ostalog, napisao je da želi da mu pepeo bude vraćen na Sumrak.

— Krenućemo, čim budeš spreman, — reče Vasilij.

Radu je zurio u zvezde koje su se videle kroz okrugli prozor. Želeo je da neko bude s njim kad dođe kraj. Želeo je da je Linea tu i da ga drži za ruku. U svakom slučaju, svako bi bio bolje društvo od tog pilota. Naslonio je glavu na hladno, prozirno staklo.

— Želiš li da ostanem s tobom? — upita ga Vasilij.

— Ne, nije potrebno.

Pilotu je laknulo. Očigledno nije želeo da vidi kako običan čovek umire u tranzitu.

Vasilij je iz džepa izvadio neku kapsulu. Pružio ju je Raduu govoreći:

— Ovo nam daju da nam se nađe pri ruci, ako se brod izgubi ili ako nam se čini da više nema spasa. Ako ti bude jako teško...

Radu uze ponuđenu kapsulu. Bio je zahvalan Vasiliju. Samoubistvo mu je sada izgledalo primamljivo.

— Da li ću znati? Koliko dugo...

Vasilij se hladno nasmeja. Radu podiže ruku da ga udari, ali se brzo savlada. Vasilij se odmah izvini:

— Žao mi je, Radu. Užasno mi je žao. Ne treba da misliš da je meni lako, ali odgovor na tvoje pitanje niko ne zna. Tranzit je nepredvidiv i niko ne zna kako deluje na obične ljude.

Radu mu nije verovao. Pretpostavljao je da piloti neće da otkriju tajnu o tranzitu.

— Neću krenuti pre no što mi kažeš da si spreman, — reče Vaska.

— Možeš odmah da kreneš! Požuri!

Vaska je pošao u kontrolnu sobu. Radu je čuo kako su se za njim zatvorila vrata.

Gledao je kroz mali, ovalni prozor. Napolju u mraku treperili su rojevi nepoznatih zvezda plivajući kao u moru.

Nije znao šta će se dogoditi.

Brod je vibrirao. Raširio je šake i naslonio ih na zid kabine. Osećao je pod prstima vibracije. Čekao je bilo kakvu promenu. Niz slepoočnice su mu se slivale kapljice znoja. Obrisao ih je rukavom.

Ako ne umre odmah, bar će imati malo vremena, bar nekoliko minuta da vidi taj tajanstveni tranzit. Često se pitao kako to izgleda, ali nikog nije pitao. Nije ni bilo svrhe da pita, jer je dobro znao da piloti neće ništa reći.

Vibracije su bile sve snažnije. Srce mu je lupalo kao pomahnitalo. U sobi je svetlo bilo suviše jako, pa je rukama pokušao da zaštiti lice od svetla i što bolje vidi prostor napolju.

Ništa se nije promenilo.

Zvezde se, naravno, nisu kretale, medutim, polako se primećivala promena. U blizini iskrsnu velika zvezda. Zasijala je poput sunca tako da je Radu za trenutak zaklonio oči i ustuknuo, da bi odmah potom nestala. Univerzum je počeo da sivi.

Dodirnuo je vrhovima prstiju staklo. Bilo je glatko i hladno, a iza njega nije bilo ničega, baš ničega.

Napregnuo se da vidi bar neki pokret, neku neobičnu scenu, košmar ili išta što vide piloti koji su tako očarani tranzitom. Čekao je neko otkrovenje ili čak sopstvenu smrt.

Ali ništa se ne desi.

Sedeo je i čekao.

Pogledao je svoje ruke, čekajući da koža počne da stari i da se bora. Ruke su, međutim, ostale nepromenjene. Bile su smeđe, četvrtaste i grube, ruke seljaka. Nokti su bili kratki i neuredni.

Vibracije motora su bile ujednačene. Da nije bilo toga, ne bi primećivao da se brod kreće.

Ponovo se koristio svojim osećajem za vreme. Nikad nije obraćao veliku pažnju na tu svoju sposobnost, ali to je bila veoma korisna osobina. Tome ga niko nije mogao da nauči, niti je to ikome mogao da objasni.

Na različitim mestima vreme različito protiče. Navikao je na to, kao što je navikao i na promene koje iziskuje ubrzanje broda.

Ustaljeni red protoka vremena ovde u tranzitu se pretvorio u haos. Na jednom mestu je vreme proticalo drugačije nego na drugom. Često se menjao ritam, a da nije mogao da mu ustanovi početak.

Ovo je bilo slično kao kad se naiazi na vrtešci koja ubrzava i usporava kretanje.

Pokušao je da se koncentriše i odbaci merenje vremena u univerzumu. Merio je sad samo subjektivno vreme. Iznenadio se kad je primetio da je to isto kao i na ma kom drugom mestu.

Radu je pretpostavljao da je još uvek u opasnosti. Nije mogao ništa da preduzme. Mogao je samo da čeka ne znajući koliko će sve ovo da traje.

Hladan znoj ga je oblio dok je buljio kroz prozor u neodredeno prazno sivilo. S vremena na vreme mu se učinilo da vidi neki blesak, ali nije bio siguran. Ovi svetlosni efekti su se gubili pre no što bi bio siguran i da ih je video. Zaključio je da je to samo njegova uobrazilja.

Seo je i naslonio glavu na kolena. Uljuljkan tamom, čekao je.

Vreme je prolazilo. Njegov um ga je odbrojavao časovima, a napetost je rasla. Skoro je zadremao, ali onda se trže kao oparen. Zašto se plašio da zaspi? Bio je umoran, čuo je Linein glas, sve mu se mutilo pred očima. Ustao je i odlučio da prošeta do prostorije za

posadu. To je učinio nekoliko puta.

Sišao je u hol i širom otvorio vrata kontrolne sobe.

Kod kontrolne table sedeo je pilot. Zurio je u prozor pored sebe. Zvuk vrata ga je omeo u tome. Ugledao je u ogledalu Raduov lik. Sa krikom na usnama se okrete. Užas Vasilija Nikolajevica se pretvorio u šok. Nekoliko minuta kasnije, naglo je uzdahnuo, dohvatio masku za kiseonik i pokrio nos i usta. Udisao je čisti kiseonik iz boce koja mu je bila preko ramena. Kad je skinuo masku već se sasvim pribrao.

Radu ga upita:

— Znaš li gde se nalazimo? Jesmo li izgubljeni?

Pilot je zurio u njega, ne verujući da je tu, tako blizu njega, ponovo je uzdahnuo i drhtavim glasom odgovorio:

— Znam gde se nalazimo! Našao sam put!

— Koliko dugo ćemo još biti u tranzitu?

Vasilij je ponovo uzeo masku. Tek kad se nakon nekoliko minuta smirio, na-stavio je:

— Već sam ti rekao da ne znam. Niko ne zna. Pretpostavljam da treba da pređemo istu razdaljinu koju smo dosad prešli. To ne znači da će vreme isto proticati.

Sve ovo je rekao u jednom dahu, a potom odmah ponovo stavio masku na lice. Piloti uvek u tranzitu uzimaju čisti kiseonik. To im je neophodno da bi ostali pri svesti. Radu ga upita:

— Nešto bi moralo dosad da se desi, zar ne?

— Pretpostavljam, ali ne znam. Možda misliš da foliram, ali ja stvarno ne znam šta se dogada sa običnim ljudima u tranzitu. Niko to ne zna. Oni koji su to preživeli, nisu više u stanju da opišu šta im se dogodilo. U tranzitu se događa nešto što ni piloti ne mogu da objasne. Razumeš li me...

Ponovo je morao da uzme masku. Jedva je disao.

— Ja ne osećam nikakve promene, — objasni mu Radu.

Vasilij ga čudno pogleda. Činilo se da neće da kaže šta stvarno misli. Radu nastavi:

— Znači, ne možemo znati da li će mi se nešto dogoditi sve dok ne napustimo tranzit?

Pilot je držao masku na licu duže nego što je bilo potrebno. Konačno je skide. Pružio je ruku ka Raduu kao da ga preklinje:

— Ja nisam stručnjak. Nisam proučavao one koji su preživeli. Ne znam, veruj mi.

Radu sede na sedište pored pilota. Pomirio se s neizvesnošću. Čekao je.

Pilot pogleda na instrumente, pa se zatim ponovo usredsredi na prazan, sivi prostor. S vremena na vreme je udisao kiseonik pomoću maske, ali to je činio sve ređe.

Upitao je Radua:

— Sad kad si ga video, šta misliš o njemu?

— Molim? Mislim o čemu?

— O tranzitu? Radu se namršti.

— Mislim da je sve to dosadno, ali ako vi želite da tranzit i dalje pokriva misterija, nikom neću ništa reći.

Pilot je sad bio isto toliko zapanjen, kao i kad je video Radua da ulazi u njegovu kabinu.

— Misliš, nisi ga video... nisi ga osetio?!

— Video, šta? Osetio, šta?

Pilot ispruži ruke pokazujući prema prozoru: — Vidi to... oseti. Njegovo prisustvo je svuda oko tebe, opipljivo je, to je neopisivo i drugačije za svakog.

— Ali tamo nema ništa.

Vasilij Nikolajevič je za trenutak ćutao. Činilo se kao da ne može da se povrati od šoka. Tiho je upitao:

— Šta si rekao?

— Rekao sam da tamo nema ničega. Prazna siva magla je to i ništa drugo. Jedno veliko ništa.

— Ti ne vidiš ništa?

— Zar ti praviš budalu od mene? Misliš da ne govorim istinu da bih tebe iznenadio?

Radu je bio ljut.

— Šta si ti? — šapatom upita Vasilij. — Jesi li ti mašina? Testiraju te, zar ne? Radu se nasmeja.

— Kako si došao na tu ideju? Ja sam ljudsko biće kao i ti.

Pilot je bio savršeno ozbiljan i uplašen. Radu ispruži ruku i zavrnu rukav na košulji. Video se zavoj na zglavku.

— Video si me kako krvarim, Vaska.

— To se može i simulirati — Vaska sleže ramenima.

— To je besmisleno. Znaš dobro kao i ja da inteligentne mašine ne funkcionišu u tranzitu ispravno. Svako to zna.

— Ne funkcionišu ni obična ljudska bića.

— Da su izmislili takvu mašinu, već bi se znalo.

— Možda i postoje razlozi da se ne zna istina. Mi, piloti bismo bili prevaziđeni. Mašine bi mogle da upravljaju brodovima u tranzitu i sve bi bilo jednostavnije.

— Ovaj razgovor ničemu ne vodi.

Radu je znao da je grub, ali nije znao jednostavniji način da prekine ovaj razgovor. Ipak morao je da bar pokuša da ubedi Vasku da je pogrešio.

— Ako je neko i izmislio takvu mašinu, ovo bi bio najgori način da se tako nešto isproba. Za takve probe postoji još mnogo načina.

Pilot više nije bio onako napet.

— To je istina — rekao je. — Ali bio ti mašina ili ne, moram da priznam da si imun na tranzit. Ti ga jednostavno nisi ni primetio. I ma šta da si, pored tebe nema potrebe da brodom upravlja bilo koji pilot.

— Ja nisam pilot. Ne znam to da radim i nikad nisam imao smisla za takav posao. I ne želim to da budem. Dakle, za vas ja nisam opasan.

Pilot je ponovo gledao u prostor koji je bio samo pred njegovim očima tamo napolju, daleko.

— Možda ti u to veruješ, ili želiš da veruješ, ali ja dobro znam da nisi u pravu.

— Možda i ti grešiš, Vaska. Možda još uvek postoji mogućnost da umrem.

— To ne. Proći će još dosta vremena pre no što ti napustiš ovaj naš svet. Živećeš dugo... ukoliko te ja ne ubijem.

Začuđen ovim rečima, Radu je ćutao.

— Odlazi! — zamolio je pilot. — Molim te, idi!

Radu je izašao iz kontrolne prostorije. Vasilij Nikolajevič je delovao mnogo umornije od njega.

3.

Kao što je Vasilij Nikolajevič predvideo, Radu nije umro kad su izranjali iz tranzita. Čak nije ni primetio kad su izranjali. Upravo je sedeo u prostoriji za posadu i čekao da se sve to već jednom završi. Spavalo mu se, a iz nekog nepoznatog razloga se plašio sna.

S vremena na vreme bi pogledao kroz prozor. Mrtvo sivilo se širilo i već postajalo zamorno. Nije više hteo da gleda u taj misteriozni tranzit. Skoro je zaspao i kad se trgnuo preplašeno je skočio i počeo kao sumanut da šeta po sobi.

Zastao je kod prozora.

Mogao je da odahne.

Izašli su iz tranzita. Video je zvezde, rasute kao po somotu i sve poređane po nekom redu. Zemlja, bela, plava i smeđa lenjo je lebdela iznad njega.

Vrata se otvoriše i Radu se nađe licem u lice sa Vasilijem. Samo ga je gledao, a da se nije ni osmehnuo.

Već je pošao kad mu se Radu obratio rečima:

— Želim da pozovem Lineu.

— Ne možeš.

— Ti nemaš prava da me...

— Ne možeš. Zato što se ona nalazi na svom prvom tranzitnom letu. — Vasilij Nikolajevič zatvori vrata kontrolne sobe.

Uto je Radu čuo Orku, koja je pokušavala da ustane. Požurio je i pomogao joj. Njeni prsti su bili hladni, a kožice izmedu prstiju skoro bezbojne. Zagrlio ju je i lagano joj trljao leđa da se ugreje. Drhtala je.

— Do davola! — cvokotala je. Zagrlila je Radua, prislanjajući čelo na njegove grudi. — Osećam se užasno.

— Sve je u redu. Udaljeni smo samo dva sata od Zemlje.

Držao ju je u zagrljaju sve dok nije prestala da drhti.

Nasmejala se.

— Hvala ti. Sad je sve u redu. Ne znam šta mi je. Nikad nisam reagovala na taj način.

Odmakla se od njega. Bila je zbunjena.

Ćutali su izvesno vreme. Potom Orka upita:

— Šta se dogodilo? Imam osećaj da se dogodilo nešto neobično. Da li si i ti to primetio?

— Ne! U stvari da. Ovaj put zaista nije bilo prijatno kad sam se budio.

Želeo je da joj kaže istinu, ali se plašio u isti mah. Nije želeo da u njenim očima vidi isti onaj zapanjen pogled kao što je video kod Vasilija. Orka nastavi:

— Drago mi je da Atna nije sa nama. Ovo je bilo naporno uranjanje i nisam sigurna da bi on to izdržao. Mislim da je u pravu što se plašio.

— Da. Njegova vizija je bila istinita.

Orka je sišla da proveri tranzitne motore i pripremi brod za ponovno punjenje.

Kad je ostao sam u kontrolnoj sobi, Radu pokuša da dobije Lineu. Nadao se da se vratila sa probnog leta. Ali njen brod još uvek nije bio stigao. Ko je prvi doživeo tranzit? Linea ili Radu?

Nadao se da joj je tranzit bio zanimljiviji nego njemu. Dugo je već odsutna. Koliko traju probni letovi? Odagnao je turobne misli. Nadao se da će sve biti u redu.

— Šta ćeš sad da uradiš? — Vasilij Nikolajevič bio je iza njega. Radu nije ni primetio kad mu je prišao. Odvratio je:

— Ne znam. Pokušaću da nađem neki drugi automatizovani brod i da odem odavde, ali...

— Ti nikad više ne možeš da letiš na automatizovanom brodu. Nikad više! Svaki put ćeš ga izbaciti iz tranzita.

— To znam.

— Reci, Radu! Mrziš li samo mene ili sve pilote?

— Nikog ja ne mrzim. Stvar je u tome da ja reagujem na pilote isto onako kako oni reaguju na obične ljude.

— Kako to misliš?

— Upravo tako kako sam rekao.

— Nisam čuo da piloti tako reaguju na obične ljude.

Radu uzdahnu. Nije više želeo da raspravlja sa pilotom. Sve bi bilo uzalud.

— Moraćeš da ostaneš ovde, — reče pilot.

— Na zemaljskoj stanici? Zašto?

— Možeš da odeš, ako želiš, na Zemlju, ali nijedan pilot ti neće dozvoliti da letiš s njim dok ne odlučimo šta ćemo s tobom.

— Vasilije Nikolajeviču! Sa mnom se dogodilo nešto neobično. Treba da porazgovaramo sa administratorima o tome!

Pilot mu priđe preteći.

— I šta onda? — besno upita. — Ako dozvoliš da te uhvate, rasparčaće ti mozak. Ćeliju po ćeliju da bi utvrdili zašto je to tako. A posle toga ćeš opet morati da letiš s nama, pilotima. Ako nas izdaš da znaš...

Bila je to pretnja od koje je Radu uzdrhtao.

— Slušaj, Vaska. Ja ti nisam neprijatelj. Nisam ti ni rival. Treba da saznamo da li postoji još neko kao ja. Možda je brod mogao da se izgubi zbog mene. Možda se baš to i dogodilo sa onim izgubljenim brodovima.

— Nećeš ti da odlučuješ šta treba da se radi.

— Mislim da hoću.

— Zažalićeš ako budeš išta rekao bez konsultacije sa pilotima.

Radu ga je hladno posmatrao.

— Znaš šta? — rekao je. — Atnino proročanstvo se ispunilo.

— Ne budi lud! — nakon ovih reči Vasilij se okrenuo i izašao iz prostorije.

Radu tiho opsova. Nije trebalo da dozvoli da ga iznervira. Takođe, nije smeo da podseća Vasilija na Atnino proročanstvo. Zašto je to uradio?

Orka je završila posao u mašinskoj sali. Popela se i zalupila vratima. Upitala je:

— Hoće li mi neko reći šta se ovde dogada?

Radu je oklevao. Koliko je čula? Morao je da se odupre iskušenju i ispriča Orki šta se sve dogodilo. Ništa ne bi mogla da pomogne a nju bi doveo u opasnost.

— Vasilij Nikolajevič je objašnjavao... relativni status pilota i posade.

Kako je mogao da smisli ovako gnusnu laž?

Orka ga je zbunjeno gledala. Verovatno je imala niz pitanja, ali ništa nije izustila.

Brod je pristao u zemaljsku stanicu. Orka i Radu su odvojeno u tišini radili svako svoj posao. Već su skoro završili kad su čuli da Vasilij odlazi. Pilot nije bio obavezan da ostane. Nije morao da pomaže posadi da sredi brod i pripremi ga za predaju drugoj posadi.

Kad je završio posao, Radu je osetio da je veoma umoran. Otvorio je vrata mašinske hale i viknuo:

— Orka? Treba li ti pomoć?

Uspela se uz merdevine.

— Ne treba. Gotova sam.

Sela je na prag i trljajući oči reče:

— Ti izgledaš veoma umorno, Radu, a i ja se osećam užasno. Hajdemo odavde!

U garderobi je uzela viunas u ruku, pogledala ga prema svetlu i potom stavila u džep.

Presvukli su se i ušli u zemaljsku stanicu. Radu pogleda red letenja sledećeg šatla, pošto u onom na rampi više nije bilo mesta. Radu je sad želeo da ode što dalje od zemaljske stanice, od pilota i da na miru razmišlja.

Rezervisali su mesta.

Čim je imao pristup komunikacionim sistemima, ponovo je pokušao da pozove Lineu. Još je bila u tranzitu. Bio je razočaran.

Orka i on su stali na pokretnu traku koja je vodila do odeljenja u kojima je bila stanična posada.

— Ides li opet u svemir? — pitala je Orka.

— Ne odmah! A ti?
— Moja porodica ima sastanak. Obećala sam da ću doći ako ikako budem mogla.
Sišli su sa trake i ušli u odeljenje za posadu.
Ugledali su šest pilota. Stajali su i čekali ih. Niko nije gledao Orku, buljili su u Radua. Vasilij Nikolajevič je stajao na kraju.
Osećajući opasnost, Orka ga je uhvatila pod ruku. Bio joj je zahvalan zbog toga.
Orka je krenula, a Radu ju je nevoljno pratio. Piloti su čekali. Orka pokuša da se nasmeši.
— Zdravo, Vaska! — pilot se nije ni pomerio. Činilo se da je ne poznaje. Nije je ni pogledao. Zurio je u Radua.
— Vasilije Nikolajeviču, obećavam ti da... — nije su usudio dazavrši. Vaskin hladni pogled ga je presekao.
— Poći ćes sa nama, — rekao je Vaska Raduu, a potom se obratio Orki: — Ti možeš da ideš!
— Nikud ja ne idem, — odvratila je Orka i još čvršće stisnula Raduovu ruku.
Jedan od pilota reče:
— Ne izazivaj nesreću, Orka. Ovo nema nikakve veze s tobom. Pođi mirno dalje.
Orka je nastavila da korača govoreći:
— Odlično, bila bih zahvalna kad bi mi neko objasnio s čim ili s kim ima sve ovo veze. Do davola, šta se događa?
Piloti su se okrenuli, opkolili ih i zatvorili krug.
Radu je osetio kako mu srce ubrzano kuca. Pretpostavljao je da je u pitanju samo strah, ali kako se krug oko njega zatvarao, obruč oko srca se sve više stezao. Pred očima mu se zamaglilo, a hladne graške znoja su izbile po čelu. Posrtao je za Orkom, pokusavao da se smiri. Koračao je sve brže, pokušavao je da potrči, a piloti su bili iza njih. Približavali su se. Orka se s vremena na vreme okretala da ih vidi. Radu nije mogao da govori.
Bili su već blizu zajedničke prostorije, gde su bili ostali članovi posade kao i stanični personal.
Radu je znao da moraju stići. Ukoliko ih piloti stignu pre vrata koja su vodila u zajedničku prostoriju, niko ga više neće spasti. Mora da stigne!
Opet posrnu. Kolenima udari o metalni pod i ispusti Orkinu ruku. Pokusavao je da se podigne na kolena, da dode do daha, ali to je bivalo sve teže. Obruč oko srca se sve više stezao. Ništa nije čuo. Pogledao je gore i video pilote, koji su zurili u njega. Pred očima mu se maglilo.
Orka je pokušavala da ga podigne. Čuo je, kao iz daljine, njen glas.
— Zovite doktora! Prokleti bili! Pomozite mu!
Radu je još jednom pokušao da ustane, bezuspešno. Legao je na metalni pod. Ruke su mu bile raširene. Svetla iznad njega su se gubila u tami koja je nastajala. Osećao je vibracije koraka i brzo prekrio oči rukama. Nije želeo da vidi pilote kako se naginju nad njim želeći da umre.
Iznenada, sasvim neprimetno, obruč oko srca poće da popušta. Bol koji je razdirao grudi, jenjavao je. Disao je lakše. Ruka mu je pala na pod i Radu otvori oči.
Pokraj njega je klečala Orka. Rukom mu je milovala lice.
Piloti su bili otišli.
— Ne miči se, — reče Orka. — Dovešću pomoć.
Uspeo je da joj uhvati ruku pre no što je ustala.
— Ne, čekaj!
Zastao je da dode do daha. Pluća su mu bila kao gvozdeni oklopi, a ruke su drhtale.
— Imaš srčani napad, Radu!
— To je bilo... nešto drugo. Orka se namršti.

— Šta to govoriš? Lezi mirno, sad ću da dovedem nekog. Otišla je.

Radu s mukom pokuša da ustane. Orka ga je pokrila svojom jaknom, koja sad skliznu sa njega. Prsti su mu utrnuli. Orka je čula da pokušava da ustane i okrete se. Vratila se.

Pružio joj je jaknu govoreći:

— Dobro sam.

— Da li si slguran?

— Sad je sve u redu.

— Šta se to dogodilo?

— Ne podnosim pilote, eto šta je. Ne znam zašto je to tako, ali znam da postaje sve gore i gore.

— Znaju li oni to? Znači zato su onako agresivni.

— Pretpostavljam da znaju.

— Šta su hteli od tebe?

— Želeli su... da ne kažem nikom ono što oni ne žele.

Namrštila se. Prebacila je njegovu ruku preko svog ramena da bi mu po-mogla da se osloni na nju.

— Dobro, zaboravimo to. Hajdemo sad!

Pomogla mu je da stigne do staničnih prostorija. Tu su bile male prostorije za posadu.

Pronašla je slobodnu kabinu, otvorila je i pomogla Raduu da se spusti na krevet.

— Hoćeš da ti skinem čizme?

— Mogu i sam.

Podigao je nogu nameravajući da rukama dohvati čizmu i skine je. Nije mogao da sedne.

— Ne budi tako glup — progunda Orka, dohvati čizmu i povuče je.

— Pazi na svoje ruke...

Orka mu je u međuvremenu skinula čizmu. Podigla je ruku i raširila prste. Kožica izmedu prstiju se jasno videla. Gledajući šaku, rekla je:

— Znam da izgleda nežno, ali nije. Veoma je čvrsta. — pokazala je ožiljak između drugog i trećeg prsta leve ruke. — Ako se slučajno nešto dogodi, veoma brzo zaraste.

Skinula mu je i drugu čizmu i nastavila:

— Ne pomaže baš mnogo kod plivanja.

— Zašto je onda imate?

— Kad su ljudi razmišljali kakvi treba da budu ronioci, zamišljali su ih ovakvima. Zato su nas i konstruisali. A mi smo odlučili da ostanemo ovakvi.

— Jesu li vam i stopala takva?

Radu nikad ne bi postavio ovakvo pitanje da nije bio tako umoran. Odmah se trže i reče:

— Oprosti.

— Prstl na nogama su kao u kljunara, sa kožicom izmedu njih.

Nasmejala se vragolasto.

— Ne, nije tako. Stopala su slična sa svima ostalima, sem noktiju. Hoćeš li da vidiš?

Bio je radoznao i srećan što se nije uvredila zbog njegove ljubopitljivosti.

Sela je na ivicu kreveta, skinula svoje crvene, platnene patike. Prsti su bili normalnog oblika, malo duži, ali bez kožica izmedu njih.

Radu se osloni na lakat, a drugom rukom uhvati njenu petu. Imala je kandže, kao u mačke ili tigra, koje su se uvlačile. Nasmejala se.

— To je dobra zaštita. Kandže su ponekad potrebne u moru. Ne štite baš mnogo od ajkula, ali tamo gde ja živim nema mnogo opasnih ajkula.

Uvukla je kandže i posegla za patikom. Radu ponovo leže.

— Šta misliš, hoće li te i dalje progoniti? — pitala je.

— Ne znam.

Nije još mogao da razmišlja o pilotima. Bio je umoran i iscrpljen. Želeo je samo da spava.

Orka je stajala i netremice posmatrala zatvorena vrata iza čije je prljave površine videla siluete. Mada je pretpostavljala da niko neće ući, rukom je uhvatila kvaku.

— Ne znam šta će se dogoditi, ali mislim da je najbolje da noćas ostanemo zajedno. Ni ja ne bih da ostanem sama. Hoće li ti smetati ako ostanem?

— Ne, naravno da neće.

Izula je cipele i bacila svetlucavu jaknu na pod.

— Nadam se da ima dovoljno mesta za nas dvoje na tom ležaju. Ležanje na podu nije baš udobno.

Radu se odmaknuo.

— Ima dovoljno mesta.

Legla je pored njega. Bilo mu je drago što je ostala sa njim, a bio joj je i zahvalan zbog brige za njega.

Imala je specifičan miris. Nikad još nije osetio takav miris. Bilo je to nešto sveže, slano, poput jutarnje morske izmaglice. Pitao se da li i on njoj miriše kao šuma na zemlji ili livada, možda.

Nesigurno staviše ruke jedno preko drugog i tako zaspaše.

Radu se probudio umoran i zbunjen. U snu mu je dolazio i Linein lik i tranzit. Osećao je nostalgiju za kućom i neki neodreden strah pred nepoznatim.

Uspravio se i seo, očekujući da se otvore vrata i da u njima ugleda pilote.

Odagnao je te misli. Pogledao je po sobi. Orke nije bilo. Bio je iznenaden i pomalo razočaran što je nema. No, nije mogao da je krivi zbog toga što ga je napustila.

Koristeći komunikacioni terminal u sobi, proverio je položaj Lineinog broda. Još je bio u tranzttu. Nije mogao da veruje. Taj put je trajao dosta dugo.

Proverio je informacije, ali displej je samo potvrdio to što je već znao. Dodatnih informacija nije bilo. Isključio ga je.

Prošao je prstima kroz kosu i zaključio da je najbolje da se odmah istušira. Skinuo je odeću i ušao u malo kupatilo. Tuširao se dugo veoma toplom vodom. Osećao se bolje.

Kad je izašao iz kupatila, Orka je prekrštenih ruku sedela na krevetu i čekala ga. Donela je doručak.

Radu posegnu za peškirom, a Orka se nasmeja. Nije se ni pomerila.

— Viđala sam već gole ljude. Mi kod kuće ne nosimo odeću. Hajde, dodi da jedemo!

— Mislio sam da si otišla.

— Jesam. Ali vratila sam se.

— Mislio sam da si me napustila.

Nije se više smešila.

— Razmišljala sam o tome.

Radu sede na krevet pored nje.

— Možda bi bilo bolje da si me napustila.

Ćutala je izvesno vreme. Bila je zabavljena savijanjem papirnatih salveta u koje su bili umotani sendviči.

— Ti, znači, nećeš da prihvatiš moju pomoć.

— Ne želim da te uvučem u opasne zone, Orka. Žao mi je što si već umešana. Kad bih znao da možeš da mi pomogneš, rado bih prihvatio tvoju pomoć, ali ne znam ni sam

šta se događa. Ne znam šta treba da preduzmem.

— Dobro, dobro. Ali uzrok svemu je tvoja i Vaskina svađa na brodu, zar ne? A, što se tiče onog sinoćnjeg dočeka pilota ti si bio uplašen, to sam videla, ali nisi bio iznenađen. Moram da priznam da sam se i ja plašila, mada nisam znala šta je uzrok tome.

Ćutao je nekoliko minuta.

— Ne želim da te povredim, Orka, ali bolje je za tebe da ništa ne znaš. Izložio bih te velikoj opasnosti.

— Mi smo bili zajedno na brodu, Radu. Tamo delimo sve opasnosti i iskušenja, ali to treba da činimo i kad napustimo brod.

— Bilo bi glupo da se i dalje izlažeš opasnosti zbog mene. Ne bih oprostio sebi da ti se nešto dogodi.

— Ja sam već umešana u sve to. Oni pretpostavljaju da si mi već sve ispričao.

Bila je u pravu. Piloti hoće njega da uklone zbog onog što je znao a sad su ubeđeni da je ispričao Orki. Ona je za njih postala isto toliko opasna kao i on. Neodlučno je trljao lice šakama.

— To nema smisla, — promrmljao je. — Zaista nema smisla.

4.

Raduovo sedište u šatlu je bilo odmah do Orkinog. Bilo bi bolje da ne sede zajedno, ali brod je bio prebukiran. Nije više bilo nijednog slobodnog mesta. Ušli su u poslednjem trenutku, kad je raketa već bila spremna za poletanje.

Radu pogledom ispita svakog putnika. Niko nije bio član posade. Personal broda se prepoznavao po uniformisanoj odeći, a najviše je bilo turista i drugih posetilaca.

Želeoje da nešto kaže Orki i ublaži bes i nepoverenje među njima, ali ona nije okrenula glavu. Gledala je nepomično prema ulazu u šatl.

Upravo se bio ukrcao jedan pilot. Raduov puls ubrza.

Kad je došla do Raduovog sedišta, Romana-Tereza zastade. Pogledala ga je, a njen pogled kao da je govorio da je bila u pravu kad je upozoravala Lineu da se ne upušta u vezu sa Raduom. Pozdravila je Radua i Orku laganim klimanjem glavom.

Radu nije mogao da izdrži njen pogled. Pocrveneo je, ali ništa nije rekao. Bilo mu je neprijatno. Pogledao je Orku i tek tad zaključio da je drži za ruku.

On oslabi svoj očajnički stisak.

— Oprosti, ali ja...

Orka savi svoje fine prste. Radu se plašio da ih je slomio.

— Sve je u redu, — ponovo je stavila svoju ruku na njegovu u znak opraštanja.

— Mogao sam da ti slomim prste ili pocepam kožu.

Iznenada Orka mu stisnu ruku. Stezala je sve jače i jače, dok mu nije prekinula cirkulaciju. Činilo se da ne ulaže mnogo napora u ovaj stisak. Pojačala ga je i Radu se trže od bola.

— Orka! — pokušao]e da izvuče ruku. Ona je bila savršeno opuštena, ali stisak ruke je bio gvozden. Hladno mu je rekla:

— Stalno ti ponavljam da nisam tako krhka kao što ti misliš. Koža se neće rascepiti, a morao bi da uložiš zaista mnogo napora da mi polomiš prste. Jesmo li mi prijatelji? Mislila sam da ćemo to bar biti, a ti nimalo ne veruješ meni.

Pustila mu je ruku. Radu protrlja zglob. Beli otisci njenih prstiju su polako crveneli. Modrica se širila. Rekao je:

— Verujem ti! Neću više sumnjati u ono što kažeš.

— Možeš me smatrati lažljivicom, to me nije briga, ali ne podnosim da se prema meni ponašaš kao prema suvozemnom detetu ili nekoj školjki koju bi pesak ili voda

mogli da slome.

Podrugljivo se nasmejala.

— To je zbog toga što si tako sitna. Kod kuće... — nadao se da će moći da joj objasni, a da je ne uvredi. — Još kad sam bio kod kuće bio sam okružen ljudima, koji su bili tako nežni. Bar mi se tako činilo. Osećao sam da mogu da ih povredim, slučajno, nenamerno. Čudno sam se osećao u blizini Vasilija Nikolajeviča, a kad sam pomogao Atni da se probudi, njegove kosti su mi izgledale tako krhke, kao neke ptice.

Namerno nije pomenuo Lineu. Ona je za njega bila jedinstvena i niko nije bio kao ona.

— Ja sam treća generacija ronilaca, — reče Orka. — To nije dovoljno dug period da postanemo dekadentni.

Radu protrlja modrice koje su bile vidljive na ruci.

— To neću više zaboraviti.

Šatl se spustio kasno noću na platformu. Radu je video kako se Romana-Tereza iskrcava, ali ga nije ni pogledala, Radu je bio zbunjen. Ona nije bila među pilotima koji su ga napali. Da li je moguće da i ona zna šta se dogodilo?

Sakarna je pritisnuo slepoočnice. Romana je znala sve. Bio je siguran da zna.

Na platformi za iskrcavanje, Orka stade licem u lice sa Raduom, ozbiljna i napeta. Nežno ga je držala za ruku.

— Ako ti bude potrebno, moja porodica i ja ćemo ti pomoći. Dodi u Viktoriju u luku i potraži nas. Nas nije teško pronaći, sem ako to ne želimo.

— Hvala ti — reče Radu.

— Sad pođi sa mnom.

Ne čekajući da vidi da li je sledi, krenula je ka ivici platforme. Radu je oklevao nekoliko sekundi, zatim krenu za njom.

Na ivici platforme, Orka oseti noćni morski vetar i duboko uzdahnu. Stavi prste na usne i zviznu. Bio je to prodoran zvuk. Nakrivila je glavu kao da osluškuje. Gledala je preko glatke morske površine. Radu ništa nije video u mračnim talasima. Sve što je čuo bilo je tiho pljuskanje vode o platformu.

Orka raskopča jaknu i skide je. Skinula je i mrežastu košulju, a potom i pantalone. Koža joj se presijavala na mesečini.

— Šta to radiš? — pitao ju je.

— Idem kući.

— Plivaćeš?! Celim putem? Zar se nećeš smrznuti? Šta će biti sa tvojom odećom?

Bio je to niz pitanja koja joj je postavio u jednom dahu. U stvari, odjednom, kad je video da odlazi, osećao se usamljenim i plašio se. Bilo je to neočekivano i naglo. Kako će bez nje?

— Sve što mi treba imam u torbi, a odeću će neko već odneti u garderobu. Ako se izgubi, nije važno.

— Ja ću je uzeti — sagnuo se i pokupio razbacanu odeću.

Crna leđa velike ribe zasekla su površinu vode i nestala. Posle nekoliko sekundi, to stvorenje ponovo uskomeša vodu u veličanstvenom skoku. Ogromno telo s lakoćom je seklo vodu za kratko, a potom ponovo uroni. Pre uranjanja, u poslednjoj sekundi udari snažno repom po površini vode. Kapljice vode poprskaše Radua.

Orka se nasmeja.

— Ona se igra.

— Šta je to?

— Moja imenjakinja, Orka, kit ubica. Došla je da me odvede kući.

Bila mu je već nekako daleko. Kao da već pliva po dubokoj, zelenoj vodi. Kao da nestaje u misterioznom moru.

— Zbogom, Orka, — rekao je.

Nije mu odgovorila, niti ga je zagrlila u znak pozdrava. Više nije bila član posade, sad je bila samo ronilac. Stavila je ruke na leđa, a kad se odbacila s platforme ispružila ih je napred. U torn dugačkom skoku spustila se s visoke platforme i uronila u vodu izmedu dva talasa.

Radu je čekao da ponovo izroni, međutim, ni Orka ni njena imenjakinja se nisu više pojavile.

Poželeo je da i on uroni u te mračne i hladne talase i da pliva kroz samoću sve do centra Zemlje.

Dobro je znao da Orka ima sve što joj omogućava da pliva kroz tu duboku i hladnu vodu. U takvoj vodi on ne bi izdržao ni pola sata. I to uz dosta sreće. Nakon toga bi pao u hipotermiju, pa u nesvest, a onda bi umro.

Pored njega se pojaviše senke. Okrenuo se, ali nikog nije video. Znao je da su ponovo tu. Sad će se pojaviti.

I zaista, nakon nekoliko sekundi, ugleda bledo lice Vasilija Nikolajeviča. Ličio mu je na duha.

Radu uzdahnu.

Ugledao je i ostale pilote. Spuštala se magla.

Vasilij mu se obrati:

— Ovog puta bi bilo bolje da podeš sa nama.

Radu koraknu unazad i prošaputa:

— Ostavite me na miru! Zašto me ne ostavite na miru?

— Ne raspravljaj sa nama, Radu! Sve je odlučeno!

— Ja nisam ništa odlučio.

— Ti ne odlučuješ!

Radu se okrete i potrča. Trčao je nekoliko koraka duž platforme, ali piloti su bili oko njega. Saterali su ga uz ivicu platforme. Približavali su se.

Dvojica su bili sasvim blizu. Stade. Piloti su bili ispred njega, a pozadi je bilo more.

Odbacio se s platforme u vodu.

Plivaće do rampe za feribot, popeće se na nju i tada će zvati u pomoć. Možda će ga čuti i neko drugi sem pilota.

Dodirnuo je površinu vode. S mukom je izronio na površinu. Slana voda mu je bila u ustima i nosu. Kašljao je i gutao vodu boreći se protiv panike.

Plivao je lupajući nogama po vodi. Plivao je duž platforme. Ako tako nastavi biće u redu. Jedan veliki talas ga poprska po licu. Odeća ga je vukla dole. Pokušao je da strese čizme s nogu, ali nije uspeo. Orkina odeća mu ispade iz ruke. U dva zamaha je uspeo da je uhvati. Bilo mu je važno da je zadrži. Tako se osećao sigurnijim.

Da li će stići do rampe pre no što ga snaga napusti? Ta razdaljina nije bila velika kad je gledao s doka, a sad mu se činilo da nikad neće stići. Bila je nedostižna.

Naredni talas ga je prekrio. Izvio se ka površini, ali mračna dubina ga je vukla. Ruka je zamahivala kroz vodu, ali nije izbijao na površinu.

Nešto veliko i tamno pojavi se ispod njega. Od pogleda na tu priliku, spopade ga drhtavica. U deliću sekunde se setio šta je čitao o ajkulama koje su nekad živele u morima na zemlji, a setio se takođe šta je Orka pričala o ajkulama kad mu je pokazala svoje kandže.

Užasnut, mlatarao je rukama i konačno izronio. Činilo mu se da je prošla čitava večnost i da će mu pluća pući. Pokušao je da dode do vazduha i zove u pomoć. Pokušao je, takođe, da pliva brže ka rampi, ali struja ga je odvlačila.

To biće ispod njega se podiže i već je osetio turbulenciju njegovih pokreta. Očekivao je užasan bol, zube u mesu, ali oseti samo kako ga nešto gura. Bio je iznad bola; panike, straha. Preplavio ga je osećaj mirnoće, sigurnosti. Ništa neće osetiti. Više

ništa! Nikada! Radu izgubi svest.

5.

Radu se borio sa još jednim košmarom. Linea je bila na Sumraku. Bila je član posade na spasilačkom brodu. Posada je sletela sa medicinskim timom umesto da ostane na brodu koji je kružio u orbiti. Stigli su baš kad je Radu počeo da oseća, mada nije hteo da prizna, jaku groznicu i mentalnu rastrojenost. To su bili prvi simptomi kuge. To je bila stvarndst.

Ali u njegovom košmaru Linea je bila stvarnost. Bila je tu šest dana i umesto da ona neguje njega, on je negovao nju. Bojao se da će umreti kao i svi ostali, prijatelji, porodica. Svi su umrli. Nije bilo načina da se spasu.

To je bi košmar. Linea je umirala, znao je to, ali nije znao kako da joj pomogne i nije hteo da prihvati to.

Probudio se s urlikom na usnama.

Svetla blesnuše. Zaslepela su ga. Nešto nejasno se spusti kraj njega.

— Radu, da li si dobro?

Prepoznao je Orkin glas. Oči su mu se navikle na svetlo. Orka ga je zabrinuto posmatrala.

S mukom se podiže i pogleda okolo. Bilo mu je dovoljno nekoliko minuta da otkrije da se nalazi u spavaoni jedne od okeanskih postaja.

— Šta se desilo? — pitala je Orka.

— Imao sam ponovo košmarne sne. U stvari, stalno mi se ponavlja jedan te isti san. Mislio sam...

Pogledao je svoje noge, ali ožiljaka nije bilo.

Orka pokaza rukom ka prozoru.

U svetlu koje se rasplinjavalo kroz staklo u more, plivala je Orkina prijateljica, kit ubica.

Radu zadrhta.

Orka mu je sve objasnila:

— Moja imenjakinja te je čula. Pomislila je da si jedan od naših ali niko od nas nije prepoznao tvoj način plivanja. Zatim si počeo da se pokrećeš kao da si u nevolji, pa smo se vratili.

— Spasli ste me! Zahvalan sam vam zbog toga.

Namrgodila se.

— Da li su te oni gurnuli?

— Ne. Hteli su da pođem s njima, ali... odbio sam. Mislim da nisu hteli da me gurnu u vodu, ali su me uplašili i ja sam skočio.

Orka ga je ljutito gledala.

— Uplašili su te? Ali nisu pokušali da ti pomognu da izađeš iz vode... Kad sam te ja izvukla iz vode, njih nije bilo. Nestali su jednostavno, nestali.

— Gde su sada?

— Verovatno te čekaju. Ali oni ne mogu u ronilački sektor bez poziva. Čekaju te napolju.

— Pogrešio sam. Izložio sam te opasnosti, a nisam ti rekao o čemu se radi. Pokušaću to da ispravim, ako želiš.

— Mislim da bi trebalo.

Nije bila toliko zainteresovana kao ranije, ali bila je spremna da ga sasluša.

Radu nije mogao da veruje da ga obična priča može toliko iscrpsti, ali kad je bio gotov, osećao se gotovo izgubljeno. Drhtao je od malaksalosti. Orka je bila zapanjena.

— Blagi bože. Budan u tranzitu... nije ni čudo.

Radu pritisnu dlanovima sklopljene oči, pokušavajući da odagna napetost.

— Kad sam se vratio na zemaljsku stanicu, pokušao sam da nađem Lineu, ali ona se još nije vratila sa probnog leta. Možda bi mogla Linea da ubedi pilote da ja za njih ne predstavljam nikakvu pretnju.

— Zašto ne pokušaš sada?

— I hoću.

— Čekaću te u zajedničkoj prostoriji, — reče Orka i ostavi ga samog.

Radu joj se pridruži nakon nekoliko minuta. Bio je ošamućen i uplašen.

Kad ga je videla, Orkin osmeh se zaledio.

— Šta se dogodilo?

— Linein brod je proglašen izgubljenim.

Rekao je to, a nije mogao da poveruje da je to istina. Pokušao je da stupi u kontakt s njom, ali ništa nije vredelo. U kontrolnom centru su mu rekli da takav probni let traje između pola časa i najduže nekoliko časova. Linee nije bilo već dve nedelje. Tranzitna administracija je neće tražiti, jer nikad dosad nije pronađen nijedan izgubljen brod.

Za Radua je Linea bila suviše stvarna da bi bila izgubljena. Nije mogao da poveruje, da ubedi sebe da je nikad više neće videti, nikad neće dodirnuti, mada je znao da je to nemoguće i kad bi se vratila.

Ona ne može biti mrtva. Kroz glavu su mu prolazile misli. Ona je bila u opasnosti, i ja sam to znao. To su kao halucinacije koje sam nekad imao na Sumraku. Možda to i nisu bile halucinacije? Možda je Atnina vizija bila tačna. Nije bio u pravu što se detalja tiče, ali sve u svemu, bio je u pravu.

Orka ga uhvati za ruku i odvede do kauča da sedne.

— Žao mi je. Ja sam upoznala Lineu na jednom putovanju. Svidela mi se.

— Ne verujem! Ne mogu da verujem... neću!

Sedeli su tako nekoliko minuta u tišini. Ako je Orka i prihvatila činjenicu da je Linea možda mrtva, nije pokušavala da u to ubedi Radua.

— Hoćeš li da te neko vreme ostavim samog, ili je bolje da budem kraj tebe?

— Sanjao sam je na putu sa Ngthumulun.

— Kada? Kako si mogao? Nismo baš imali vremena za neki dubok san.

— U tranzitu, pre no što je moje telo odbacilo narkotik. Ja obično sanjam u tranzitu, ali tada sam imao pravi košmar.

Setio se da je poslednja Lineina slika koju je imao u tom košmaru, predstavljala njeno unezvereno lice. Dozivala je u pomoć, vrištala. Zvala je u pomoć, a on joj nije mogao pomoći. Nije želeo da to bude poslednje sećanje na nju. Želeo je da je se seća onako nasmejane, razdragane.

— Bože, mislio sam da haluciniram, mislio sam da će to da prestane. Zašto uvek sanjam ko će umreti?

Orka je oklevala nekoliko minuta pre no što ga je upitala:

— Misliš li da možeš da predvidiš kad će neko umreti? Ti sanjaš da oni umiru, i u stvarnosti zaista i bude tako?

— Sanjam da im je potrebna pomoć, ali ja ne mogu da im pomognem. To se događalo i za vreme kuge. Znam da zvuči ludo...

Bio je očajan.

Orka je pokušala da ga uteši.

— Da li si tako mislio i kad je Atna bio u pitanju?

— Da... ali ne. Mislio sam da je to što mi se desilo bila halucinacija ili grozna sećanja.

— Ako misliš da će ti biti lakše, pričaj kako je to bilo na Sumraku.

— Ljudi su počeli da se razboljevaju i tada su se moji snovi promenili. Posle

izvesnog vremena sam znao ko će umreti sledeći. Pokušao sam da upozorim ljude...

— O, bože...

— Da. Trebalo je da iz toga izvučem pouku, ali nisam. Ponašao sam se prema Atni isto onako kako su se ponašali prema meni.

— Ne krivi sebe zbog toga. Na Sumraku nisi mogao ništa da uradiš a nisi mogao ni u tranzitu. Čak ni piloti ne tragaju za izgubljenim brodovima. Žao mi je što je Linea nestala, ali treba da znaš da si ti sad u velikoj nevolji. Moraš da se pobrineš za sebe.

— Zašto?

— Zar ćeš tako jednostavno da se predaš pilotima?

— Nisam to nameravao. Pitam se zašto niko ne traga za izgubljenim brodovima.

— Zato što su godinama pokušavali da bar jedan pronađu, ali nisu uspeli. Zato su i prestali da ih traže.

— Ne mogu da ih nađu, jer jednostavno ne mogu da s njima stupe u kontakt. Ali Linei je potrebna pomoć, a ja sam to znao.

— Radu, ona je izgubljena.

— Izgubljena da, ali to ne znači da je mrtva. Niko ne zna šta to znači. Možda je još živa.

Gledao je u vrata pitajući se šta se nalazi iza ronilačkog sektora. Činilo se da Orka pogađa njegove misli.

— Tamo ne smeš da ideš!

— Moram da idem, Orka! Moram da ih nateram da me saslušaju. Bar ću pokušati. Sanjao sam da mogu da pomognem, samo da sam znao šta da radim. Ali sad znam. Moram da je nađem!

— Misliš li da će ti poverovati?

— Možda i neće. Nemaju razloga da mi veruju, a imaju bar nekoliko razloga da mi ne veruju. Ali ja moram da pokušam. Ako to ne uradim, Linea, njen instruktor i ljudi iz posade će sigurno umreti. Razumi me, Orka!

Uhvatila ga je za ruku i stisnula je. Bila je to podrška koja mu je bila potrebna.

— Zašto sam se, do đavola, vraćala po tebe, ako sada tako jednostavno izađeš i predaš se? Možda će te baciti u more ili ubiti? Mogla sam sada već biti na pola puta do kuće. Ovo je sasvim ludo.

— Razumem kako se osećaš, Orka.

— Oprosti mi.

— Ništa. Ti si, verovatno, u pravu.

— Da veruješ u to, ne bi odlazio tamo.

Otpratila ga je do centra ronilačkog sektora. Odatle su vrata vodila do hodnika za javni lift.

— Hvala ti za sve, — reče Radu.

— Pretpostavljam da nisi od onih ljudi koji misle da, pošto sam ti spasla život, treba da ti govorim kako da živiš ubuduće.

— Bojim se da nisam od takvih.

Zagrlio ju je. Ovog puta je zagrljaj bio čvršći i duže je trajao nego što je to bilo uobičajeno kod članova posade.

— Zbogom, — rekao je Radu.

— Zbogom.

Okrenuo se ka vratima. Plašio se da ih otvori, jer nije znao šta ga čeka na površini. Stao je dovoljno blizu metala i vrata se automatski otvoriše, a odmah potom i zatvoriše za njim.

Dva pilota su ga još uvek čekala. Kad su ga ugledali, ustadoše. Vasilij Nikolajevič nije mogao da dođe sebi što ga vidi. Čini se nisu znali šta da urade s njim, posebno ne sada kad se dobrovoljno vratio i suočio s njima.

Radu im se obrati:

— Niste hteli da mi kažete šta hoćete od mene, pa sam došao da kažem šta ja hoću od vas.

Vasilij ga popreko pogleda:

— Čini mi se da ti ne možeš da biraš.

Prilazio im je mada je osećao sve veću napetost.

— Brod Linee Trevilan je izgubljen, a ja mogu da ga pronađem. Eto šta se desilo kad...

— Ti... šta? — drugi pilot je bio zaprepašćen. — Čekaj, o tome ne možemo da raspravljamo ovde. Pođi s nama.

Pružio je ruku ka Raduu u nameri da ga uhvati, međutim ovaj se izmače.

— Poći ću, — odvrati. — Ne mislim da budem grub, ali vaša blizina mi je neprijatna isto tako kao i moja vama.

— Znači tako, — reče Vasilij.

Držali su se podalje jedni od drugih. U liftu su bili primorani da se približe. Dok su se vrata zatvarala Radu oseti nagon da ih odgurne i pobegne. Taj osećaj je bio toliko jak da se jedva prenuo kad su se vrata naglo otvorila.

Orka je ušla u lift sa rukama duboko zavučenim u džepove. Ramena su joj bila pogrbljena.

— Šta ti hoćeš?

Orka mrko pogleda Vasilija, koji joj je postavio ovo pitanje.

— Radu nema razloga da veruje ijednom od vas, pa mislim da ne bi trebalo da ide sam sa vama.

— Ti nam nisi potrebna.

Orka se tajanstveno nasmešila.

— Biću, uskoro. I za najmanji brod vam je potrebna posada. I to bar dva člana. Ne verujem da ćete za taj let imati mnogo dobrovoljaca.

— Koji let?

— To je u vezi sa onim o čemu ćemo da razgovaramo, — reče Radu.

Čejs odvrati:

— Nemojte ništa da govorite. Sačekajte dok stignemo. Tamo će biti prisutni svi koji treba da znaju i da odluče.

Kao i ronioci i piloti su imali svoje prostorije. Na taj sprat nije smeo da dolazi niko nepozvan.

Sledili su Čejsa sve dublje i dublje u pilotski sektor.

U centru njihove palube, u sobi bez prozora skupilo se više pilota nego što je Radu ikad video. Nekoliko njih je prepoznao. Bili su tu i oni koji su ga opkolili Zajedno sa Vasilijem Nikolajevičem, dok je druge poznavao iz novina. Prisutna je bila i Romana-Tereza.

Ona je ustala.

— Dobro, Čejs. Dobro je da ste ga konačno pronašli, Vaska. Trebalo vam je dosta vremena.

Delovala je umorno i iscrpljeno. Orka je bila uvređena.

— Našli su ga! Skoro ste ga dva puta ubili.

— Ostavi to, Orka, — reče Radu.

Vasilij se umeša u razgovor.

— Nismo hteli da te ubijemo. Ono što se dogodilo na palubi bio je nesrećan slučaj.

— Nismo mogli da pretpostavimo da ćeš skočiti. Dok smo mi tražili pojas za spasavanje, onaj kit te je već nosio ka brodskom doku. Više te nismo videli.

— Opkolili ste me. To je bilo dovoljno da pomislim da hoćete da me ubijete.

— Izvini, bio je to nesporazum, — reče Čejs.

Romana-Tereza razdražljivo uzdahnu.

Čejs još jednom pokuša da izgladi stvar.

— Izvini, niko od nas nije obučen za kidnapovanje i špijuniranje.

— Razumem, ali ipak smo mogli to sve da sredimo, na bolji način. Bilo bi bolje za sve.

Tereza-Romana se obrati Čejsu:

— Zašto ste ronioca doveli ovamo?

Čejs odvrati trudeći se da mu glas zvuči mirno:

— Nismo mi doveli nijedno od njih. Oni su doveli nas.

— Orka je uvrtela sebi u glavu da je Raduov telohranitelj, — ironično dodade Vaska.

Radu oseti kako se Orka besno ukočila. Stisnuo joj je ruku, mada je znao da ga se može lako osloboditi ako bude htela. Rekao je:

— Orka mi je dva puta spasla život i ja sam joj zahvalan što je došla sa mnom.

Romana poče da govori. Govorila je takvim tonom da je svima bilo jasno da neće dozvoliti da je prekidaju:

— Radu Drakule, istina je da sam te ja... pozvala da dođeš da razgovaramo. Ali to je bilo sinoć. Sad za to nije pogodno vreme. Brod je izgubljen...

— Znam, zato sam ovde. Da mi pomognete da pronadem Lineu.

Pošto su se smeh i galama stišali, Radu je ispričao šta se sa njim dogodilo.

Trajalo je to jedan čas.

Potom su počeli da ga ispituju. Nisu verovali u njegovu priču, jer, po njihovom, to nije moglo da se dogodi.

Radu je stajao, leđima oslonjen na zid, a nedaleko od njega su bili piloti. Bio je uznemiren, međutim još uvek je sve to bilo podnošljivo.

U prvo vreme, nijedan pilot nije verovao ni reč, a kad je uspeo da ih zainteresuje, tražili su da pojedine delove ponovo opiše i ispriča.

Odgovarao je na pitanja, mada se trudio da ne objašnjava prirodu svoje veze sa Lineom. Rekao je da su bili prijatelji i to je sve. Više ih se nije ticalo.

Jedina osoba koja je znala kakav je bio odnos izmedu Radua i Linee, bila je Romana-Tereza, ali ona nije mnogo učestvovala u diskusiji. Najviše je ćutala i pušila.

Priča je dobijala sve ozbiljniji tok. Nikad se ovako nešto nije dogodilo među pilotima. Ponovo su postavljali pitanja, razgovarali i pokušavali da donesu neke zaključke.

Radu je po deseti put rekao:

— Ponovio sam desetak puta i shvatite me već jednom. Ja ne osećam tranzit.

Moja percepcija vremena nema nikakve veze sa tim što ne osećam tranzit.

Oni koji su bili zainteresovani, još više mu se približiše. Stalno su postavljali pitanja. Radu ih je čuo, ali svest mu se mutila. Jedva je stajao na nogama. Sva ta buka bila je nesnosna, a tome je doprinosio čudan miris Romanine cigarete. Radu je nekoliko puta hteo da je zamoli da ugasi cigaretu, ali nije se usuđivao. Ona je oduvek izazivala u njemu neobjašnjiv strah.

Neko je postavio još jedno pitanje. Radu je znao da je odgovorio, ali nije znao tačno šta. Ponavljao je:

— Sve to što pitate nije važno. Ništa nije važno. Jedino što je stvarno bitno je činjenica da mogu da pronađem izgubljeni brod. Ako mi to dozvolite i pomognete. Mislim da nije pametno što gubimo vreme. Treba da požurimo.

Probio se kroz polukrug koji su načinili piloti i udaljio se u jedan ugao. Želeo je da do njega dopre bar malo svežeg vazduha. Bio je na ivici panike. Jedva se uzdržavao. Drhtao je kao prut. Neko mu dodirnu rame.

— Izvini, — reče Orka. — Jesi li dobro? Hajdemo napolje, na palubu bar na kratko.

Uhvatila ga je za ruku. Prsti su joj bili hladni. Orka reče:

— Ti drhtiš, — protrljala mu je dlan. — A i ja ću uskoro početi da se tresem. Šta je to u njima?

— Da li ti je neko pričao o telesnoj gardi, koju brodovi nose, u slučaju da se izgube?

— Ne, ne znam o čemu govoriš.

— Kad sam znao da nemam izbora već da moram budan u tranzit, Vaska mi je dao bočicu sa pilulama.

— Kakvim pilulama?

— Da izvršim samoubistvo, ako mi u tranzitu postane suviše nepodnošljivo. Za one koji se izgube, to je zapravo jedino rešenje. Bolje da izvrše samoubistvo nego da umru od gušenja ili gladi.

Orka ga zagrli.

— Nikad nisam o tome razmišljala. Pretpostavljala sam da kad se izgubiš jednostavno nestaneš. Kao i svi ljudi koje ostavljaš za sobom i kojih nema.

Radu prošaputa:

— Ne znam koliko dugo će Linea čekati pre no što ih popije. Linea se ne boji. Kad zna da nešto treba da uradi, onda to i uradi.

Pogleda grupu pilota i viknu:

— Jesi li me čuo Vasilije Nikolajeviču? Zar se ne sećaš pilula koje si mi ponudio?

Svi piloti su sad gledali u njega.

— Romana-Tereza, šta misliš koliko će Linea još da čeka na nas. Ona je suviše ponosna da bi se prepustila slučaju.

Stariji pilot napusti grupu i krenu ka Raduu. Zaustavio se nadohvat ruke.

— Treba imati više strpljenja, mladiću! I Linea mora da bude strpljiva. Da je čekala dovoljno dugo da upozna sebe, ona i Mikala se ne bi izgubili. Možda se ništa ne bi dogodilo.

Radu je bio spreman da se potuče, samo da ih spreči da Lineu proglase nestalom ili mrtvom. Počeo je da govori, ali ga Romana preseče jednim pokretom ruke.

— Ako ih nađemo... Vasilij je besno prekide:

— Romana, valjda ne popuštaš svojim osećanjima.

Bio je dovoljan samo jedan pogled da ućutka Vasilija. Romana ponovo poče:

— Ako je nađemo, treba da znaš da će ona i dalje biti pilot. Za tebe ne znam šta si, ali ako bismo čak i pokušali da od tebe napravimo pilota, taj proces bi te ubio. Shvataš li me? Taj deo priče se ne može promeniti.

— Da, znam, — odvrati Radu. — Shvatam da je Linea sposobna da bude pilot, a ja nisam. Shvatam, takođe da pokušaj tranzicije unazad nije...

Romana-Tereza se namrgodi. Radu nastavi:

—... retko kad uspeva, ali čak i da je jednostavno, ja ne bih dozvolio da ona to uradi.

Ponos mu nije dozvoljavao da dalje govori. Ako su piloti mislili da bi on od Linee tražio da se odrekne svojih ambicija i snova i da uništi sebe zbog njega, onda ne bi mogli da razumeju zašto ju je voleo, ili zašto je verovao da ona voli njega.

Romana kratko odvrati:

— Strpljenje se stiče vremenom, a tebi je sada dozvoljeno da budeš nestrpljiv. Obratila se Orki:

— Ti znaš šta planiramo? Shvataš li koliko je to opasno?

— Da, pilote, shvatam.

— Uprkos svemu, želiš na brod?

— Teško da biste poveli nekog ko ne zna šta ga na tom putu očekuje.

— Dobro. Za ovaj put ne sme niko da zna pre no što krenemo. Administratori... —

pogledala je Radua i nasmejala se. Ovaj smeh je delovao kao osveženje nakon onako napete diskusije. — Ako misliš da smo mi spori, Radu, treba da provedeš neko vreme sa administratorima. I provešćeš ako tvoja misija uspe. Tada ćeš se naučiti strpljenju.

6.

Prvo se postavilo pitanje kako da dobiju brod, a da nikome ne moraju da objašnjavaju zašto. Romana—Tereza je bila sigurna da administratori ne bi odobrili taj let.

Srećom, Romana je imala dosta radnog staža iza sebe, pa je na osnovu tog mogla da dobije brod za godišnji odmor. Obavestila je administratore da joj je potreban odmor. Brod su dobili.

Dok su šatlom leteli na zemaljsku stanicu, brod je već bio spreman za poletanje.

Dodatnu opremu, koja je bila potrebna za ovakvo putovanje, Vasilij je dobio od svog prijatelja, kojem nije morao da objašnjava zašto mu sve to treba.

Posadu broda su sačinjavali Romana—Tereza, Vaska, Orka i Radu. Radu nije bio oduševljen Vaskinim prisustvom, ali Romana ga je izabrala, jer je bio najbolji pilot.

Ukrcali su se u tranzitni brod i otisnuli sa zemljaske stanice. Vasilij je brod odmah usmerio ka tranzitnoj tački na kojoj je počeo Linein let.

Radu je otpratio Orku do njene spavaone. Ležaj je već bio pripremljen.

Zagrlio ju je i osetio njen stisak i ruke na leđima. Poljubila ga je u vrat. Nikad ranije ga nije poljubila, a Radu nije imao vremena ni da se zapita da li njen poljubac znači više od uobičajenog rastanka.

Polako se odvojila od njega. Ruke su joj skliznule niz njegova leđa. Uhvatila ga je za ruke.

— Srećno! — prošaputala je.

— Drago mi je što nisam sam — odvratio je.

— Neću ti biti baš od neke koristi s obzirom da ću sve vreme spavati, ali... — sela je na ležaj. — Pazi na sebe.

Stavila je masku na usta i legla. Duboko je uzdahnula i već nakon nekoliko sekundi je spavala.

Radu složi njene cipele pokraj kreveta. Onako sitna i nežna privlačila je njegovu pažnju. Hteo je da je zaštiti od svih nevolja koje bi mogle da je snađu. Skoro da je zažalio što ju je poveo.

Zatvorio je vrata Orkine spavaone i sreo se lice u lice sa Romanom. Upravo tog trenutka su se oglasile alarmne sirene.

— Orka je zaspala, — reče Radu.

— Dobro, a ti si zatajio u svojoj službi. Treba da kontrolišeš instrumente.

Okrenula se i otišla.

Radu je znao da i ona mora da se pripremi za tranzit. Nije bilo mnogo vremena. Vasilij Nikolajevič i Romana—Tereza su morali da obave sve pripreme pre ulaska u tranzit da ne bi došlo do poremecaja koncentracije ili biokontrole.

Sekunde su proticale sporo. Radu je još jednom razmišljao šta da uradi. Da li će sve biti dobro. Činilo mu se kao da mu je život u nekoj igri čija pravila ni ishod ne zna. Ali zato, ako pobedi, nagrada je veoma velika. Od ove zamisli se više ne može odustati.

Okrenuo se ka prozoru. Posmatrao je zvezdani, crni svemir, koji se polako pretvarao u srebrnasto sivilo.

Umirio se i gotovo prestao da diše. Čekao je da počnu one promene, koje se dogadaju običnim ljudima kad uđu u tranzit. Možda je njegov imunitet prilikom prošlog leta bio slučajan? Možda će sad da dođe do svih promena?

Ali, kao ni prošli put, ništa se nije dogodilo.

Vratio se u kontrolnu sobu.

Piloti su na licu imali maske s kiseonikom Vasilij je posmatrao kroz prozor nešto što se pokreće, a što je samo pilotima bilo vidljivo. Radu je gledao napolje, pokušavajući da otkrije bar obrise toga što vidi Vaska, ali ponovo nije ništa video. Tranzit za njega nije imao baš nikakvog čara.

Romana je usredsredila pogled na beskonačnost svemira.

— Sledićemo putanju koju je zapisao Mikala, — reče Vasilij. — I to veoma precizno.

Ponovo je stavio masku na lice. Kad mu se disanje normalizovalo, nastavio je:

— Pretpostavljam da ćeš ti hteti da se igraš pilota.

— Još ne znam, — odvrati Radu, mirno.

— Nemaš na raspolaganju mnogo vremena za razmišljanje. Njihov put ćemo preći veoma brzo, a mi ne možemo da nastavimo napamet u beskraj, jer se onda ni mi nećemo vratiti.

— Možda se to i sa njima dogodilo.

Vaska ga ljutito pogleda, poseže ponovo za maskom, i nakon nekoliko sekundi nastavi.

— Pokušavam da ti objasnim neke stvari. Ako znaš polaznu tačku i odredište, sve je u redu i možeš da ideš malo izvan toga, ali pronaći ćeš put nazad. Međutim, ne smeš suviše da se udaljiš jer ćeš izaći iz tranzita i izgubiti se.

Okrenuo se ka kompjuteru tražeći dodatne podatke o položaju broda. Činilo se kao da Radua više ne primećuje.

Romana se okrete Raduu i blago reče:

— Sad letimo prema Mikalinom planu, a onda ćemo videti kuda ćemo. Pošto si osetio Lineu dok si spavao, predlažem ti da pokušaš da zaspiš i da vidiš šta će se dogoditi.

— Da, mislim da je to dobra ideja.

Gledao je kroz prozor u beskrajno sivilo. Nije bio oduševljen Romaninim predlogom. Ako zaspi i ne sanja Lineu, to će značiti da nije više živa.

Ušao je u prostoriju za posadu i izuvši čizme, legao na kauč. Okretao se i pokušavao da se smesti što udobnije. Nije mogao da zaspi. Prošlo je desetak minuta kad je ponovo ustao.

Protekli dani su bili veoma naporni za njega, međutim, nije se osećao umornim. Naprotiv, bio je sasvim budan i svež.

U tranzitu je ponova osećao otpor prema snu.

Oslonio se na uzanu ivicu prozora i zurio u sivilo, forme i sadržaja. Njegova mašta je videla neko svetlucanje na ivici vidokruga.

Možda ipak može nešto da nasluti, da vidi. Ako bude duže gledao, ako se napregne, možda ima nešto u tom tranzitu. Ili ipak, možda je potrebno da čovek izgubi osećaje da bi video ono što vide svi piloti.

Nije verovao da se išta može videti.

Ipak, to sivilo ga je neprimetno uspavalo.

Pažnja mu je popustila, disao je sporo i ravnomerno. Bio je pospan. Svet oko njega je tonuo. Kucanje srca i disanje se stopilo sa ravnomernom bukom brodskih motora.

Polako je otišao do kauča, boreći se sa letargijom koja ga je obuzela. Legao je i opustio se.

Zaspao je.

Bilo mu je hladno. Drhtao je. Probijao se kroz snežnu oluju. Prsti na rukama i nogama su mu bili promrzli. Hodao je po ravnom i pustom tlu. Ruke je ispružio ispred sebe.

Mogao je da vidi samo do ivice svojih prstiju.

Mada se instinktivno plašio da će naleteti na neku prepreku, ničeg nije bilo. Ni drveća, ni zida niti ikakvog rastinja. Bilo je potpuno pusto i ravno. Međutim, nije bilo nikakvih zvukova. Čak mu je i zvuk koraka bio prigušen.

Oluja je i dalje besnela, ali uspevao je nekako da se probija napred stazom pokrivenom snegom.

Radu je nekad znao kako treba postupati u nepoznatim krajevima da se ne bi izgubio. Medutim, sad kao da je sve to zaboravio.

Izgubio se.

Najbolje bi bilo da ostane tu gde je sad, ali nije učinio tako. Probijao se kroz sneg koji mu je dopirao do kolena. Staza je bila skoro zavejana. Ako ostane na jednom mestu, spasioci će ga pronaći, mislio je. Međutim nije stajao. Išao je napred.

Pređenu razdaljinu je mogao da meri samo vremenom.

Odjedno je video da staza menja pravac pod pravim uglom.

Radu nastavi da je prati.

Kod druge okuke je zastao.

Znao je da se može lako zabuniti i izgubiti orijentaciju. Kakvog smisla ima ići ovim bespućem, kad to nikuda ne vodi.

Okrenuo se i pogledao nazad. Više nije video stazu, niti mesto gde je skrenuo. Sneg je zavejao Raduove tragove.

Nije mogao ni sebi da dokaže kako, ali bio je ubeđen da je treća staza ležala vertikalno u odnosu na prve dve. Tlo je i dalje bilo monotono ravno, a jedini pravac kretanja bio je gore ili dole.

Koračao je trećom stazom.

Bila je ista kao i ranije, nije osećao nikakvu promenu gravitacije, a i sneg je padao odozgo.

Kad je naišao na četvrtu stazu, ponovo vertikalnu u odnosu na prethodnu, ubedio je sebe da ovo postaje čak zabavno. Kad je bio mlađi, učeći elementarnu matematiku, savladao je trodimenzionalnu geometriju. Četvrta prostorna dimenzija ga je naterala da se preda. Mogao je da manipuliše formama, ali nije mogao vizuelno da ih predstavi. Peta dimenzija ga je uplašila.

Skrenuo je na petu stazu, koja je takode ležala vertikalno u odnosu na ostale. Uspeo je.

Koliko će ovo još da traje?

Čuo je, mada u geometriji nije nikad učio o tome, da dimenzija ima beskonacno mnogo.

Umorio se.

Tišina koja ga je okruživala iscrpla ga je. Žudeo je za stvarnošću, za zvucima u prirodi.

Učini mu se da ga neko doziva.

Linea?

Odgovora nije bilo.

Vejavica je za trenutak prestala i Radu ugleda sledeću okuku.

Oprezno je stao na šestu stazu i nastavio dalje.

Ona je bila toliko duga da je pomislio da je pogrešio. Srebrna površina staze je bila toliko glatka da je bio skoro ubeđen da je pogrešio i da je sve ovo iluzija. Ipak, nadao se da će tu negde biti još jedno skretanje. Postojala je opasnost da čak skrene sa. staze. Tu mu je pomogao njegov instinkt. Još na Sumraku je mogao da pronađe svaku skrivenu stazicu.

Video je stazu ispred sebe. Sneg je bio toliko dubok da je usporavao njegov korak. Umorio se. Po svojoj proceni, putovao je već pet časova. Pitao se koliko je udaljen od

pilota.

Međutim, iznenadila ga je činjenica što nije bio uplašen što je toliko udaljen od pilota.

Okliznuo se i pao. Pokušao je da ustane i uspeo je. Medutim, prešao je tek nekoliko koraka kad je ponovo pao. Ležao je u snegu i osećao kako mu srce lupa sve brže i brže. Taj zvuk mu je ispunjavao vazduh i njemu se zamrači pred očima. Pokrio ih je rukama i vrisnuo.

Ipak, naterao je sebe da se smiri. Uspeo je da se seti gde je i šta radi. Polako je podigao glavu, zatim se podigad na laktove i pogledao duž staze. Video je sledeću okuku. Bio je to zaokret u sedmu dimenziju.

S mukom stade na noge. Nije znao koliko puta će još morati s tim da se suoči.

Čuo je ponovno glas koji ga je dozivao. Uprkos snegu, Linein glas je dopro do njega. Čuo ga je jasno. Iz blizine.

Naglo je seo. Bio je potpuno budan, a ruke su mu bile ispružene.

Ustao je i pošao u prostoriju za posadu. Tek što je otvorio vrata ugledao je pilote koji su stajali i gledali u njega.

— Jeste li me vi dozivali? — upitao je.

— Ne, — reče Romana—Tereza. — Ti si vikao.

— Skoro smo na kraju letačkog puta, nemamo više kuda sem da se vratimo na početak ili izađemo u običan svemir, — reče Vasilij.

Raduov satni mehanizam ga je obavestio da je spavao toliko dugo koliko je hodao u snu. Rekao je Vasiliju:

— Samo nastavi!

— Koliko još?

— Ne znam.

Vaska se namršti i ode u komandnu sobu.

Romana je išla za njim, a Radu ju je sledio nameravajući da im ispriča šta je doživeo u snu.

Ispričao je polako, detaljno. Nije odmah mogao da nađe prave reči i opiše to što je doživeo. Nije bio siguran da su ga razumeli šta govori. Počeo je:

— Hodao sam stazom, Bila je određena, ali na kraju je bila okuka. Svaka okuka je bila pod pravim uglom, ali...

Oklevao je, jer je bio siguran da će mu se Romana—Tereza i Vasilij smejati.

— Svaki put kada sam prelazio na novu stazu, činilo mi se da je vertikalna u odnosu na sve ostale. Nisam se penjao, tlo je bilo sasvim ravno... — ponovo je zastao. Nije im iznosio samo informacije, već i svoju nervozu i zbunjenost. To je bio način da natera pilote da mu poveruju. Uostalom, znao je i on kao i svi ostali da su snovi samo predstave. Ono što treba da uradi je da shvati šta znače te predstave. Nastavio je:

— To se dogodilo šest puta. Kad sam stigao do sedme okuke, čuo sam Linein glas. Tada sam se probudio.

Nijedan od pilota ne reče ni reči. Vasllij je bio potpuno bled. Pogledao je Romanu, a ona je zurila u Radua. Bila je šokirana onim što je čula. Radu brzo reče:

— Možda sam pogrešno interpretirao te dodatne pravce.

— Ne pravce, — ispravi ga Romana—Tereza. — Dimenzije!

— Njih sedam?!

— Sedam prostornih dimenzija. U teoriji postoji, ali u praksi se srećemo samo sa šest.

— Sedma ne postoji, Romana, — reče Vaska.

Jedva je uspela da se nasmeši.

— To je tačno. Neće postojati, dok je neko ne oseti.

Vasilij ljutito poče:

— To nije tačno. Ubeđen sam da sedma dimenzija ne postoji. Ako postoji, neko od nas bi je sigurno već pronašao. Ja sam je već toliko tražio.

— Znači li to da se suprotstavljaš teoriji i hoćeš da dokažeš da ne postoji? — Romana ga je ozbiljno gledala.

Vasilij pocrvene.

— Nisu važni dokazi. Izvođenje dokaza je dosadno.

Romana se nasmeja.

— Razumem te, Vaska. Ovim je i moj ponos pogođen, veruj mi.

Radu je bio očajan.

— Kakve to veze ima, — upitao je. — Mi ne tražimo još jednu dimenziju, već Linein brod.

Vasilij se zaprepašćeno obrati Romani:

— Pa on ni ne zna šta to znači!

— Ako nađemo Linein brod, onda ću vas razumeti, — odvrati Radu.

Vasilij pokuša da mu objasni:

— U našoj galaksiji možeš upravljati samo sa četiri dimenzije. Teško je naći ljude koji osećaju sve četiri dimenzije, a oni koji vide petu ili šestu su veoma retki. Šesta dopire samo do praznog intergalaktičkog prostora, a sedma je ta koja će otvoriti univerzum.

— Nismo još usavršili ni proučavanje sistema do kojih je lako doći, — reče Radu. — Kakva je razlika da li ćemo stići do Andromede ili samo do pola puta do nje?

— Za nas više ne bi bilo granica. Mogli bismo da pratimo istoriju meteorita, fizika bi sustigla suvu teoriju. Mogućnosti su nezamislive.

Vasilij se polako okrete ka prozoru.

— Možda bismo mogli da otkrijemo šta mi zapravo radimo ovde, zašto postojimo!

Radu je znao da treba da bude uzbuđen zbog ovoga otkrića, ali bio je toliko umoran da ništa od toga nije osećao. Polako je odvratio:

— U redu! Shvatam.

Vaska se ne okrenu ni da ga pogleda.

— Ne, ne shvataš. Ništa ne shvataš. To je, ionako bila samo slučajnost.

— Zaista? — upita Romana. Hladno je posmatrala Vasilija, koji obori pogled. — Zar si spreman samo zbog svog ponosa da odbaciš to što je Radu doživeo?

Vaska stavi masku na lice i uvređeno ućuta.

Romana se obrati Raduu:

— Ono što si upravo opisao bila je prava reprezentacija plana za prvi probni let. Tada konstruktori vode nove pilote duž intersekcije interplana iz jedne dimenzije u drugu. Piloti najpre nauče da se orijentišu u tri obične dimenzije, zatim ih uvode u četvrtu, petu i šestu, ako mogu da ih osete.

Ćutala je nekoliko minuta. Potom nastavi:

— Kako se meni čini, ako uporedim tvoju percepciju prostora i moju percepciju vremena, imamo trag koji treba da sledimo.

— Ja... — Radu odmahnu glavom.

— Da, — odvrati Romana. — I nama je teško da to prihvatimo. Ipak moramo to da učinimo.

— Pa šta? — reče Vasilij pokazujući ka prozoru. — Šta ćemo sad? Može li on sad da pogleda napolje i kaže nam kuda da idemo? Kako ćemo da pronademo sedmu?

Vasilij je bio spreman da se svađa.

— Možeš li ti, Radu, da osetiš bar četvrtu?

— Ne, — odvrati Radu. — Ne mogu. Ne vidim baš ništa.

— Mi još uvek sledimo njihov trag, odnosno plan leta, ali veoma blizu smo tačke gde su morali da se okrenu i vrate nazad. Šta ćemo da učinimo kad stignemo do te tačke?

Radu se zamisli.

— Ne znam. Molim te, ne okreći brod. Još moramo napred. Nije vreme da se vraćamo.

— Vreme u tranzitu ne znači ništa, — poviče Vasilij.

— Meni znači, — Radu je bio miran.

Radu je lutao pogledom po svemiru, nadajući se da će bar nešto videti. To je bilo veoma naporno. Ponekad mu se činilo da su se zamišljene svetleće tačke povećavale. Nadao se da neće sad početi da halucinira. Morao je da bude potpuno svestan.

Vasilij ga je zamišljeno posmatrao.

— Moraću da okrenem! Odmah! Dalje ne možemo i ne smemo! Nadam se da se slažeš sa mnom Romana?

Uto jedna od halucinacija zasvetluca, ali ne na ivici njegovog vidokruga, već u samom centru. Ovog puta ta svetlucava tačka nije nestala. Trepnuo je očekujući da nestane kao i ostale.

Umesto toga, ona se poveca u isto vreme njena supstanca se proširi i oformi, njene boje su se pojačale, preplićući se i razdvajajući se kao niti tapiserije.

Vasilij je skoro histerično vikao:

— Ti me, izgleda, nisi dobro čuo, Radu! Ako su Mikala i Linea otišli ovuda, onda su zauvek izgubljeni. Ostaće zauvek izgubljeni i mi ne možemo ništa da učinimo.

Radu je bio potpuno miran. Plašio se da će njegova vizija nestati ako samo pomeri pogled. Nestaće i neće više ništa videti. To se ne sme dogoditi.

— Romana! — povika Vasilij.

— Da, okreni! Brzo!

— Ne, Vasilij! Nemoj!

Vasilij okrenu brod po sjajnoj ispucaloj površini. Radu skoči i odgurnu Vasilija. Pilot pade na tle. Kontrolna tabla je bila topla. Radu sasvim okrenu brod i probi umetnu gravitaciju. Zateturao se i skoro pao.

Ogroman prolaz, koji je sijao u hiljadu boja, veći i širi od broda, otvori se da ih primi.

Zatim postade mehur sapunice, sjajno, prozraćan, aurora koja ispreda koprenu, mnogo gušću nego što je ona od plamtećeg neba Sumraka. To je bio blesak uskovitlane vatre.

Radu upravi brod pravo u to.

Vasilij vrisnu.

Tranzitni brod se zatrese. Radu je svakog časa očekivao da će se brod raspasti, da će vazduh iscuriti, da će lagano nestati zvuk. To je moglo da se dogodi svakog trenutka.

Ali brod uđe u auroru i aurora prodre u brod.

Radu je mogao da zamisli slobodne dimenzije, ali ne i da ih opiše. Boje su se prostirale preko njega i prolazile kroz njegovu kožu, meso, kosti. Radu zadrhta kad su ga dodirnule. Osećao je da može da ispruži ruku i pokupi čitav univerzum u svoje ruke. Od početka do kraja.

Tog trenutka je shvatio šta piloti znaju o tranzitu.

Skljokao se u pilotsku stolicu, zaslepljen i zaprepašćen. Sve oko njega, mašine i ljudi bili su okruženi svetlom i senkama. Protrljao je oči, ali senke ostadoše.

Vasilij se podiže s poda i nasrnu na Radua.

— Šta si video? Reci mi šta si video?

Radu je zurio u njegovu ruku, fasciniran mnoštvom predstava, uplašen i razdragan u isto vreme. On ispruži ruku da natera Vasilija da ga pusti, ali čim ga je dodirnuo, ovaj

opsova i odgurnu mu ruku. Radu je hteo da se ljuti na njega, da ga udari, ali svoju pažnju nije sad mogao da usmeri na to.

— Do đavola, reci mi...

— Vaska, Radu, — reče Romana uzbudeno. — Gledajte.

Pokazala je ka prozoru.

Radu je ubedivao sebe da se sad ne sme dogoditi da se vizija prekine. Ne sme. Mora da ugleda ono što Romana pokazuje. Osećao je da mu od toga sve zavisi.

Polako se okrenuo i pogledao u pravcu koji je pokazivala Romana.

Ugledao je.

Ispred njih je ležao srebrno svetlucavi tranzitni brod.

Romana preuze kontrolnu tablu. Mirno uputi brod ka drugom brodu koji ih je čekao.

Vasilij progunđa nešto nerazumljivo. Pokušao je da odgurne Radua sa pilotske stolice. Radu je ustao. Pogledao je Vasilija trudeći se da vidi njegov pravi lik između mnoštva sličnih odblesaka. Tiho je rekao:

— Reći ću ti šta sam video, ako budem mogao. Molim te, veruj mi! Ali još nisam sve shvatio.

— Ne verujem ti.

Romana ljutito viknu:

— Prestanite obojica! Pripremite se za pristajanje!

Vešto i mirno je pristala uz brod. Dva broda se uklopiše u jedan, dok su pokretna sila i inercija prouzrokovale čudan okret.

Romana skoči sa stolice i potrča ka vakuumskim vratima. Požuri za njom, ne obazirući se na Vasilija.

Udario je u zid tako snažno, da ga je rame zabolelo, Oči mu se napuniše suzama, umnožavajući tako vizije.

Vrata se otvoriše i Radu uđe.

Romana je žurila hodnikom, dok je Radu oklevao. Njeni koraci su odzvanjali. Pošao je za njom.

Stigli su do spavaona, medutim Romana se nije zaustavljala.

Radu je hteo da vidi tragove života na brodu. Zastao je.

Svetla senzora i pojedinih instrumenata su svetlela. Provirio je u spavaonu. Sve što je mogao da vidi bilo je da instrumenti registruju aktivnost.

— Romana, članovi posade su živi!

Romana se nije zaustavljala.

— Linea, — prošaputao je Radu. Nije se usudio da glasno izgovori njeno ime.

Pošao je za pilotom do prostorije za posadu. Romana je tako naglo zastala, da je skoro naleteo na nju. Romana oklevajući, načini još nekoliko koraka i opet stade.

Na kauču je bilo jedno telo.

Bilo je pokriveno platnom, pod kojim su se jasno videli obrisi tela.

Radu vide živog čoveka, mrtvog čoveka, čoveka kojeg je već verovatno bilo teško prepoznati.

Romana skide platno i ugleda Mikalino lice.

Na njenom licu se videla samo tuga. Nije bilo ni grča, ni straha, ni iznenađenja.

Ona nije mogla da vidi ono što je video Radu. Mikalino telo je za nju bilo stvarnost. Radu je mogao da vidi ostale vizije kao projekcije iz prošlosti, budućnosti. Činilo se da su mu prostorne dimenzije i vreme postali jednako dostupni.

Radu se polako vraćao svetu u kojem senke ne brišu predmete, svetu koji ga ne iznenađuje. Ali ništa više nije bilo kao ranije. Sumnjao je da će ikada ponovo biti.

Romana je klečala pokraj Mikale i dodirivala mu vrat, tražeći sigurno ne puls, već toplinu ili bilo kakav znak života.

Radu požele da je dodirne, da je uhvati za ruku, zagrli ne nanoseći joj bol, jer ovde je mogla da nađe samo tugu.

Mikala je bio mrtav.

Možda je izvršio samoubistvo? Šta je sa Lineom? Da li se i ona predala očaju? Radu nije mogao da veruje u to. Ako su članovi posade još živi, a to je video po instrumentima ispred spavaone, onda je živa i Linea. Ne bi ostavila posadu da se uguši i umre strašnom smrću nakon buđenja.

Ostavio je Romanu i požurio u kontrolnu sobu.

Linea je ležala na pilotskoj stolici. Jedna ruka joj je bila opuštena. Maska joj je još bila na lieu, a oko nje su treptali instrumenti. Radu joj pride sa zebnjom u sreu. Da li je živa?

— Linea, — pozva je promuklim glasom.

Ruka joj se pomeri. Napeto je posmatrao jedva primetne drhtaje njenih prstiju.

Odjednom se protegnula, skinula masku i zevnula.

Zbacila je kosu s lica, baš onako kako je činila onih dana koje su proveli zajedno. Kako ju je s oduševljenjem posmatrao dok se budila iz sna.

— Linea...

Ustala je, polako se okrenula i našla se lice u lice s Raduom. Njena duga crna kosa bila je zamršena.

— Radu, — pogledala je okolo. Bila je zbunjena i još uvek pospana. — Sanjala sam te... još uvek sanjam. Mora biti da sanjam!

— Ne, ovo je stvarnost! Došli smo po tebe.

— Zašto?

Nasmejala se, svojim predivnim jasnim smehom, punim zadovoljstva i iznenađenja. Radu joj se pridruži. Bacili su se jedno drugom u zagrljaj, ostajući dugo tako. Nisu verovali da se ovo stvarno događa. Sad više nije bilo važno što je ona pilot, a on nije.

Linea je nastavila s pitanjima:

— Zar je moguće da si ovde?

Dodirnula je mesto gde svi piloti imaju ožiljak, medutim nije ga našla.

Zapanjeno ga je upitala:

— Kako to da si ovde? Nisi pilot, a budan si... i živ?

— Ni sam ne mogu to da objasnim. Probudio sam se u tranzitu. Znao sam da je tvoj brod u nevolji.

— U nevolji... ? Ali... ?

Ponestalo joj je vazduha. Dohvatila je masku i stavila je na lice. Potom nastavi:

— Izvini, još nisam navikla na sve ovo. Prvi put sam u tranzitu. Biće bolje.

— Tvoj brod su proglasili nestalim, Linea. Međutim, nešto se dogodilo sa mnom u tranzitu i ja sam znao da si živa.

— Kako to da su proglasili brod nestalim? Nismo ovde tako dugo. Koliko dugo to traje?

Ponovo je priljubila masku na lice. Nije mogla da govori duge rečenice. Za to joj je bilo potrebno iskustvo koje su imali drugi piloti.

— Tvoj brod kasni već dve nedelje. Rok trajanja leta je maksimalno produžen I van tog roka kasnite već dve nedelje.

Sagnula je glavu.

— Pretpostavljam da znaš koliko je teško ovde voditi računa o vremenu.

— To su mi već rekli. I to nekoliko puta.

— Samo sam sela da se saberem i pokušam da pronađem put nazad. Pretpostavljam da sam zaspala. Pošto je Mikala...

Glas joj zadrhta. Pogledala je preko Baduovog ramena. _

— Nisi mogao da dođeš ovamo sam, sigurno je s tobom...
— Ubedio sam pilote da mi pomognu. Sa mnom su Vasilij Nikolajevič i Romana-Tereza.
— Romana? Ona je ovde? Gde?
— Bila je sa mnom. U drugoj prostoriji.
— O, ne...
— Šta je bilo?
— Mikala je tamo.
— Znam. Video sam. Zašto si tako uplašena?
Nije obraćala pažnju na njegovo pitanje.
— Radu, Romana i Mikala su se voleli. Još pre no što su postali piloti. — Požurila je ka vratima, a Radu je išao za njom. Kako je mogao da ostavi Romanu samu? Bio je suviše zaokupljen brigom za Lineu. Zaboravio je na Romanu.
Ona je još uvek klečala i gledala Mikalu. Linea kleče pored nje i zagrli je. Radu ih je bespomoćno posmatrao. Romana je užurbano pitala:
— Šta se desilo? Kako ste dospeli ovamo? Kako je mogao da eksperimentiše kad nema pored sebe iskusnog pilota? Je li izgubio nadu kad ste se izgubili? Do đavola!
Linea ju je pridržavala.
— To je trebao da bude samo probni let. Ušli smo u tranzit i... Oh, Romana!
— Znam, draga. — Suze su kapale sa Romaninih trepavica.
— Ali pri kraju leta je rekao da se okrenemo i vratimo nazad. Htela sam da poletim, ali nisam mogla.
Romana-Tereza se odmače i iznenadeno je pogleda.
— Ti si, znači, osetila tranzit? Sve si videla? Već pri prvom letu?
— Da, pokazala sam i njemu. Video je i on, a onda je uleteo unutra da vidi kako to izgleda. Videla sam... osetila...
Zaćutala je kao da traži reči:
— Ne mogu to da objasnim. Ne mogu da nađem reči. Tek je poćeo da me podučava.
— Ni Mikala nije imao reči da opiše ono što je video.
Romana ponovo zaplaka. Naslonila je glavu na Lineino rame i ona ju je njihala poput deteta. Taj pilot, uvek tako nezavisan i hrabar sad je bila poput deteta.
— Bio je u zanosu, Romana. Objasnio mi je šta bi značila sedma. Sam ju je osetio. Kad je ućutao, mislila sam da se umorio. A onda ga je... ščepalo. Srčani napad. Ne znam. Pokušala sam da ga povratim... — pogledala je Mikalino telo. — Znam da nije osetio bol. Ali on bi bio živ da ja nisam...
— Ti to ne znaš, — prekide je Romana ljutito. Obrisala je suze i mirno nastavila. — Možda ga je sedma ubila. Nemoj sebe da kriviš. Reci ima li lepšeg mesta za pilota od sedme? Zar to nije lepa smrt? To bih ja želela za sebe.
Ponovo je počela da plače. Linea je zagrli.
— Dođi, dođi — odvela ju je u kontrolnu sobu i pustila da sedne na pilotsku stolicu.
— Dobro sam, — reče Romana. — Sve je u redu. Jesi li ušla u sedmu?
Radu je bio iznenaden pitanjem. Sa uzbuđenjem je čekao odgovor.
— Jesam, — reče Linea jednostavno.
— Lažeš, — povika Vasilij. — Lažeš!
Odmah se okrenuo i otišao. Linea ga je pratila pogledom i tiho govorila:
— Mi smo u njoj.
Nije mogao da je čuje, a ona ipak ponovi:
— Mi smo u njoj.
Prvi put je Radu u Linei gledao pilota. Mogao je da primeti promenu u njenom

ponašanju i stavu. Blistava i mirna, dodirnula je Radua. Pomilovala ga je po obrazu.

Da li je to njen poslednji dodir? Ipak je ona bila pilot, a on običan čovek.

Uhvatio ju je za ruku. Poljubio joj je dlan, ali ona nije izvukla ruku iz njegove. Nežno je rekla:

— Hajdemo, idemo kući.

Piter Keri

EGZOTIČNA UŽIVANJA

Peter Caray
Exotic Pleasures
1982.

prevod: Nataša Dukić

1

Lili Danko je imala zanimljivo lice, mada je razlika između »zanimljivog« i »lepog« lica uvek teško odrediti. Naravno, imala je oko očiju male bore, kao i sitne linijice oko usta, mada one nisu uvek bile tamo a njeno lice je ipak uvek bilo zanimljivo. Bilo je to dugačko lice, sa dugačkom bradom i možda je bilo »zanimljivo« zbog neznatno povećane donje usne, mada je to bilo jedva vidljivo i moglo bi da prođe neprimećeno u poredenju sa sjajem njenih bledoplavih očiju... Ipak bi sve ovo značijo promašiti glavno, jer lica nikad nisu statična, tu i tamo izdužena, pomalo zgužvana, prepuna stvarčica koje su kao delovi slagalice. Jer je lice Lilijan Danko bilo kao od gume, sužavajući oči, pućeći usne, nabirajući nos, neverovatno tačno ukazivalo je na raspoloženje svoje vlasnice.

U osmoj godini je napisala domaći zadatak u kome je rekla da bi, kad odraste, želela da bude klovn. I mada je već odavno zaboravila i zadatak i hladno zimsko popodne dana u kom ga je napisala, sada, u tridesetoj, sedeći u prastarom zarđalom ševroletu na Međuzvezdanom Svemirskom terminalu za Kinikot, ne bi imala ništa protiv.

I tako je sedela, štrikajući odeću za bebu u slupanim kolima dok je Mort obučen kao trgovački putnik, koračao nevidljivim hodnicima unutar terminala u potrazi za rudarskim poslom na jednoj od kompanijinih planeta, asteroida ili satelita. Nije pokušavala da na račun toga zbija šale s Mortom, jer bio je napet kao struna na violini. Samo je čeznula, a to je bilo sve češće, da joj je otac živ pa da sa njim podeli idiotizam sveta.

Bio bi zaprepašćen novostima koje bi mu ispričala, zasmejan i razljućen istovremeno. Ovde, rekla bi mu, doživeli smo svemirsku romansu i pokazala odvratnu olupinu međusvemirskog teretnjaka koji se prizemljivao kao stara kvočka na jaja. U svemiru nije bilo čudovišta, Marsovaca, egzotičnih bića ni bogova. Brod koji se prizemljivao, gadno cvileći, ne sadrži ništa lepše od gvozdenih šipki, kugličnih ležajeva i nekolicine iscrpljenih radnika koji su imali toliko sreće da odrade svoj posao u prljavim zabitima svemira.

Nije bilo ni najmanje zabavno osim ako čovek ne želi da tako gleda na stvarnost, a Lili, sa dvadeset dolara u torbici, trudnoćom od četiri meseca i mužem koji je pripadao armiji od tri miliona nezaposlenih, boreći se za bilo kakav posao, nije imala izbora.

»C'est la bloody guerre«, reče ostavljajući štrikanje i primećujući da dvesta milja prašnjavog puta nije ostalo nezapisano na beloj opremi za buduću bebu.

Jebiga, pomislila je, šta je tu je.

Kada se na otvorenom prozoru kraj njenog ramena pojavilo lice uplašila se toliko da nije znala da li je »jebiga« rekla glasno ili u sebi.

»Oprostite«, rekla je iskrslom licu koje je kriveći se virilo kroz prozor.

»Zbog čega?«

Bio je mlad i kao da je u sebi imao nekog ludila. Oči su mu izgledale pospano, kao i glas kojim je progovorio. Bio je zapušten i zarastao u crnu kovrdžavu kosu koja mu je upadala u oči i bradu koja se hvatala za već postojeće brkove.

»Učinilo mi se da sam rekla nešto«.

»Ako jeste«, reče on, »ja to nisam čuo. Uostalom, nagluv sam na jedno uvo«.

»Verovatno nisam ništa ni rekla«, govorila je pažljivo, pitajući se namerava li da je opljačka ili je naprosto lud.

»Tražite li prevoz?«

»Jok ja«.

Udaljio se od prozora dovoljno da vidi belu uniformu sa amblemom Kinikota. Bio je visok i mršav kao bivši košarkaš.

»Ovo«, lakonski je mahnuo obuhvatajući tim pokretom i parking, i prijemnu zgradu, platforme za sletanje i suvu ispucalu zemlju, »Ovo je moj dom. Zato«, zastao je

za trenutak, kao da je ono što govori neverovatno tužno, »zato mi ne treba prevoz, hvala«.

»Ima li posla unutra?«

»Recimo da ima užasno puno ljudi koji čekaju da im se kaže da nema«.

Lili je klimnula. »Pa, onda...«

»Hoćete li da vam pokažem nešto?«

»Zavisi šta«.

Lagano se vratio nazad do malog belog vozila za čišćenje koje je ostavio nekoliko koraka dalje i dokotrljao ga nazad zviždućući kao neko ko sa sobom nosi blago.

»Ako iko naiđe«, šapnuo je, »objašnjavam vam gde je izlaz, dogovoreno?«

»Dogovoreno«.

»Ovo je«, provukao je veliku šaku kroz prozor, »nešto stvarno specijalno«.

Nije preterivao. Jer ono što je gurnuo kroz prozor u njeno krilo bila je najlepša ptica koju je Lili Danko mogla da zamisli, divnija i sjajnija od rajske ptice, flaminga, i bilo koje druge koju je ikada videla u slikovnicama. Nije bila velika, ta ptica, kao poveći golub, ali dugačkog gipkog vrata, predivne glave sa jakim kljunom poput najlepšeg bisera. Lepota ptice bila je tolika da je jedva primetila bisernu lepotu kljuna, ili ogromne oči koje kao da su imale sve boje sunčevog spektra spojene na tamnosmeđoj osnovi. Njene boje su joj izmamile nesvestan uzdah. Jer je perje, koje se od male glave spuštalo do gracioznog repa, bilo od svih zamislivih nijansi plave i zelene boje. Na glavi pruski plava, ispod vrata smaragdnozelena, ultramarin i safirna, sve do veličanstvenog repa paunove plave. Njene grudi su bile zelene kao neprocenjivi dragulji u akvamarin plavom moru.

Kada je osetila prvi udar uživanja, pomislila je da je to od samih boja, i kasnije, kada bude objašnjavala Mortu, upotrebiće izraz »delirijum«, uživajući u snažnoj neobičnosti te reči.

»Jel'te da je divno kada je dodirnete?«

»O da«.

A još dok mu je odgovarala shvatila je da uživanje ne donose boje, već milovanje ptice. »Kao da vas neko mazi po leđima«.

»Bolje«.

»Da«, reče ona, »bolje. Pogada pravo u koren vrata«.

»Pogađa pravo svuda«.

Nešto u načinu na koji je ovo rekao nateralo ju je da shvati da joj on ovo ne pokazuje iz zadovoljstva, nego joj nudi robu na prodaju. Bila je egzotična, naravno, i verovatno umuvana od nekog rudara iz svemira koji traži dodatnu zaradu. Kada bi drevni protestanti koji su na svemir obraćali tako mnogo pažnje videli kako se svemirske kompanije olako postavljaju po pitanju karantina, na mestu bi se skamenili. Ali NASA je postojala, a da nikakva katastrofa još nije pogodila Zemlju. Postojalo je žbunje kojem je za opstanak bilo nekoliko vanzemaljskih elemenata, nekoliko biljčica bez određenijih osobina, i jadne životinjice nalik na guštere koje su gajili zbog halucinogene kože.

Ali nije postojalo ništa čudnije ni lepše od ove ptice i Lili joj proceni vrednost u hiljadama dolara. Kada joj je predložio da napravi ponudu, instinktivno ju je vratila ili je bar to pokušala, jer ju je on odmah ubacio nazad u kola.

»Morate ponuditi nešto. Ne možete da ne ponudite nešto«.

Stavila je pticu, tako mirnu da je pomislila da je drogirana, nazad u krilo nežno je milujući. »U redu. Da se igramo. Koliko tražiš?«

Podigao je oba dlana.

»Deset dolara?«

»Tako je jeftino i da li je jeftino?«

»Jeftino je, ali ne mogu«.

»Trebalo je da ti ponudiš nešto«.

»Ne mogu«, rekla je tužno, misleći šta bi Mort rekao na to. Već je nosio dovoljno tereta na svojim plećima. Ipak je privlačno bilo zamišljati da poseduješ takvo blago, da ne moras da ga vratiš, i nije mogla da se otrese tih misli, sanjareći poput deteta pokrivenog toplim ćebetom.

»Mogu da ti dam najviše pet«, rekla je, misleći kako nikako ne može da mu da ni jedan jedini.

»Važi«.

»Oh, sranje«.

»Ne želiš je?«

»Oh da, želim«, rekla je suvo, »znaš da je želim«. Spustila je pticu na sedište, a ova je sedela čekajući samo da je neko ponovo podigne, i uzela pet dragocenih dolara iz torbice. »Pa«, rekla je, dajući mu novae, »valjda je uvek možemo pojesti«. Onda, videvši zgranutost na divljem mladom lieu: »Samo se šalim«.

»Ako je ne želiš...«

»Želim je. Želim je. Šta jede? Zobene pahuljice i toplo mleko?«

»Imam hranu za nju, ne brini«.

»A to košta ekstra, zar ne?«

»Draga moja Dolores«, rekao je, »tamo odakle ja ona, hrana joj raste na drveću. Ako budeš toliko dobra da otvoriš gepek, staviću u njega kesu hrane i time će naša trgovina, kako se kaže, biti završena«.

Otvorila je gepek a on je obišao svoje vozilo i ubacio plastičnu kesu u kola.

»Šta da radim kad pojede sve to?«

Ali on je već odmicao preko parkinga ka upravnoj zgradi.

»E *onda*«., dobacio je preko ramena, »moraćeš je *pojesti*«.

Njegov smeh je preleteo preko vrelog šljunka i izgubio se u izmaglici.

Lilijan se vratila nazad u kola i milovala pticu sve dok se Mort nije vratio.

Kroz prozirne velove zadovoljstva videla ga je kako dolazi preko parkinga, i pre nego što je prišao, znala je kakav će mu pogled biti u očima. U poslednje vreme je često viđala taj pogled, izgubljene ptičice, nesposobne da shvati šta se dogada. Trebalo je da ga tada zagrli, i drži ga čvrsto, milujući ga po kosi sve dok se svetlost Tie vrati u tužne poražene oči, oči koje su nekad posmatrale svet sa nevinom sigurnošću, koje nisu tražile ništa više od zadovoljstva dobrog baštovana, blage oči bez straha ili ambicija. Trebalo je da ga zagrli, ali imala je pticu i sedela je tako, glupo je milujući, kao da su joj ruke prilepljene za ptičje perje.

Ušao je i seo za volan, ne gledajući je.

»Skini kaput, dušo«, rekla je nežno, stavljajući ruku na njegovu. »Hajde, skini ga«

Tada je ugledao pticu.

»Šta je to?«

Još uvek ju je milovala levom rukom. Prešla je rukom preko bisernog kljuna, neopisivo nežne glave i sjajnog plavog vrata. »To je ptica. Pomiluj je«. Povukla ga je za ruku, svakog dana sve mekšu i nežniju, prema ptici, koja kao da je razumela, i pognula svoj predivni vrat ka njemu. »Osećaćeš se bolje«.

Ali Mort je obema rukama zgrabio volan i videla je kako mu zglobovi gube boju. To ju je uplašilo. Bio je mračan a ona ga je zamišljala pažljivog i mirnog, ali to bila logična posledica nezaposlenosti, u ovakva vremena. Sada, kada bude rekla šta je imala da kaže, ko zna šta će se dogoditi.

»Morte, žao mi je. Platila sam je pet dolara. Žao mi je«.

Otvorio je vrata i polako obišao oko kola. Posmatrala ga je. On nju nije. Obišao je kola još jednom i videla je kako mu se lice zarumenilo. Onda je počeo da ih šutira. Pokretao se polako, staloženo, šutirajući ih svakih nekoliko pedalja kao da nije želeo da ostavi netaknut nijedan deo. Kada je završio, vratio se i seo unutra, naslanjajući glavu

na volan.

Lili je izašla iz kola i prešla na mesto vozača.

»Hajde, strašljivko«, rekla je »pomeri se. Ja vozim«.

Sela je za volan, misleći kako za mesec dana neće moći da se ugura na sedište, i kada se pomerio dodala mu pticu. Do trenutka kada su napustili parking, već ju je milovao. Lice mu se opustilo i dobilo stari izraz naivnosti koji ju je podsetio na vreme kada su zajedno radili kao vrtlari u Užarenoj Zemlji, kao da je to bio izgubljeni raj iz koga ih je oterao okrutni fašistički moćnik.

»Hajde da odsednemo u motelu«, rekla je. »Hajde da se dobro okupamo i večeramo i napijemo i fino potucamo na velikom krevetu«.

»I ujutro budemo bankrot«, rekao je on, mada smešeći se.

»Jednog jutra ćemo ionako biti bankrot. Bar da se zabavimo dok možemo«.

Mort je milovao pticu, polako i dremljivo.

»Sviđa ti se naša ptica?« pitala je.

Smešio se. »Ti si potpuno luda, Lili«.

»Još uvek me voliš?«

»Da«, rekao je, »i sviđa mi se ptica. Hajde da naručimo šampanjac i furnemo a ne platimo«.

»Šampanjac je prava stvar«.

Ispostavilo se da u motelu koji su odabrali nije bilo šampanjca, ali je bio kao stvoren za njihov plan. Njegova žuto ofarbana vrata su bila okrenuta auto-putu i pošto su parkirali kola tačno ispod sobe, ništa ih nije moglo sprečiti da brzo pobegnu.

2

Lilijan je ležala na krevetu milujući pticu koja se udobno smestila izmedu njenih grudi i zaobljenog trbuha. Boca vina, koja je stajala između ostataka jela na stolu kraj nje, bila je skoro prazna.

Mort, mokre kose, sedeo je go na stolici buljeći u televizor. Zavidela mu je na jednostavnosti, lakoći kojom je doživljavao orgazam.

»Što je ne ostaviš malo«, rekao je.

»Sad ću«.

»Dodi i meni masiraj leđa«.

»Ti si nezasiti probisvet, Morti«.

»Trebalo bi da paziš sa tom pticom. Verovatno je treba vakcinisati ili tako nešto. Ne treba da se jebavaš sa egzotičnim primercima dok si trudna«.

»Ti si jedini egzotični primerak sa kojim se jebavam«. Pogledala ga je i po milioniti put pomislila kako je lep sa tom nežnom kožom i jakim mišićima i predivnim naivnim licem. »Da uzmemo još jednu bocu, a?« Pijani Mort je više ličio na starog Morta.

Ne sačekavši odgovor nagnula se i dohvatila telefon. Naručila je vino, pticu smestila u kupatilo zajedno sa zdelicom zrnevlja, bacila Mortu njegove pantalone i pokupila svoju haljinu sa poda.

Vlasnik je lično doneo bocu. Nije se zadovoljio time da je uruči na vratima. »Samo da pokupim poslužavnike«, rekao je a Lili je primetila da je već stavio stopalo u prorez vrata, kao nasrtljivi prodavac enciklopedija.

On je bio mali i mršav, malo prestareo ali zgodan, sa mladežom ispod oka i talasastom kosom. Lili se nije dopao. Nisu joj se dopale njegove uglačane cipele ni pažljivo ispeglane flanelske pantalone. Nije joj se dopalo kako je osmotrio mokar peškir na patosu i razrovanu postelju, još svežu od vođenja ljubavi.

Sela je na krevet dok se on baktao oko poslužavnika. Kada je shvatila da on, u stvari, prebrojava noževe i viljuške, počela je da ga imitira iza leđa.

Skoro je prasnula u smeh kada je objavio da nedostaje zdelica, kao da ikoga na

svetu zanimaju njegove glupe neukusne zdele.

»U kupatilu je«, rekla je pitajući se treba li da doda 'gde joj je i mesto' a čovek je iskoristio priliku da proviri i u kupatilo.

Vratio se noseći pticu u jednoj a zdelu s semenom u drugoj ruci. Lili mu je uzela pticu i posmatrala kako prosipa seme u korpu za otpatke.

»U kućnom redu su zabranjene životinje. To je vidno istaknuto«.

»To nije životinja«.

»Ne dozvoljavam da ljudi unose životinje ovde«.

Videla je kako Mort uvlači glavu među sake očekujući još jedan u nizu poraza, sledeću katastrofu.

Uzela je zdelu iz vlasnikove negovane ruke. »Samo je pomilujte«, rekla je, »ona ima naročite kvalitete«. Smešila se u sebi zbog upotrebe reči 'kvalitet', preostaloj iz propalog školovanja.

Vlasnik ju je pogledao sumnjičavo i pošao da joj vrati pticu kada ga je ona blago uhvatila za slobodnu ruku (njena je, na njegovo čuđenje, bila vlažna usled nestrpljenja) i prevukla njome preko ptičjih leđa. Kada je povukla svoju ruku, nastavio je da ih mehanički miluje, još uvek sa autoritativnim pogledom u očima.

»Nastavite«, rekla je, »uživajte«.

Uprkos osećanju da prave od njega budalu, vlasnik je nastavio da miluje pticu, prvo oprezno, a potom sve sigurnije. Ptica, kao da je shvatila značaj trenutka, protrljala je svoj obraz uz njegov i cela dve-tri minuta u sobi se ništa nije pomeralo osim vlasnikove ruke.

Po zidu su prolazile senke svetla sa auto-puta.

Na ekranu televizora je bezglasni reporter upravljao mikrofon ka uplakanom čoveku.

Lili je dvaput videla kako se vlasnik trudi da joj vrati pticu, i nijednom nije uspeo.

»Je l’ da je lepo?«

Vlasnik je klimnuo glavom, potpuno zbunjen. Videla je da mu oči od zadovoljstva postaju lepljive kao manč-melou,

»A sada«, reče ona resko, pružajući ruke ka ptici, »odneću je u kola da ne bismo kršili kućni red«.

»Nemojte«. Bio je kao dvogodišnjak sa medvedićem.

»Iscrpećete je«, rekla je Lili, »a nama je potrebna za sutra. Ona nam je posao. To sam mislila kada sam rekla da ona nije životinja«.

»Vaš posao?« pitao je vlasnik, a u suštini su se svi u sobi upravo pitali kako ta predivna ptica može biti ičiji »posao«.

»To je Ptica uživanja«, reče Lili, paleći cigaretu mada je tri minuta ranije ostavila pušenje. Tako je imala vremena da razmisli. »Mi naplaćujemo dolar za jedan minut milovanja ptice«.

»Vi ste iz šou-biznisa?«

»Naravno«. Prenemažući se, Lili je otpuhnula dim i zavalila se u postelji.

»Dolar minut, a. Dobro je ako vam uspeva«. Postajao je sve prijazniji i dozvolila je sebi luksuz da ga ne prezire zbog toga.

»Mislite da je to preskupo?« Pružila je ruku ka ptici. »Naplaćivali smo i više pa se niko nije bunio«.

Vlasnik je zakoračio unazad od ispružene ruke, krijući pticu kao majka koja štiti svoju bebu.

Lili je počela da priča. Ideje su joj navirale tako brzo da je jedva bila sigurna kako će završiti započetu rečenicu. »Možete je imati na pola sata«. Vlasnik je na ovo zasijao. »U zamenu za cenu sobe i hrane«.

»U redu«.

»I vina, naravno«.

»U redu«.

»Za sledećih pet dolara u kešu možete je odneti u svoju kancelariju da vam niko ne smeta. Uzećemo je kad vreme istekne«.

»U redu«.

»Morte, koliko je sati?«

Mort je podlgao ručni sat sa bezglasnog televizora. »Devet i dvadeset tri«.

»U redu, sada je tačno devet i dvadeset tri«. Otvorila je vrata i izvela vlasnika napolje. »Uzeću je od vas tačno u devet i pedeset tri«.

Zatvarajući vrata kezila se toliko da su je obrazi boleli. Gurnula je Morta i rekla »Ja sam genije. Kaži mi da sam genije«.

»Ti si genije«, rekao je, »ali si luda što si mu dozvolila da je odnese«.

»Što zaboga?«

»Možda nam je neće vratiti«.

»Jebiga, Mort. Prestani«.

»Izvini, samo mi je prošlo kroz glavu«.

»Budi optimista«.

»Optimista sam«.

»Onda mi sipaj čašu vina i kaži mi da sam lepa«.

Vlasnik je odneo otvarač i morali su da uguraju čep olovkom.

Ispostavilo se da su te noći zaradili još dvadeset dolara. Bilo je 10.13 pre nego što su ubedili vlasnika da vrati pticu. Stajali su u njegovoj kancelariji sa ručnim satom dok je čovek kupovao minut po minut sitnišem iz kase. Telefon je zvonio ali niko nije digao slušalicu.

Kada su izašli iz kancelarije, ptica je nakostrešila perje i kakila na beton.

3

Mort nlje želeo da vidi ni praznu vinsku bocu ni ostvarenje plana koji su sinoć razradili. Kada je Lilijan ustala, sklupčao se kao zmija i napravio se da spava. Lili je znala da ne spava a znala je i zašto se pretvara.

»Hajde Morte, što si takav serator«.

Mort je zastenjao.

»Mort, daj ustani ili nećemo dobiti tezgu«. Prinela je šoljicu kafe njegovom uvetu. »Hoćeš li da se obogatimo ili da ostanemo bez kinte? Evo ti kafa, mali. Ohladiće se«.

Kada se konačno uspravio, raščupan i mekan kao dečja igračka, nije bio pripremljen za ono što je video. Lili je nosila belo odelo i klovnovsku šminku. Oko njenih očiju bile su zvezde a pozadina joj je bila vatirana.

»Oh bože, Lili, molim te«.

»Molim te šta? Popi svoju kafu«.

»Jebiga, nemoj molim te. Ne moramo to raditi«.

»Čuo si šta sam rekla onom tipu. Mi smo iz šou-biznisa«.

»Skini to, molim te. Taj posao s pticom ću podneti, ali ne moramo raditi sve ovo«.

»Popij svoju kafu a ja ću odneti Čarlija da kaki«.

Do pijace su se vozili u grobnoj tišini. Klovn je držao pticu: Čovek za volanom bio je neupadljiv. Kada je auspuh konačno otpao, niko nije rekao ni reč.

4

Pijaca je bila stvorena da bi odgovorila potrebama novih siromašnih, i vodila ju je mala grupa prefriganih lopova. Po prećutnom dogovoru, policija nije zalazila u njihovu teritoriju i posao je obavljen na ipak pristojnom nivou, bilo da je u pitanju bila ukradena garderoba ili nezakonite droge (zloglasni Gušterski prah je ovde išao kao alva, jer su još samo najsiromašniji pristajali na opasne bolesti koje su bile pratnja njegovim prijatnim

efektima). Ovde su se mogle naći rasparene gumene sandale, voće, povrće, polovna kola sumnjivog porekla, zatrovane viršle i raznobojna pica.

Ova pijaca se nalazila na ogromnom betoniranom platou koji je, u devet ujutro, već bio nepodnošljivo vruć. Dosadni vetar je nanosio oblake prašine na tezge, podižući platnene krovove, i naterao Mortu prašinu u oči. I tako je Lilijan stala u red za tezgu, zamenjujući Morta koji je, više iznerviran nego povređen, otišao do toaleta da ispere oči.

Broj tezge je bio 128. Sastojala se samo od drvene daske sa nogarama, na kojoj je bio ispisan broj. Platneni pokrivač bio je luksuz koji sebi još nisu mogli priuštiti.

Mort je stao iza tezge, u odelu i kravati, zacrvenelih očiju sav natmuren. Lili, sijajući u beloj odeći i sa šminkom klovna, gegala se tamo-amo ispred tezge, zaokruženog stomaka i naduvenog dupeta.

»Neće upaliti«.

»Naravno da će upaliti«, rekla je ona. Ali u stomaku joj se okretalo, a beba, verovatno nervozna zbog života koji je vodila, ritala se. »Ne gledaj me tako«, prošištala je ka njemu. »Neću moći da radim ako me budeš tako gledao«.

»Šta da radiš?«

Počela je. Osećala se blesavo. Radila je loše ono što joj se u mislima činilo tako jednostavnim. Glas joj je bio suviše visok, a kada je pokušala da ga produbi, ispalo je još gore. Teško da su njene reči delovale impresivno, a još manje smešno. A onda je počela da se probija kroz gomilu tapšući rukama i stvarajući gužvu.

»Pogledajte Pticu uživanja na tezgi 128«, vikala je. »Prve tri mušterije dobijaju minut uživanja besplatno. Da, da, da. Jedan minut, jedan dolar. Kažu da je bolje i od seksa. Jedan minut, jedan dolar, prvo troje besplatno«.

Gomlla dronjave dece išla je za njom. Išla je mravljim hodom. Igrala je valcer sa crnim čovekom u lila odelu. Saplela se preko konopca trudeći se da izgleda kao da je bilo namerno. Privukla je omanju gomilu jeftinim trikom preskakanja kutije šibica. Poklanjala se i smejala kada je preskočila šibicu. To je bilo najbolje od svega pa je obavestila gomilu o tezgi 128 i Ptici uživanja.

Kada je najzad uspela da se izgubi u gomili polovnih delova za kola, pošto ju je izmaltretirala žena koja je prodavala natrule jabuke, bila je potpuno iscrpljena. Na stopalima je imala žuljeve od Mortovih japanki, većih za četiri broja, a na ruci joj je ostao rez od pada preko konopca. Oteturala se natrag do tezge gde je zatekla neopisivu gužvu kako se tiska oko stare žene koja je dremljivo milovala pticu. Mort je stajao kraj nje držeći svoj sat u ruci. Gomila je bila izuzetno tiha a žena koja je pevušila ptici izgledala je ranjivo i tužno.

»Deset minuta«, reče Mort.

Žena nevoljno vrati pticu i iz džepa svoje ogromne crne haljine izvuče zamotanu plavu čarapu iz koje izvadi i prebroja, u papiru i sitnišu, deset dolara.

Kada je Mort predao pticu sledećem u redu, svečani izraz na mirnom licu kupca podsetio je Lili na lice koje je jednom u njenom detinjstvu primalo sveto pričešće, u maloj seoskoj crkvi. Bio je Italijan, radnik u plavom kombinezonu i prašnjavim čizmama koji je posle samo tridesetak sekundi jednom rukom pridržao pticu a drugom izvukao iz džepa svežanj novčanica koje je, izgužvane, bacio na tezgu.

»Kažite mi kad vreme istekne«, rekao je i seo na tezgu, nagnut nad pticom, izgubljen u nekom svom svetu, nedodirljiv za negodovanje nestrpljive gomile.

Posle toga su ograničili vreme na tri minuta.

Mogli su da rade ceo dan ali je Mort, nimalo ne deleći sa Lili pobednički osećaj, postajao sve nervozniji zbog njenog kostima.

»Skini ga. Sada ti nije potreban«.

Neću«.

»Molim te«.

»Ne budi glup, Morti. To je deo igre«.

»Izgledaš kao budala. Ne mogu da podnesem da ti se ljudi smeju«.

Šištali su jedno na drugo do jedan, kada je Mort, crven i naduren, odjednom spustio pticu u Lilino krilo i otišao.

U dva je ona zatvorila tezgu i žalosno se odvukla do kola. Ptica je jednom ili dvaput kakila, ali osim toga nije delovala izmučeno. Ali Mort nije prošao tako dobro. Sedeo je ukočeno u pregrejanim kolima i na njeno pitanje koliko su novca uzeli samo joj je predao gomilu.

Izbrojala je dvesta trideset dolara u papirnim novčanicama i nije se potrudila da broji sitniš.

5

Balkon njihove sobe bio je okrenut ka širokoj lenjoj reci koja je u kasnoj noći delovala mirno i srebrno. Veslački osmerac je klizio kroz redove vrba elegantno uvežban, a dva crna labuda se spustiše sa neba iznad udaljenog grada i Lili je, dok ih je posmatrala, zamislila očaravajuću hladnoću vode oko njihovih zagrejanih tela.

Dotad je skinula šminku i obukla široku belu haljinu od gaze. Led je kuckao u njenom džinu i čak joj se i jedva čujan zvuk stakla pri dodiru sa metalnim izrezbarenim stočićem činio sjajnim i luksuznim. Stavila je nažuljane noge na ogradu i nežno milovala pticu, dopuštajući da joj telom kola užitak.

»Mort«.

»Da«.

»Jesi li dobro sada?«

Nagnuo se i stavio joj ruku oko ramena. Lice mu je izgorelo od sunca a na grudima se pojavio čudan crveni V znak. Klimnuo je. »Odnesi pticu unutra«.

»Za minut«.

Podigao je ruku i napunio svoju čašu.

Lili se osećala pobednički. Imala je u glavi čudnu zamisao o crvima koji nagrizaju Morta i bila je iznenađena pa čak pomalo i posramljena shvatajući da joj i nije mnogo stalo. Osećala se mirnom i ispunjenom i divno slobodnom. Posle nekoliko minuta, podigla je pticu i stavila je ispred ogledala u kupatilu, pred kojim se ova ponašala kao riba u moru.

Vratila se na balkon i stala iznad Morta, trljajući mu leđa i opuštajući napete mišiće na njegovom vratu.

»Kaži mi da sam bila sjajna«, rekla je. »Molim te kaži da sam bila super«.

Mort je oklevao i osetila je kako mu se mišići na vratu ponovo zatežu. »Nećemo o tome sada«.

Još uvek se smešila, prisećajući se ulaska u hotel, Mort u odelu trgovačkog putnika, ona sa klovnovskom šminkom na sebi, ptica mirna i upakovana u plastičnu kesu iz prodavnice.

»Lilijan, bila si sjajna«.

Reka je postala skoro crna, kada su preko nje prošle dve ptice na svom putu do određenog drveta, i već je bilo previše mračno da bi opazila zamamljujuće boje po kojima bi ih možda prepoznala.

6

Njihovi dani su postali obeleženi auto-putevima i oivičeni betonom. Uputili su se ka jugu, sa proključalim hladnjakom i bez auspuha. Radili su po pijacama, fabričkim izlazima, a jednom čak i u zaboravljenoj školskoj zgradi gde su im deca izduvala gume kako bi ih sprečila da odu.

Mort se više nije protivio klovnovskoj odeći, a ipak su otpor i uznemirenost rasli u

njemu i izjedali ga kao crvi, tako da je retko bio sposoban da misli na nešto drugo. Davno pre toga je prestao da dodiruje Pticu uživanja i njoj je okrenuo sav svoj bes. Činilo mu se da u svojim očima krije nebrojene opake namere.

»Gospode bože, kako samo voli auto-puteve«. Lilijan je držala pticu u vazduhu, pokazujući nakostrešena krila, znak da namerava da kaki.

Mort nije reagovao.

»Zaustavi kola. Ionako se ti uvek brines gde ona vrši nuždu«.

Polako, izludujuće polako, Mort je skrenuo kola na žutu traku za neočekivana zaustavljanja i ptica je iskočila, brzo i jednostavno završila posao i ponovo uskočila.

»Ova ptica kao da namerno razbacuje govna s jednog na drugi kraj auto-puta br. 31«.

Mort se uključio na auto-put.

»Stvarno je blesavo raditi to na čistim lepim putevima. Jesi li primetio to, Morte?«

»Što je ne ostaviš bar za sekund. Ličiš na ofucanog narkosa«.

Lili nije odgovorila. Na licu klovna nije bilo emocija, osim onih nacrtanih, a u stvari nije dozvoljavala sebi da misli o Mortovoj ljubomori. Prevlačila je kažiprstom niz osetljiva ptičija leđa, a spori talasi uživanja su uklanjali sve što je moglo da je zabrine. Čak nije reagovala ni na policijsku sirenu koja joj je trubila za vratom. Jedva da ju je registrovala, ne obraćajući pažnju, kao da ne pripada njenom svetu.

Posmatrala je policijska kola kako se parkiraju ispred njihovih i gledala u policajca koji im se približavao sa roze notesom u ruci. Čula je kako raspravlja sa Mortom o auspuhu i videla obojicu kako odlaze i razgledaju gume. Čak i kada je policajac stao uz prozor i progovorio, nije imala osećaj da se obraća njoj.

»Kakva vam je to ptica?«

Tek kada je ponovio pitanje, doprlo joj je do mozga da treba da se pribere, pa je buljila u nepoznato mlado lice.

»To je Ptica uživanja«, nasmešila se, »ovako«. I predala mu je u ruke nepokretno klupko.

»Svakako nudi mnogo uživanja«.

»Svakako«.

Ptica je vraćena i otvoren je roze notes.

»Sada«, rekao je, »kako bi bilo da mi kažete gde ste je nabavili«.

»Zašto?«

»Zato što je egzotična«.

»Nije. Sa Nove Gvineje je«.

»Gledajte, gospođo, našli ste da farbate pogrešnog čoveka. Ova ptica je sa Kinikota 21. Bio sam tamo dve godine«.

»Zamislite samo«, reće Lili. »A nama su rekli da je sa Nove Gvineje«.

Zatvorio je notes. »Moraću da je uzmem«.

Lili je momentalno uhvatila panika. »To ne možete. Pomoću nje zaradujemo za život«.

Ali policajac se već naginjao kroz prozor, spreman da šakom uhvati malo, dragoceno telašce.

Onda se odjednom zatetura od kola držeći obe ruke na oku. Krv je šikljala preko njegovih zglobova. Ptica ga je kljucnula po prstima kojima je sakrivao drugo oko. Krik je bio užasan. Videla je kako Mort trči oko kola i uleće na svoje sedište paleći motor, a ptica je, kao da se ništa nije desilo, bila ponovo u njenom krilu.

»Nemoj da ideš«, rekla je. »Morte. Nemoj«.

Ali Mort je bio u potpunoj panici i dok se priključivao na auto-put, samo je mogla da se okrene i nemoćno posmatra policajca koji je, slepo se teturajući, izleteo pravo pod točkove ogromnog dubretarskog kamiona.

Čak i dok je to gledala, nije prestala da miluje pticu u krilu, tako da je cela scena sa

smrću čoveka bila za nju mešavina osećanja krivice, užasa i neizmernog uživanja. Sve brane su popustile. Sedam boja je uletelo u njen mozak i stopilo se u otužnu braonkastu baru osećanja.

Skrenuli su ka istoku prašnjavim putem koji je vodio do napuštene stare farme. Po putu je rasla trava, koja je šuštala pod točkovima. Lilijan je počela da skida šminku. Mort je prebledeo i tresući se, mrmljao nečujne psovke u vetrobran.

7

Ipak ih to nije zaustavilo, već su nastavili da se vuku po nebrojenim pijacama i motelskim sobama, i ako su i bili opsednuti krivicom i sećanjem, nijedno od njih više to nije pominjao.

Kupili su mali radio i u kolima slušali vesti, ali nisu čuli ništa u vezi sa policajcem i Lili je šokirala samu sebe željom da mu je lice uništeno, što bi značilo da nema dokaza o napadu.

Mort se sve više udaljavao od nje, kao da je zločin bio samo i isključivo njen. Kada bi progovorio, bilo je to tako hladno i resko kao da je grebe noktima.

Počeo je da zove pticu »malim ubicom«. Bilo je nečeg jezivog u načinu na koji su se puna usta na sanjivom dečačkom licu pomerila da bi propustila ovakvu rečenicu: »Jesi li nahranila malog ubicu?«;

Bio je prepun besa i otpora i straha koji su poticali od toliko izvora da ni sam nije znao kako je sve počelo, gde se napajalo, odakle je curilo.

Gledao je kako Lilijan izvodi svoju tačku po pijacama, video kako ptica kenja po svakoj tvrdoj površini na koju su nailazili, i posmatrao ju je teskobno, zabrinuto, a nekoliko puta mu se čak učinilo da i ptica gleda njega. Jednom, kada je protiv Liline volje odneo pticu iz kreveta u kupatilo, učinilo mu se da ga je opekla.

Sve je manje radio po pijacama i sada je Lili i privlačila publiku i skupljala novac i pazila na vreme. Osećao se nepotrebnim i beskorisnim, ljut na svoju krutost i nesavitljivost koja ga je sprečavala da radi stvari koje mu omogućavaju da živi, ozlojeđen što je njegova žena to mogla da radi bez ikakvog napora, ljut što je ona prihvatila njegovo povlačenje bez pitanja, ljut što ona nije pokazivala ni trunku griže savesti ili kajanja zbog smrti onog čoveka, ljut što je njegovoj ćutnji suprotstavila svoju, ljut što je još uvek voleo novac koji mu je donosila omražena ptica.

Potrošili su trista dolara na kola. Hladnjak više nije ključao. Sjajan novi auspuh bio je prikačen na svoje mesto. Ipak mu je pogled na čistu metalnu šipku koja je virila ispod zadnjeg branika naterao muku u stomaku.

Pio je šampanjac bez uživanja i besno vodio ljubav sa Lili dok su njene oči pratile pukotine na tavanici.

Još sa lepljivim maramicama izmedu nogu donela je pticu u krevet i milovala je dok nije utonula u san. Nervirala ga je čak i lakoća s kojom bi zaspala, dajući mu time još jedan dokaz svoje hladne samodovoljnosti.

I u takvoj jednoj noći, dok je njegova žena spavala kraj njega na francuskom krevetu a jeftin ventilator zavijao iznad njegove glave, video je najnovije vesti o provali karantina. Gledao ih je bez uzbuđenja ili naroćitog interesovanja. Već je bilo mnogo sličnih provala a verovatno će ih biti i ubuduće. Kao i obično, neki eksperti su najavljivali skoru katastrofu, a njima su se, naravno, suprotstavljali optimisti koji u tome nisu videli preveliku opasnost po zemaljski poredak.

Provala se ovog puta odnosila na drvo, koje su naučnici nazvali Kinikotskim stenobušačem. Semenje ovog drveća se plodilo na neobičan način. Naviknuto na stenovitu, tvrdu podlogu, semenje je razvilo specifičan sistem za preživljavanje. Slično kao kad zemaljsko drveće luči smolu. Klnikotski stenobušač je lučio kiselinu nalik na lišaj. Kada bi je ispustio na kamenu površinu rodne planete, kiselina bi napravila malu

rupu. U tako stvorenoj rupi bi se proširili kraci korenja, putem osmoze, i malo pomalo probili bi stenu, provlačeći svoje korenje i po četvrt milje ako treba. U zemaljskim uslovima proces je bio višestruko ubrzan, jer je trošna i mekša podloga tako pogodovala rastu da je od samo jednog semena na auto-putu, moglo za nedelju dana izrasti celo malo drvo.

Mort je gledao program jednako ravnodušno kao što su ranije generacije gledale izlive nafte ili eksplozije po hemijskim fabrikama.

Servisne stanice na zapadu su bile preplavljene zelenom vegetacijom. Ljudi pod maskama su ga posipali otrovima koji su se pokazali neškodljivim. Ljudi su ležali po bolnicama otrovani tim herbicidima koji su zagadili vodu. Vatra je, umesto da zaustavi, samo ubrzavala klijanje i širenje semena. Mort je gledao spaljenu kuću žrtvovanu vatri, i onda rezultat, nedelju dana kasnije, sa ogromnim Stenobušačima izniklim na zgarištima. Jednostavno bi prebacio program na kasni film ili nešto slično, da nisu pustili filmove sa njihove rodne planete.

Gledao je čudne kamene rude na planeti Kinikot, video rudare kako rade pod nemilosrdnim suncem i tiho zahvalio bogu što nije našao posao kada ga je tražio. Divio se lepoti ogromnog drveća koje se ocrtavalo na nebu pri purpurnom sunčevom zalasku, a onda, sa krikom prepoznavanja, video jata ptica koje su preplavile razgranate krošnje.

Ptice su bile identične onoj koja je tiho sedela na ivici Lilinog kreveta.

Seo je stresajuci glavu, rasturen i potajno srećan kao neko ko vidi omraženog komšiju javno žigosanog na lokalnoj televiziji.

8

Svađa je počela sledećeg jutra za doručkom i nastavila da bukti i tinja tokom sledeća dva dana, dok su išli sve čudnijim putevima, više zato što je Mort tako želeo nego zbog samih pijaca. Oči su mu sijale, čisto, pravedno i trijumfalno. Na njegovom zatvorenom licu se pojavilo čudno bledilo.

Za Lili je on predstavljao komarca koji je ometa u slatkom dremežu. Pokušala je da ga uplaši nadajući se da će sam otići. Ptica, sada i zvanično van zakona jer je proglašena za sejača semenja Stenobušača, pitomo je sedela u njenom krilu dok ju je milovala. A sada se retko dešavalo da prekine s tim kao da od života nije tražila ništa drugo osim da zauvek miluje dragoceni plavi vrat, a što se tiče ptice, njoj bi ugovor sasvim odgovarao.

»Slušaš li ti mene?«

»Slušam.«

Nije slušala.

»Moraćemo je predati.«

»Nećemo morati.« U glasu joj nije bilo ni tračka besa.

Mort je izduvao vazduh kroz stisnute zube.

Čula je njegov uzdah, ali to joj nije bilo važno. Bez obzira na svu njegovu viku ili mrmljanje, bez obzira na sve što je govorio o ptici, Mortu je bila važna samo jedna opasnost koja je od ptice pretila, a ona nije imala nikakve veze sa provalom karantina. Iz plavih dubina velova u kojima je sada živela, Lili je shvatila opasnost koju prouzrokuju kinikotski stenobušači i za nju su se sve obaveze završavale time što je ptičja govna skupljala u kartonsku kutiju. Eto koliko je sve bilo jednostavno. Što se tiče mogućeg napada ptice, ni tu ona nije videla problem. Ona je napadala samo kada je maltretiraju. Bilo je pametnije milovati je.

Ovi jednostavni odgovori nisu zadovoljavali Morta i ona je zaključila, ispravno, da njega muče neki konkretniji problemi.

»Znaš li zašto me teraš da se oslobodim ptice?« rekla je.

»Naravno da znam, do đavola.«

»Mislim da ne znaš.«

»U redu«, rekao je polako, »onda mi ti reci«.

»Prvo, ne možeš da je smisliš jer vidiš da sam sposobna da zarađujem za život. Onda mrziš sebe jer si ti nesposoban. Toliko si sjeban da i ne vidiš da ja to radim za nas dvoje.«

»Ne seri.«

»Ne, Morti. Ne serem, to je istina. Ali pre svega«, napravila je pauzu razmišljajući treba li to da mu kaže dok vozi.

»Nastavi, pre svega...«

»Pre svega, ti se bojiš uživanja. Ti čak ne možeš da uživaš. Ne znaš kako. Ne možeš da podneseš da gledaš kako ja uživam. Pošto mi ti ne pružaš uživanje, ne možeš da prihvatiš da mi ga daje nešto drugo.«

Kola su sletela s puta i zaustavila se na ivici. Zanela su se na šljunku. Za trenutak, kada su se točkovi ukočili i kola nagla na stranu, pomislila je da će se prevrnuti. Okrenula su se za 180 stepeni, prema putu kojim su došli, isključenog motora, sa svetlećom lampicom za opasnost.

»Hoćeš da kažeš da sam nikakav jebač.«

»Kažem da mi ne pružaš uživanje.«

»Nekad si prilično vrištala.«

»Volela sam te. Htela sam da budeš srećan.«

Mort je za trenutak ostao bez teksta. Tišina je padala kao prepreka u prozirnom vazduhu.

Posmatrala je svetlo za opasnost, razmišljajući kako bi trebalo da ugasi motor.

Očekivala je da se nešto desi, ali kada je udar stigao nije joj bilo jasno šta je u pitanju. Osećala je kao da ju je protresla struja mržnje. Glavom je udarila u ivicu prozora.

Sve što se posle toga dogodilo bilo je i sporo i brzo istovremeno. Osetila je da joj je lice vlažno i shvatila da su to suze a ne krv, kako je očekivala. Istovremeno je videla kako ptica uzleće s njenog krila i leti ka Mortu. Videla je da se Mort sakrio za volanom i videla je pticu kako ga kljuca u glavu. Kao na ponovljenom snimku, usporeno je videla kako mladi policajac ide po putu urlajući od bola. Tiho je podigla ruke ka ptici, kao što je to radila milion puta dnevno, i polako joj zavrnula šiju.

Držala je njeno telo u krilu, milujući ga.

Gledala je Morta koga nije videla kako plače nagnut preko volana.

9

Vozili su dalje u mukloj tišini jer nisu imali šta drugo da rade. Kao da su naprasno omutavili. Ako je i bilo sunca, nisu ga videli. Ako je bilo oblaka, nisu bili u stanju da primete njihove oblike ni boje.

Da su prvo stigli do motela, kraj bi možda bio drugačiji ali, skrećući na put broj A34, našli su se nadomak prve šume Kinikotskih stenobušača. Rasla je na sredini puta poput zida. Proširila se na trgovinski centar i servisnu stanicu. Voda je kuljala kroz polomljene slavine.

Kada su napustili kola, zapahnuo ih je miris benzina i u stanici su ugledali ogroman podzemni rezervoar delom izbacen iz tla kroz splet korenja i polomljeni beton, sa oštećenom površinom uronjenom u zapaljivu izmaglicu.

Lili je čula resku buku, udaranje, i pogledom potražila Morta koji je dobovao po haubi kola stisnutim pesnicama, kao pobesnelo derište. Počeo je da vrišti. Prvo bez ijedne reči. A onda je i ona videla. Iznad njihovih glava, krošnje su bile prepune ptica, onako plavih i sličnih dragulju kao ona koja je mrtva ležala na prednjem sedištu. Kroz benzinsku maglu Lili je videla, ili joj se tako učinilo, zanimljivu oholost njihovih pokreta, kao da su bile vojska koja je upravo izvojevala tešku i elegantnu pobedu.

Fric Lajber

DA ZAKOTRLJAM KOSTI

Fritz Leiber, GONNA ROLL THE BONES 1967.

Preveo Aleksandar B. Nedeljković

Odjednom, Džoe Sletermil je znao, sa apsolutnom sigurnošću da mora ili da brzo izađe, ili da eksplodira na temenu i poruši, šrapnelima svoje lobanje, potpornje i zakrpe što su držali njegovu trošnu kuću, koja kao da je bila sklopljena od velikih drvenih, malternih i tapetnih karata, sva, sem ogromnog ležišta sa nekoliko pećnica i dimnjakom na suprotnom kraju kuhinje od onog gde je on bio.

Ali to ložište i ono iznad ložišta imali su solidnost kamena. Ložište je bilo visoko čoveku do vilice, i bar dvaput toliko dugačko, i ispunjeno, s kraja na kraj, tutnjećim plamenom, Iznad toga, bila su četvrtasta vratanca pećnica, poređana jedno uz drugo — njegova Supruga je obezbeđivala deo sredstava za život baveći se pekarskim zanatom. Iznad ovih pećnica bila je kaminska ploča dugačka koliko i ceo zid, tako visoka da je njegova Majka nije mogla dohvatiti, niti je Mister Gats tamo mogao naskakivati, a po ploči su bile raspoređene svakojake retkosti predaka, ali sve koje nisu bile od kamena, stakla ili porculana toliko su se osušile i toliko potamnele od decenija vreline da su ličile na sasušene ljudske glave i crne loptice za golf, i ni na šta drugo. Na jednom kraju bile su zgomilane četvrtaste boce od džina njegove Supruge. Iznad kaminske ploče visila je stara hromolitografija, tako visoko, i tako potamnela od čadi i masti, da nisi mogao znati da li kovitlaci i debeli cigarni oblik na njoj predstavljaju parobrod kitolovac koji ore kroz uragan, ili kosmički brod koji se baca kroz oluju svetlošću gonjenih zrnaca prašine.

Onog časa kad je Džoe savio nožne prste i ugurao ih u čizme, njegova Majka je vec znala kakve su mu namere. »Ide u skitnju«, promumlala je sa ubeđenjem. »A džepovi pantalona puni okruglih kućnih para, a-hm, da ih potroši na greh«. Onda se opet posvetila žvaćkanju dugih dronjaka koje je, desnom šakom, nespretno, zdirala sa leša ćurke, položene blizu te užasne vreline, dok je levu šaku držala u spremnosti da odbije Mister Gatsa, koji je piljio u nju žutim očima, izmršavelih slabina, trzajući dugim repom šugavog izgleda. Onako u prljavoj kućnoj haljini, ispruganoj podjednako kao bokovi te ćurke, Džoeova Majka izgledala je kao zgurena mrka vreća, a njeni prsti bili su kvrgave grančice.

Džoeova žena je znala, takođe, istog trenutka, ako ne i ranije, jer, osmehnula mu se, suženih očiju, preko ramena, sa mesta gde je stajala, uzdignuta kao kula, ispred srednje pećnice. Pre nego što je zatvorila ta vratanca, Džoe je nazreo da ona peče dve dugačke, ravne, uzane, izbrazdane vekne, i jednu visoku, okruglo-kupolastu. Bila je, u svom ljubičastom omotaču, mršava kao smrt i zarazna bolest. Bez gledanja, opružila je metar dugu koščatu ruku ka najbližoj boci džina i progutala jedan veliki topli gutljaj i opet se nasmešila. I bez ijedne izgovorene reči Džoe je znao da je rekla: »Izlaziš da se kockaš, napiješ, opališ drolju, i vratiš se kući, istučeš mene i ideš u zatvor zbog toga«, i njemu sevnu u glavi uspomena na poslednji od njegovih boravaka u mračnoj, prljavoj ćeliji i na njen dolazak po mesečini, tako da su se videle zelene i žute čvoruge na njenoj lobanji na mestima gde ju je udarao, zatim njen šapat njemu upućen kroz majušni prozor na zadnjem zidu, i način kako mu je doturila pola litre piva kroz rešetke.

I znao je pouzdano da će ovoga puta biti baš tako rđavo, i još lošije, ali ipak se, sa naporom, uzdigao na noge, potežući i svoje teške, prigušeno-zvečeće džepove, i počeo da se vuče pravo ka vratima, mrmljajući: »Rek'o bi' da ću da zakotrljam kosti, malo uz drum pa nazad«, mašući kružno svojim povijenim, rukama čvornovatih lakata kao što mašu loptasti točkovi na parobrodu, da bi svoje reči pretvorio u malu šalu.

Kada je iskoračio napolje, zadržao je vrata otvorena koliko za širinu šake, iza sebe, nekoliko sekundi. Konačno ih je zatvorio i u tom trenutku osetio udar duboke tuge. U ranijim godinama, Mister Gats bi tuda projurio da potraži bitke i ženke na krovovima i ogradama, ali sada je taj veliki mačor bio zadovoljan da ostane kod kuće i prođe pored vatre, pokušava da ščepa ćuretinu, izbegava zamahe metle, svađajući se i udubno se smeštajući oko dve žene za kuću vezane. Džoea do vrata nije ispratilo ništa sem mljackanja njegove majke i njenog šumnog hvatanja vazduha, i zveckanja flaše džina koja se vraćala na kaminsku ploču, i škriputanja podnih dasaka ispod njegovih nogu.

Noć je, izvrnuta, bila otišla duboko među mrazne zvezde. Činilo se da se neke od njih pomiču, kao belousijani izduvni mlazevi svemirskih brodova. A dole, na Zemlji, kao da je ceo grad Ajronmajn pogasio, duvanjem ili prekidačima, svoja svetla i otišao na spavanje, prepuštajući ulice i prostore podjednako nevidljivim povetarcima i duhovima. Ali Džoe je još uvek bio u hemisferi buđavog suvog mirisa crvotočne drvenarije iza sebe, i dok je osećao i slušao kako se suva trava travnjaka tare o listove njegovih nogu, palo mu je na um da je nešto duboko dole u njemu već godinama planiralo stvari sa ciljem da i on i kuća I njegova Supruga i Majka i Mister Gats dođu do svog kraja istovremeno. Kako kuhinjska vrelina nije još pre mnogo godina zapalila ovo mesto suvo kao barut, bilo je čudo fizike.

Pogurivši pleća, načinio je Džoe korak van, ali ne uz drum, nego nadole, zemljanim putem koji vodi pored groblja Dolina čempresa ka Noćnom Gradu.

Povetarci su noćas bili blagi, ali neobično nemirni i promenljivi, poput kavge kućnih duhova. Onostran pijane, belo okrečene grobljanske ograde, mutne u svetlosti zvezda, šuškalo je žgoljavim krošnjama drveće u Dolini čempresa i kao da je gladilo brade španske mahovine tamo. Džoe je osetio da su duhovi nemirni kao i povetarci, neodlučni gde i koga da pohode, ili da uzmu odsustvo ove noći i otplove, zajedno, kao društvo tužnih bećara. Za to vreme su među drvećem crveno-zelena vampirska svetla pulsirala slabašno i neujednačeno, kao bolesni svici ili kugom zahvaćena svemirska flota. Osećanje dubokog jada čvrsto je držalo Džoa i produbljivalo se pa je bio u iskušenju da skrene s puta i legne, zgureno, u ma koji pogodan grob, ili oko nekog polusrušenog nadgrobnog kamena i time prevari svoju Suprugu i preostalo troje iza njega, uskrati im zajedničku propast. Pomislio je: da zakotrljam kosti, da ih naslažem i odem na spavanje. Ali dok se odlučivao, prošao je pored kapije klonule u otvoren položaj, i pored ostatka te delirične ograde, i pored kvarta sa straćarama.

U prvi mah se činilo da je Noćni Grad mrtav koliko i ostatak Ajronmajna, ali onda je Džoe primetio slabašni sjaj, bolestan kao vampirska svetla ali grozničaviji, praćen skakutavom muzikom, nalik na džez za mrave u frci. Koračao je elastičnim trotoarom, žalosno se prisećajući dana kad je elastičnost bila sva u njegovim nogama i kad je skakao u borbu kao ris ili kao marsovski peščani svirač. Bože, pa godine su minule od kad se on poslednji put stvarno tukao ili osetio snagu. Postepeno, ta muzika patuljaka postade kreštava kao »banihag« za grizlije i glasna kao polka za slonove, a sjaj se pretvorio u džumbus neonskih bleskova i buktinja i leš-plavih živinih cevi i migoljećih roze neonskih, koje su se sve kreveljile prema zvezdama gde su svemirski brodovi odmicali svojim putevima. Posle toga, on se suočio sa trospratnom lažnom fasadom koja se razlistala na sve strane kao đavolova duga, po vrhu ovencana bledoplavom vatrom Svetog Elmoa. U centru fasade bila su široka dvokrilna vrata sa oprugama, koja su prolivala svetlost iznad i ispod. Iznad vrata, zlatno kalcijumsko svetlo je žvrljalo, sve iznova i iznova, divljim kovrdžicama i krivinama, reč »Kosturište«, dok je demonsko crveno dodavalo reč »kockanje«.

Znači novo mesto o kome se toliko dugo pričalo najzad je otvoreno! Po prvi put te noći, Džoe oseti u sebi trunčicu pravog života i jedva osetno milovanje uzbuđenja.

Da zakotrljam kosti, pomisli on.

Otresao je prašinu sa svoje plavo-zelene radne odeće, velikim nemarnim zamasima, i pljesnuo se po džepovima da čuje zveckanje. Onda je zabacio ramena unazad, izvio usne u podsmešljivo cerenje, i prolazeći kroz opružna vrata gurnuo ih kao da udara protivnika ispruženom rukom, bridom dlana.

Unutra mu se učinilo da je Kosturište prostrano kao kakav gradić, a bar dugačak kao železnička pruga. Okrugle lokve svetlosti na zelenim pokerskim stolovima smenjivale su se sa peščanosatovskim oblicima uzbudljive tame, kroz koju su cure sa pićem i razmenjivačice novca hodale kao belonoge veštice. Pokraj džez-platforme u daljini, trbušne plesačice su stvarale svoje peščanosatovske oblike. Kockari su bili gusti i pogureni kao gljive, svi ćelavi od agonija nad padom karte ili kocke ili obrušavanjem

slonovokosne loptice, dok su Žene u Skerletu bile kao polja poinsetije.

Pozivi koje su krupijei izgovarali i pljuskanje dodeljenih karata stizali su tiho ali sudbonosno brzo, baš kao i šuškanje i bupkanje džez-bubnjeva. Svaki čvrsto vezani atom ovog mesta poskakivao je kontrolisano. Čak su i zrna prašine napeto skakutala u konusima svetlosti.

Džoeova uzbuđenost je rasla i osećao je kako kroz njega promiče, kao povetarac koji nagoveštava buru, najslabiji dah onog pouzdanja za koje je znao da može postati tornado. Sve pomisli o njegovoj kući, ženi i Majci ispadoše mu iz uma, a Mister Gats ostade samo ludi mladi mačak koji krutim nogama stupa oko ruba njegove svesti. Džoeovi sopstveni nožni mišići grčili su se u saosećanju sa mačorovim i postajali, osećao je, elastično jaki.

Osmotrio je celo ovo mesto hladnim i ispitivačkim pogledom, a njegova ruka krenula je kao da ne pripada njemu i odvojila jedno piće sa prolazećeg, blago zanjihanog poslužavnika. Najzad mu se pogled ustalio na stolu za koji je ocenio da je to sto broj jedan za kreps, igru sa dve kockice. Činilo se da su sve Velike Gljive okupljene baš tu, ćelave kao i ostale ali visoke i uspravne kao pečurke sa uspravnim stablima. Onda je kroz pukotinu između njih Džoe video na drugoj strani stola još višu figuru obučenu u dugi tamni kaput sa kragnom podvrnutom nagore i mekanim šeširom širokog oboda navučenim nisko, tako da se lice videlo samo kao beli trougao. Naslućivanje i nada uzdigoše se u Džoeu i on pođe pravo ka pukotini izmedu Velikih Gljiva.

Dok se približavao, pri čemu su se belonoge, sjajem oblivene hodalice u vrtlozima sklanjale s njegovog puta, njegovo naslućivanje dobijalo je potvrdu za potvrdom a njegova nada je pupila i nadimala se. Na jednom kraju pored stola, malo odmaknut, stajao je najdeblji čovek koga je Džoe ikad video, sa dugom cigarom, prslukom od srebra, i zlatnom kravatnom iglom širokom bar dvadeset centimetara na kojoj je pisalo, debelim slovima, »G. Kosturović«. Na drugom kraju pored stola, ne mnogo udaljena, stajala je dosad najrazgolićenija devojka-donositeljka novca za razmenjivanje i jedina koju je video da na svom poslužavniku, koji joj je bio okačen trakama o gola pleća i pravio joj udubinu baš ispod sisa, ima zlatnike naslagane us-pravno, u vidu blistavih malih kula, a čipove crne kao čađ. A devojka za kockice, mršavija, viša i dugorukija nego i njegova Supruga, imala je, činilo se, na sebi samo par dugih belih rukavica i ništa, ništa više. Dobro je izgledala ako ti dobro izgledaju ženske koje se sastoje uglavnom samo od blede kože razapete preko kostiju i od dojki nalik na dve porculanske okrugle kvake za vrata.

Pored svakog kockara nalazio se po jedan visoki okrugli sto za čipove. Sto pored pukotine bio je prazan. Puckajući prstima prema najbližoj srebrnoj razmeniteljki novca, Džoe dade sve svoje masne dolarske novčanice za podjednak broj bledih žetona i malo je stisnu i povuče za desnu bradavicu dojke, za sreću. Ona, u šali, cvoknu zubima u pravcu njegovih prstiju.

Ne žureći, ali ne gubeći ni trenutka, krenuo je napred, nemarno sručio svoje skromne gomilice na prazan sto i zauzeo svoje mesto u pukotini. Zapazio je da Velika Gljiva, koja je bila druga desno od njega, ima kockice. Njegovo srce, ali nijedan drugi njegov deo, načini jedan prekobrojni skok. Onda on čvrsto podiže pogled, i upravi ga preko stola.

Taj kaput bejaše svetlucavi elegantni stub crnog satena sa kao gar crnom dugmadima; podvrnuti okovratnik od finog mat pliša bio je mračan kao najmrkliji podrum; isti takav bio je i opušteni šešir sa nadole zavrnutim obodom i trakom koja se sastojala samo od tanke pletenice crne konjske dlake. Rukavi kaputa bili su dugi, manji satenski stubovi, okončani vitkim, dugoprstim rukama koje su, kad se pokrenu, kretale vrlo brzo, ali u svakom dostignutom položaju ostajale sasvim nepomične, sa dostojanstvom statue.

Džoe je od tog lica još uvek mogao videti samo mali deo: glatki donji deo čela bez i

najmanjeg traga kapljice ili curka znoja — obrve nalik na sasvim prave odsečke trake za šešire — mršave, aristokratske obraze i uzan ali donekle spljošten nos. Ten tog lica nije bio onako beo kako je to Džoe prvobitno bio ocenio. Postojao je u tom tenu i blagi doticaj smeđeg, nalik na slonovaču koja tek počinje da stari, ili na venerijanski sapunski kamen. Pogled na šake, potvrdio je ovo.

Iza tog čoveka u crnom bila je grupa valjda najnafrakanijih i najgadnijih mušterija, muških i ženskih, koje je Džoe ikada video. Već posle prvog pogleda, znao je da svaki od tih dijamantskih, napomađenih siledžija ima po pistolj ispod preklopa svog cvetastog prsluka i po jedan mekani kožni pendrek »blek-džek« u bočnom džepu, i da svaka od tih zmijookih devojaka za zabavu ima po jedan stileto-bodež zavučen u podvezicu na butini i po jedan srebrom obloženi poštolj derindžer pod šljokicama ukrašenom svilom, u udubljenju izmedu svojih isturenih sisa.

A ipak, u isti mah, Džoe je znao da su svi oni samo ukrasni dodatak. Jer čovek u crnom, njihov gospodar, bio je od one smrtonosne vrste, a ne oni; videlo se na prvi pogled da takvoga nije moguće dodirnuti i ostati živ. Ako bi čovek bez dozvole, makar samo stavio prst na njegov rukav, makar i sasvim ovlašno i sa maksimalnim poštovanjem, slonovokosna šaka bi se pokrenula brže nego misao, i bio bi uboden nožem ili upucan. Ili bi možda ubio i sam dodir, kao da je svaki crni odevni predmet na tom čoveku pod naponom, kao da se od njegove slonovokosne kože širi visokonaponski slonovokosni elektricitet. Džoe još jednom pogleda lice okruženo senkama i zaključi da nije raspoložen da išta pokuša.

Jer oči su bile najimpresivniji deo. Kod svih velikih kockara, oči su duboko usađene i okružene tamnim senkama. Ali oči ovoga stvora bile su tako duboko usađene da nisi mogao biti siguran čak ni da vidiš ma kakvu trunčicu njihovog sjaja. Bile su inkarnacija nesagledivosti. Bile su nedokučivo duboke. Bile su kao crne jame.

Sve ovo nije Džoea ni najmanje razočaralo, mada ga je u znatnoj meri uplašilo. Naprotiv, oduševio se. Njegovo prvo naslućivanje bilo je sada kompletno potvrđeno a njegova nada se široko rascvetala.

Ovo mora biti jedan od onih stvarno velikih kockara koji dohuje u Ajronmajn najviše jednom u deset godina, Dođu iz Velikog Grada rečnim brodovima koji grabe preko vodene tame kao luksuzne komete izbacujući duge, debele repove iskrica iz svojih poput sekvoja visokih dimnjaka ukrašenih na vrhu vencima krivudavo iseckanog limenog lišća. Ili kao srebrni svemirski putnički brodovi sa desetinama izduvnih mlazeva nalik na plamteće dragulje i sa prozorima kabina koji svetlucaju kao fedovi postrojenih asteroida.

A što se toga tiče, moguće je da neki od tih stvarno velikih kockara zaista dolaze sa drugih planeta, gde su noći toplije i gde je zabavni život delirijum rizika i oduševljenja.

Da, Džoe je oduvek čeznuo da oproba svoju veštinu protiv čoveka ovakve vrste. Osetio je kako sila počinje, samo malo, da pecka u njegovim prstima mirnim kao stena.

Džoe pogleda na sto za kreps. Sto je bio širok maltene koliko je čovek visok, i bar dvaput toliko dug; neobično dubok, i obložen crnim, ne zelenim, filcom, tako da je izgledao kao mrtvački sanduk za džina. Taj oblik bio je Džoeu nekako poznat, ali se nije mogao setiti odakle. Dno stola, ali ne stranice niti krajevi, posedovalo je neku treperavu iridescenciju, kao da je ovlaš posuto vrlo sićušnim dijamantima. Džoe je spustio pogled sasvim, i zagledao se pred sebe, primičući oči skoro do samog stola, i došao na ludu pomisao da se to crnilo pruža nadole kroz čitavu planetu Zemlju, tako da su ti dijamanti zvezde na drugoj strani, vidljive uprkos sunčevoj svetlosti, tamo, baš kao što je Džoe uvek mogao da vidi zvezde danju kroz vertikalni tunel rudnika u kome je radio; u tom slučaju, kockar koga su »očistili« mogao bi, obuzet vrtoglavicom zbog poraza, da se sruči napred, u crnilo, i da pada večno, prema najdubljem dnu, koje bi moglo biti pakao ili neka crna galaksija. Džoeove misli su se komešale i on oseti hladni, tvrdoprsti stisak straha u svojim preponama. Neko je pored njega mazno izgovarao reči: »Hajde, kuronjo.«

Onda su se kockice, koje su u međuvremenu bile prešle u ruke Velikog Gljivana neposredno desno od Džoea, umirile blizu sredine stola, protivurečeći Džoeovoj viziji i poništavajući je. Ali istog trena pojavila se nova neobičnost koja ga je zaokupila. Slonovokosne kockice bile su velike, uglova neobično mnogo zaobljenih, a tačke na stranicama bile su tamnocrvene i sijale su kao pravi rubini: međutim bile su raspoređene tako da je svaka stranica izgledala kao minijaturna lobanja. Na primer, sedmica upravo nabačena, kojom je Veliki Gljivan desno od njega izgubio dalje pravo bacanja, jer je trebalo da baci desetku, sastojala se od dvojke gde su obe tačke bile ujednačeno primaknute jednoj strani, kao oči, umesto da budu u suprotnim uglovima, i od petice sa dvema istim takvim tačkama-očima, i jednom centralnom tačkom poput nosa, i ispod toga dve primaknute tačke da bi se dočarali zubi.

Duga, jako mršava, ruka u beloj rukavici donosilje kockica prozmijala je pored Džoea kao albino kobra, poduhvatila kockice i hitro ih prenela na rub stola tačno pred Džoea. Udahnuo je nečujno, podigao samo jedan žeton sa svog stola i krenuo da ga položi pored kockica, onda je shvatio da se to ovde ne radi tako, i vratio ga na mesto. Poželeo je, međutim, da detaljnije pregleda taj čip. Bio je čudnovato lak, blede smeđkaste boje, otprilike nalik na krem izmešan sa samo kašičicom kafe, a na površini je imao ugraviran neki simbol koji je Džoe mogao opipati ali ne i videti. Nije znao koji je to simbol, za to bi mu trebalo još pipanja. Ali dodir tog žetona bio je veoma povoljan, pokrenuo je snagu koja je sada punom jačinom peckala u njegovoj šaci.

Osmotrio je ovlašno a brzo lica oko stola, ne propuštajući Velikog Kockara sa suprotne strane, i rekao tiho: »Kotrljam jedan peni«, misleći naravno na jedan bledi žeton, to jest, jedan dolar.

Svi Veliki Gljivani se oglasiše indigniranim šištanjem, a punomesečasto lice debelotrbog gospodina Kosturovića dobi purpurnu boju, dok je kretao napred da pozove svoje izbacivače.

Veliki Kockar podiže crno-satensku podlakticu i izvajanu šaku, dlanom nadole. Istog časa gospodin Kosturović se zamrznu a šištanje prestade brže nego na meteorskoj rupici na svemirskom autohermetizujućem čeliku. Onda, šaputavim, kultivisanim glasom, bez ikakvog traga podsmeha, čovek u crnom reče: »Na njega, kockari.«

Evo pomisli Džoe, konačne potvrde mog naslućivanja, ako je uopšte i bila potrebna. Istinski veliki kockari uvek su perfektni džentlmeni i izdašni prema sirotinji.

Glasom punim poštovanja, ali i sa vrlo malim nagoveštajem podsmeha, jedan od Velikih Gljivana dobaci Džoeu: »Pokriveni ste.«

Džoe podiže kockice sa rubinskim stranicama.

E, pa, još od dana kad je prvi put uhvatio dva jajeta na jedan tanjir, osvojio sve klikere u Ajronmajnu, i žonglirao sa pet alfabetnih kocki tako da su najzad pale na prostirku i dale reč »majka«, Džoe Sletermil je bio maltene neverovatno vešt u preciznom bacanju. U rudniku, mogao je da frljokne kamenčinu o zid rude tako da se kamenčina odbije i smrska lobanju pacova petnaest metara udaljenog; ponekad se zabavljao bacajući manje komade kamena natrag u rupe odakle su ispali, kao da slaže slagalicu. Da je mogao doći u svemir, Džoe bi nesumnjivo uspeo da pilotira sa šest Mesečevih skimera odjedanput, i da zavezanih očiju leti u osmicama kroz Saturnove pojaseve.

E, a jedina stvarna razlika između preciznog bacanja kamenja ili alfabetnih kocki, i kockica za kockanje, sastoji se u tome što ove poslednje moraš da baciš tako da se odbiju od ivice kreps-stola, a to je samo doprinosilo da igra »kreps« bude Džoeu utoliko interesantnija kao test, njegove veštine.

Zvekećući sada kockicama, osetio je moć u svojim prstima i dlanu kao nikad ranije.

Izveo je hitro, nisko zakotrljavanje, tako da su se te dve »kosti« od slonovače zaustavile tačno ispred donositeljke u belim rukavicama. Njegova prirodna sedmica sastojala se, kao što je i bio nameravao, od četvorke i trojke. Po rasporedu crvenih tačaka, obe su bile kao petica, sem što su obe imale samo po jedan zub a trojka nije

imala nos. Lobanje nekako bebaste. Osvojio je jedan peni — a to znači dolar.

»Kotrljam dva centa«, reče Džoe Sletermil.

Ovog puta je, radi raznovrsnosti, načinio svoju prirodnu jedanaesticu. Šestica je bila kao petica, sem što je imala tri zuba, tako da je bila izgledom najbolja od svih lobanja.

»Kotrljam niklovani bez jednog.«

Dvojica Velikih Gljivana podeliše izmedu sebe teret te opklade, diskretno upućujući jedan drugome zadovoljno smeškanje.

Sad je Džoe zakotrljao trojku i keca. Njegov cilj bila je četvorka. Kec je, sa svojom jedinom tačkom pomaknutom od centra ka jednoj strani, ipak nekako podsećao na lobanju — možda lobanju nekog liliputanskog kiklopa.

Sporo je ostvarivao potrebne brojeve; jednom je rasejano zakotrljao tri uzastopne desetke na težak način. Želeo je da posmatra kako donositeljka poduhvata kocke. Njemu se činilo da njeni zmijski brzi prsti svaki put zađu ispod kocki još dok ove leže ravno na filcu. Najzad je zaključio da ovo ne može biti iluzija. Iako kockice nisu mogle da probiju file, njeni belourukavičeni prsti su to mogli jer su munjevito zaranjali kroz crni, dijamantno iskričavi materijal kao da ne postoji.

Džoeu se odmah vratila misao o jami koja, dimenzionirana kao sto za kreps, prolazi kroz celu Zemlju. To bi značilo da se kockice kotrljaju, i onda leže, na savršeno providnoj ravnoj površini koja je neprobojna samo za njih, i ni za šta drugo. Ili, možda, samo donositeljkine šake mogu da probiju tu površinu, što bi značilo da su čista fantazija. Džoeove ranije vizije o očišćenom kockaru koji izvodi svoj Veliki Skok Nadole niz to užasno okno prema kome je i najdublji rudnik kao ubod čiode.

Džoe je zaključio da mora saznati šta je od ovoga istina. Nije želeo da dopusti rizik — osim ako je apsolutno neizbežan — da ga kasnije, u nekoj presudnoj fazi igre, muči vrtoglavica.

Napravio je još nekoliko beznačajnih kotrljanja, povremeno pevušeći, radi realističnosti: »Hajde, mali Džoe.« Najzad se opredelio za jedan plan. Kad je konačno izveo poentu — na težak način, sa dve dvojke — hitnuo je kockice tako žestoko da su se odbile o suprotni ugao i zaustavile tačno pred njim. Onda je, posle minimalne pauze potrebne da sto vidi rezultat, munjevito podvukao levu šaku pod kockice, samo delić sekunde ispred devojčinog zamaha, i zgrabio ih.

Ajaoj! Nikad u životu nije Džoeu bilo tako teško da prisili svoje lice i svoje držanje da prikrivaju ono što njegovo telo oseća, čak ni onda kad ga je osa ujela za vrat baš kad je po prvi put zavlačio šaku pod suknju svojoj viktorijanski-moralističkoj, ćudljivoj, mnogozahtevajućoj budućoj Supruzi. Prsti i nadlanica bili su mu obuzeti bolovima kao da ih je gurnuo u visoku peć u železari. Nije ni čudo što donositeljka ima bele rukavice. Sigurno su od azbesta. I dobro je što nije hvatao šakom, kojom baca razmišljao je dok je sa žaljenjem gledao izbijanje plikova.

Setio se da je u školi učio ono što je i rudnik Dvadeset milja demonstrirao: da je Zemlja straobalno vruća ispod kore. Mora biti da jama dimenzionirana prema stolu za kreps vodi tu vrelinu nagore, tako da bi svaki kockar koji izvede Veliko Obrušavanje bio pečen pre nego što bi preleteo prvih dvesta metara a dok bi u Kini izašao iz jame, od njega ne bi ostao ni pepeo.

Kao da ta šaka u plikovima nije bila dovoljna nevolja, Veliki Gljivani su svi opet šištali na n]ega a gospodin Kosturović je još jednom pocrveneo do boje purpura i već je otvarao svoja usta, dimenzija lubenice, da povicima dozove svoje izbacivače.

Još jednom, podizanje šake Velikog Kockara spase Džoea. Šaputavi, blagi glas reče: »Recite mu, gospodine Kosturoviću.«

A Kosturović urliknu prema Džoeu:

»Nijedan kockar ne sme da hvata kocke koje je bacio on ili ma koji drugi kockar. Samo moja donositeljka to sme. Pravilo kuće!«

Džoe mu odmah potvrdi, najminimalnijim klimanjem glave, da je čuo. Hladno reče:

»Kotrljam paricu bez dva«, i kad taj još uvek tričavi iznos bi pokriven, on izbaci Febu kao svoju poentu a onda se prepusti dugotrajnom glupiranju: bacao je sve sem petice ili sedmice, da bi bilo vremena da mu bol u levoj šaci umine i da mu nervi budu opet solidni kao klisure. Nijednog trenutka moć u njegovoj desnoj šaci nije se pokolebala; osećao ju je istom jačinom, ili i jače.

Oko sredine ovog intervala, Veliki Kockar se nakloni samo malo, ali sa poštovanjem, prema Džoeu, još dublje zaklanjajući te nedokučivo duboke očne duplje, a onda se okrete da uzme dugu crnu cigaretu od svoje najzgodnije devojke za zabavu, najopakijeg izgleda. Učtivost u najmanjim stvarima, pomisli Džoe, još jedno obeležje velemajstora u igrama na sreću. Moralo se priznati, bez dileme, da je Veliki Kockar okupio oko sebe briljantnu ekipu, mada je Džoe, dokono pogledajući na njih još jednom dok je kotrljao, primetio jednog spetljanka u pozadini te grupe, koji se nije uklapao — tipa u fazonu otrcane elegancije, umršene kovrdžave kose, zapiljenih očiju i sa tuberkuloznim pečatima po obrazima, kao da je poeta.

Džoe je, posmatrajući kako dim curi nagore ispod crnog opuštenog šešira, zaključio da mora biti ili da su svetla s one strane stola potamnela, ili da je ten Velikog Kockara za još jednu nijansu tamniji nego što se njemu prvobitno učinilo. Ili možda — apsurdna fantazija — koža Velikog Kockara noćas postepeno tamni, kao lula od morske pene ako bi neko kroz nju pušio kilometar u sekundi. Bila je to maltene smešna pomisao — ovde je bilo, dabome, dovoljno toplote da porculan potamni, ali, koliko je njemu bilo poznato, sva je bila ispod stola.

Nijedna od ovih Džoevih misli, ni o poznatom ni o nepoznatom, nije ni u najmanjoj meri umanjila Džoevu izvesnost da čovek u crnom predstavlja vrhunsku opasnost i da bi bilo smrtonosno dodirnuti ga. A da se ikakva sumnja i pojavila u Džoeovom umu, bila bi poništena jezivim incidentom koji se ubrzo dogodio.

Veliki Kockar je upravo bio zagrlio svoju najzgodniju, najopakiju devojku za razonodu i sa perfektnom otmenošću gladio svojom aristokratskom šakom njeno bedro, kad odjednom onaj smotani poeta, očiju zelenih od ljubomore i ljubavne muke, jurnu napred kao divlja mačka, zamahujući dugim blistavim bodežom ka crnim satenskim leđima.

Džoe nije video kako bi taj udarac mogao promašiti, ali ne skidajući svoju otmenu desnu ruku sa fine zadnjice devojke za zabavu, Veliki Kockar opruži levicu kao da oslobađa čeličnu oprugu. Džoe nije bio siguran da li je to bi ubod u grlo, ili džudo udarac u grlo, ili marsovski dvoprst, ili prosto dodir, ali u svakom slučaju, tip je stao, mrtav kao da je upucan nekom nečujnom puškom za slonove ili nevidljivim zračnim pištoljem, i tresnuo o patos. Dotrča nekoliko mračnih tipova koji odvukoše telo. Niko nije obratio ni najmanje pažnju na to, jer su u Kosturištu takve epizode očigledno bile normalne.

Ovo je Džoea i te kako poremetilo, i zamalo da nakotrlja Febu pre nego što je nameravao.

Sad su već talasi bola prestali da jure uz njegovu levu ruku, a nervi su mu bili kao nove žice za gitaru metalom presvučene, i zato je tri kotrljanja kasnije nakotrljao peticu, postižući svoju poentu, a onda se dao na posao da očisti sto.

Nakotrljao je devet uzastopnih prirodnih, sedam sedmica i dve jedanaestice, uzdižući svoj ulog od nekadašnjeg jednog, usamljenog žetona do čitave piramide žetona, ukupno preko četiri hiljade dolara. Još niko od Velikih Gljivana nije ispao, ali su neki od njih izgledali zabrinuto, a jedan ili dvojica su se preznojavali. Veliki Kockar još uvek nije bio pokrio nijedan deo Džoeovih opklada, ali se činilo da zainteresovano prati igru iz pećinskih dubina svojih očnih duplji.

Onda Džoe dođe na đavolsku pomisao. Niko ga nije mogao potući noćas, to je znao, ali, ako bi držao kocke sve dok sto ne bude očišćen, nikad ne bi dobio šansu da vidi kako Veliki Kockar koristi svoju veštinu, a to ga je istinski zanimalo. Sem toga, pomisli on, treba da vrati učtivost za učtivost i da proba malo i sam da bude džentlmen.

»Povlačim četrdeset jedan dolar manje paricu«, saopšti on. »Kotrljam peni.«

Ovoga puta nije bilo šištanja, a mesečasto lice g. Kosturovića nije se naoblačilo. Ali Džoe bi svestan da Veliki Kockar zuri u njega razočarano, ili tužno, ili možda samo zamišljeno.

Džoe je istog časa »usrao« nabacujući »vagone«; sa prilično zadovoljstva osmotrio je dve majušne lobanje najboljeg izgleda kako se cere svojim rubinskim zubićima jedna uz drugu, a onda kockice odoše Velikom Gljivanu levo od njega.

»Znao je kad mu je prestalo da ide od ruke«, čuo je kako drugi Veliki Gljivan mumla sa nevoljnim divljenjem.

Igra se znatnom brzinom kretala oko stola, niko se nije osobito zagrevao, ulozi su ostajali osrednji. »Kotrljam petaka«. »Kotrljam testeraške nogare.« »Endru Džeksona«. »Kotrljam tri'es dolara.« S vremena na vreme Džoe bi pokrio poneki deo opklade, i češće je dobijao nego gubio. Imao je preko sedam hiljada dolara stvarnog novca pre nego što su kosti dospele u ruke Velikog Kockara.

Taj ih je držao jedan dugi trenutak na svom poput statue mirnom dlanu i gledao ih udubljen u misli, mada se ni nagoveštaj bore nije pojavljivao na njegovom maltene smeđkastom čelu niz koje ni kap znoja nije polazila. Promrmljao je: »Kotrljam duple testeraške nogare«, i kad je za to pokriven, sklopi prste, ovlaš zatrese kockice — zveketale su kao velike semenke u maloj, polusuvoj tikvi — i nemarno ih hitnu prema kraju stola.

Takav hitac Džoe još nikad nije video ni na jednom stolu za kreps. Kockice su putovale ravno kroz vazduh bez obrtanja, udarile tačno u spoj dna sa krajem stola, i tamo stale kao ukopane, pokazujući prirodnu sedmicu.

Džoe je bio jasno razočaran. Bio je navikao da, pri bacanju, kalkuliše otprilike ovako: »izbacujem sa trojkom gore i peticom desno, dva i po obrtaja u vazduhu, pada na ugao šest-pet-tri, udara u kraj stola ivicom jedan-dva, pola obrtaja unatrag, tričetvrtinski zaokret ulevo, pada na stranicu pet, prevrće se dvaput, nagore izlazi dvojka«, a to bi bilo samo za jednu kockicu, i značilo bi stvarno banalni izbačaj, bez dodatnih odskoka.

U poredenju sa tim, tehnika Velikog Kockara bila je smešno, očajno, užasavajuće jednostavna. Džoe ju je, naravno, mogao ponoviti sa totalnom lakoćom. Predstavljala je samo elementarnu formu njegove stare razbibrige koja se sastojala u bacanju palih kamenova nazad u njihova ležišta. Ali Džoe nikada ni za tren nije pomislio da izvede takav bebasti trik za stolom za kreps. Time bi celu stvar učinio suviše lakom, te bi uništio lepotu igre.

Još jedan razlog što Džoe nikad nije koristio taj trik bio je što nije ni sanjao da bi njime mogao proći. Prema svim pravilima koja je ikad čuo, bilo je to do krajnosti problematično bacanje. Postojala je mogućnost da jedna ili druga kockica nije stigla baš do kraja stola, ili da je na taj kraj naslonjena samo malčice ukrivo. Sem toga, podsetio je on sebe, zar ne bi trebalo da se obe kockice odbiju od kraja, pa makar i delić centimetra?

Međutim, koliko su Džoeove vrlo oštre oči mogle videti, obe kockice ležale su savršeno ravno, tačno naslonjene na krajnji zid. Sem toga, činilo se da svi ostali za stolom prihvataju takvo bacanje, donositeljka je pokupila kockice, a Veliki Gljivani koji su bili pokrili čoveka u crnom sada su plaćali. A što se tiče odskakivanja, pa, činilo se da u Kosturištu imaju malčice drukčiju interpretaciju tog pravila, a Džoe je verovao da pravila kuće ne treba dovoditi u pitanje nikad, sem u krajnjoj nevolji — i Majka i Supruga su ga odavno naučile da će tako imati najmanje nevolja.

Sem toga, ni dolar njegovog sopstvenog novca nije »jahao« na tom bacanju.

Glasom nalik na duvanje vetra kroz Dolinu čempresa ili na Marsu, Veliki Kockar oglasi: »Kotrljam stoleće.« Bila je to najveća dosadašnja opklada noćas, deset hiljada dolara, a način kako ju je Veliki Kockar izgovorio učinio je da je izgledala i kao nešto veće. Kosturište poče da se utišava, staviše prigušivače na džez-trube, dozivanja krupijea postadoše poverljivija, karte počeše da padaju mekše, čak i kuglice na ruletima

kao da su pokušavale da stvaraju manje buke dok su zveketale ka svojim ćelijama. Gomila oko kreps-stola br. 1 tiho se zgušnjavala. Zasenjujući momci i cure Velikog Kockara formirali su dupli polukrug oko njega, obezbeđujući mu obilje prostora za kretanje laktova.

Ta opklada u stoleće, uvide Džoe, bila je veća za trideset dolara od cele njegove hrpe. Trojica ili četvorica Velikih Gljivana morali su da signaliziraju jedan drugome pre nego što su se dogovorili kako da to pokriju.

Veliki Kockar izbaci još jednu prirodnu sedmicu istim onim ravnim bacanjem sa zaustavljanjem »kao ukopano«.

Opkladio se u još jedno stoleće i izveo stvar ponovo.

I ponovo.

Pa opet.

Džoea je već hvatala ozbiljna zabrinutost i popriličnа indignacija. Činilo se nepravednim da Veliki Kockar dobija na tako ogromnim opkladama takvim mašinskim, totalno neromantičnim kotrljanjima. Šta, pa to ne možeš nazvati ni kotrljanjem, kockice se ni najmanje ne obrću, ni u vazduhu ni posle. Tako nešto bi mogao da očekuješ od robota, i to vrlo dosadno programiranog robota. Džoe, naravno, nije rizikovao nijedan od svojih čipova za pokrivanje Velikog Kockara, ali ako bi se ovako nastavilo, morao bi. Dvojica Velikih Gljivana već su se povukli, preznojavajući se, od stola, time su priznali poraz, a njihova mesta niko nije zauzeo. Uskoro će naići opklada koju preostali Veliki Gljivani neće moći izmedu sebe da pokriju u celosti, pa će on onda morati da rizikuje neke od svojih sopstvenih čipova ili da i sam istupi iz igre — a to ne dolazi u obzir, sad kad mu se moć propinje u desnici kao ulančena munja.

Džoe je čekao i čekao da neko drugi dovede u pitanje jedan od tih hitaca Velikog Kockara, ali niko to nije činio. Shvatio je da, uprkos svom naporu da izgleda neuznemirljiv, počinje, polako, da rumeni u lieu.

Malim dizanjem leve šake, Veliki Kockar zaustavi donositeljku kockica koja se upravo spremala da zgrabi kockice. Oči slične crnim bunarima okrenuše se ka Džoeu, koji je prinudio sebe da uzvrati gledajući u njih postojano. Ni sad nije mogao da uhvati ni najmanji tračak svetlosti u njima. Odjednom je osetio najlakši dodir jedne strašne sumnje na svom vratu.

Najuljudnijim i najprijateljskijim tonom Veliki Kockar prošaputa:

»Verujem da fini bacač prekoputa mene sumnja u ispravnost mog poslednjeg bacanja, iako je suviše džentlmen da to i iskaže. Loti, test sa kartom.«

Visoka kao avet, sa kožom boje slonove kosti, donositeljka kockica iščupa jednu kartu ispod stola i, uz otrovni sev svojih zubića, hitnu je kroz vazduh, nisko iznad stola, ka Džoeu. On uhvati tu rotirajuću tvrdu papirnu stvarčicu i osmotri je kratko. Bila je to najtanja, najkruća, najravnija, najsjaktavija karta koju je Džoe ikad uzeo u ruke. Bila je, takode, džoker, ako je to imalo ikakvog značaja. Lenjim pokretom zavrteo je kartu natrag do njene sake, a Loti je pustila da karta klizne veoma blago, samo sopstvenom težinom, niz zid na kraju stola na koji su dve kockice bile naslonjene. Karta se zaustavila u majušnom udubljenju koje su zaobljeni rubovi kockica stvarali naslanjajući se na crni file. Spretno ju je micala tamo-amo bez sile, demonstrirajući činjenicu da ni na jednoj tački nije bilo praznog prostora izmedu kockica i kraja stola.

»Zadovoljni?« upita Veliki Kockar. Prilično protiv svoje volje, Džoe klimnu glavom. Veliki Kockar mu se nakloni. Donositeljka načini grimasu svojim kratkim, tankim usnama i uspravi se, neskriveno pružajući Džoeovom pogledu svoje sise u vidu okruglih kvaka od belog porculana.

Veliki Kockar se nemarno, maltene sa stavom dosadivanja, vrati svojoj rutini klađenja u »vek« i nabacivanja prirodne sedmice. Veliki Gljivani su se brzo sparušivali i napuštali, jedan po jedan, teturajući se, svoja mesta za stolom. Jednom pečurkanu izuzetno rumenog lica zadihani kurir donese izvesnu dodatnu količinu gotovog novca, ali to mu nije pomoglo, samo je izgubio još nekoliko vekova. Za to vreme, stubovi bledih

i crnih čipova pokraj Velikog Kockara porasli su do oblakoderskih visina.

Džoe je sve više padao u bes i strah. Motrio je kao soko ili kao špijunski satelit kockice kad su ležale ugnežđene uz krajnji zid stola, ali nijednom nije mogao uočiti opravdanje za traženje novog testa sa kartom, niti naći u sebi spremnosti da ospori ovakva pravila kuće, sad kad je već toiiko vremena prošlo. Bilo je izludujuće, stvarno duševnoporemećujuće, znati da bi on, Džoe, kad bi samo dobio jednom kockice u šake, mogao da ih baci ukrug i ukrug oko tog crnog stuba sportskog aristokratizma. Proklinjao je sebe zbog onog idiotskog, nadmenog, suicidalnog impulsa koji ga je bio naterao da ostavi kockice koje su mu već bile u rukama.

Da bi stvari bile još gore, Veliki Kockar je uporno piljio u Džoea tim očima nalik na rudnike uglja. Sad je bacio tri puta čak i bez gledanja prema kockicama ili prema krajnjem zidu, ili je bar Džoe imao taj utisak. Dakle, stvarno je postajao gadan kao Džoeova Majka ili Supruga — jer je motrio, motrio, motrio na Džoea.

Ali glavni efekat neprekidnog buljenja tih očiju koje nisu bile oči sastojao se u tome što je Džoea obuzimao grdan strah. Njegovoj sigurnosti da je Veliki Kockar smrtonosan sad se pridruživao i strah od natprirodnog. Sa kim sam se, zapravo, pitao se Džoe neprestano, upustio u igru noćas? Radoznalost se mešala sa stravom—stravična radoznalost podjednako jaka kao i njegova želja da dobije kosti i pobedi. Kosa mu se počela dizati na glavi, celo telo mu se ježilo od žmaraca, ali je moć još uvek pulsirala u njegovoj šaci kao zakočena lokomotiva ili raketa koja želi da se digne sa lansirne rampe.

Istovremeno, Veliki Kockar je ostajao baš to — crna elegancija obučena u satenski kaput, sa opuštenim šeširom, uglađena, otmena, smrtonosna. Zapravo, praktično najgora osobina škripca u kome se Džoe našao sastojala se u tome što je, priznajući perfektni sportski duh Velikog Kockara cele noći, sada morao da se razočara ovim mašinolikim bacanjem i da se trudi da uhvati Velikog u nekoj tehničkoj grešci ako može.

Nemilosrdna kosidba Velikih Gljivana nastavljala se. Bilo je više praznih mesta nego pečuraka. Uskoro ostadoše samo trojica.

Tišina u Kosturištu bila je poput one u Dolini kiparisa ili na Mesecu. Džez je prestao, baš kao i veseli smeh, vučenje stopala po podu, cičanje uštinutih devojaka, zveckanje čaša i novčića. Činilo se da su svi okupljeni oko stola br. 1 za kreps, red za redom, u tišini.

Džoea su rastrzali osećaji napete pažnje, nepravde, samoprezira, divljih nada, radoznalosti i straha. Naročito ova poslednja dva.

Koža Velikog Kockara je, koliko se od te kože moglo videti, nastavila da se zatamnjuje. Tokom jednog divljeg momenta, Džoe uhvati sebe kako se pita nije li ušao u igru sa crnčugom, možda sa nekim vuduistom koji je sav natopljen crnom mađijom i čija bela šminka postepeno nestaje.

Prilično brzo naiđe jedna opklada u stoleće koju preostala dvojica Velikih Gljivana nisu mogli da pokriju između sebe. Džoe je morao da doda jedne testeraške nogare iz svoje Jadne majušne hrpe ili da istupi iz igre. Posle jednog trena agonizujućeg oklevanja, učinio je ono prvo.

I izgubio svojih deset dolara.

Ta dvojica Velikih Gljivana oteturaše natrag, u utihlu gomilu.

Katranski crne oči zaburgijaše u Džoea. Šapat:

»Da kotrljamo vašu hrpu«.

Džoe oseti kako u njemu navire sramotni impuls da prizna da je pobeđen i da pobegne kući. Ovih šest hiljada dolara bi, bar, bili hit kod njegove Supruge i Majke.

Ali on jednostavno nije mogao podneti pomisao na smeh gomile, niti na to da bi kasnije živeo sa sobom znajući da je imao finalnu šansu, makar i najmršaviju, da uputi izazov Velikom Kockaru i da ju je propustio.

Klimnuo je glavom.

Veliki Kockar hitnu. Džoe se nagnu napred, preko stola, nisko nad stolom, zaboravljajući svoju vrtoglavicu, prateći taj hitac orlovskim ili svemirsko-teleskopskim

očima.

»Zadovoljni«?

Džoe je znao da sad treba da kaže »Da«, i da se odvuče napolje držeći glavu što više može. To bi bio džentlmenski postupak u ovakvoj situaciji. Ali on podseti sebe da džentlmen nije, već da je samo jedan prljavi, od rmbanja ukrućeni rudar sa talentom za precizno bacanje.

Takođe je znao da je za njega verovatno vema opasno da kaže ma šta sem »Da«, jer je okružen neprijateijima i neznancima. Ali onda se upitao kakvo pravo ima on, jadni, smrtni, za kuću vezani, neuspešni stvor, da se brine zbog opasnosti.

Sem toga, činilo se da je jedna od rubinski iscerenih kockica samo za najtanju dlaku neparalelna sa drugom.

Bio je to najveći napor u Džoeovom dotadašnjem životu, ali on proguta i uspe da izgovori: »Ne. Loti, test sa kartom.«

Donositeljka praktično samo što nije zarežala, ujedno se izvila nagore i unazad kao da će mu pljunuti u oči, a Džoe je imao osećaj da je njena pljuvačka otrov kobre. Ali Veliki Kockar prekorno diže prst ka njoj i ona frcnu kartu horizontalno položenu ka Džoeu, ali tako nisko i opako da je karta u jednom trenu nestala pod crnim filcom a onda uzletela do Džoeove sake.

Bila je vrela na dodir i oprljena toliko da je cela dobila bledu braon boju, ali ni u kom drugom pogledu nije bila oštećena. Džoe proguta i frcnu je nazad ali visoko.

Upućujući mu grimase nalik na otrovne bodeže, Loti ju je pustila da klizi niz zadnji zid... i posle jednog trenutka oklevanja, karta ukliza iza one kocke u koju je Džoe bio posumnjao.

Naklon i onda šapat:

»Imate oštre oči, gospodine. Nesumnjivo, ta kocka nije stigla do zida. Moja najiskrenija izvinjenja i... vaše kocke, gospodine.«

Prizor kockica postavljenih na crnu ivicu pred njega doveo je Džoea na samu ivicu apopleksije. Sva ona osećanja koja su ga bila razdirala, uključujući i radoznalost, pojačala su se do skoro neverovatnog intenziteta, i kad je rekao: »Kotrljam svoju hrpu« a Veliki Kockar odgovorio: »Pokriveni ste«, Džoe podleže nesavladivom impulsu i hitnu obe kocke pravo u nesjajne, ponoćne oči Velikog Kockara.

Produžile su pravo u lobanju Velikog Kockara i počele da odskakuju tamo unutra, zvekećući kao velike semenke u velikoj tikvi još ne sasvim suvoj.

Izbacujući šaku levo i šaku desno, nadlanicama nagore, da bi indicirao da niko od njegovih momaka i devojaka i niko drugi ne sme da preduzme osvetu protiv Džoea, Veliki Kockar je suvo zagrgotao u grlu te dve suve kockaste kosti, onda ih ispljunuo tako da su pale na centar stola, jedna ravno, druga ukoso naslonjena na nju.

»Nakrivljene kocke, gospodine«, prošaputa on ljubazno kao da mu baš nikakva nedostojnost nije učinjena. »Kotrljajte ponovo.«

Džoe refleksno protrese kockice, savlađujući šok. Ubrzo zaključi da, iako sad manje-više može da pogodi pravo ime Velikog Kockara, ipak namerava da ga natera da se za ove pare žestoko potrudi.

Neki kutak Džoeovog uma pitao se kako se živi skelet drži na okupu. Da li te kosti još uvek imaju hrskavicu i mišiće, ili su povezane žicama, ili se to postiže energetskim poljima, ili je svaka kost kalcijumski magnet koji prianja za okolne? — a ovo bi se nekako moralo uklopiti sa proizvođenjem smrtonosnog slonovokosnog elektriciteta.

U velikoj utišanosti Kosturišta, neko se nakašlja; jedna Skerletna Žena se zakikota histerično, jedan komad metalnog novca pade sa poslužavnika najobnaženije razmenjivačice novca, zveknu zlato i otkotrlja se muzikalno preko poda.

»Tišina«, naredi Veliki Kockar i zavuče, pokretom maltene prebrzim a da bi ga oko moglo pratiti, šaku u prsa svog kaputa; odatle je izvuče i položi na ivicu kreps-stola ispred sebe. Tu je sad ležao kratkocevni srebrni revolver presijavajući se blago. »Sledeće stvorenje, od najponiznije crnačke noćne cure pa sve do vas, gospodine

Kosturoviću, koje ispusti samo jedan zvuk dok moj vredni protivnik kotrlja, dobiće kuršum u glavu.«

Džoe mu uzvrati učtivim naklonom, pri to se osećajući smešno, a onda odluči da započne svoju seriju prirodnom sedmicom načinjenom od jednog keca i jedne šestice. Zakotrljao je, a ovog puta je Veliki Kockar, sudeći po pokretima njegove lobanje, pomno pratio putanju kockica, očima kojih nije bilo.

Kockice su prizemljile, prevrnule se, i ostale ležeći nepomično. Sa nevericom, Džoe shvati da je po prvi put u svom krepsadžijskom životu omanuo. Ili da u pogledu Velikog Kockara postoji snaga jača od one u njegovoj desnoj šaci. Kockica sa šesticom je legla kako treba, ali kec se okrenuo još za pola obrtaja i legao tako da je na gornjoj površini ostala takode šestica.

»Kraj igre«, gospodin Kosturović zagudi silnim, grobnim glasom. Veliki Kockar diže smeđu skeletastu šaku »Ne mora biti«, prošaputa on. Njegove crne očne jame uperiše se ka Džoeu kao cevi opsadnih topova. »Džoe Sletermil, još uvek poseduješ nešto vredno, u šta se možeš kladiti ako želiš. Svoj život.«

Na ove reči, kikotanje i histerično cerekanje i smejurija i njakanje i vrištanje izbiše nezadrživo iz celog Kosturišta. G. Kosturović je sumirao ta osećanja urličući tako da se čuo i pored sve te buke: »Ama od kakve je vrednosti ili koristi život jednog propaliteta kao što je Džoe Sletermil? Ni dva centa, u običnom novcu.«

Veliki Kockar položi šaku na revolver koji je blistao pred njim i sav smeh zamre.

»Meni je koristan«, prošaputa on. »Džoe Sletermil, ja ću sa svoje strane uložiti sve što sam noćas dobio, kao dopunu dajem ceo svet i sve na svetu. Ti ćeš na opkladu staviti svoj život, i kao dopunu svoju dušu. Kotrljaš ti. Šta ti je po volji?«

Džoe Sletermil zadrhta, ali onda ga ponese dramatičnost situacije. Razmislio je i zaključio da ni slučajno neće da napusti centar pozornice u jednom ovakvom spektaklu pa da se vrati kući švorc, svojoj Supruzi i Majci i trošnoj kući i demoralisanom Mister Gatsu. Možda, reče on sebi na ohrabrujući način, možda nema nikakve moći u zurenju Velikog Kockara, možda je Džoe maločas načinio svoju prvu i jedinu grešku u bacanju krepsa. Sem toga, po pitanju vrednosti svoga života bio je skloniji da prihvati Kosturovićevu ocenu nego onu Velikog Kockara.

»Važi«, reče on.

»Loti, daj mu kocke.«

Džoe je koncentrisao svoj um kao nikada ranije; moć je trijumfalno peckala u njegovoj šaci, i on hitnu kockice.

Koje nikad ne stigoše do filca. Poletele su zamahom nadole, pa uvis, ludom krivinom daleko iznad i iza kraja stola, a onda dohujaše kao dva majušna crveno-svetlucava meteora i iznenada se ugnezdiše na licu Velikog Kockara, u njegovim crnim očnim dupljama, pokazujući svaka samo po jednu crvenu tačku sjaja, keca.

Zmijske oči.

Šapat, dok su te crveno-sjajeće kockaste oči zurile podrugljivo u njega: »Džoe Sletermil, usrao si.«

Palcima i srednjim prstima, ili, tačnije kostima palaca i srednjih prstiju, Veliki Kockar izvadi kockice iz svojih očnih duplji i ubaci ih u Lotinu belo urukavičenu šaku.

»Jeste, usrao si, Džoe Sletermil«, nastavi on smireno. »A sad možeš da se upucaš« — on dotače srebrni pištolj — »ill da se zakolješ« — brzinom biča on izvuče lovački bovi-nož sa zlatnom drškom iz svog kaputa i položi ga pokraj revolvera — »ili da se otruješ« — uz dva oružja pojavi se i crna flašica sa belom lobanjom i ukrštenim kostima na sebi — »ili te može gospođica Flosi, ovde prisutna, ljubiti do smrti.« Povukao je napred i uz sebe onu najzgodniju a najopakiju devojku za razonodu. Ona je doterivala svoju kosu, zavrtela svojom kratkom ljubicastom suknjom, dobacila Džoeu jedan provokativni, gladni pogled, dižući nakarminisanu gornju usnu da pokaže svoje duge bele očnjake:

»Ili«, dodade Veliki Kockar, značajno klimajući glavom ka kreps-stolu sa crnim

dnom, »možeš da izvedeš Veliko Obrušavanje.«

Džoe ujednačenim glasom reče: »Ja ću Veliko Obrušavanje.«

Desnim stopalom stao je na svoj prazni stočić za žetone, levim na crnu ivicu, počeo da pada napred... i iznenada, odbacujući se obema nogama od ivice, poleteo tigrovskim skokom pravo preko kreps-stola na grlo Velikog Kockara, tešeći se pomišlju da svakako, koliko se ranije moglo videti, onaj spetljani poeta nije patio dugo.

Dok je preletao preko samog centra stola, dobio je instant-fotografiju onoga što se stvarno nalazilo ispod, ali njegov mozak nije imao vremena da razvije taj snimak, jer već sledećeg trena zario se u Velikog Kockara.

Krutim bridom svoje smede sake Veliki ga zahvati po slepoočnici, munjevitim džudo-udarcem... i ti smeđi prsti ili kosti razleteše se sasvim na komade kao da su od nekog vazdušasto pečenog testa. Džoeova levica projuri kroz prsa Velikog Kockara kao da tamo i nije bilo ničeg sem crnog satenskog kaputa, a desnica, koju je izbacio pravo napred, šireći prste kao kandže prema glavi sa opuštenim šeširom, dohvati tu lobanju i smrvi je na komadiće. Sledećeg trena Džoe se valjao po podu sa dva-tri komada crne odeće i sa nešto braon fragmenata.

Brzo kao munja skočio je na noge i zagrabio ka visokim stubovima žetona Velikog Kockara. Imao je vremena da in uhvati samo jedan put, i to samo levom šakom. Nije video ni zlatne ni srebrne ni erne čipove, zato nabi u levi džep pantalona punu šaku bledih čipova i navali u bekstvo.

Onda se cela populacija Kosturišta okomila ka njemu i na njega. Sevnuše zubi, noževi i bokser-nazglavci. Udarali su ga, grebali, šutirali, potplitali i gazili klinastim štiklama. Jedna truba obložena zlatom iza koje se videlo crnačko lice sa zakrvavljenim očima, opandrčila ga je po tintari. On vide beli sev one zlatne donositeljke kockica i pokuša da je zgrabi, ali ona se izmače. Neko pokuša da mu ugnječi zapaljenu cigaretu u oko. Loti, uvijajući se i šibajući kao bela boa-konstriktorka, zamalo da mu se nametne istovremenim davećim zahvatom oko vrata i »makazama«. Flosi je zamahnula zdepastom, širokogrlom flašom, režeći kao mačkasti đavo i pljusnula nešto što je mirisalo kao kiselina tik pored Džoevog lica. Gospodin Kosturović je sipao paljbu oko njega iz srebrnog revolvera. Džoea su boli noževima, kopali mu oči, boksovali ga, uvrtali mu mršavu šiju, makljali ga, udarali kolenima grizli, hvatali u majmunski zagrljaj, gruvali, raspaučivali i gazili mu po prsima.

Ali nekako nijedan od udaraca ili zahvata nije imao mnogo stvarne snage. Bilo je to kao bitka sa duhovima. Na kraju je ispalo da celokupno stanovništvo Kosturišta, udruženo, ima samo -malo više snage nego Džoe sam. Osetio je kako ga more ruku podiže i izbacuje kroz dvojna vrata sa oprugama, tako da je grunuo dupetom o daščani, trotoar. Pa ni to nije nešto mnogo zabolelo. Više je došlo kao šut ohrabrenja.

Duboko je udahnuo, opipao se svuda, razgibao svoje kosti. Stekao je utisak da nije pretrpeo nikakvu ozbiljnu štetu. Ustao je i pogledao unaokolo. Kosturište je bilo mračno i tiho kao grob, ili planeta Pluton, ili ostatak Ajronmajna. Privikavajući oči na svetlost zvezda i povremena svetlucanja svemirskih brodova u prolazu, on vide, na mestu gde su do maločas bila dvokrilna vrata sa oprugama, limena zakatančena vrata.

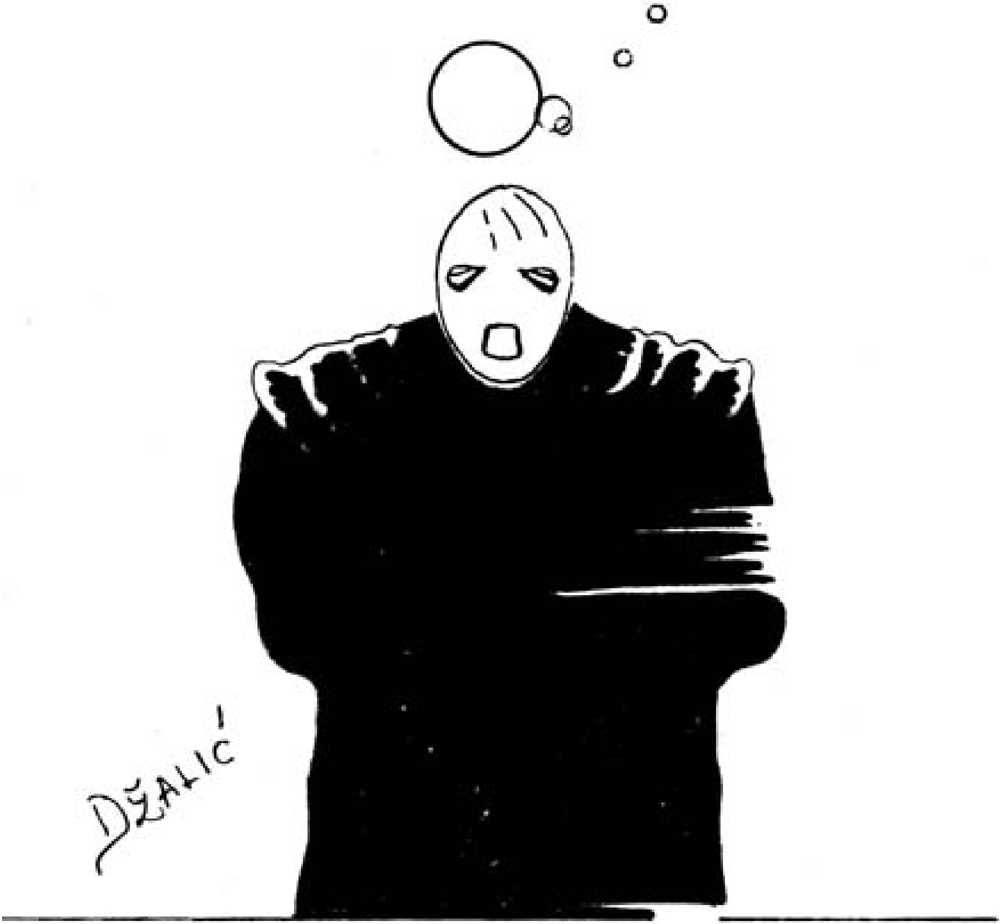
Uvide da žvaće nešto poput korice hleba, što je nekako proneo stisnuto u desnoj šaci kroz celu finalnu frku. Super-ukusno, kao hleb koji njegova Supruga peče za najbolje kupce. U tom času njegov mozak razvi onu fotografiju koju je bio napravio kad je tokom preletanja sredine kreps-stola pogledao nadole. Video je tanki zid plamenova koji se kreću u stranu preko stola, a odmah onostran plamenova, face njegove Supruge, Majke i Mister Gatsa, sve tri veoma iznenađene. Razumeo je da on to žvaće parče lobanje Velikog Kockara, i setio se kakvih su oblika bile one tri vekne koje je njegova Supruga počinjala da peče dok je on izlazio iz kuće. I razumeo je magiju koju je ona načinila da bi ga pustila da se malo udalji i da se oseti upola kao čovek a onda da se obruši ka kući, oprljenih prstiju.

Ispljunuo je ono što mu je bilo u ustima a ostatak tog parčeta loptaste vekne bacio

je preko ulice.

Zavukao je ruku u levi džep. Većina bledih poker-čipova bila je zgnječena u borbi, ali on pronađe jedan ceo i poče da ispituje njegovu površinu vrhovima prstiju. Onaj simbol reljefno ostvaren na površini čipa bio je krst. Podigao je čip do usana i griznuo. Ukus je bio delikatan, ali divan. Pojeo je taj žeton i osetio kako mu se snaga vraća. Potapšao se po svom naduvenom levom džepu. Bar će krenuti na put sa dobrom zalihom hrane.

Onda se okrenuo i pošao tačno duž linije koja je vodila ka domu, all dužim putem oko sveta.

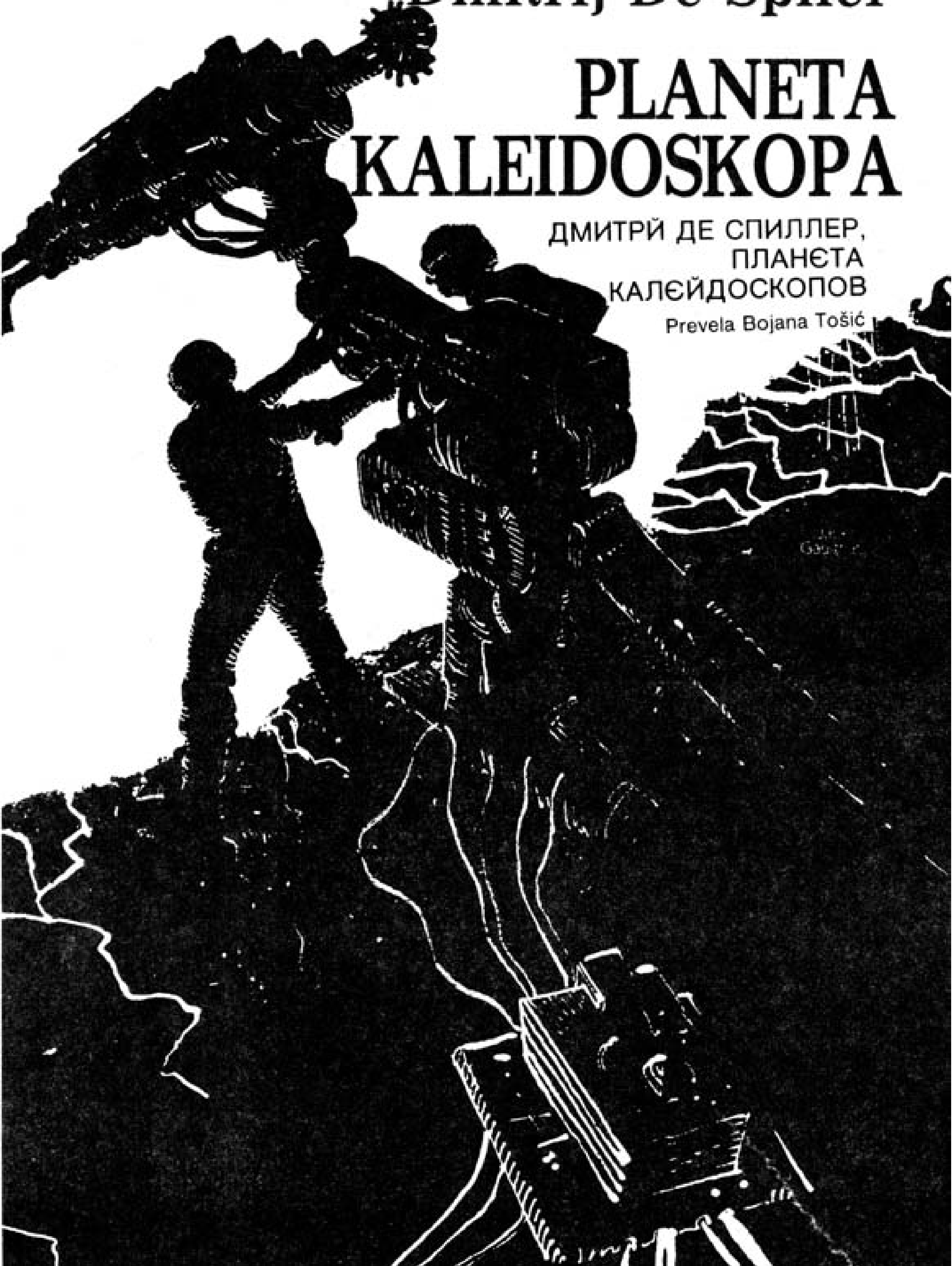

Dmitrij De-Spiler

PLANETA KALEIDOSKOPA

ДМИТРЙ ДЕ СПИЛЛЕР,
ПЛАНЄТА
КАЛЄЙДОСКОПОВ

Prevela Bojana Tošić

Zagonetni laserogram

Izgledalo je da se pod brodom prostire olovnosivi okean sa razbacanim ostrvima nepravilnih oblika. Ipak, na toj planeti nije bilo nikakvog okeana. U njenim porama nije bilo ni kapi vlage, a ono što je sa visine izgledalo kao vodena površina okeana, u stvarnosti je, zapravo bio tamnosivi bazalt prekriven velikim mrljama nekakve crvene rude.

Kada se u daljini pojavila senka, brod je izbacio krila i zaronio u sivkastu atmosferu planete. Kosmonauti su isključili motore i brod je, jedreći na svojim kratkim krilima, strelovito jurnuo prema jednom od krvavocrvenih ostrva na kome su se ubrzo pojavili obrisi Pauka — razgranatog planinskog venca.

Odjednom je brod zaronio u svetlucavi oblak dijamantskih krljušti. U torn trenutku, brodski laserovizor je registrovao dvadeset osam talasa laserskih signala. Nije ih bilo moguće dekodirati i ploča sa njihovim snimkom izađe kroz otvor laserografa nedešifrovana.

»Čudno, vrlo čudno«, gunđao je kapetan broda, razgledajući neobični grafikon na plastičnoj ploči. »Mogu da se zakunem da ovaj laserogram nije poslat sa Zemlje«, rekao je podigavši veliku bradatu glavu od otvora laserografa.

»Možda smo u zoni u kojoj počinje da se oseća kretanje planete«, nesigurno pretpostavi geolog Vadim Šmeljev, približivši se laserogramu.

»Ne bih rekao. To uopšte nije ta struktura signala. Neharmonična je.«

»Dajte meni da pogledam«, zamoli Oleg Klenov, mladi brodski inženjer. Pružio je ruku ne ustajući i dobivši traku, poče da je proučava. Minut kasnije, odmahnu zlatnim kovrdžama i poče mnogoznačno, ali dovoljno sumorno da izlaže da sigurno nije slučajan broj primljenih talasa. S obzirom da je taj broj savršen (ukoliko zaista jeste), očigledno je da je nevidljivi izvor signala nekakav prirodan proces, da matematički zakoni šalju u kosmos upravo savršen, a ne bilo koji broj talasa...

U međuvremenu, brod je izleteo iz svetlucavog oblaka i leteo iznad vrhova krvavocrvenih planina, postepeno se spuštajući.

Spuštanje broda se očekivalo na rebrastom sedlu koje se nalazilo na raskršću dvaju polukružnih ogranaka Pauka. Mesto za sletanje se već videlo na ekranu u koji se zagledao kapetan. Odjednom se ispravio.

»Šta ste to videli?« upita Šmeljev.

»Svemirski brod, ako se ne varam«, odgovori kapetan.

»Nemoguće!« viknu Oleg Klemov i pride ekranu. Neobično dobrog vida on je samo letimičnim pogledom spazio brod u podnožju planina. Iz visine je ličio na malu, svetlucavu bubicu.

»Zamislite gde se zavukao!« viknu Oleg ushićeno. »Znači, on je prešao još dobru stotinu kilometara od kad smo izgubili njegov signal! A mislili smo da su mu se ispraznile baterije.«

»To je, naravno, vrlo čudno«, reče kapetan i pokre tom ruke pokaza Klenovu i Šmeljevu da legnu u fotelje. Kada su to učinili, uključio je automatski sistem za sletanje i sam se smestio u fotelju. Posle pet minuta, brod je rigao vatru i podizao oblake prašine, već stojeći na tlu koje je izbliza bilo još crvenije nego iz visine.

Planeta na koju se letelica spustila bila je ranije dobro proučena automatskim satelitima. Bez života, jednoobrazno-sumorna, izgledalo je, ničim nije pretila svojim prvim posetiocima. Ipak, kapetan je smatrao za potrebno da malo sačekaju i osmotre pre nego što se otvore brodski otvori.

Prošlo je oko pola sata. Prašina koju je brod podigao već se bila slegla i na nebu su se, meu retkim, sjajnim oblacima, pojavile zvezde.

Za to vreme su se na brodu dogovarali šta će i kako će.

»Pretpostavljam«, govorio je kapetan »da ćemo, izgleda, od istraživanja svemirskog broda morati da odustanemo. Dvojica od nas sada, u svakom slučaju treba da se pozabave montažom uređaja za ispitivanje. Ako ostane vremena, krenućemo do broda, ali da tamo pošaljemo jednog čoveka...«

»Ali moramo da doznamo šta se dogodilo sa svemirskim brodom!« Šmeljev se suprotstavio kapetanu. »Zar da tu zagonetku ne odgonetnemo?«

»I ja tako mislim. Pošaljite mene na brod«, zatraži Oleg Klenov.

»Suviše je rizično kretati se sam po planeti«, suvoparno reče kapetan.

»Ta o kakvom to riziku govorite?! Ova planeta je potpuno mrtva!«

Ovaj sud Šmeljev je izrekao sa tako čvrstom ubedenošću da se skoro zbunio kada je Oleg Klenov krenuo u napad sa druge strane.

»Nema posla bez rizika!« izjavio je Oleg. »Određena doza rizika je neophodna i neizbežna u svakoj vrsti posla!«

»Zahvaljujem za lekciju«, ironično reče kapetan i, pošto se smestio u fotelji, zapucketa prstima. Posle minuta razmišljanja, spustio je ruke na držače i tiho rekao:

»Slažem se. Neka Oleg ide do broda. Od nas trojice, on je i tako najsnalažljiviji.«

Ples sinusoida

Put Olega Klenova trajao je oko četiri sata. Izašavši iz broda, popeo se na nižu uzvišicu dvogrbog brega, osmotrio situaciju i krenuo. Usput se dvaput spuštao u klance i izlazio iz njih po kamenim liticama, a jednom je morao da ide po samom rubu provalije naslanjajući se leđima na strmu stenu. Brod je ugledao u dubini peščanog prolaza, u podnožju visokih planina. Kada mu je prišao, bio je zapanjen. Masivna srebrna antena bila je isečena kao nožem i njen tronogi deo visio je na držaču holografske kamere.

Ramenom je podigao antenu, zavukao ispod nje ruku i iz ležišta izvadio holografsku kameru. Zagledao se u nju okrenuvši se leđima svetlosti i počeo polako da pokreće diskove.

Prvo je video samo one slike koje su već bile transmitovane na Zemlju. U nizu njemu poznatih slika, smenjivali su se snimci neba i oblaka, purpurnih planina na horizontu, kamenih stena i peščanih dina sa tragovima broda: za vreme snimanja, kamera se okretala na držaču pa je njen objektiv uhvatio razne uglove pejzaža.

Od nestrpljenja, Oleg je zavrteo diskove brže, tako da je jedva uspevao da razlikuje snimke koji su mu treperili pred očima. Odjednom je celo vidno polje ispunila lopatica antene. Za trenutak je ona bila jedini vidljivi predmet, ali se zatim pomerila negde u stranu i tada je Oleg uzdahnuo od neverovatnoće onoga što je ugledao.

Treba pretpostaviti da se, dok je lopatica antene pokrivala otvor holografske kamere, brod, protiveći se svim zakonima prirode, podigao visoko u nebo. Sada je Oleg ponovo ugledao olovnosivi okean išaran zmijolikim krvavocrvenim ostrvima. Ostrva su bila upravo onakvog oblika kakve ih je on video na ekranu svoje letelice. Sve je izgledalo tačno kao i tada. Postojala je samo jedna razlika: tu i tamo su sada, na krvavocrvenim ostrvima, svetlucale sedmokrake zvezdice. Ubrzo su se ugasile, zatim su se spajale u treperave vatre i ponovo se ugasile...

Odjednom se cela planeta ispupčila, izdiglo se planinsko sedlo i u njenom na-tplaninskom prostoru pojavili su se, neznano otkud, redovi i nizovi svetlećeg mnogokrakog kamenja. Spleli su se u girlande u obliku sinusoida koje su treperеći i izvijajući se, počele da izvode nekakav neskladan, ali sistematičan pies. Njihovi pokreti su bili toliko komplikovani da su se činili osmišljenima.

Oko četiri minuta Oleg je ne trepćući posmatrao ove titrave, blistave slike. Zatim se traka odmotala dokraja i slike nestadoše! Spakovao je kameru u ranac, zavrteo žmureći svojom kovrdžavom glavom i zaputio se natrag.

Posle sat i po došao je do onog ponora iznad koga se moglo proći oslanjajući se na

strmu stenu. Srećno je prošao opasno mesto, ali, kada je izašao na brisani prostor iza stene sapleo se, zamahao rukama, poleteo dole i pao na leđa lako udarivši o rastrsito tlo. Kada se podigao na noge, detaljno je osmotrio jamu u koju je upao.

Jama nije bila duboka, ne dublja od jednog metra i imala je oblik pravilne sedmostrane prizme. Bila je široka oko pet metara. Dno jame i njeni zidovi bili su šupljikavi, izbrazdani hiljadama rupica.

Oleg se sasvim jasno sećao da na ovom mestu nije bilo nikakve jame.

Pošto se izvukao napolje, fotografisao ju je i krenuo dalje. Posle dva sata, srećno se vratio na brod.

Mapa

U Olegovom pdsustvu, kraj letelice je pronađen čudan predmet, očigledno domaćeg ali, ipak, nepoznatog porekla. Pronašao ga je Vadim Šmeljev dok je montirao uređaje za ispitivanje. Tačnije, dok je izravnavao teren za njihovu montažu, Šmeljev je strugačem zakačlo žućkasfi list, sličan pergamentu. Oprezno je razgrnuo zemlju rukama i izvukao iskrzani, prljavi komad okruglog oblika, širine kišobrana. Komad je bio siv sa nepravilnim crvenim mrljama. Očistio je prljavštinu sa komada i zanemeo: ugledao je geografsku kartu. Crvene mrlje na sivom fonu ocrtavale su intarziju crvene rude u debelom sloju bazalta koji je pokrivao celu planetu. To je ubrzo proverio mernim instrumentima.

Pošto je doneo mapu na brod, on i kapetan su je očistili, ispravili, prostrli po stolu i uporedili sa fotografijama planete.Ispostavilo se da je na karti prikazan predeo južno od Pauka u stereografskoj projekciji. Očevidno, komad je bio deo druge, veće karte.

Pronađena karta nije prikazivala reljef okoline. Umesto toga, na njoj su bili uslovni simboli — bele sedmokrake zvezdice. Bilo ih je četrdeset i šest. Primetili su da su zvezdice raspoređene samo na crvenim delovima karte.

Uz pomoć uređaja, kapetan je na brodskoj karti odredio položaj i izračunao rastojanje do najbližeg mesta označenog zvezdicom. Bilo je udaljeno manje od tri kilometra. Zabivši olovku u zvezdicu, kapetan reče:

»Neću odustati od toga da doznam šta je ovo. Krenućemo tamo čim se vrati Oleg.«

Pogledao je na sat i namrštio se, ali, kada je podigao pogled lice mu se ozarilo, pošto je u daljini ugledao sićušnu ljudsku figuru kako se pomalja iza brega, i on sa olakšanjem uzviknu: »A evo i Olega!.«

To je zaista bio Oleg. Pet minuta kasnije popeo se na letelicu i uručio kapetanu holografsku kameru koju je pronašao.

Smrt kaleidoskopa

Najkraci put prema neviđenom cilju bio je pregraden odronjenim stenama. Tek posle blizu tri sata mučnog puzanja između stena, kosmonauti stigoše do željenog cilja. Tu su naišli na vijugavi klanac smešten među stenjem. Ovde su se putnici razišli i razmileli na sve strane, tražeći predmet označen zvezdicom na karti. Srećnim sticajem okolnosti, vetar je rasterao oblake iznad klanca.

Kapetan je prvi primetio kaleidoskop.

Ovaj kaleidoskop je bio smešten na padini planine. Kapetan je najpre pomislio da je to ispupčenje na tlu i hteo je da prođe, ali odjednom bi zaslepljen sjajem u duginim bojama koji je, iznenada isijao kaleldoskop. Kada je, trenutak kasnlje, otvorio oči, sjaja više nije bilo.

Kapetan se naglo okrenuo, pritrčao kraju kaleidoskopa i pogledao nadole. Ono, što je u tom trenutku ugledao, teško je opisati rečima.

Kao da mu se otvorio prozor u neki drugi svet, čudan, blistav, u kome je sve bilo

kolebljivo. Sve je bilo kao živa, sve se iskrilo i u tom prostoru je treperila, talasala se žitka planeta. Nad njenom sivom površinom, sa crvenim mrljama, krivudale su brušeno-tačkaste sinusoide koje su bacale iskre po celom vidokrugu. Na crvenim mrljama koje su pokrivale planetu, svetlele su sedmokrake zvezdice.

Zagledavši se u njihovo drhtavo nijansirano svetlucanje, kapetan iznenada shvati šta one označavaju. Mahnuo je rukom dozivajući svoje prijatelje, ali ga je, odjednom, nešto snažno gurnulo u leđa i istog trena začu se slaba grmljavina. Od udarca kapetan skoči na dno kaleidoskopa, zabivši među njegove oštre krake svoje cipele. Ustao je i osvrnuo se.

Unutar umirućeg sveta presahlih sinusoida ugledao je hiljade svojih likova kako odlaze u nesagledivu daljinu. Svi oni bili su podjednako jasni, ali su svakog trenutka sve više tamneli. Kapetan je obišao kaleidoskop, opipavajiići njegove ogranke i ustanovio da stoji izmedu sedam potpuno čistih, od čistoće skoro nevidljivih ogledala. Palo mu je na pamet da ona, verovatno, uopšte ne apsorbuju svetlost. Zrak koji do njih dođe ortogonalno, osuđen je da zauvek tu stranstvuje.

Osetivši pod nogama nekakve kamenčiće, kapetan pruži ruku da ih dohvati i tog trenutka je kaleidoskop umro ugasivši taj efemerni, čarobni svet koji je stvarao svojim ogledalima.

Kapetan odjednom vide da stoji u sedmostranom bunaru čije zidove i dno obavija beličasta koprena, nalik na pergament. Pod nogama mu se šarenila mapa planete predstavljena na krugu od tri metra, sive boje istačkana crvenim sa belim zvezdicama. Preko karte se prosula hrpa otopljenih, brušenih kamičaka.

Dok ih je sakupljao u džep, kapetan se setio da bi trebalo da nekako objasni udarac koji je dobio u leđa. Napipao je rezervoar sa kiseonikom na leđima i na njemu pronašao malu rupicu. Udarac je, očevidno, bio izazvan izletanjem kiseonika iz oštećenog rezervoara. Na sreću, rezervoar za kiseonik na grudima, ostao je neoštećen.

Pošto je pokupio kamenčiće, izbaci na površinu bunara čelični pijuk, za koji je bio privezan silikatni konopac, i poče pomoću njega da se penje oslanjajući se na zid koji je po mekoći podsećao na kožu. Kada je stigao skoro do vrha, naišao je Oleg i pomogao kapetanu da izade iz bunara.

Posle pola minute do ugašenog bunara stiže i zadihani Šmeljev.

»Oblak!« viknuo je pokazujući rukom u nebo među stenama. »On puca!«

Oblaci pucaju

»Šta? Oblak puca? I vi ste to videli?!« uzviknu kapetan.

»Video sam kako vam puca u leđa«, odgovori Šmeljev. »Pogledajte, evo opet puca!« viknu on uzbuden.

Kapetan pogleda gore i vide kako blesak juri kroz vazduh i zatim po padini planine. Tog momenta poče grmljavina. Blesnulo je još pet puta, pa se silikatno uže, koje se nalazilo na kraju bunara, raspalo u komadiće. Bilo je jasno da ovi pucnjevi dolaze iz oblaka koji se srebrnkast, smestio na nebu između stena.

»Za mnom!« povika kapetan i kosmonauti potrčaše pod iskošenu stenu. Sakrivši se ispod nje, počeli su da analiziraju svoju situaciju.

»Vetar nosi oblake na sever. Za pola sata moći će da nas pogađaju«, mrko reče kapetan.

»Možda će se umiriti«, nesigurno reče Oleg.

»Sumnjam«, reče kapetan pokazujući na uskovitlanu rozikastu prašinu kraj presahlog kaleidoskopa, koju su podizali pucnji.

»Sada ćemo ih iskušati!« reče Oleg i dohvati obema rukama veliki kamen. Ba-cio ga je na padinu. Kamen se oko pola minuta kotrljao, a zatim su ga zraci uz grmljavinu pretvorili u pepeo.

»Nema nam spasa«, žalosno reče Šmeljev.

»Sačekaćemo, možda će se promeniti vetar«, reče kapetan.

Voleo bih da znam šta se tu zapravo događa«, progunđa Oleg.

»Ja pretpostavljam da su se to razbesnela neka vrlo čudna živa bića«, reče kapetan i opisa agoniju kaleidoskopa koju je nedavno video.

»I vi mislite da je taj bunar bio živ?!« začudi se Oleg.

»Da i čini mi se da mogu da pretpostavim kako se ti bunari razmnožavaju« odgovori kapetan. »Oni, očevidno, mogu da šalju u kosmos laserske zrake koji se odbijaju o oblake, udaraju u tlo i pomoću njih dube sebi nove bunare...«

»Znači, jama u koju sam upao mogla je da bude nedograđeni bunar?«

»Upravo ta jama me i podstiče da mislim da se bunari razmnožavaju uz pomoć laserskih zraka. I sada ne puca na nas oblak, već bunari koji usmeravaju svoje zrake tako da se odbijaju o oblake. Ali dozvolite mi da završim«, nastavi kapetan. »Zidovi novonastalog bunara se zracima obrađuju tako da njihova površina postaje kao ogledalo, tačnije, oni uopšte ne apsorbuju svetlost i zbog toga se unutar bunara rađa komplikovani svet svetlosnih talasa.«

»Zakoni refleksije su linearni. Ne mogu da shvatim šta bi to tamo specijalno moglo da se događa«, reče Šmeljev.

»Pretpostavljam da su svetlosni zraci u nekakvom uzajamnom dejstvu sa zidovima bunara. To je moguće ako se ta specifična površina zidova kombinuje sa njihovom superprovodljivošću i ako su stalno napajani električnom strujom koja pojačava i smanjuje pojavu fotoefekta. Tada, naravno, slika postaje čudesno komplikovana. Tada unutar bunara mogu postojati i oblici svesti u vidu autonomnih ciklusa svetlosnih struja i logička organizacija u obliku ciklusa struja koje teže nekakvim stabilnim strukturama i, uopšte, sve što je potrebno za organizaciju vrlo složenih reakcija.«

»A volja, a sposobnost za samostalne radnje, da li možda i to postoji kod njih?! upita Oleg uzbuđeno.

»E, to se pitanje tiče najtamnijih strana njihovog bitisanja«, odgovori kapetan. Umesto odgovora, postaviću vam pitanje: da li je njihovo ponašanje u celosti određeno zakonima prostiranja svetlosti i elektriciteta? Moguće je da nije, s obzirom da ti bunari nekada bivaju toliko elastični da njihovo ponašanje zavisi od pokreta nekog fotona. Kao što je poznato, samostalnim elementarnim česticama kvantna fizika dozvoljava da dejstvuju prema nahođenju...«

»A čemu im služe ti brušeni kamenčići koje ste pronašli na dnu bunara?« upita Šmeljev.

»Zar je malo razloga za njihovo postojanje? Možemo, na primer, pretpostaviti da usled pomeranja tla ti kamenčići, slučajnim razmeštanjem, igraju ulogu sveobuhvatne mutacije, olakšavaju evoluciju bunara.«

»A kada u tlu dube nove bunare, oni verovatno tu zakopavaju i mapu, verovatno za orijentaciju, za međusobno prepoznavanje« reče Šmeljev.

»Moguće je. Verovatno o svemu što se dogada u svetu mogu da budu obavešteni preko oblaka. Ali oblaka može i da bude i da ne bude na nebu. Trebalo bi da je sa tim povezana potreba da uvek uz sebe imaju kartu.«

»Između ostalog, palo mi je na pamet kako je nastao onaj fantastični video-snimak«, reče Oleg. »Verovatno je brod pored bunara uzimao zemljište za test, a kamera se našla u bunaru i ona je snimala sve dotle dok se traka nije istrošila. Zatim je brod prešao još nekoliko stotina kilometara...«

Oleg još nije završio svoja razmišljanja kada je iznenada; iza stene, ugledao komad oblaka. On pokaza na njega pogledom i kosmonauti počeše da se penju po kamenitoj padini nadajući se da će se sakriti od oblaka iza ispusta stene. Ali na pola puta spaziše još jedan oblak koji se nadneo nad planinom. Izgledalo je da im nema spasa.

»Ovamo! Ovamo! Ovde možemo da se sakrijemo!« povlka odjednom Oleg uv-lačeći se u otvor u steni zagrađen dugačkim visokim kamenom. Već sledećeg trenut-ka, svi kosmonauti su bili bezbedni.

Povratak na brod

Otvor u steni bio je, zapravo, ulaz u duboku pećinu. Kraj pukotine, sa njene unut-rašnje strane, iza kamenja se sakupila gomila prašine. Kosmonauti su je, prolazeći, podigli i ona je pokuljala iz pećine. Jake vazdušne struje iz dubine planine dale su kosmonautima ideju da negde postoji drugi izlaz i kapetan predloži da odmah krenu da ga potraže.

Više od jednog sata kosmonauti su bauljali po gustoj tmini presecajući je zra-cima svetlosti iz baterijskih lampi. Na tri mesta pećina se razgranavala i kosmonauti su morali da se vraćaju iz ćorsokaka u koje su zalazili. Njihov put bio je krivudav i naporan. Morali su da se prilagođavaju reljefu uzane pećine: išli su čas gore, čas do-le. Konačno su pred sobom ugledali svetlost.

Prišavši otvoru, putnici ugledaše dvogrbi breg iza koga se nazirao njihov brod. Iznad broda, visoko na nebu samovao je oblak. Polako se pomerao prema severu.

Pošto su se posavetovali, kosmonauti odlučiše da ostanu u pećini sve dok ob-lak ne nestane. Polegaše po kamenju koje se nalazilo na izlazu iz pećine i počeše da razgovaraju o svojim progoniteljima.

»Recite mi, molim vas, šta vi mislite, da li oni umiru prirodnom smrću?« upita Šmeljev kapetana.

»Mislim da da, ali ne žive dugo«, odgovarao mu je kapetan. »Primetio sam da je raspored sedmokrakih zvezda na mapi koju ste vi pronašli i na onoj u umirućem bunaru, potpuno različit. Jedino moguće objašnjenje je da su svi prvobitni bunari izumrli. Ali bunar kome je pripadala ta vaša karta nije mogao da izumre jako davno, jer bi karta bila prekrivena debelim slojem prašine zbog vetra koji duva sa padina Pauka.

»A zbog čega prašina koja pada u bunare ne može da ih zaspe dok su živi?« upita Smeljev.

»Očevidno su sposobni da se nekako sami čiste od stranih tela« reče kapetan i pogleda napolje.

Prizor nije bio utešan. Na južnom delu neba pojavilo se mnogo oblaka. Okre-nuvši se, mrko reće:

»Tamo ih je ceo puk.«

Međutim, Oleg je, izgleda, o nečemu napregnuto razmišljao. Iznenada je ustao i rekao:

»Ne čiste se oni sami od stranih tela, oni jedan drugog čiste. Oni su od nas čis-tili klanac, a ako se sa planine skotrlja kamen, oni i njega, isto tako, gađaju zracima. Oni ga uništavaju samo zbog toga da ne bi ranio bunar, ali ne mogu nikako imati ideju osvete, zbog toga što nikada nisu imali žive protivnike.

Pošto su trenutak ćutali, Oleg reče:

»Ja idem!«

Iskočivši iz pećine, potrčao je prema brodu.

»Pa, šta bude, bude!« viknuo je kapetan i izašao iz pećine u pratnji pobledelog geoioga. Posle pet minuta, kosmonauti su bili na brodu čitavi i nepovredeni. Ne žele ći da dalje iskušavaju sudbinu, istog momenta su uključili motore i startovali. Uskoro se planeta kaleidoskopa pretvorila u srebrnkasti disk obavijen čudesnim zvezdanim crnilom kosmosa kakav nikada nisu videli.

NASLEDNA STRAŽA

Miha Remec

Miha Remec, DEDNA STRAŽA;
Prevela Maja Vlahović

U zagušljlvom odmorištu zolijevskih izabranika jedino je Apin bio budan. Osluškivao je šumove noći koji su dopirali kroz otvorene prozore: reka Monira je žuborila, čule su se kreketuše i cvrkutali su mozemi. Pažljivo je osluškivao i čekao dogovoreni znak.

Konačno je začuo prodoran huk. Uvek se čudio kako Ruana ume da imitira šumskog ćuka. Oprezno je ustao i počeo da se šunja između zaspalih mladića kraj prozora. Srce mu je divlje udaralo, jer je znao šta ga čeka ako ga spazi veliki sveštenik Zofar: za zolijevske izabranike nije bilo milosti kad se ogreše o stražarskl zavet u kome je bilo sadržano i obećanje da u vreme nasledne straže neće poznavati ni oca ni majku, ni rodbinu ni devojku.

Uprkos tome, Apin nije mogao da odoli pozivu iz mraka. Provukao se do prozora, poput mačke je skočio na sims, osluškivao da li se neko budi, a zatim se oprezno spustio na zemlju. Savijen je šmugnuo preko pokošene livade koja je okruživala Kuću zaveta i nestao u gustom grmlju. Počeo je da trči jer više nije bilo opasnosti da neko iz Kuće zaveta primeti njegov beg. Ruanino povremeno hukanje vodilo ga je prema reci.

Devojka ga je čekala kraj rečnog rukavca. Izdubljeno deblo bila je privezala za granu i čučala je sakrivena u lišću melise. Ćučnuo je do nje i ćuteći joj stavio ruke na ramena. Zatim je nosem dotakao njen nos. Mirisala je na rečnu travu, ribe i urmino ulje. Bila je naga, samo je oko bedara imala trouglastu platnenu maramu vezanu devičanskim čvorom; ako bi neko hteo da joj oduzme nevinost, morao bi da preseče platno nožem, a nož su smeli da nose samo retki Giseni.

Zadihan od trčanja i uzbuđenja koje je osetio dodirnuvši telo voljene, Apin je šapnuo:

»Sutra odlazimo u Zoli.«

»Znam«, reče Ruana i privi se uz njega. »Zato sam došla da se oprostimo.«

»Nećemo se videti dok mesec ne bude dvanaest puta pun«.

»Urezivaću pune mesece u stablo urme ispred moje kolibe.«

»Dvanaest puta je mnogo,« uzdahnuo je Apin. »Za to vreme će te sigurno pozvati na darovanje devičanstva.«

»Na to me neće naterati«, odlučno je rekla. »Pobeći ću i doći kod tebe u Zoli, da me ti razdevičiš...«

Opsednut žudnjom, Apin ju je ljubio, oblizivao njene jedre dojke i sisao joj ispupčene bradavice. Ruana je malaksala, stezala je kolena. Sve više mu se mutila svest, ali je ipak sačuvao nešto zdravog razuma. Znao je da, osim nasledne straže, u Zoli ne sme da kroči niko živ.

»Zoli je zabranjeno mesto, Ruana«, šaptao je bez daha.

»Nepozvanima preti smrt i gnev božji...« Poljupcem ga je prekinula, njeni nemirni prsti utiskivali su mu se u leđa. Napetost je postajala nepodnošljiva.

»Kako bi bilo da mi već sada daš meku?« molio ju je i drhtavim prstima pokušavao da razveže devičanski čvor.

»Nemoj, molim te, nismo još dozvoljeni jedno drugom«, neodlučno se branila Ruana. »Ne smeš u mene. Možemo da se hikamo nevino, onako kako umemo...«

Apinu su se pojavili svici pred očima i krv mu je šumela u glavi. Strgnuo je odeću sa bedara i oslobodio nabreklu muškost, koju je devojka najpre počela blago da miluje, kao nežni cvet, a zatim je pritisia na grudi i među dojke, obavila stablo dugim vlasima i na kraju stavila želud u usta. Mladić je u tom trenutki izgubio i poslednji delić razuma i naglo je povalio Ruanu na blatnjavu obalu i počeo da divlja. Stenjući u nasladi predavala mu se i dopuštala da ima svaki deo njenog tela, samo je njena meka bila nedostupna, skrivena platnom. Valjali su se u blatu, imali su glatku ilovaču na koži, obrazima i u ustima, Apin je imao osećaj da tonu u rečni mulj. Dodirnuo je Raunu između nogu, platno je takode bilo natopljeno glatkom ilovačom. Zatim se potpuno zaboravio i smetnuo s uma da devojka ima maramu sa devičanskim čvorom, osećao je samo

mekoću njenog glatkog tela i ubrzo je uz krik iz njega buknula životnost i šiknula u blato.

Zatim su se otkotrljali u Moniru i sprali sa sebe ilovaču i tragove ljubavi. Voda je bila hladna, tako da je ubrzo smirila njihova razigrana čula. Ali Apin nije osećao utehu. Bio je ispražnjen, ali tužan u toj praznini. Ruana mu je bila dalja nego ranije: s gorčinom je shvatao da uopšte nije bio u njoj, da se ljubio i izljubio sa glatkim blatom na njenoj koži.

»Moram da se vratim«, rekao je i krenuo ka obali.

Došla je za njim iz vode i zagrlila ga. Osećao je jezu koja ju je prožimala; mokra kosa joj se lepila za ramena i leđa.

»Zbogom, voljeni«, šapnula je. »Sutra nećemo smeti da se pozdravimo...«

»Čekaj me, Ruana.«

»Čekaću te. Moja meka će se samo tebi otvoriti.«

Grlio je ustreptalo telo, a tuga rastanka ispijala mu je dušu, zagorčavala mu je poljupce i suze su mu tekle same od sebe, srećom, obrazi su mu već bili mokri jer zolijevski izabranik nije smeo da plače, čak i da mu se dogodilo nešto gore nego što je rastanak sa devojkom.

Zatim je među granjem razaznao blago svitanje i trgnuo se.

»Razdanjuje se«, promuklo je rekao.

Ruana ga je još jednom poljubila i izvukla se iz zagrljaja. Bez reči je skočila u izdubljeno stablo i počela da vesla prema naselju. Zavezao je maramu oko bedara i otrčao natrag u kuću zaveta.

Nad planinom Muan rasula se svetlost osvita. U kolibama od blata naselja Fudos ljudi su još spavali; ovde-onde bi praznim stazama šmugnula mačka koja se vraćala iz ponoćnog lova.

Prvo je prodorno zakukurikao petao. Zatim se iz jedne od koliba pojavio sedi starac, protrljao oči, pogledao planinu i počeo ispred ulaza da postavlja šuplje panjeve raznih veličina. Zatim je uzeo palicu izrezanu od tvrdog urminog drveta i počeo da udara po drvenim bubnjevima: u početku je udarao lagano, a zatim je zamahivao palicom iz sve snage tako da je daleko odjekivao zvuk koji je stanovnicima Fudosa poručivao:

»Ustajte, Fudošani! Svitanje najavljuje svečani dan. Smeniće se straža u Zoliju. Ustajte, Fudošani! Pripremite se za slavlje. Slava bogu Hronoplanu!«

Zvuk izdubljenog drveta odjekivao je između koliba, kotrljao se u tišini jutra do Monire i tamo se prelivao u harmoniju sa šumom talasa. Iz okruglih koliba dolazili su ljudi i na krovove od trske stavljali šarene svežnjeve pruća. Pruće su još ranije upleli za ovu svečanost: obojili su belu trstlku, u to su upleli cvetove mande, plodove hone i sjajne oraščiće. Trstika je šuštala na jutarnjem vetru i naselje je ličilo na prekrasan vrt pun šarenog bilja na visokim stabljikama.

Devojčice su otrčale do Monire da se okupaju. Žene su zapalile vatru i sa glinenim krčazima uputile se po vodu, a muškarci nisu krenuli u ribolov, po drva, nisu krenuli u polja zove ni u lov: sedeli su ispred koliba i palili mirišljave lule čiji je miris ispunjavao čitavo naselje.

Bubnjar Inodiš je i dalje udarao budnicu Fudošanima i uživao u zvukovima koje je mamio iz drveta, iako je već bio nagluv.

U Kući zaveta, zolijevski izabranici bili su već odavno budni. Sedeli su u polukrugu oko velikog sveštenika Zofara i zaklinjali se zatvorenih očiju. Apin je u sebi ponavljao svoj zavet »rubis« i uzalud pokušavao da se potpuno posveti ovoj magijskoj reči, koja je trebalo da ga oslobodi neprijatnih misli i pomoću koje bi stekao jedinstvo sa sveprisutnošću. Uz zaklinjanje mu se neprestano nametala pomisao na noć provedenu sa Ruanom: čuo je krckanje granja dok su se valjali po zemlji, osećao je njene vrele poljupce i miris, nesvesno je poimao koliko će vremena proći dok mesec bude dvanaest

puta pun, a on toliko dugo neće videti voljenu. Uzalud se vraćao zavetu kao vodiču kroz misli koje su navlrale; umesto spokoja i unutrašnje pribranosti, prevladavalo je bolno osećanje rastanka sa Ruanom. Shvatio je da više ne vlada zavetom, veštinom koju su savladali svi zolijevski izabranlci u dugotrajnim pripremama za naslednu stražu. Trebalo bi da to prizna velikom svešteniku, no nije se usuđivao, jer onda bi morao da mu prizna i da se viđao sa Ruanom i time prekršio stražarski zavet. Zofar mu to ne bi oprostio i stigla bi ga strašna kaz-na: prokletstvo i progon iz Fugosa za sva vremena.

Ma koliko da je ponavljao zavet, nije mogao da se oslobodi neprijatnih misli i zaklinjanje se pretvorilo u poplavu crnih misli i slutnji.

»Dovoljno«, Zofar je označio kraj zakletve i izabranici otvoriše oči. »Slava bogu Hronoplanu.«

»Slava mu«, odgovoriše mladići.

»Danas je vaš poslednji dan u Kući zaveta«, nastavio je veliki sveštenik i pogledao ih očima sivim poput Monire. »Spremni ste za naslednu stražarsku dužnost. Bili ste dobri učenici: savladali ste zaklinjanje i umeće disanja, uvežbavanjem tela dostigli ste veliku snagu i okretnost, izučili ste nauku o zvezdama i možete u svako doba da otkrijete sazvežđe Zemidu i u njemu zvezdu Uremiju, upoznali ste stražarski zavet i sve njegove detalje. No, ipak ćemo ga još jednom ponoviti. Dendej, kaži šta je to Zoli?«

Plavokosi mladić u polukrugu duboko se poklonio Zofaru i bez razmišljanja odgovorio:

»Zoli je sveto mesto u pustinji Selamandri odakle je bog Hronoplan napustio ovaj svet i gde će še jednog dana vratiti.«

»Lepo rečeno«, kazao je sveštenik, koji je inače bio škrt na pohvalama. »A sada ti, Apine, reci zašto nas je napustio bog Hronoplan?«

Apinu je pošla krv u glavu. Zašto je to pitao baš njega? Prisilio se da odgovori što mirnije:

»Grešni ljudi su doveli svet do ivice propasti: u pohlepi su uništavali prirodu, sa mržnjom i ratovanjima sejali su smrt i umiranje, čak su hteli da prisvoje i zvezde.«

Zofar je sa odobravanjem klimao glavom i Apin je na sveštenikovom licu, koje je bilo uvek poput maske, prvi put nazreo nešto što je ličilo na osmeh.

»Kad se setim kako si bio nevešt govornik kad si došao u Kuću zaveta, vidim da si odlično završio pripreme«, rekao je i okrenuo se sledećem izabraniku. »Gudiro, reci nam kada će se, prema proročanstvu, vratiti bog Hronoplan?«

»Kad se mač zakopa za večita vremena, kad svaki čovek bude čoveku brat bez želje da gospodari svetom i zvezdama, tada će bog ponovo doći na ovaj svet.«

Veliki sveštenik je dobrodušno klimnuo i obratio se sledećem izabraniku.

»Bodo, kaži nam kakvu stražarsku obavezu ima rod Gisena?«

»Giseni od Hronoplanovog odlaska stražare u Zoliju i čekaju na povratak boga. Smenama nasledne straže naređeno je da neprestano gledaju u pravcu zvezde Uremije i u pravcu istočne zastavice, odakle će se pokazati plavičasti plamen Hronoplanove nebeske kočije: kad stražar sa stražarskog tornja ugleda tu svetlost, mora da pritisne polugu pred sobom. Ako to ne učini, bog se neće spustiti na Zemlju«.

Bodo se poklonio, a veliki sveštenik je posle kratkog ćutanja digao ruku i svečano rekao:

»Moje srce je veoma zadovoljno. Večeras odlazite u Zoli i znam da ćete ispuniti stražarski zavet. Nešto moram da vam napomenem: sve što ste radili do sada bila je vežba, a od sada će biti ozbiljno. Sve svoje misli i mogućnosti morate da posvetite svetoj misiji roda Gisena. Sve dok mesec dvanaest puta ne bude pun, bićete u službi boga Hronoplana i sve to vreme bićete samo njegovi sinovi: zaboravićete na sopstvenog oca i majku, zaboravićete na prijatelje i devojku, ako je imate. Pamtite to. Slava bogu Hronoplanu«.

»Slava mu!« odgovoriše izabranici i veliki sveštenik im dade znak za razlaz. Apin je

odlazio s grižom savesti; činilo mu se da su poslednje sveštenikove reči upućene njemu i da Zofar zna za njegove tajne sastanke sa Ruanom. Pohitao je u obližnji gaj urmi gde su se izabranici razgibavali. Kraj prvog drveta napravio je stoj na glavi da bi mu loše misli otišle u zemlju.

U zalivu Monire, na čijoj su površini bujali vodeni cvetovi, kupale su se fudoške devojke. Čula se vesela graja, prskale su se, prale su kose i tela sokom hone, a kožu su mazale mirišljavim uljem.

Ruana je ležala na prostirci od trske i prepuštala se toplom popodnevnom suncu. Njena najbolja drugarica Bemira lagano joj je mazala leđa mirisnim uljem. Ruana bi najradije zaspala jer je tek u zoru sklopila oči. Sunce, Bemirino milovanje, smeh i vriska devojaka, zapljuskivanje vode — sve zajedno joj se slivalo u udaljenu uspavanku.

»Okreni se«, rekla joj je Bemira i razbudila je.

Lenjo se okrenula na leđa i uopšte nije otvarala oči.

»Kako si lepa«, uzdahnula je Bemira i počela da sipa na telo prijateljice ulje koje se slilo u udubljenje Ruaninog pupka. »Na proslavi neće biti lepše od tebe. Kladim se da će se Zofarevo oko zaustaviti na tebi i da ćeš uskoro biti pozvana na darivanje devičanstva.«

Ruana se trgla kao oparena i otvorila oči. Oštro je pogledala prijateljicu koja se uplašeno odmakla.

»Devičanstvo ću pokloniti samo Apinu i kamen muškosti me neće videti«, odlučno je rekla. »Zapamti to, Bemira!«

»Ali Apin odlazi u Zoli i neće se vratiti dok mesec dvanaest puta ne bude pun«, bojažljivo je dodala prijateljica i počela da maže Ruanine grudi.

»Čekaću ga. I ako me zaista pozovu na darivanje devičanstva, pobeći ću. Radije ću dozvoliti da me raspori bofun u šumi nego što ću prihvatiti žrtveni kamen u meku.«

»Ti Apina zaista voliš«, sa divljenjem je rekla Bemira. »O, kako bih ja želela nekoga tako da volim...«

Iz naselja se začuo zvuk drvenih bubnjeva što ga je donosio i odnosio vetar. Bubnjevi su zvali Fudošane:

»Sunce zalazi. Sakupite se na zborištu. Počeće svečanost rastanka«

Dvojke su pohitale iz vode sa pregrštima cvetova koje su počele da upliću u kosu. I Ruana je ustala, sa obližnje grane uzela trouglastu platnenu maramu i uvežbanim pokretima je obavila izmedu nogu i oko bokova; sva tri kraja vezala je ispod pupka devičanskim čvorom. Zatim su Bemira i ona pomogle jedna drugoj oko uplitanja belih i bledocrvenih cvetova u kike. Kod sebe su imale i glinene lončiće sa bojama, pa su oslikale tela za slavlje: plavi rub oko očiju, crvenilo na usta, zlatastu sigu medu grudi i biserni sedef na nokte. Crnilom su iscrtale obrve i otišle u naselje.

Čitav Fudos je bio na nogama. Muškarci su ispred koliba pili opojnu zombu i pevali tužne pesme Gisena u kojima je bila na različite načine opevana njihova stražarska obaveza. Žene su se ulepšavale za ples, a na zborištu na čistini gaja urmi sakupljala su se deca i nestašno se jurila oko drveća.

Bubnjar Inodiš je još jednom najavio početak proslave, a zatim pokupio drvene bubnjeve i uputio se u gaj. Pridružili su mu se fudoški svirači: duvači, udarači, čegrtači i drombuljači. Na proplanku su se smestili pod krošnju najstarijeg drveta, naštimovali instrumente i uskoro se začula živahna muzika koja je ponela Fudošane: jedan za drugim počeli su da igraju, kao da su im zvuci dospeli u mišiće, njihali su kukovima; poskakujući i vrteći se odlazili su na zborište; nosili su posude sa zombom, da bi im piće tokom svečanosti bilo pri ruci.

Na kraju su na proplanak došle i fudoške device, jedna lepša od druge, okićene cvećem, bojama ukrašene, nosile su snopove čije je šareno lišće poigravalo kad su zaplesale skladan i izazivački pies.

Došao je sedi poglavar Gisena Fozej u svečanoj odori protkanoj zlatnim nitima i sa poglavarskim ogrtačem satkanim od obojene trske, ukrašenim rogovima divlje čijane. Pratile su ga rodovske starešine, svi ozbiljni i svečani, ogrnuti živopisnim ogrtačima. Posedali su na pozornicu kraj zborišta i zapalili mirišljave lule.

Muzika je prestala. Inodiš je bubnjao pozdrav poglavaru i označio dolazak zolijevskih izabranika koji su žustro marširali iz Kuće zaveta. Ispred njih je stupao Zofar u svečanoj svešteničkoj odori, koja je po predanju bila ostavština boga Hronoplana i koju su sveštenici doneli iz Zolija: na glavi je imao šlem sa providnim stitnikom za lice, za koji niko nije znao od čega je izrađen, kao što je bila tajna i srebrnasta materija sveštenikove odore, što se nije ni habala ni prljala. U rukama je imao večnu svetlost, crveno obojen valjak sa nečim sličnim oku na kraju; kad ju je upalio, zasijao je pramen tajanstveno hladne svetlosti koja je među ljudima izazivala strah i poštovanje.

Sveštenik je dostojanstveno seo pored poglavara, a izabranici su, poređani u vrstu, gledali u nebo nad krošnjama drveća. Morali su da prikažu svoju stražarsku spremnost da satima ne pomere pogled sa određene tačke na nebeskom svodu i da od toga ne može da ih odvrati ništa na svetu.

Inodiš je bubnjao hvalu bogu Hronoplanu i pozdrav izabranoj straži. Zatim je zasvirao čitav orkestar. Fudošani su zapevali i počeli da igraju na zborištu. Otpijali su zombu i postajali sve raspušteniji.

Kad je pao prvi mrak, zapalili su vatre. Iz šume su se začule uplašene ptice i divljač, uznemireni vatrama i sve glasnijom muzikom.

Na red je došao ples žena. Nisu imale marame među nogama i njihova jedina odeća bili su venci cveća obavijeni oko zrelih nagih tela. Igračice su se u početku kretale uzdržano, čak stidljivo, a kad su bubnjevi postali glasniji,zaigrale su oko vatre razuzdaho kolo; nisu više skrivale svoje ženske čari, pokazivale su se zagrejanom muškom gledalištu koje je zviždalo, tapšalo i podsticalo nage vragolanke.

Iako su igrale ispred njih, zolijevski izabranici nisu gledali ples. Gledali su u nebo koje je postajalo sve tamnije, Apin je opazio kako je poput sitnog bisera zasijala prva zvezda, a uskoro zatim i druga. Bile su blizu jedna drugoj i, kada se na nebu upalila i treća zvezda, znao je da je pred njim trougao sazvežđa Zemide i da će se uskoro dve dužine iznad gornjeg ugla prikazati i četvrta zvezda — Uremija. I ostali izabranici su čekali na zvezdu vodilju, stražarsku zvezdu u koju će gledati dok mesec ne bude pun dvanaest puta. Uremija je zaista zaiskrila na nebu svojom plavičastom svetlošću i u tom trenutku je muzika utihnula. Iz stotine grla začuo se uzdah ushićenja.

Veliki sveštenik Zofar je ustao i podigao ruke ka nebu koje se osulo hiljadama zvezda, a Inodiš je bubnjao molitvu »Vrati se, bože Hronoplane«.

Zatim se ples nastavio nastupom kršnih mladića koji su prikazali bitku sa bofunom. Posude sa zombom su se praznile i piće je sve vise zagrejavalo Fudošane. Svi su cupkali u ritmu muzike, svi su pevali i podvriskivali, samo su zolijevski izabranici stajali kao kipovi i nisu pomerili pogled sa Uremije.

Posle lovačkog plesa, ispred pozornice su došle device. Usklici i uzdasi divljenja odjekivali su zborištem; svako je hteo izbliza da vidi njihove nedodirnute meke, jer po pravilu obrednog plesa devica, na kraju je trebalo da odvežu devičanski čvor i pokažu svoje devičanstvo.

Apin je znao da među devojkama pleše i Ruana. Pomutio mu se pogled u zvezdu Uremiju i jedva se suzdržavao da ne pogleda tamo odakle je dopirao topot bosih nogu razigranih devica.

Muzika je bivala sve brža i Fudošani su sve glasnije podržavali igračice. Tada je veliki sveštenik upalio večitu svetlost i usmerio je među devojke koje su pod svetlošću božjom počele da se izvijaju u plesnoj opsednutosti. I ostali su prihvatili zrak tajanstvene svetlosti usklicima oduševljenja, jer je oduzela sjaj vatrama i sijala je jače od njih.

Zofar je zrakom birao devojke i na kraju je osvetlio Ruanu koja je zaslepljena doplesala iz grupe devica i prikazala ples ushićenosti. Činilo joj se da je svetlost božja miluje i ljubi, da se upija u nju i osvetljava joj krv i misli. Počeli su da je tresu grčevi esktaze i znala je da mora da se razotkrije pred svetlošću božjom: odvezala je devičanski čvor, bacila se na zemlju i drhteći celim telom raširila kolena otkrivši meku u koju se zario zrak večite svetlosti.

Krajičkom oka je Apin ugledao svoju ljubljenu kako se izvija pred sveštenikom i poglavarskim zborom i u njemu se javila ljubomora. Zolijevski izabranici gledali su zvezdu Uremiju, a svi ostali u Ruanu, tako da je bezbrižno mogao da pogleda u velikog sveštenika i ispod providnog šlema spazi pohotljive sjajne oči. Shvatio je da će Zofar zasigurno odabrati Ruanu prilikom prvog darivanja devičanstva u Fudosu i da će je posle darivanja i uzeti, jer to je bilo njegovo pravo. Osetio je nešto gorko u stomaku, srce mu se steglo, stezao je pesnice i zadržavao suze gneva dok su Fudošani kao opsednuti klicali i tapšali daljem prikazivanju devica. Uremija je plavičasto treperila na nebu, kao da upozorava Apina da je opet prekršio stražarsku oba vezu.

Zolijevski izabranici otplovili su rekom Monirom pre prvog svitanja. Naselje je još spavalo jer su se ljudi prethodne noći dugo veselili. Dugački izdubljeni balvani klizili su niz reku, mladići su ćutke veslali. Čulo se samo ravnomerno disanje, šum reke i zapljuskivanje veslima. Brzo su napredovali i pre izlaska sunca bili su u Raženskom tesnacu, gde je reka napravila oštar zaokret u stenama i krenula ka jugu. Tu je bio kraj plovidbe. Izvukli su balvane na pesak, uzeli rančeve sa hranom i mehove sa vodom, a zatim pod vođstvom majstora straže Gurena počeli da se veru uz stene. Ispred svih je išao zviždač Homel što je kroz retke zube puštao zvižduke kojima je te-rao zmije i otrovne gmizavce.

Bilo je podne kad su, omamljeni suncem i umorom, došli do Žadnih pećina na rubu pustinje Selamandre. Uvukli su se u najveću šupljinu da se sklone od sunca i vrućine. Otud je pucao pogled do dalekih brda Muan. Majstor straže je pokazao pravac u kojem se nalazi Zoli, izabranici su naprezali pogled da vide mesto koje je bog odabrao za povratak. Nisu videli ništa i Guren je odredio odmor do večeri jer po vrućini ne bi mogli da putuju kroz pustinju. Posle zakletve, obroka od oraščića i gutljaja vode izabranici su zaspali. Samo je zviždač Homel čučao ispred jame i tiho zviždukao melodiju dečje uspavanke.

Po zalasku sunca, nasledna straža je nastavila put. Apinu se činilo da se ispod crvenkaste sunčeve ploče prostire čitav svet. Njegove oči još nikad nisu videle toliku širinu i nikada se nije osećao tako mali kao sada kad je koračao u stroju izabranika u tajanstveno rumeno-sivo naručje Selamandre. Retki žbunovi imali su duge senke, ispred usamljenih stena nalazio se vetrom nanesen pustinjski pesak. Sve to je u svetlosti sunčevog zalaska izgledalo nestvarno i Apinu se činilo da odlaze u neki drugi svet, svet čudnih senki i oblika koje čovek više ne poima. Naime, u tom prostranstvu nije mogao da vidi šta je daleko, a šta blizu, gde pustinja počinje i gde prestaje.

Bio je još više izgubljen kad je na pustinju pala noć.

Pesak mu je izgledao pod nogama kao meko, nesigurno tlo i pri svakom koraku se bojao da će propasti u sipku podlogu. Bio je mrak i leđa druga ispred sebe više je naslućivao nego što ih je video. A nebo je bilo posuto pregrštima sjajnih zvezda, rasutih po čitavom svodu; nikad nije pomišljao da ih ima toliko i to je u njemu ponovo probudilo osećanje malenosti i stvarnosti. Kao da nasledna straža korača u beskrajno zvezdano nebo.

Verovatno su i drugi izabranici imali slične misli. Ćuteći su stupali po pesku, grobnu tišinu pustinje nije poremetio ni uzdah niti kakav drugi zvuk. Povremeno su se zaustavljali da majstor straže Guren pogleda u zvezde i odredi smer kretanja.

Pohod je trajao cele noći, i tek kada se preko istočnog neba prosuo prvi zrak

svanuća, Guren je odredio odmor. Mladići su sell na pesak.

»Uskoro ćemo biti kod prve božje zastave«, rekao je Guren. »Zoli više nije daleko«,

Zatim su nastavili put. Sa svitanjem je pustinja počela da se razdvaja od neba i Apin je opet imao osećaj da hoda zemljom i da ne koračaju u prazninu neba.

U torn trenutku se pred njima pojavio visok srebrni stub na kojem je visila šarena zastava. Stub je bio od nepoznatog metala i izabranici su ga dodirivali sa poštovanjem kad su došli do njega. Zastava se vijorila na jutarnjem vetru i nasledna straža je gledala u plavu podlogu i srebrne zvezde na njoj: te zvezde su po predanju bile znak da je bog otišao na nebo među zvezde i da će se sa zvezda i vratiti.

»Hajdemo«, reče Guren. Stara straža nas verovatno nestrpljivo očekuje.

Kod sledeće zastave je svanulo i ugledali su Zoli. Zanemeii su, iako ih je veiiki sveštenik pripremao za ovaj prizor. Ispred njih se ukazala svetla ploča koja se širila kraj nje je stajala kupolasta Kuća božja i visoki stražarski stub. Kupola je bila tamna, glatka kao površina jezera. U njoj se ogledao nebeski sjaj zore, beli kovrdžavi oblaci i Kuća božja je izgledaia poput naopako okrenutog neba. Apin nije mogao da se načudi: ne, Zoli nikako nije mogla da sagradi ljudska ruka, samo je bog mogao da stvori tako veliku i nepojmljivu stvar. Videli su i platnene šatore, male i neugledne kraj ogromnih zgrada i ploče Zolija. Ispred šatora, stajale su male prilike koje su mahale šarenim zastvicama u znak pozdrava.

Sve zajedno izgledalo je tako blizu, ali su ipak do šatora došli tek pošto je sunce već izašlo. Preplanuli mladići stare straže pozdravili su ih igrom i pesmom. I oni su imali zviždača; tako je Homel dobio društvo i zajedno su zviždali veselu melodiju. Poslužili su ih gorkim čajem i hlepčićima od zove. Staru stražu zanimalo je šta ima novo u Fudosu, koje devojke su razdevičene, dok su oni bili odsutni, koje su sklopile društvenost, ko je umro, ko je dobio potomke; novajlije su se zanimale kako da skrate vreme u toku stražarske obaveze.

Zamena straže bila je najavljena za podne. Pre toga su im majstori straže pokazali Kuću božju. Apin je zapanjeno gledao u ogromne prostorije ispod providne kupole u kojoj su se nalazile samo nepoznate stvari. Pažljivo je dodirivao površine kroz koje je mogao da vidi kao da ih nema, piljio je u ogledala u kojima se video njegov lik i likovi ostalih izabranika, srce mu je stalo kad se u jednoj sobi upalila večita svetlost i kad je na zidu ugledao bele odore slične onima koje je nosio veliki sveštenik Zofar na plemenskim svečanostima. Tu su bili i šlemovi čudnih oblika za koje niko nije znao čemu služe. Niko nije mogao da razume ni znakove koji su se nalazili po celoj Kući božjoj, niti značenja raznobojnih svetala koja su se palila kad su izabranici prolazili kraj njih. Najviše svetiljki bilo je u znakovnoj sobi, gde su pred zaprepašćenim novajlijama svetlucale i osvetljene ploče na kojima su se videli pojedini predeli Zolija. Majstori straže su im rekli samo to da su to božje oči koje mogu da gledaju u svim pravcima, i da sve naprave pokreće večita svetlost koju je bog uzeo sa sunca.U znakovnoj sobi je nešto neprestano zujalo, kao da je u njoj puno insekata i Apin se stalno osvrtao da ih vidi. Zatim su majstori straže pokazali i veliku svetlosnu skicu Zolija, kao što bi ga videla ptica u letu: ploča je imala oblik širokog dela vesla sa kružnom žutom pločom na užem kraju. Kraj tog kruga stajala je Kuća božja sa stražarskim stubom. Svuda na skici su se nalazile svetlosne tačke, a posebno su bile označene zastave i Apin je morao dobro da mozga da bi shvatio crtež.

Na kraju su došli do sobe spremljene za boga Hronoplana. U nju nije mogao niko da uđe jer je bila zatvorena posebnim rezama, ali su mogli da vide unutrašnjost kroz otvore. Unutra je sve bilo bleštavo čisto, udobna postelja bila je nameštena, providna kada je čekala na boga, u posebnim nišama bile su složene stvari čiju je namenu verovatno znao samo bog.

Izabranici su izašli iz Kuće božje potpuno opijeni: ono što su videli izazivalo je u njima strah i poštovanje, potvrđivalo je da su zaista u službi više sile. Apinu je čak i miris

u Kući božjoj bio neobičan, kao da je bog tu ostavio svoj miris i miris svojih stvari.

Obred izmene straže obavljen je na stražarskom stubu koji se uzdizao visoko iznad Zolija. Apin je dobio vrtoglavicu od penjanja kružnim stepenicama na vrh. Stara i nova straža postrojile su se u okrugloj stražarskoj sobi gde je na pokretnoj stolici sedeo poslednji stražar stare stražarske smene, nemo zagledan u nebo iznad Zolija. Pogled odatle potvrđivao je pravilnost nacrta koji su videli u Kući božjoj: ispod stuba se zaista nalazila jarkožuta kružna ploča, a ispred se prema pustinji prostirala plava površina, podeljena po sredini belom crtom i sa pojedinim delovima druge boje, označenim tajanstvenim znacima.

Zviždač Homel zatražio je zviždukom pažnju i mladići obeju straža su se skamenili. I momak koji je stražario ustao je sa stolice, ali je i dalje gledao u nebo.

»Slava bogu Hronoplanu«, uzviknuo je majstor stare straže.

»Slava mu«, odgovoriše izabranici.

»Predajemo vam naslednu stražu za vreme dok mesec ne bude dvanaest puta pun. Uručite vaš zini.«

Majstor Guren je uzeo iz vrećice malo zeleno zrno i spustio ga u veliku glinenu posudu u sredini prostorije. Bila je skoro sasvim ispunjena sličnim zrnima, koja su imala značenje izmene straže u Zoliju.

»Neka novajlije ponove za mnom stražarsku zakletvu«, rekao je Guren. »Mi, zolijevski izabranici, zaklinjemo se pred bogom i plemenom Gisena da ćemo obavljati naslednu stražu u Zoliju tako kako nam je predanjem preneto.«

Mladići su ponovili zavet za svojim majstorom straže i Apin se sav naježio od svečanosti trenutka.

»Bodo, preuzmi stražu!« naredio je Guren.

Mladići su se zamenili i Bodo je seo pred tablu, koju su izabranici tokom vežbanja tako dobro upoznali da bi i u mraku našli polugu koju treba pomeriti u slučaju da se na nebu pojavi svetlost božja. Straže su se razišle, a Bodo je ostao da sedi nepomično kao kip i da gleda u nebo nad pustinjom koja je isparavala na vrelom suncu.

Mesec je već dva puta bio pun otkako su zolijevski izabranici otišli iz Fudosa. Stara straža se vratila u naselje, veliki sveštenik ju je oslobodio stražarske obaveze, a zatim su mladići potražili partnerke i sklopili društvenost. Sazrela je zova koju su Fudošani poželi i samleli u mlinovima na Moniri, a posle žetve nastupilo je vreme za obredno razdevičenje sazrelih devica.

Bubnjar Inodiš je tog jutra veoma rano probudio naselje. Mada je bio star kao zemlja, u očima mu se ipak video pohotljiv plamen kad su progovorili njegovi drveni bubnjevi.

»Ustajte, Fudošani! Zora najavljuje svečani dan. Sazreo je cvet devičanstva koji će danas biti darivan na kamenu muškosti u Gaju mladica. Pripremite se za slavlje. Slava bogu Hronoplanu!«

Na bubnjarevom izboranom licu ukazao se prevejan smešak i ponovo je počeo da udara poruku naselju i okolini.

Ljudi su se probudili i krenuli da stavljaju snopove pruća na kolibe, ovog puta ukrašene plodovima hone i cvetovima. Žene su u glinenim pećima napravile žar i požurile da ispeku zovine hlepčiće iz novog brašna, a muškarci su presipali zombu iz drvene buradi u krčage. Jedni drugima su vragolasto namigivali: razdevičenje fudoških devica bilo je uvek povezano sa razvratnom zabavom koja je trajala čitavu nbć i zato su u zombu mešali i uvarak žohire i gišale, koji je muškarcima povećavao plodnu moć, a ženama smanjivao stid i strah od ljubakanja.

Ruana se probudila pre znaka. Cele noći se prevrtala u postelji od like i progonile su je crne misli zbog kojih nije mogla da spava. Šta ako veliki sveštenik odredi nju za razdevičenje? Hoće li uspeti da pobegne? I ako pobegne, hoće li naći put u Zoli? Tokom

žetve zove razgovarala je sa zviždačem Balom koji je dobro poznavao put, ali se ipak plašila da ne zaluta u pustinji. Selamandra je zauvek progutala mnoge usamljene putnike. I konačno, čak i ako dođe do Zolija, hoće li naći svog ljubljenog? Tako je razmišljala do jutra i u međuvremenu je nekoliko puta zaspala sa teškim snovima.

Posle buđenja, Ruanina majka Regela otišla je do ognjišta. I otac Žizar je uzdišući ustao sa ležaja i izneo svečani snop.

Majka je zapalila vatru i zatim odgrnula platnenu zavesu iza koje je ležala Ruana. Videla je da ne spava i da je bila budna cele noći.

»Ruana, ne brini«, pokušala je da je uteši. »Sve žene Gisena su prošle kroz razdevičenje. Daću ti avodenovu mast koja umrtvi meku, olakša razdevičenje i zaustavlja krvarenje. Videćeš da muški kamen nećeš ni osetiti«.

»Dobro, majko« reče i pomisli kako je dobro da majka i ne sanja o čemu ona razmišlja.

Zavezala je maramu između nogu i koštanim češljem raščešljala dugu crnu kosu. Majka joj je donela posudicu sa namazom.

»Namaži se pre obreda i budi bez brige«, posavetovala ju je. »Vreme je da postaneš žena, Ruana.«

»Jesi li išla nekada u Selamandru?« upitala je majku koja ju je iznenadeno pogledala.

»U Selamandru? Nikada. Šta da tražim u pustinji? Pustinja je opasan i nepristupačan kraj. Zašto me to pitas?«

»Ne znam. Tako.«

»Mnogo misliš na Apina, je li?«

»Da, majko.«

»Kad se vrati moći ćete da sklopite društvenost i da sagradite svoju kolibu. Zato bi bilo dobro da danas izgubiš nevinost.«

»Zašto mi Apin ne bi oduzeo nevinost?«

Regela se prenerazila: kako je u kćerki mogla da se rodi tako bogohulna misao? Po prastarom predanju, device Gisena darivale su nevinost bogu Hronoplanu na muškom kamenu.

»Na tako nešto ne smeš ni da pomisliš«, upozorila je majka. »Kao što muškarci imaju naslednu obavezu da stražare Zoli i da čekaju na povratak boga, tako žene imaju naslednu dužnost da se razdeviče bogu u čast i veselje.«

I na veselje sveštenika, pomisli Ruana, i staraca koji se naslađuju pri obredu. Ali nije ništa rekla. Srećom, kroz prozor ju je pozvala prijateljica Bemira i tako se završio razgovor sa majkom, koja je još uvek bila zgrožena kćerkinom lakomislenošću.

Ispred kolibe je uzela ribolovačku torbu i u nju sakrila mehove za vodu.

»Idemo Bemira i ja u ribolov«, rekla je ocu koji je sedeo ispred kolibe i užarenim ugljem pripaljivao lulu.

»Hajde, pa ulovite nešto«.

»U zalivu kraj mlina ima dosta ribe. Nadam se da ću neku upecati«.

»Vrati se brzo, Ruana«, upozorio ju je otac grickajući lulu. »Moras da se pripremiš za večerašnje slavlje«.

»Ne brini, doći ću na vreme«.

Žizar ju je gledao kako odlazi s prijateljicom ka reci i u jednostavnom srcu mu je bilo milo: nije mu nedostajao sin, jer je Ruana ribarila kao dečak, vladala je veslom i prihvatila se svih muških poslova, ali se nije branila ni od ženskih. Ponosio se njome više nego što bi se ponosio sinom. Biće srećan čovek koji se njome oženi, razmišljao je. Uveče će da se napije zombe i otići će da spava. Poštovao je nasledni običaj razdevičenja, ali mu ni izdaleka nije padalo na pamet da posmatra vlastitu ćerku kako se natiče na muški kamen. To mu se gadilo iz dna duše. Lula od urminog drveta se dimila i Žizar je zadovoljno pućkao u sunčano jutro.

Ruana se zaustavila kod izvora na rubu naselja i napunila mehove vodom.

»Bez hrane još i možeš da se probiješ kroz Selamandru, ali bez vode nikako«, objašnjavala je Bemiri. »Zato ću već sada da sakrijem mehove sa vodom u izdubljeno deblo«.

»Još uvek ne znam da li misliš ozbiljno ili ne...«

»Ozbiljno, Bemira. Ako me danas veliki sveštenik pozove na darivanje devičanstva, pobeći ću u Selamandru kod voljenog. Ali ni reči o tome, ćuti kao grob«.

»Možeš mi verovati da neću da te izdam«, šaputala je Bemira. »Ali kako ćeš doći tamo gde se ni muškarci ne usuđuju da odu sami?«

»Nekako ću uspeti, raspitala sam se za put u Zoli«, odlučno je rekla Ruana i sa punim mehovima vode sa izvora uputila se u zaliv gde se nalazio njen čamac.

U kljunu čamca je već imala malo hrane: izdubljene tikvice minise punjene medom, oraščiće i nekoliko plodova hone. Dodala je mehove i sve pokrila lišćem.

Zatim su Bemira i ona odveslale do mlina gde je pljuskao veliki točak, postavljen između čamca i splava sa mlinarevom kućicom. Mlinar Nasum je upravo postavio na krov šareni snop pruća i bezuba usta su mu se razvukla u osmeh kad je ugledao devojke u izdubljenom deblu.

»Hej, devičice'«, uzviknuo je. »Kuda ste krenule?«

»Lovićemo ribe, čika Nasume« odgovorila je Ruana.

»A uveče vas čeka drukčija ribica, a?« Oduševljeno se cerekao i češkao se ispod pazuha. »To će biti veselje!«

Devojke mu nisu ništa odgovorile i dugim zamasima zaveslale su pored mlina u deo iza gustog žbunja gde je Ruana oprezno spustila hvataljku u dubinu. Stezala je zube i još čvršće odlučila da se ne razdeviči pred očima celog naselja.

Jutarnja zakletva nasledne straže u Zoliju bližila se kraju, a Apin nije stekao pomi-renje i zaborav, neophodne da se prepusti blaženom ništavilu. Dok je ponavljao zakletvu, misli su mu neprestano bežale i javljale su se druge, koje su ga uznemiravale. Prethodne večeri došao je hranonosac iz Fudosa i doneo novost da će danas u naselju biti obredno razdevičenje devojaka. Tako je Apin još više nego obično mislio na svoju dragu. Znao je da se Ruana neće prepustiti obredu, poznavao je njenu tvrdoglavost. Pre bi dozvolila da je živu spale nego da odustane od svoje namere. Znao je i da će doći u Zoli, ukoliko je pre toga ne rastrgne bofun ili je ne ujede zmija.

Razmišljao je o svemu tome i srce mu je kucalo sve brže, umesto da mu se puls zbog zaklinjanja umiri.

Zviždač Homel nežno je odzviždao kraj zakletve i mladići su polako ustali, Majstor straže im je podelio zovine kolačiće i čaj. Zatim su otišli u Kuću božju, gde je bilo prijatno hladno i gde su pregledali knjigu zaveta, koja se ko zna zašto zvala Manual. U njoj su se, pored nerazumljivih znakova, nalazile i slike koje su prikazivale rukovanje napravama u Zoliju. To su bili precizni nacrti mašina, prostorija u Kući božjoj i celokupne okoline. Na te slike su se ugledali svi fudoški slikari i živopisci, kad su šarama oslikavali platno i zidove koliba. Slike iz Manuala su u slikarskoj obradi dobijale čudne, tajanstvene oblike, čak je i glineni kip boga Hronoplana, koji se nalazio u Kući zaveta u Fudosu, bio prikaz ljudi koji su bili naslikani u Manualu. U knjizi je bio i detaljno naznačen zadatak nasledne straže: bilo je naslikano nebo u noći sa sazvežđem Zemida i zvezdom Uremijom, povezanost sa istočnom zastavom koja je zamenjivala zvezdu danju i u oblačnim noćima, bila je zacrtana tačka gde bi trebalo da se pojavi svetlost božjih kola i, na kraju, na dve strane Manuala bila je prikazana tabla sa polugom koju bi straža trebalo da pomeri kad se pojave Hronoplanova vatrena kola. Poslednji veliki sveštenik, koji je umeo da čita neke znakove u Manualu, umro je nekoliko rodova unazad i najvažnije dužnostt i uputstva sveštenici su prenosili usmeno, od straže do straže.

»Danas ćemo ponoviti šta zapoveda Manual o žutom krugu«, progovorio je majstor straze Guren i otvorio knjigu ispred stražarske smene. Pokazao je žuti krug na užem kraju trouglastog nacrta Zolija i značajno nastavio: »Ovaj deo Zolija je najstrožije zabranjeno mesto. Čovek koji bi prešao žuti krug rizikovao bi da ga sustigne božji gnev i smrt u strašnim bolovima. Žuta ploča je mesto namenjeno bogu: tu će se po povratku otelotvoriti, u tom krugu se seče božji put sa putevima sveta i ljudi. Svi oni koji su iz neznanja ili ljubopitljivosti prešli ovaj krug, nisu se više vratili; nestali su iz našeg vremena, progutala ih je žutost. Dakle, izbegavajte žuti krug. Ne treba ni da ga gledate. Razmisiite nekoliko trenutaka, pa onda pitajte ako vam nešto nije jasno«.

Prošlo je izvesno vreme pre nego što je ustao Bodo i pitao majstora straže zašto krug nije ograđen.

»Zoli je božje delo i bogu nisu potrebne ograde«, objasnio je Guren i zatvorio Manual.

Pošto niko više nije ništa pitao, izabranici su napustlli Kuću božju i vratili se u šatore pod vrelim pusttnjskim suncem. Apin je i nehotice pomislio zašto ne obitavaju pod kupolom Kuće božje gde vrućina ne bi bila tako nesnosna. Odmah je shvatio neprimerenost svog razmišljanja, jer čovek ne može da zahteva jednakost sa bogom i obitovanje u njegovom boravištu.

Stražarski red im nije dozvolio da se pred sunčevim zracima barem sakriju u šatore; na redu je bilo jačanje tela i otišli su u blizinu šatora gde su se odmeravali u bacanju kamena s ramena. Okrugli kamen bio je izlizan i gladak kao površinski sloj Zolija. Ko zna koliko stražarskih smena ga je bacalo. Znoj je Apinu tekao niz lice i leđa, vrelo sunce mu je zaslepljivalo oči i osetio je pravo olakšanje kad je začuo Homelov prodoran zvižduk. Zviždač je pazio na šuplju tikvu iz čijeg je malog otvora curio pesak; kad bi pesak iscurio, on bi ponovo napunio tikvu i zazviždao, što je značilo da je kraj stražarske smene i da novi stražar mora da krene na stražarski stub. Ovoga puta bio je na redu Apin, stražarska dužnost ga je izbavila od vežbanja na vrelom suncu.

Sa majstorom straže popeo se stepenicama na vrh stuba gde je stražario plavokosi Dendej, nepomično zagledan u istočnu zastavu.

»Apine, preuzmi stražu i ponovi zakletvu«, naredio je Guren.

»Moje se oči neće pomeriti sa odredenog smera«, zakleo se Apin. »Bože, daj da ugledam tvoju svetlost!«

Dendej mu je prepustio sedište i Apinov pogled se zaustavio na svetlucavom vrhu zastave. Začuo je korake Gurenovih i Dendijevih bosih nogu na kružnim stepenicama. Zatim je hastao muk.

Pred njim je ležao Zoli kao na dlanu: plavičasta površina bleštala je na podnevnom suncu, poput jezera na kojem plivaju crte, znaci i obojene ploče; ne bi smeo da vidi sve to, njegova pažnja bi trebalo da bude usmerena isključivo na vrh istočne zastave i na nebo nad njom, ali ipak nije mogao da se uzdrži; zaslužio je da mu budu izvadene neposlušne oči koje se nisu držale zaveta, jer mu je pogled skliznuo sa zastave na kružno žuto polje ispod stražarskog stuba, koje nije dobijalo sunčeve zrake, bilo je mutno, čudno i potpuno neshvatljivo. Za tren mu se učinilo da se na površini oblikovao Ruanin lik; uštinuo se i prisilio da se ipak posveti svetoj stražarskoj dužnosti.

Fudoški svirači su, okupljeni kraj kamena muškosti, svirali vesele melodije. Kamen muškosti bio je isklesan od belog mermera u obliku sedećeg muškarca kome između nogu štrči uspravan klip. Sunce je zalazilo i Fudošani su dolazili u Gaj mladica pevajući skaredne pesme.

Oko kamena se muvala Segela, starija žena koja se brinula o obrednom razdevičenju i pripremala je sohu: najpre je oprala kamen vrućim zeldinim uvarkom, zatim ga je namazala uljem. Njen posao su ostali pratili uz masne primedbe kojima ona nije ostala dužna. Pila je zombu pomešanu sa žohirom koja je podsticala čula i

razvezivala jezik. Na nagovaranje pohotljivih staraca da dokaže da je kamen muškosti zaista dobro pripremljen, hitro je odvezala maramu vezanu izmedu nogu i raskoračila se nad kamenim kocem; zatim je uz uzvike odobravanja, zvuk bubnjeva, klepetuša i pištaljki sela na sohu koja je nestala u njenoj meki.

»Zagrej ga, Segela, da devicama ne bude hladno!« uzviknuo je neko promuklo, a Segela je sa glupim osmehom poslušala i počela da poskakuje na kamenu muškosti držeći se za ramena kipa.

»Hikaj, hikaj, Segela!« podsticali su je muškarci i razuzdano se cerekali, a žena je jahala, mrdala zadnjicom i uzdišući prevrtala očima.

Ko zna koliko bi još dugo trajala ova zabava da nije naišao veliki sveštenik Zofar i poglavar Fozej sa plemenskim starešinama. Sa njihovim dolaskom muzika je prestala, ljudi su ućutali, a Segela se pokupila sa kamena muškosti. Zbunjeno je zavezala maramu i otrčala do vatre gde se u kotlu pušio uvarak Zelde. Ponovo je oprala kamen i namazala ga mirisnim uljem, tako da je bio spreman za obred. Uto su već stigle i fudoške device, posebno udešene i ulepšane za obredno slavlje.

Nisu mogle da sakriju uzbuđenje jer su znale da neće sve doći na red i da će božji zrak sveštenikove svetiljke odabrati samo nekoliko devojaka koje će morati javno da se razdeviče; neke su se toga bojale, a druge su željno iščekivale.

Bubnjar je u tišini udarao hvalu bogu Hronoplanu, a devojke su se poređale u vrstu ispred velikog sveštenika koji ovog puta nije imao obrednu odoru, već je bio samo ogrnut žutim ogrtačem, ukrašenim tajanstvenim znacima iz Manuala. U rukama mu je bila čarobna svetiljka koju je okrenuo ka nebu i upalio. Snop svetlosti zaustavio se na oblacima koji su se te večeri sakupili nad Fudosom. Ljudi su bili uvek iznova začudeni kako božja svetlost daleko dopire; govorilo se da se vidi čak i sa zvezda.

Zofar je spustio snop svetlosti i njime je polako klizio nad glavama devojaka. Ruani je srce tuklo od uzbudenja u očekivanju na koju od njih će se spustiti svetlosni snop i koja će biti odredena za prvu darovateljicu. Odahnula je kad je prešao preko nje; zatim je zrak zastao nad Bemirom, spustio se nad njom i potpuno je osvetlio.

Fudošani su počeli da viču, muzika je veselo zasvirala i Bemira je u svetlosti božjoj bacila venac cveća sa glave i odvezala maramu izmedu nogu. Ruana je zgrožena videla kako njenu prijateljicu gledaju oči celog naselja, a ona se uz oklevanje približava kamenu muškosti. Nekoliko pijanih, žohirom razdraženih muškaraca počelo je rukama da gladi nabrekle udove i Ruana bi najradije propala u zemlju od stida. Iako su joj od malih nogu ulivali u glavu da devojke daruju devičanstvo bogu Hronoplanu i da je u zraku sakriveno božje oko, za nju je ovaj obred bio ponižavajući i odvratan. Saživela se sa prijateljičinom zbunjenošću, pratio ju je snop svetlosti kojim je bila osvetljena bolje nego usred bela dana. Oni koji su joj bili najbliže, mogli su da vide svaki njen drhtaj, svaki nabor na koži, pa čak i žilu kucavicu na vratu. Gola, svima vidljiva, Bemira je shvatila da ne sme da odugovlači i da mora što pre sama sebi da oduzme devičanstvo. Opkoračila je kamen muškosti, mekom potražila kameno ispupčenje i odlučno sela. Ruana se stresla i zažmurila; kad je otvorila oči, niz beli kamen tekla je krv, a Bemirino lice se grčilo od bola. Bubnjevi su se čuli kao opsednuti, svirale su proizvodile najviše tonove, a Fudošani su pevali obrednu pesmu o razdevičenju. Ruani se činilo da to traje čitavu večnost. Zatim je veliki sveštenik ipak ugasio svetiljku. Sve se utišalo i jedno vreme niko nije ništa video, sve dok se oči nisu ponovo navikle na mrak koji je bio oskrnavljen samo vatrom kraj kamena muškosti. Bemira je već bila nestala, a Segela je prala krvave tragove sa belog kamena.

Sve je krenulo iz početka: sveštenik je upalio božje svetlosti, muzika je zasvirala, ljudi su zapevali. Zrak ovog puta nije oklevao, zaslepio je Ruanu i znala je da je određena za darivanje devičanstva. Krv joj je pošla u glavu i čim je opet progledala šmugnula je kraj velikog sveštenika poput zulice koju je zaskočio krvolični bufon. Naime, samo je tu bio Slobodan put do debelih stabala urme. Već je trčala prema

Moniri kad se Zofar povratio od iznenadenja i uperio svetlost prema pobegulji. Bilo je već kasno: Ruana se izgubila među drvećem i zrak je uzalud pokušavao da je nađe. I Fudošani su bili toliko iznanađeni da su zanemeli, jer se još nije dogodilo da odabrana devica ne ispuni naslednu dužnost. Zato su prvi tragači krenuli za Ruanom tek onda kad je već odvezala svoj čamac i svom snagom počela da vesla niz reku. Rečni tok je tako dobro poznavala da joj nije smetao ni mrkli mrak. Zvuci muzi-ke koji su se začuli u Gaju mladica postajali su sve dalji i uskoro ih je nadjačao sum talasa.

Ruana je prestala da vesla i prepustila je čamac reci. Na obali su kreketale žabe i čuli su se mozemi. Ponekad je na nebu blesnula svetlost božje svetiljke, kao znak upozorenja koji ju je ispunjavao strahom. Nije znala kad ju je obuzeo san.

Probudilo ju je nešto što nije bio sum reke. Izdubljeno deblo se zaustavilo u mirnom rukavcu među trskom. Svitalo je i nad vodom se osećala prijatna hladovina. Ponovo se začuo šum i Ruana se čvrsto uhvatila vesla: iz polumraka su u nju gledale sjajne zelene oči bufona koji se spremao na skok. Snažno je odgurnula deblo tren pre nego što je zver skočila sa ispruženim šapama, za dlaku promašila čamac i pala u vodu. Sad je režeći zaplivala ka odbeglom plenu. Ruana je sakupila svu snagu i veslom udarila pobesnelu zver po gubici. Bufon je odustao, sakrio očnjake i otplivao natrag na obalu.

Počela je da se trese kao trska čim je dospela do glavnog toka reke i kad je opasnost prošla. Samo su retki ljudi iz plemena Gisena preživeli susret sa bufonom. Obično bi nalazili samo oglodane kosti.

Smrtni strah zamenila je neviđena radost što je ostala živa i što hita u naručje svom dragom. Počela je da vesla iz sve snage, kako bi pre sunčevog izlaska bila u Raženskom tesnacu. Veslala je dugim zamasima koristeći se padom reke, a njene misli su bile neprestano kraj Apina. Naći će ga, pa makar bio i na kraju sveta.

Reka se uvukla među stene, hučala je u brzacima i Ruana je znala da je u Raženskom tesnacu. Kad su u klisuru prodrli prvi sunčevi zraci, ugledala je na obali dvanaest velikih čamaca koje je tu ostavila nasledna straža. Zaustavila je čamac i izvukla ga na obalu. Zatim se dobro najela i napila vode sa obližnjeg izvora. Tu je napunila i mehove i prebacila ih preko ramena. Zatim je požurila uskom strmom stazom u stene. Imala je dugu oštru palicu kakvom je lovila zmije u rečnom mulju. Udarala je njome po kamenu da bi uplašila otrovnice.Ujed ražene značio bi sigurnu smrt

Sunce je već bilo jako kad je dospela do Žadnih pećina. Bila je strahovito umorna i uvukla se u najbliže udubljenje iz kojeg se osećao prijatan hlad. Bila je žedna, ali nije načela mehove sa vodom. Znala je da je čeka dugačak put kroz pustinju koju je videla pred sobom. Pogled na peščano bespuće Selamandre ispunjavao ju je beznadežnim osećanjem da neće nikada stići do Zolija. Hoće li naći prave zvezde u noći koje će je odvesti tamo? I ako ne nađe odmah Apina, gde će se sakriti pred ubitačnim pustinjskim suncem? U šatore nasledne straže neće smeti da stupi jer bi time ubila i sebe i voljenog.

Iznenada se Ruana osetila usamljenom, nejakom i bespomoćnom na rubu ogromne pustinje. Devojka koja nije ni trepnula kad se sukobila sa bufonom, sada, u sigrunom okrilju pećine, zaplakala je na sav glas.

Pre ponoćne straže, majstor Guren pozvao je Apina iz šatora. Otišli su u pustinju gde niko nije mogao da ih čuje.

»Apine«, poverljivo je rekao majstor straže, »ako se ne varam, ti imaš jako oštar sluh«.

»Dosta oštar«, potvrdio je mladić koji nije znao šta Guren hoće od njega.

»Hoću da noćas na straži dobro naćuliš uši. Dendej mi je rekao da je čuo u pustinji šumskog ćuka...«

Sreća da je bio mrak i da su samo zvezde svetlucale na nebeskom noćnom svodu, tako da majstor nije zapazio kako je Apinu sva krv pošla u glavu. Srce je počelo divlje da mu udara i zato je samo ćutao.

»Nema ni najmanje mogućnosti da se u pustinji čuje ćuk«, nastavio je Guren. »Zato mislim da se to Dendeju pričinjava. To ne bi bio prvi slučaj da izabranik poklekne pred naslednom stražom. Samoća i pustinja čine svoje. Dakle, Apine, dobro oslušni. Ako i ti budeš čuo šumskog ćuka, znači da Dendej nije pogrešio i da je ptica doletela ko zna kako i ko zna odakle. Ali s tim moram biti načisto, jer stražara sa priviđenjima moram odmah da zamenim. Jesmo li se dogovorili, Apine?«

»Jesmo, majstore«. Potrudio se da prikrije uzbuđenje.

»U svakom slučaju, o svemu ćeš samo mene da izvestiš. Možda taj huk najavljuje povratak boga; naime, u predanju se kaže da će se pre dolaska boga oglasiti nebeska ptica. Ali, Apine, zadrži to za sebe. Ne verujem da bi običan ćuk bio glasnik boga.«

I Apin je znao da nije u pitanju nebeska ptica. Ako se u pustinji javlja šumski ćuk, to može biti samo Ruana koja je pobegla iz Fudosa i sada ga zove. Ali ni za šta na svetu ne sme da oda Gurenu da zna nešto o tome.«

»Mislim da Dendej ipak ima prividenja«, reče.

»Ipak ti naćuli uši.«

»Hoću, majstore.«

Iz šatora se začuo zviždačev zvižduk označivši zamenu straže.

»Hajdemo«, reče majstor straže i krenu utabanom stazom ka stražarskom stubu na kojem je gorela večita svetlost.

Popeli su se na vrh i Apin je zamenio Gudira; ovaj je nešto poverljivo šaputao majstoru straže kad su odlazili.

Sigurno je i on čuo tajanstveni huk, pomislio je Apin. Ruana ne može da zna ko je na straži i zato ga zove u svakoj smeni. Pokušao je da gleda u zvezdu Uremiju, ali su mu misli bile neprestano uz Ruanu. Kuda da je sakrije ako je zaista došla? U Kući božjoj ima puno prostorija u koje niko ne zalazi; ali ipak, ne može sebi da dozvoli takvu bogohulnost. A i kako da je odvede tamo? Da napusti stražarski stub? I sama pomisao na to nedostojna je zolijevskog izabranika koji je položio naslednu Zakletvu.

Čuo je kako Guren i Gudiro odlaze stepenicama. Okrenut u određenom pravcu razmišljao je gde li se krije njegova draga i kada će se javiti.

Kroz providnu kupolu stražarskog stuba sijala je na njega crvena svetlost. Stalno se pitao otkud sva ta svetla koja se nikad ne gase. I na tajanstvenoj poluzi koju bi trebalo da pomeri kad se pojave vatrena kola na nebu, tinjao je svetlosni znak. Često je razmišljao šta bi se dogodilo ako bi pomerio tu polugu? Kako to da je bogu Hronoplanu pri povratku bio potreban slabašan čovek? A da polugu uopšte ne pomeri? Da li bi bog zaista prošao da se nikada više ne vrati?

Tako je razmišljao i bojao se svojih misli. Njegova dužnost bila je da stražari i čeka da se na nebu pokaže božji znak, a ne da misli. Gledao je u zvezdani veo, koji se u Selamandri video jasnije i bio bliži nego drugde. Osluškivao je noć, nemu noć opruženu po mekom pesku koji je upijao sve zvukove i zadržavao odjeke. Čekao je da se javi Ruana. Ma kako grešno to bilo, želeo ju je više od bilo kojeg boga iz kosmičkih prostranstava. Hronoplan je za njega bio nešto nepojmljivo, zastrašujuće jako, a Ruanu je pamtio kao toplu mekoću u koju su se ulivala sva njegova osećanja; želeo je njene poljupce, pune poput plodova hone, svest mu se mutila pri pomisli da mu otvori meku i daruje devičanstvo. Napeti klip je hteo da mu pukne od silne želje.

Zvezde su menjale položaj, pojavila se zvezda Danica i Apinu je došlo da otvori prorez na kupoli i pozove Ruanu u noć.

Tada se javila.

Bio je to tih, dalek huk šumskog ćuka koji je dobro poznavao. Niko drugi ne bi umeo tako da se javi.

Tek sada, kad je trebalo da joj se javi, shvatio je da krši zavet nasledne straže, da izneverava boga i da je njegovo neverstvo najgori greh koji može da počini zolijevski izabranik.

Želja da sretne voljenu bila je jača od stražarske dužnosti. Dok mu je srce jako udaralo, ustao je sa stolice, prišao prorezu i otvorio ga. Još uvek je gledao zvezdu Uremiju, ali ne sa predvidenom pribranošću. Morao je da ovlaži suve usne da bi istisnuo zvuk, prilično loš, sličan huku. Odgovorila mu je i uskoro ju je začuo ispod stražarskog stuba.

»Apine, ti si?« zvala je tiho.

»Ja sam«, uzbudeno je odgovorio.

»Siđi.«

»Ne mogu, Ruana. Na straži sam...« Pogledao je u zvezdu smernicu i ubeđivao se da više ne skreće pogled ma šta da se dogodi.

»Onda ću doći ja kod tebe«, začuo je devojčin glas.

Ćutao je. Ruana ne bi smela da bude u Zoliju, a još manje na stražarskom stubu. Trebalo bi da je vrati u Fudos, što bi bilo najbolje za oboje, ali nije to učinio.

Slušao je njene meke korake na spiralnim stepenicama i u njemu su se mešala osećanja radosti, straha, želje i bogohuljenja. Prisiljavao se da netremice gleda Uremiju, a kada je iza leđa začuo disanje, nije više izdržao, nego se okrenuo.

U crvenom sjaju svetlosti sa vrha stuba, ugledao je Ruanu sa zamrsenom kosom i pocepanim ogrtačem. Gledala ga je krupnim sjajnim očima, otvorila je usta, ali nije mogla da progovori. Drhtala je, mada je noć bila topla.

Nikakva sila više nije mogla da ga zadrži: napustio je stražarsko mesto i pohitao joj u susret. Usne su im se spojile, telo je zagrlilo telo, Ruani su potekle neme suze niz osušene obraze. Poljupci skoro da su ih ugušili. Uzeli su vazduh i nastavili sa ljubljenjem. Apin nije znao kad je njen ogrtač skliznuo na pod i kad je odvezala maramu izmedu nogu: privila se uz njega naga, osetio je njenu mekanu, voljenu i vlažnu meku na svojoj nozi, zavrtelo mu se u glavi od strahovite želje i spustili su se na pod.

»Dragi, razdeviči me!« zadihano je molila Ruana.

»Ne sada... Posle straže...« mrmljao je. »Pobeći ću, naći ćemo se u pustinji...«

»Odmah Apine, odmah. Posle mogu da nas nađu i biće kasno; možda me traže, prekršila sam naslednu dužnost, pobegla sam i nisam darivala devičanstvo bogu... Ti si moj bog, ti me uzmi... Molim.«

Ljubavna želja je tekla Apinovim venama i preplavila mu sve misli, zaboravio je stražarsku obavezu i bogohulnost njihovog ponašanja, u crvenkastoj svetlosti stražarske svetiljke sve mu je izgledalo nestvarno: Ruanino beličasto telo izvijalo se u njegovom zagrljaju, njena meka je opojno mirisala, a taj miris je osećao i u poljupcima, koji su postajali sve žešći, slični ugrizima, a onda opet nežni, oni što se upijaju u dušu. Zatim se potpuno zaboravio. Ljubljenje je postalo slično borbi rvača. U crvenoj svetlosti valjali su se po podu, čuli su se uzdasi i na kraju je Apin ostao da leži na leđima kao gubitnik, a Ruana je klečala nad njim. Nije uspeo da probije njeno devičanstvo, mada su se oboje trudili. Sada se Ruana odlučila, stegla je zube i svom snagom se natakla na njegovu usijanu muškost. Uskoro je prebolela oštar bol u meki i osetila je kako je ispunjava topli ud. Nagla se nad voljenim, željno potražila njegove usne i zaplakala od sreće: konačno je bio u njoj, sada su bili zaista vezani, sada i zauvek. Apin je drhtao pod njom, podizao se i odgovarao pokretima voljene, to je bilo nešto novo, sve ono što su ranije radili nije moglo da se uporedi sa divotom istinskog hikanja. Zažmurio je u trenutku kad mu je iz slabina buknula nakupljena slast, činilo mu se da će sav isteći u Ruanu, takvom je silinom u nju pljusnula živost. U zatvorenim očima vrvelo je od ljubičastih iskri, svoje i Ruanine uzdahe čuo je u daljini, kao da mu svest odlazi iz tela koje se još grčilo od naslade.

U toj omamljenosti spazio je plavu vatrenu kuglu na nebu.

Ledena jeza mu je prošla niz kičmu. Znao je da se Zoliju približava svetlost božjih kola i da je nije na vreme ugledao.

Izvukao se iz zagrljaja i skočio na stražarsku stolicu. Zaslepljujuća svetlost kretala

se noćnim nebom i približavala se stubu. Brzo je pomerio polugu napred i otvorenih usta gledao događanje koje je proizveo: čitav Zoli bio je u trenutku osvetljen jakim raznobojnim svetlima, sve je postalo svetlo kao usred bela dana, na ploči su se otvorili veliki poklopci iza kojih su se uzdizali ogromni pipci, počelo je zaglušujuće da zavija i u stražarskom stubu se začuo nerazumljiv, naređujući govor. Osvrtao se da vidi ko govori, ali u tornju nije bilo nikoga osim njega i Ruane, koja ga je uplašeno držala. Sa užasom je spazio da je Hronoplan preleteo Zoli i da prelazi preko pustinje prema planinama na zapadnoj strani.

»Propustio sam boga...« rekao je i udario pesnicom u tablu.

»Šta će sada da bude?« zgroženo je šapnula Ruana.

»Otišao je, nikada se vise neće vratiti. A ja sam kriv...«

»Oboje smo krivi«, reče. »Šta ćemo da radimo?«

Vatromet svetlosti na ploči nije prestajao, pustinja je bila osvetljena na daleko i Apin je ugledao celu naslednu stražu kako iz šatora trči ka stubu. Ugledao je i čudnu promenu dole na žutom krugu: iz mutnožutog, krug je prešao u jarkožutu boju a ploča je počela da se diže i spušta, kao da diše. Apin je odlučio.

»Idemo, brzo!« viknuo je Ruani i povukao je za ruku niz kružne stepenice.

»Kuda?« upitala je.

»Neće nas uhvatiti«, rekao je kad su bili na zemlji. Trčali su po pesku prema žutom krugu, trčali su najbrže što su mogli, jer su već čuli uzvike stražara koji su se približavali.

Goli, kao od majke rođeni, za trenutak su zastali pred krugom. Izbliza je boja bila još nepojmljivija i neistinita: kao da se otvarao ponor bez dna i bez oblika.

Apin je samo za trenutak oklevao. Nije bilo drugog izbora. Kročio je na krug i povukao Ruanu za sobom.

Prvo su osetili bestežinsko stanje, zatim je kraj njih teklo vreme i prostor: kraj njih su munjevito prolazile slike nepoznatih krajeva i svetova, treperile su boje i svetlo je smenjivalo tamu. Konačno se sve umirilo i složilo poput slagalice. On i Ruana bili su zagrljeni na zelenoj travi i začuli su uspavanku zviždača Homela, dolazila je izdaleka i zvala ih pod krošnju velikog drveta na rubu drugog vremena.

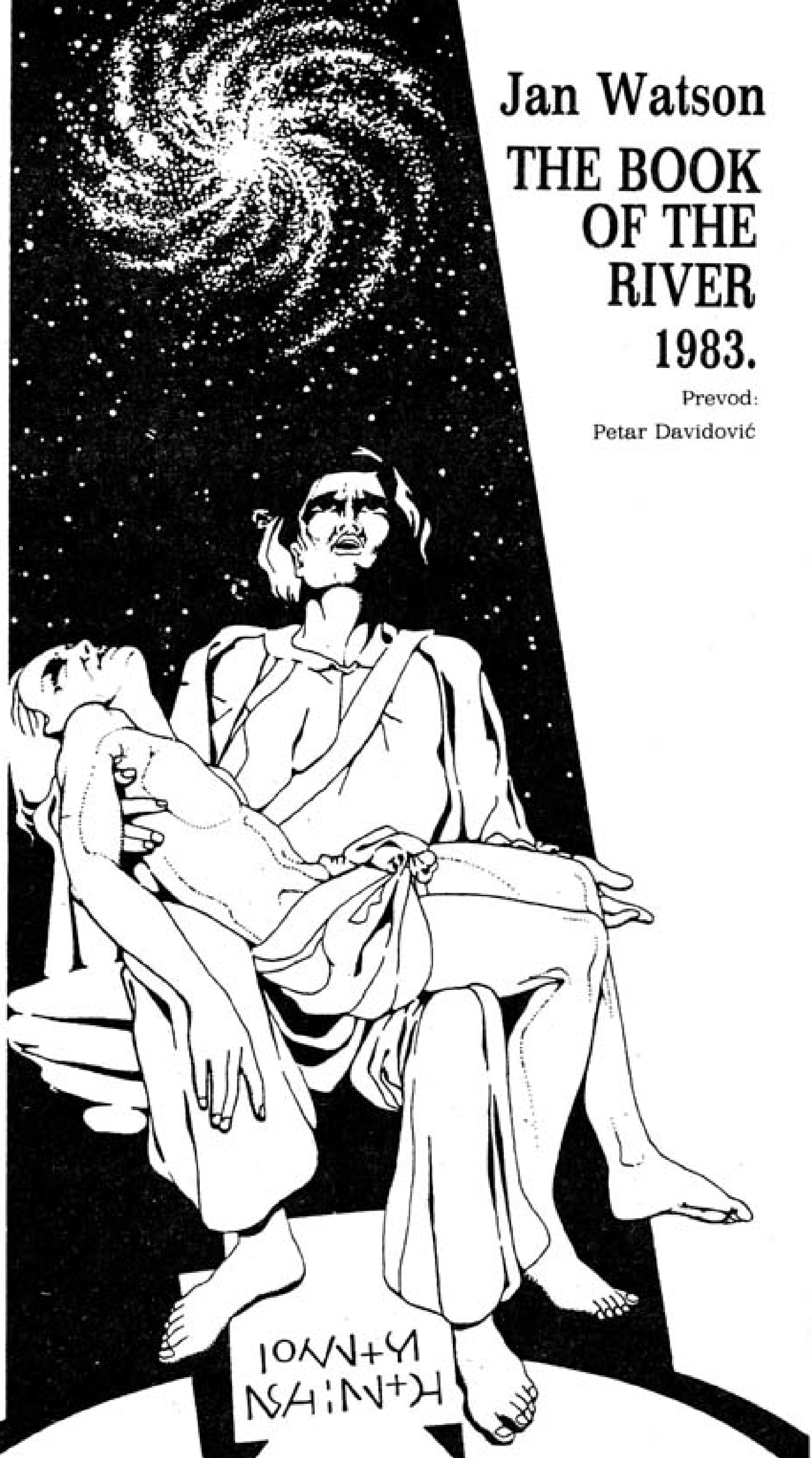
Jan Votson KNJIGA REKE I deo

Jan Watson

THE BOOK OF THE RIVER

1983.

Prevod:
Petar Davidović

CRNA STRUJA

Od pamtiveka nijedan brod nije prešao reku jer je postojala crna struja. To nas, naravno, nije sprečavalo da trgujemo duž istočne obale, sve od Adželoba na jugu pa do Umdale na severu, gde se reka naglo proširivala, postajući, od slatke, slana i uzburkana. Još kao devojčica u prašnjavom Pekavaru — skoro na sredinii našeg plovnog puta — oduvek sam čeznula da se pridružim brodskoj gildi i postanem žena reke.

»Zašto ne?« razmišljali su i moji roditelji. Bar su takva lica napravili kada su čuli moju odluku (ili mi se to tada samo učinilo). Ja neću ostati zauvek na reci; ranije ill kasnije moraću sebi da nađem muškarca na tih sedam stotina morskih milja obale između severa i juga. Dovešću ga u Pekavar, tu se s njim nastaniti, podizati decu i, verovatno, ostati s njim — baš kao što i druge devojke s proleća polaze na put, a na jesen se vraćaju s novoosvojenim mužem. U mom slučaju to, jednostavno, može potrajati malo duže, ali sigurno je da će moja želja za lutanjem splasnuti. Mada bogata promenama od južnih džungll do hladnih severnih močvara, reka nije beskrajna. Stoga, posle pet ili šest godina plovidbe uz i niz reku, sve će to postati suviše poznato, a promene neće više značiti ništa.

Mog brata blizanca, Kapsija, perverzno odlučnog da na svaki moj sever i jug stalno odgovara svojim zapadom, srce je vuklo da priđe malom monaškom bratstvu Osmatrača, dole u varoši Verino, pedeset milja severno. Mi, u Pekavaru, o njima smo znali premalo, izuzev gole činjenice o njihovom postojanju — no, za Kapsija je to bilo dovoljno. Još od malih nogu on je, kroz niz priručno napravljenih durbina, piljio preko milju i po reke — iza crne struje koja je tekla po sredini — na zapadnu obalu, mada je ona, za razliku od Pekavara, bila potpuno prazna i pusta.

Mene lično zapadna obala uopšte nije zanimala. A ni bilo koga od onih koje sam poznavala, sem mog brata Kapsija i onih ludaka u Verinu. Zašto bi nas zanimalo nešto što je nedostupno i s čim je svaka veza nemoguća, i što nema apsolutno nikakav uticaj na naše živote, niti je imalo od pamtiveka?

No, sve se to neprimetno promenilo kada sam, u sedamnaestoj (a to je donja starosna granica), podnela molbu za prijem u rečnu gildu. Istovremeno sam otkrila i njihovu prvu, strogo čuvanu, tajnu za koju sam morala da se zakunem na KNJIGU REKE da je neću odati. Naime, u gildu se nije tek tako upisivalo. Morao se proći obred posvećenja.

»A kakva je to VRSTA posvećenja?« upitala sam upravnicu pristaništa u njenoj drvenoj kancelariji dole na keju, pošto sam se zaklela da ću čuvati tajnu koju su mi poverili. Jer reč »posvećenje« vezivala sam za čudne i bolne rituale gore u Adželobo tropima.

»Dete, želiš li ti da putuješ kao putnica ili posada?«

»Posada, naravno.«

»Onda moras da budeš posvećena, bez obzira kako to izgledalo.« Upravnica se nasmejala, zabacujući unazad svoju kosu izbledelu od sunca. Bila je to zgodna, preplanula žena u kasnijem srednjem životnom dobu. Podigla je ruke i pokazala sake. »Vidiš, mi ne odsecamo prste. Niti te provlačimo ispod broda, ne bacamo te žarama, niti činimo ikakvo drugo divljaštvo. Čak te ni ne kažnjavamo nekim posebno teškim dužnostima, niti nastojimo da te preplašimo. Budi sigurna da mi kosa nije pobelela od straha.«

Klimnula sam glavom i ona je, s pravom, shvatila moje ćutanje kao pristanak.

»Sutra po podne stiže ovamo jedan jedrenjak. Budi ovde na zalasku sunca.« Tim rečima me je otpustila i ponovo se udubila u brodske manifeste.

Prijavila sam se sledeće večeri u dogovoreno vreme, i upravnica me odvede na

palubu RUMENOG PRASETA, a zatim i pod palubu, u tesnu kabinu zapovednice broda, koja je bila osvetljena jednom jedinom uljanom lampom. Više me nije toliko brinuo način posvećenja — činilo mi se da u ovoj sredini on tesko može biti spektakularan ili egzotičan — koliko činjenica da ću se nekako obavezati da plovim rekom u OVOM skučenom koritu. U svesti sam imala grandioznije vizije o dva ili tri jarbola. Brik ili škuna.

Kada smo, kucnuvši na vrata, ušli, zapovednica je na glavi nosila riblju masku, jednu od onih kakve se mogu videti na godišnjim regatama. U tome nije bilo ničega zastrašujućeg, iako je svetlo lampe pojačavalo utisak žene koja ima riblju glavu — naravno, mnogo više nego da sam takvu masku gledala po danu. Ispred nje, na malom stolu je ležao jedan pohabani primerak KNJIGE REKE, a na njoj je stajala, manja, *Knjiga gildinih Statuta*. Zapovednica otvori ovu drugu i površno pređe pogledom po njoj, kao da želi da osveži pamćenje, a zatim se, iznenada, tako obrecnu na mene da sam se trgla.

»Kandidatkinjo, devojko reke, reci šta je to crna struja!«

Mislim da sam od čuda zinula.

»Reci!«

»To je, ovaj, to je struja koja nas sprečava da pređemo reku.«

»Kakva je?«

»Crna?« predložih odgovor.

»Da li je to voda? Da li je ulje? Da li je tanka, da li je debela? Da li je brza, da li je spora? Da li je živa, da li je rnrtva?«

»Svako ko pokuša da je pređe, umire«, rekoh odvažno. »Ali prvo poludi. Biva zbrisan, biva povučen dole, progutan...«

Zapovednica je čitala iz svoje Knjige Statuta: »Ona nije voda, a nije ni ulje. Više je kao krv, ali ne naša crvena krv. Više je kao nerv, ali ne naši nervi. Više je kao kičmeni stub, ali ne naša koštana kičma. Ona je to sve i nije ništa.

Telo reke živi svoj život od juga prema severu, a crna struja je njena tajna duša, ali ne kao naše duše, ako ih uopšte imamo. Crna struja je njena svest, ali ne kao naše svesti.

Jer, reka je biće i jedinka. Mi smo paraziti na njenom telu, a crna struja je žila kucavica tog tela. Uđemo li u nju, ona nas popije, udavi nas. Ali prvo nas izludi.

Jer, sva je voda ovog sveta živa; jedna jedina, sjedinjena u samoj sebi. Reka je gipki rep usnulog okeana što se beskonačno talasa nizvodno, beskrajno smenjujući samu sebe.«

Iznenada sam se užasnula, jer za nas u Pekavaru, još od vremena kada sam učila da tepam, pokazujem prstom i postavljam pitanja, reka je uvek, jednostavno, bila reka: vodeno telo, mesto gde smo netremice gledali kako brodovi plove gore-dole (nismo smeli da se kupamo zbog žara), put snabdevanja, mesto ukrcavanja za razne gradove i razne pejzaže koji su ležali u oba smera.

Mi smo, naravno, blagosiljali reku jer nam je omogućavala navodnjavanje (žare nisu mogle da opstanu u stajaćim vodama), trgovinu, pokretljivost i kišu, pa tako i same naše nastanjene krajeve — jer je vrela pustinja počinjala vrlo blizu na kopnu, čak i gore na jugu gde se nalazio Adželobo okružen džunglom. Ipak, KNJIGA REKE je, u stvari, bila samo spisak i vodič svega što je ležalo uz istočnu obalu: priručnik za življenje u našem svetu. U njoj nigde nije stajalo da je reka živo biće, možda sa zlim namerama, da brine o nama približno onako kako pas brine za buve na svojim leđima — što je izgleda i bio slučaj, s tim što još treba dodati tablu s natpisom: »pusti psa neka spava i dalje«.

Onoliko koliko sam ja lupala glavu o tome, crna struja je, jednostavno, bila prepreka, ista kao vrtlozi, samo mnogo gora. A čemu je ona bila prepreka? Zapadna obala, bez obzira ko živi tamo, bila je krajnje nezanimljiva, izuzev onim kaluđerskim osobenjacima — pošto nije bilo načina da se tamo stigne. Štaviše, ko god da je tamo —

ukoliko, uopšte, nekog ima — mi njega isto toliko ne zanimamo koliko ni on nas.

Ali ako je reka živa... E, mi svi pijemo vodu, zar ne? A i ljudska tela su skoro u potpunosti sačinjena od vode. Mi smo, dakle, napravljeni od materije reke: srce i pluća, krv i mozak.

»Žene su napravljene od materije reke«, citirala sam, a zapovednica mi je odmah odgovorila:

»Ali ona nije od naše.«

Sve je ovo, naravno, bila nekakva maskarada, potpuno isto kao da su me kaznili teškim radom ili naterali da hodam po dasci zavezanih očiju, a zatim me gurnuli među žare; nešto što je trebalo da me emotivno veže za kolo sestara reke i gildu. I to toliko da, možda, zauvek ostanem verna životu na reci i nikad se ne skrasim uz svog uvezenog muža? U Pekavaru je živela nekolicina takvih, obalskih, muževa — i naravno, jedva da sam ikada videla njihove žene koje su i dalje plovile, vraćajući se jedino o praznicima. Ali tada, u torn trenutku, supružanska sreća nije mi ni padala na pamet.

I pored toga što je sve to bilo samo emotivno vezivanje, uspelo je. Mada je već bilo toplo, naročito u zagušljivoj kabini, drhtala sam.

»Jalin«, rekla mi je zapovednica.« Ako nešto ne primećuje da mu ne pripadaš, znači, mora smatrati da si mu deo. Tako paraziti preživljavaju u telu svog domaćina. Za svako novogodišnje veče od Tambimatua na jugu...« zastala je.

»Tamo gde reka nadolazi, iza Adželoba.«

»Reka ne nadolazi, Jalin. Ona se ne rađa iz malog izvora, niti iz neke fontane gde prska voda.«

»Znam. Ona ističe ispod Dalekih Litica. Mora, dakle, da prolazi kroz neki podzemni kanal koji počinje s one strane.«

»Reka je isto toliko široka kod svog izvora u Tambimatuu kao i kod Umdale gde se uliva i divlji okean. Ona se pomalja ispod Litica, na isti način kao što se neki crv pomalja iz zemlje: u jakom mlazu.«

»Mora da prolazi kroz neki kanal.«

»A šta je iza Litica? Ne znam. Na njih je nemoguće popeti se . Ionako se uzdižu do visina gde je vazduh suviše redak za disanje. Možda su deset milja široke, ili čak sto, ali su, isto tako, možda tanke kao list papira. Filter papira. One filtriraju so iz morske vode koja se kroz njih probija da bi postala reka — a vuče je mišić reke. A ako, zaista, filtriraju slanu vodu i slatku, na isti način na koji naši bubrezi filtriraju krv, onda mora da se u Liticama, i iza njih, nagomilao slani talog. Možda se slana ostrva, kao ledničke gromade, povremeno odronjavaju i survavaju natrag u skriveni okean, da bi otplovile negde daleko, zdrobile se i istopile. Možda ćeš jednom, kada budeš videla daleki Tambimatu, gde se, oko podnožja Litica, isparava džungla i gde cela reka, svom svojom širinom, odjednom izlazi napolje, tada moći da shvatiš, kao i svi drugi. Ali Jalin...«

»A, da. Za svako novogodišnje veče.«

»Dabome. U ponoć, kada čitav svet spava, gildin brod isplovljava iz Tambimatua prelazeći rekom do ivice crne struje.«

»Da pokuša da pređe preko, izmedu stare i nove godine — kao da, možda, neće biti primećen? Kao da se reka tada nalazi između udisaja stare i izdisaja nove godine?«

Riblja maska odmahnu glavom: »Ne, da donese nekoliko kofa crnila. Najverovatnije da je, a oduvek je tako bilo, ponoć poslednjeg dana u godini neka vrsta najniže metabolične tačke svesti reke. Uprkos tome, to putovanje na sredinu toka nije bez rizika za one koji imaju čast da budu dobrovoljci. Povremeno se događa da članica posade izgubi razum i baci se preko palube.«

»Donosite li uzorke crne struje za analizu?« upitala sam, zbunjena.

Žena se tresla, kao da se bez reči smejala. Nisam, naravno, mogla da joj vidim lice.

»Koji apotekar ima alat da analizira nešto tako čudesno? Ne, nije zbog toga. Već

zbog OVOG« Zapovednica dohvati sa police jednu začepljenu bočicu punu vlažne tame. »Da li još uvek želiš da postaneš žena reke?«

Nisam se kolebala jer sam bila ubeđena da bočica sadrži, najverovatnije, samo vodu obojenu mastilom. Ill nešto slično.

»Da, zapovednice. Želim.«

Otvorila je bočicu i pružila mi je.

»Onda popij. Pij crnu struju.«

»I šta će se desiti?« Jer, ipak, ta tečnost ne mora biti tako jednostavna i neškodljiva. Možda je baš to što ona tvrdi da jeste.

»Pa, kao što vidiš, ja sam još živa i duševno zdrava, dete« promrmljala je zapovednica nagnuvši se nad moje rame.

»ŠTA ĆE MI SE DESITI?«

»Postaćeš žena reke. Popij to brzo — u jednom gutljaju.«

Prihvativši bočicu, pomirisala sam je, jedva otkrivajući nekakav miris: miris... tame, možda — i popih.

Nisam, toliko, imala osećaj da tečnost klizi niz moje grlo, koliko kao da sam progutala čitavog debelog baštenskog puža—golaća. Ili grudvu želea. U jednom trenutku mi je potpuno zapušilo grlo, a već u sledećem nestalo.

Podigla sam bočicu prema svetlu lampe. Staklo je izgledalo savršeno čisto, nije bilo ni taloga, ni kapljica prionulih sa unutrašnje strane.

Vraćajući praznu bočicu na sto ispred sebe očekivala sam... Ne znam šta. Iznenadan blesak svetla i razuma? Uronjavanje u užas i ekstazu? Lepljivu hladnoću koja gmiže uz mene? Delirijum? Menstrualne grčeve? Sela sam i čekala, kao i moja dva svedoka — ili saučesnika.

Konačno je zapovednica klimnula: »Bezbedna si. Crna struja se ne obazire na tebe. Ne vređaš je.«

»A šta bi bilo da me je primetila?«

»Ti bi tada odjurila na palubu, skočila preko nje i iz sve snage plivala, zaboravljajiići na žare, prema struji, u želji da se s njom sjediniš. Drugim rečima, bila bi mrtva.«

»Nisam nikada čula da je neko tako nešto uradio.«

»To se kandidatkinjama ne događa tako često. Jednom u hiljadu slučajeva, ako i toliko. Tada moramo zvanično da objavimo da su primljene i da su otplovile ne javljajući se prijateljima i porodici, i da su zatim doživele nesreću, ili da su se krišom ukrcale na brod i napustile ga u nekoj udaljenoj luci.«

»O takvom nečem nisam brinula« dodala je upravnica blago.

Nervozno sam se nasmejala. »Rekla si kandidatkinje, kao da bi mogao da postoji i kandidat!«

»Loše sam se izrazila. Muškarci mogu da plove samo jednom u svom životu, sa svojim budućim suprugama — na taj način se naši geni mešaju.«

To sam, naravno, znala. Bilo je dato u uvodu KNjIGE REKE (mada sam sigurna da ova zapovednica nije imala više pojma od mene šta su to zapravo »geni«). »A šta se dogada ako muškarci zaplove i drugi put? Ili bar pokušaju?«

»E, tu smo. Crna struja ih pozove i udavi. Pretpostavljam da je reka ljubomorno žensko biće. Jednom —ona dozvoljava muškarcima da plove, da bismo mi mogle da jačamo. Dvaput — ona ubija.«

»Mislila sam«, rekoh,« da nas ona, jednostavno, ignoriše.«

Riblja maska se pognula kao da se moli. »Čudni su putevi reke. No, jedno je sigurno: ako si žena, koja je u stvari muškarac, ona će te zbrisati.«

»Žena koja je, u stvari, muškarac?«

»Ma, znaš! E, pa još si mlada i možda još ne... «

Bila sam sigurna (ili, bar, upola sigurna) da je sve ovo trabunjanje bilo,

jednostavno, gildinsko saznanje koje je cvetalo u maglovitom i tamnom dobu posle našeg dolaska na ovaj svet; kao način potvrđivanja sociialnog obrasca koji se pokazao tako postojan i samoobnavljajući: žene putnici i trgovci, muškarci koji ženidbom dolaze u njihovo žensko domaćinstvo. Bračna prava linija i tako dalje, i tako dalje. U stvari, sve je to bilo lakiranje privilegija gilde. Setila sam se da je svaki muškarac kome se to prohtelo, i koji je bio dovoljno energičan, mogao peške da se vrati u svoj rodni grad, napuštajući ženu koju je počeo da mrzi. Mogao je da ode kud god mu se prohtelo. Očigledno, međutim, njihov sopstveni interes bio je u zadržavanju status quo-a, jer nikakav brod nije mogao da im putovanje učini lakšim.

Zapovednica je skinula masku; imala je, možda, četrdeset godina, oštre crte lica, pege i riđu kosu.

»Gotovo je«, kazala je. »Zapamti, nikom ni reči. Možeš sada sve da zaboraviš.« Skinula je jednu čuturu koja je stajala na polici sa raznim napicima — žestokim pićima — a onda dohvatila i tri case. »E pa, dobro došla na reku i u gildu, brodarko novajlijo.« Nasula je.

»Nazdravimo udaljenim mestima i nepoznatim obalama.«

Piće je bilo jako i brzo je ušlo u moju neiskusnu glavu.

»Najnepoznatija obala je«, odjednom čuh sebe, »samo milju i po daleko, pravo tamo.« Pokazah čašom na zapad.

Činilo se da će se zapovednica naljutiti, pa stoga hitro dodadoh: »Pomenula sam je samo zbog mog brata blizanca. On želi da je osmatra iz Verina.«

»Verino, a? Dugačka je to šetnja za mladog momka.«

U zapovedničinom glasu osetila sam nagoveštaj osvetoljubivosti, kao da je Verino nekakav bastion pobune protiv pravog puta, puta reke. Ako Kapsi želi da stigne u Verino, moraće da prepešači pedeset milja, sem ako ne bude imao ludu sreću da neka devojka iz Verina, u lovu na muža, ne odluči da poseti Pekavar, zaljubi se do ušiju u mladog Kapsija i odvede ga sa sobom kući, na venčanje. Mislim da se Kapsi nije još kvalifikovao za lovinu vrednu pažnje. Možda će, za koju godinu. Ali isto tako, zašto bi se neka devojka udala za njega samo da bi mu obezbedila lagodno putovanje nizvodno, do tog njegovog posmatračkog bratstva?

»Kada ću moći na brod?« upitala sam s više praktičnosti. Trenutak kasnije poželeh da nisam — jer nisam baš žarko želela da se ukrcam na RUMENO PRASENCE (možda je to ime dobio iz čiste zlobe, u čast njegove crvenokose zapovednice?). Ali nije trebalo da brinem.

Upravnica reče: »Prekosutra očekujem jedan brik sa, dva slobodna ležaja. Plovi za Gandži s tovarom žita. Poslali su heliografsku poruku za popunu posade. Zatim se vraćaju i plove dole, sve do Unidale. Da li je to dovoljno daleko za tebe, početnice?«

Kući sam se vratila u devet sati, prilično nakresana, i popela se do Kapsijeve sobe. Bio je unutra i zanimao se svojom poslednjom rekonstrukcijom originalnog durbina, pričvršćujući dodatno sočivo ili tako nešto, bez obzira čemu je to moglo da služi. Mora da mi je lice bilo zajapureno: Kapsi me nije samo letimično pogledao.

»Stupila sam u gildu«, rekoh ponosno.

»Koju gildu?« upitao je, praveći se lud, kao da je za mene postojala neka druga gilda.

»Ukrcavam se. Četvrtak. Plovim za Gandži, zatim Umdalu. Na briku POTAMNELO SREBRO.« kao da mu je ime brika išta značilo. ON nije proveo godine muvajući se po keju, njuškajući po konopcima i stubovima za vezivanje brodova, smetajući grupama za istovar tereta.

»E pa, sestrice, ako ideš u Gandži, za jedno tri nedelje bićeš ponovo ovde.«

Prišla sam mu: »To ti je poslednji put da me zoveš sestricom. Ionako sam starija od

tebe.«

»Dva minuta. Misliš da si strašna, a?«

Stala sam. »Ne naročito.«

»Oh kakva uzvišena erotičnost! Igra ćorave bake.«

»Kako se usuđuješ?«

»A šta su lepo smislili za stupanje u gildu? Skinu te golu pa te muvaju drškom vitla? Naliju te cugom — ma šta to značilo?«

»Zašto, uopšte, misliš da oni nešto slično rade? E, da znaš, da ne rade ništa. Koliko da ti bude jasno.«

»Jeste, a i svinje mogu da lete.« Mora da se došunjao dole do pristaništa i špijunirao me. Ili je sasvim slučajno primetio RUMENO PRASENCE u gradu? Ili ni jedno ni drugo: često se priča da su blizanci emfatični. E, upravo se dogada jedna krasna, mala emfatija. U početku nisam bila shvatila.

Uperio je durbin u mene. »Ozbiljno, sestrice, potrebno ti je razmrdavanje. Verovatno ćeš morati da naučiš da se boriš noževima, ako se već ukrcaš u brod.«

»A, vidim, VIDIM. Ljubomoran si kao pas — jer kad otplovim do Gandžija i vratim se, za jedno dve nedelje, hladno ću da odem u Verino, a ti ćeš trunuti ovde sve dok ti oči ne ispadnu zureći u prazno. Ne brini, Kapsi: kad se vratim iz Umdale za šest meseci, ili tako, ispričaću ti na šta liči tvoj dragi Verino.«

Usne su mu pobelele. »Ti ne brini. Ja ću do tada već biti tamo.«

»U tom slučaju«, izula sam prvo jednu, a zatim i drugu cipelu, »ovo će ti biti potrebno, čak i više komada!«

Prva ga je cipela promašila odbivši se od zida na koji je bio pričvrstio svoju panoramu nepostojeće zemlje, suprotne obale, izrađenu u tehnici pera i mastila. Druga je, međutim, pogodila durbin, izbila mu ga iz ruke, a zatim se začuo zveket stakla. Zanimljivo da uopšte nije obratio pažnju šta se dogodilo s durbinom. Bar u tom prvom trenutku, jer pojma nemam šta se kasnije dešavalo, pošto sam već bežala iz sobe. Ne, nisam bežala. Povlačila sam se u velikoj ljutini.

Sledeće večeri, za vreme na brzinu organizovane zabave za rastanak, Kapsi jedva da je progovorio koju reč sa mnom. Tek narednog jutra, kada sam već htela da napustim kuću s mornarskom torbom preko ramena — pošto ovaj rastanak nije suviše traumatizovao Majku i Oca (s njihove tačke gledišta), pošto je putovanje u Gandži i natrag trajalo kratko — namignuo mi je i prošaputao: »Vidimo se u Verinu«.

»Prvo plovim uzvodno«, podsetila sam ga. »Videćemo se kad se vratim za tri nedelje.«

»Ne budi suviše sigurna u to, sestrice,« i ovlaš me udari u rame.

Učenje o konopcima na POTAMNELOM SREBRU bilo je ni manje, ni više revnosno, korisno za telesni razvoj itd. no što sam očekivala; i, naravno, nije bilo nikakvih tuča noževima među posadom niti sličnih gluposti. Život žene reke prolazio je u radu, uz slobodno vreme između raznih poslova.

Prolećni vetrovi su prijatno duvali niz reku tako da smo plovili u cik-cak: izuzev dugih, sporih krivina reke, išli smo prvo na jednu, a zatim na drugu stranu — prvo na jugozapad od obale, držeći pravac dok ne isplovimo oko trećinu milje, zatim natrag, na jugoistok, prema kopnu; ponavljajuci ad infinitum. U ovo doba godine, nizvodni saobraćaj se održavao u užem plovnom koridoru, bliže sredini, ali stalno izbegavajući blizinu crne struje, bar za šestinu milje.

Prašnjavi izgled kopna nije se značajnije menjao sve dok nismo stigli skoro do samog Gandžija. Tada su iznenada nikli zeleni bregovi, lišće je počelo da buja, a skoro golo kopno je nestalo — da ga više ne vidimo sve do Adželoba. Jer, predeo oko Pekavara predstavlja mesto gde se istočna pustinja najviše približava civilizaciji. Ona se

pruža uporedo sa celim tokom reke: od tropa do hladnijeg severa, uvek na razdaljini od deset do petnaest milja.

Šta se nalazilo iza pustinje, dalje prema istoku? Nije bilo načina da se to sazna. U prošlosti je nekoliko ekspedicija išlo u dubinu pustinje. Jedna ili dve su nestale,jedna — dve su se vratile s teško stečenim, ali nezanimljivim vestima, da se pustinja samo pruža sve dalje.

U svakom slučaju, Gandži se nalazio na samom rubu južnih tropa. To je bio prilično ozloglašen grad sa zgradama od peščara, okruženim bujnim korovom. Nije imao onu čistu i suvu lepotu Pekavara — s njegovim senovitim arkadama i uvučenim odmorištima dvorišta i fontana — niti raskoš rascvetanih spletova koji su imali gradovi dalje na jugu. Nije bio ni jedno ni drugo: više je bio zakorovljen nego bujan, i kamenit bez želje za lepotom. Ipak, posetila sam bazar i vlažno-hladan rečni akvarijum sa svim egzotičnim južnim vrstama: sve sami nabori, zubi i kapljice boja — a zatim i kolekcija hladnih i strogih severnih primeraka.

A onda je došao trenutak da, središnim kanalom, zaplovimo natrag u Pekavar.

Kompletnu posadu POTAMNELOG SREBRA činilo je dvadeset žena, s tim što je jedan mornarski ležaj bio prazan. Sve u svemu, moje sestre reke su se prema ovoj početnici ponašale žustro i prijateljski. Vođa palube, Zolanda, bila je, s vremena na vreme, pomalo kisela, obično ujutru, kao da se svakog dana budi s glavoboljom (što je, možda, i bilo istina). Moja najbolja prijateljica bila je, međutim, Hali, ekonom broda, dežmekasta ali energična dvadesetogodišnjakinja s kudravom crnom kosom i mlečnoplavim očima koje su, zavisno od osvetljenja, izgledale ili očaravajuće ili bolesno — kao da su zahvaćene kataraktom u početnoj fazi.

Vožnja nizvodno se pokazala kao jedrenje u jednom pravcu, bez cik-cak manevrisanja, kao pri dolasku, a i mnogo smo brže plovile jer smo imale vetar u leđa. Crna struja je proticala na manje od trećine milje od hike — što je za mene bilo najbliže što sam joj se ikada približila. Čak i na toj udaljenosti, ona je ličila na tanku papirnu vrpcu koja se protezala celom dužinom reke. Struja je, u stvari, bila široka oko sto pedalja.

Kada sad o tome razmislim, veoma je čudno — jer u Pekavaru, gde je suprotna obala potpuno pusta, niko tome nije pridavao nikakav značaj — što na zapadu, s one strane reke, nema nikakvog vidljivog rečnog saobraćaja. Koliko sam mogla da vidim, nije bilo ni najmanjih priobalnih ribarskih plovila. Štaviše, izgleda da na drugoj obali nije bilo ni naselja — o gradovima da i ne govorim — mada je zemlja, očevidno, bila nastanjena, sudeći po povremeriim pramenovima dima i, jednom viđenoj, nekakvoj kuli na vrhu brda sasvim daleko na kopnu. Jesu li oni tamo znali šta su to brodovi? Ili da je reka puna ukusnih riba? (I ko su, uopšte, bili ONI?)

Dva dana plovidbe od Gandžija, Hali i ja smo se, u pauzi, odmarale na palubi upijajući prolećno sunce i rasejano zureći u crnu struju — koja se toliko činila prirodnim delom reke da je bilo teško pojmljivo da znači: LUDILO i SMRT — kada mi se, odjednom, u svest vratiše događaji sa mog tajnog posvećenja, pokrećući jedno pitanje za koje se nadam da je postavljeno diskretno, tako da nisam prekršila zakletvu datu KNjIZI.

»Pre nego što si došla u gildu, Haji, da li si ikada pojela crnog puža golaća?« upitala sam lenjo i nezainteresovano.

I čim sam to izgovorila, osetila sam se toliko loše, kao da sam zaista upravo stavila u usta baštenskog puža, tek uzetog sa svog ležaja u zelenoj salati, i pokušala da progutam tu sluzavu stvar. Morala sam da skočim, odjurim do ograde i povratim preko nje.

Hali je bila pored mene pridržavajući mi ramena. »Svaka od nas«, prošaputala je, »postavi jednom to pitanje. Pitala sam se kada ćeš ti, Jalin. Vidiš, mi smo sada od iste materije od koje je i reka; i mi se pokoravamo njenim pravilima — kršimo ih na

sopstveni rizik.«

Grčevi u stomaku su popuštali.

»Rečna bolest?« upita poznati glas. Bila je to, naravno, Zolanda. »Zar na ovakvim talasićima?«

Posmatrala me je hladno dok sam brisala usta i shvatila sam da mi nudi mogućnost da se opravdam — jer je morala naslutiti o čemu se radi.

»Dobro mi je«, promrmljala sam.

»Tvoj problem je što se suvlše sunčaš. Počni nešto da radlš«. I dade mi da završim čitavu gomilu poslova.

To što sam povraćala bilo je, naravno, isključivo na psihološkoj osnovi. Kršenje zakletve ili samo pokušaj da se ona zaobiđe — a naročito one koja je data na KNJIGU REKE, koja je ceo naš život i sve u njemu — predstavlja prilično ozbiljnu stvar. U suštini, pri takvim situacijama dolazi do samokažnjavanja, i to oštrog. Bacili smo sidro i te noći sam u svom brodskom ležaju usnula užasan san u kome se crna struja visoko uzdigla iznad reke, kao zmija, stvorila su se širom razjapljena usta, puna praznine, i slepo pala na mene.

Probudila sam se vrišteći, ubeđena da sam umrla. Odmah je poluodevena Hali počela da me teši, ali je ubrzo to počela da radi isuviše intimno za moj ukus — ili za dubine mog neiskustva — pa sam se za nekoliko dana ponešto ohladila prema njoj, mada smo i dalje ostale prijateljice. A san se nije ponovio — jer nije bilo potrebno. Upela sam se iz sve snage da postanem dobra lađarka.

I tako se vratismo u Pekavar da ukrcamo tovar začina.

Kod kuće, za jednu noć. Čak sam i Hali pozvala kući, smatrajući da će joj se, ako joj se dopadam ja, možda dopasti i moj brat blizanac.

A Kapsi je već bio otišao. Napustio gnezdo. Krenuo je na sever, ostavljajući svoju panoramu druge obale i priručno načinjen durbin kao da su to bile samo dečje igračke.

Morala sam da provedem neko vreme u tešenju i ubeđivanju Majke i Oca — ne toliko zbog toga što je Kapsi iznenada i tajno otišao (muškarac, konačno, i treba da ode iz kuće), čak ni što je otišao neoženjen, već zbog dvostrukog napuštanja u tako kratkom razmaku. Istina, JA ću se povremeno vraćati, ali je putovanje do Umdale i natrag bilo pitanje meseci, a ne nedelja. I ko zna da li ću, uopšte, doploviti na POTAMNELOM SREBRU? Ili, ako bih i ostala na tom brodu, da li će sledeći put on ploviti tako daleko uzvodno — čak do Pekavara?

Rekla sam ocu da ću pokušati da potražim Kapsija u Verinu, mada je to bio prilično uzaludan poduhvat, jer ćemo stići u Verino i isploviti pre nego što Kapsi uopšte bude mogao peške da stigne u grad. Pažljivo sam pazila da ne OBEĆAM da ću ga naći, čak i na povratnom putovanju.

Iz tog razloga je boravak u kući ispao prilično sumoran, mada je Hali učinila sve što je znala da bi blistala. Bilo mi je zaista drago kada sam se sledećeg jutra oprostila.

Verino se gore, uzvodno, prepoznavao izdaleka zbog svog Šiljka, prirodnog, kamenitog stuba koji se uzdizao iz veoma strmog brega iz grada. Na vrhu Šiljka, na vrhu stotine stepenika koji su sa strane, prema ambisu, imali samo običan konopac, koji je sprečavao da se ne stropoštate, živela je gomilica Osmatrača, verovatno u spartanskim uslovima, zureći u teleskop, preko, na drugu obalu, dok im oči ne pobele. Iz samog grada, nije se moglo videti ništa od njihove aktivnosti, a strme stepenice su bile pravo obeshrabrenje za dalja istraživanja. Ja sam se popela sve do same osnove Šiljka, zatim odustala, nejasno zamišljajući da sam ispunila svoju dužnost. U svakom slučaju, bilo je potpuno nemoguće da Kapsi već bude tamo gore.

Umesto toga, posvetila sam pažnju istraživanju samog grada: prijatno, živahno mesto sa strmim i krivudavim ulicama, iznenadnim venjacima i trgovima, drvenim

pešačkim mostovima sa kojih je visila pavit, i puzavicama koje su prekrivale uličice. Ove su kao tuneli, prolazile kroz stenu ili ispod zgrada da bi neočekivano izronile u visini krovova. A krovovi su bili prepuni saksija od terakote u kojima su rasle fuksije. Posle ravničarskog Pekavara, zaljubila sam se u Verino, mada su me od njega boleli i listovi i gležnjevi na nogama. Ljudi su se muvali svuda okolo, brbljajući kao majmuni, većinom muškarci s punim korpama koje su, u savršenoj ravnoteži, nosili na glavama, kao izazov gravitaciji — mada nisu išli dotle da se spuštaju s njima niz lozu koristeći je kao prečicu u silaženju s jednog nivoa na drugi.

Mogli su da se muvaju koliko hoće, sve je to bilo suviše sporo za zapovednicu Karil, koja je vec drugog dana počela da gunđa oko troškova ležarine, a trećeg osula pravu paljbu kako ćemo, po svoj prilici, morati da provedemo ovde celu prokletu nedelju dana.

Ono što nas je zadržavalo bila je velika pošiljka sočiva za naočari iz staklara i brusionica stakla koje su se nalazile u unutrašnjosti — što je, uzgred budi rečeno, bio još jedan razlog, uz visinu i povoljan položaj Šiljka, što su se Osmatrači sakupili iznad Verina. Iako su sočiva tako skupi artikli u odnosu na svoju veličinu, i pored toga što ih je trebalo transportovati čak do Umdale, Karil je bila spremna da isplovi i ostavi tovar sledećem brodu, mada bi time izgubila priličan prihod.

Stoga je posada bila slobodna i mogla da lunja okolo: jedna ili dve devojke su se zanosile idejom da eventualno potraže muževe; one starije, kao Zolanda, koje su već bile udate i čiji su muževi bili udobno smešteni u nekoj dalekoj luci, diskretno su tragale za mestima telesnih zadovoljstava i ljubavnih afera sa oženjenim muškarcima, a neke od mladih za bilo kim ko bi im privukao pažnju.

Naravno, oženjeni muškarci, čije su žene bile odustne, bili su spremni da budu muževi drugim ženama reke. Možda mislite da je prilično bedno od strane jedne žene reke da se zabavlja s muškarcem svoje sestre po reci, dok je ova na putu. U stvari, sve je to bila neka vrsta igre na koju se gledalo kroz prste, i, kad razmislim o tome, nije bilo bez smisla. Neke žene su mogle biti na putu mesecima, čak i godinu dana, i tokom tog vremena one su, očigledno, zadovoljavale svoje potrebe — kao što su to radili i njihovi supruzi kod kuće. Bolje je, mnogo bolje, da postoji neka vrsta prikrivenog uzajamnog aranžmana, sve pod okriljem gilde, iako to niko javno nije priznavao.

No, pored ovih kopnenih muževa, postojao je priličan broj raspoloživih mladih muškaraca naklonjenih avanturama. Oni za ženidbu nisu mogli da traže mladu među devojkama svog grada. Ovaj strog običaj činio je veoma rizičnim zavođenje tih devojaka, pa čak i suviše plahovito flertovanje.

I tako je sledeća tajna koju sam u gildi otkrila — od koga drugog ako ne od Hali — bila: kako da ne ostanem u drugom stanju u nekoj stranoj luci. Bila je to veština bez koje bi naši izlasci na obalu bili krajnje dosadni. To sredstvo, koje se u rečnom žargonu jednostavno zvalo »sigumica« — termin koji smo koristili u međusobnim razgovorima, za slučaj da neko od »žabara« prisluškuje — dobijalo se iskuvavanjem utrobe mrene.

Ostati u drugom stanju nije smatrano nečim strašnim, mada bi naporan po-sao koji smo obavljale prilično dugo mogao trpeti ako se neka od sestara »nasuče« na obalu. Zato su na brodovima koji prolaze ponekad mogle videti i sasvim male de-vojčice, mada se, po pravilu, deca ostavljaju kod kuće da se muževi staraju o njima.

ŽENSKA deca: to je u stvari bio pravi problem. Muška deca nisu mogla više puta da plove po reci, kao ni mladići, ni odrasli muškarci — što je značilo da će dečaci koji su rođeni ili začeti na reci, kada odrastu, morati da odu pešice u grad svoje buduće žene, ukoliko ona pristane na ovu neprijatnost, ljubavi radi. Ponekad reka deluje na muški zametak znatno pre roka, učinivši da majka pobaci, a ko može da kaže da li je fetus bio muškog ili ženskog pola? Stoga svaka žena reke, koja se reši da ostane trudna, sve planira unapred tako da može da provede na kopnu ceo period. Mnoge žene koriste

»sigurnicu« sve vreme, odlučujući da decu usvoje. A mnoge nikada nisu ni želele da se gnjave udajom.

Tako mi je, pretposlednje večeri u Verinu, Hali namignula. »Hajde da probamo noćni život«, rekla je i dala mi malu plavu bočicu s ribljim sokom.

Uzela sam je smejući se, ali delom samo iz inata.

»Zašto da ne?« i ja namignuh njoj, pa ispih sadržaj.

Nekollko časova kasnije, već smo bile u krcatoj krčmi pod venjakom, osvetljenoj lampionima, zabavljajući se u društvu dva vitka, zgodna brata bakarne kože, sjajnih očiju, drskih, prćastih noseva. Zabava je postepeno postajala ozbiljnija no, naravno, sve u nameri da ostane u okvirima igre — bez obzira šta će se dogoditi, sve je samo igra,

Malo sam se nacvrckala, a moj partner, s kojim sam odigrala nekoliko krugova, reče da se zove Haso — i ko zna, možda mu je to stvarno i bilo ime. Poljubila sam ga, i kada sam se osvrnula Hali je već bila nastala iz venjaka zajedno sa svojim novim prijateljem.

Haso prošaputa slatko: »Znam jedno mesto.«

»Ja znam mnoga mesta«, rekoh, pomalo vragolasto. »Pekavar, Gandži...«

On je, medutim, taj moj odgovor prihvatio u istom stilu, kao što se moglo i očekivati, jer je želeo da mi se dopadne.

I nekoliko časova kasnije, nas dvoje smo bili na tom mestu — bila je to tavanska sobica u koju se stizalo preko dugačkog, vitkog mosta. Njen prozor bio je prosto zagušen mirisnim klematisom. Tu sam otkrila da u životu ima još stvari koje treba da naučim, ili, bar, da učim brzo.

Ni on nije znao sve, mada su praznine u njegovom znanju bile drukčije od mojih.

»Mora da je sjajno putovati rekom«, protrljao je nosom moje uvo. Ili je učinio nešto što je imalo isti efekat, baš kada sam htela da mu priđem na malo drukčiji način.

»Ploveći, čovek vidi najraznovrsnije stvari na drugoj obali.« Možda i ne primećujući počeo je da izostavlja licne zamenice. Kao što sam odmah i naslutila, on je na ovaj način hteo sebi da obezbedi odstupnicu zbog prekršenog obećanja.

»Gradove i tako.. «

Još uvek me to nije vređalo. Jednostavno sam mislila da ga privlači moj mladalački šarm, isto koliko i dah reke koji me je okruživao.

»Ah, iza crne struje...«

Pomislih, da mu, iz kaprica, kažem kakvog je UKUSA bila ta struja, ali nešto nisam želela da proveravam da li ću i na kopnu odmah da povraćam, kao što se dogodilo na brodu. Sem toga, usta su mi bila puna, zauzeta nečim drugim.

Odjednom se, zastenjavši, opustio.

»Hajde reci mi bilo ŠTA što si videla tamo, a? Nešto divlje i čudesno. Bilo šta.«

Naglo sam ustala, sagla se i uzela svoju odeću. Sada sam ZNALA. Nismo Hali i ja slučajno naletele na ova dva prijatna brata u krčmi pod venjakom. Oni su tražili neke kao što smo nas dve. Ili bolje, neku kao što sam ja: neiskusnu i naivnu, tek opijenu čarima reke i njenim izgledom, i, po mogućnosti, sujetnu. Bez sumnje je drugi brat jednostavno zabavljao iskusniju Hali na odgovarajući način, dok se Haso pripremio da iz mene iscrpe ono što su Osmatrači gore na Šiljku...

Nisam plakala, pravila scene niti ga optuživala, tešeći se mišlju da sam JA iscrpla njega. Potpuno.

»Moram da se vratirn«, slagala sam. »Imam noćno dežurstvo.«

Zašto bi ijedna zapovednica broda određivala noćna dežurstva dok je brod u luci, nisam imala pojma, međutim, to ga sam se prvog setila.

Haso se podigao na lakat i nasmešio: »Da li si SIGURNA da moras da se vratiš na svoju barku, mala Jalin?«

»Moj BROD«, žustro sam ga ispravila. »Žabaru!«

U sledećem trenutku istrčala sam napolje prošavši pored vela od klematisa, čiji mi se miris sada zgadio i sama prešla preko visokog i vitkog drvenog mosta.

Dvoumila sam se da li da otkrijem Hali svoje sumnje, ali se ona vratila u sitne sate, a do tada mi je već palo na pamet da ona može da pretpostavi da sam ja sve doživela kao neku seksualnu tragediju, što uopšte nije bilo tačno. Zato sam se, ipak, pretvarala da sam zaspala i nikada joj nisam ništa rekla.

A rano ujutru stigle su tapacirane kutije sa staklima za naočari. Skoro istog trenutka digle smo sidro i zaplovile nizvodno na našem putu za sve severne luke od kojih je najudaljenija bila Umdala.

Nisam se vratila u valoviti Verino celu godinu dana, za to sam vreme od početnice postala mornar i dobila gildinu matrikulu, a nisam više ni plbvila na POTAMNELOM SREBRU.

U prvih nekoliko godina, mlade žene reke su mogle slobodno da biraju brod na kome će da rade, pa ni ja nisam bila nikakav izuzetak. Mislim da sam, podsvesno, tako menjala brodove da bih što duže odložila povratak u Verino (i Pekavar). Sebi sam neprestano govorila da treba, što je moguće bolje, da upoznam donji tok reke, dok sam nova i još sposobna za primanje utisaka.

Tako sam tim svojim prvim brodom otplovila sve do hladne i maglovite Umdale, svraćajući usput u Sardžoj, Aladaliju, Postojbinsku Luku, Melnbi i Svetlište. U Umdali sam se vozila čamcem preko močvara i lutala geometrijski postavljenim ulicama s kućama nalik na utvrđenja, strmih krovova. Ličili su na klinove, spremne da rascepe sav sneg koji će zimi pasti s neba. Videla sam mesto gde se reka naglo širi i slatka voda postaje slana, uvertira ljutitom okeanu — dok je crna struja, kao beskrajna traka išla sve dalje i dalje. Pitala sam se da li je Umdala bila sagrađena isključivo radi odbrane od belih zima. Nisu li starovremski graditelji imali i nešto drugo na umu, jer je to bila granična varoš? Granična, ne zbog ljudskih neprijatelja, već zbog onoga što je reka postajala, proširujući se u strašno more kojim se nije moglo ploviti.

Na POTAMNELOM SREBRU, zajedno sa Hali, vratila sam se uzvodno do mekih, zelenih i pitomih bregova Postojbinske Luke, gde sam se malo muvala oko oronulog Obeliska Lađa — a »lađa« je nešto, što svi, sem kopnenih žabara, znaju, sasvim različito od broda, kome je potrebna voda, a ne prazan zvezdani prostor.

U Postojbinskoj Luci sam napustila brod i, s dobrom karakteristikom koju mi je u dokumenta upisala zapovednica Karil, ukrcala se na BRZOG PUŽA, škunu sa tri jarbola; glomazan i čvrst brod koji je krstario samo na liniji Aladalija — Svetlište i natrag. Na njemu sam ostala celo leto i jesen dok nisam primila platu. I pošto su severni vetrovi već postajali prohaldni, rekoh »zbogom« BRZOM PUŽU, a »zdravo« karaveli ABRAKADABRA i lokalnom saobraćaju u regionu Aladalije koji me je odvojio od tegoba duboke zime. Nije da sam se plašila da ne nazebem! Ipak, ja sam poreklom iz Pekavara gde je stalno suvo, zbog pustinje, a zima donosi samo nekoliko prizemnih mrazeva u praskozorje. Nekako mi se još uvek nije plovilo dalje na jug, gore — u pravcu Verina.

Tako je umetnička Aladalija za neko vreme postala moj privremeni dom, skoro isto toliko koliko i sama ABRAKADABRA. Aladalija je imala svoje tkače, svoje zlatare, svoje grnčare i svoj orkestar. Čak sam se upustila u nešto kao nekakav odnos (uzgredan, ali topao: toplota mi je bila potrebna) s nekim Tamom. A iz razloga što je ovo iskustvo bilo slatko, mislim da ću o njemu reći manje nego o onome koje sam doživela sa Hasom. Za svaki slučaj, ako i ovoj romansi nađem neku manu? Ne. U njoj nije bilo ni pomena o tome šta se dešavalo ili nije dešavalo s one strane vode.

Došlo je proleće a s njim i pismo od moje majke, zajedno sa zabrinutom beleškom

mog oca. Tako sam s karavele prešla na brik PLAVO SUNČEVO SVETLO koji je plovio za Sardžoj i Verino. I ko bi me drugi čekao na keju, kada je PLAVO SUNČEVO SVETLO uplovilo na vez, do Kapsi?

Mahala sam mu, i mahala, i čim sam se oslobodila svojih dužnosti, odjurila sam na obalu i čvrsto ga zagrlila.

»Kako si ZNAO?«

On se srećno nasmejao. »Ma, znao sam da jednom moraš da prođeš ovuda. Konačno, postoji samo jedna reka. Jednostavno sam platio upravnici pristaništa da pazi na Gildin Registar.«

»Onda si imao sreće. Ja sam se upravo ukrcala na PLAVO SUNČEVO SVETLO u Aladaliji.«

»Sreće, pazi da ne. Lepo govoriš o sopstvenoj gildi, sestrice. Uh, izvini, Jalin. Hoćeš da kažeš da je moja efikasnost pokazala rezultate? Jedan brod je ovde pristao pre vas i doneo najnovije liste posade iz Aladalije. Pre PLAVOG SUNČEVOG SVETLA bila je ABRAKADABRA, a pre nje...«

»Zaista si efikasan. Očigledno znaš sve o meni.« (Ali nije znao SVE, rekoh u sebi. Kada smo se poslednji put sreli, bila sam devojka, a sad sam žena, i to žena reke.)

Ruku pod ruku, odšetali smo uz strme, kaldrmisane ulice do najbliže krčme pod venjakom da nazdravimo našem ponovnom susretu.

»E pa kako si?« upitala sam ga pošto smo se smestili na klupu ispod poznatih girlandi klematisa.

»O, sedim gore na Šiljku i zurim« reče u šali.

»Jesi li video nešto zanimljivo?«

Glas mu se utišao: »Ima tamo nekakav gradić,-oko dve milje u unutrašnjosti. Mali je, ali je na njega upereno naše Veliko Oko. To je naš najnoviji teleskop, sa najvećim sočivima koja su brusioci mogli da naprave. Moras da dođeš gore i vidiš kako radim.«

»Moram li, zaista?«

»Zanimalo bi te — a koga i ne bi?«

»Možda i ne bi. Videla sam Aladaliju, Postojbinsku Luku i Umdalu. Zasto bin želela da buljim u bezimeni MALI grad? Kladim se da je ono što vidite nejasno i zamućeno — i tako daleko.«

»Nije toliko zamućeno koliko ti misliš. Mi smo visoko.«

»Pa šta ste videli?«

»Ljude.«

»O kakvo iznenadenje. Očekivala sam aždaje.«

»Naravno, majušne ljude.«

»Šta, patuljke?«

»Dosta sarkazma, sestrice. Ovo je važno.«

»Važnije od našeg prvog susreta za godinu dana?«

Uz vidan napor se opustio i prigušeno se nasmejao.

»Naravno da nije. Pustimo tu godinu, a?« Ispraznio je čašu. »Znam sjajno mesto za ručak. Kasnije. Da zalijemo ovaj susret pošteno? Voliš li začinjeni slatki pirinač i ražnjiće?«

Lagano me udario u rame. Međutim, imala sam utisak da me upravo baš taj deo tela boli — još odavno.

Posle tog prvog, isuviše emocionalnog, malog ispada, koji je ličio na prevremenu ejakulaciju nečega što je dugo vremena bilo zadrzavano, Kapsi se prema meni ponašao s pažnjom koja mu može služiti na čast. Nije više pominjao predmet našeg razgovora i pokazivao mi je grad koji sam već poznavala, ali ni izdaleka tako dobro kao on. Napustila sam PLAVO SUNČEVO SVETLO i, za izvesno vreme, uzela sobu u potkrovlju.

Pisala sam Majci i Ocu obaveštavajući da ću doći malo ranije, a pismo sam dala upravnici pristaništa da ga pošalje prvim brodom koji bude plovio uzvodno.

Da, na čast... bilo je tu i iskrene sreće što me vidi, a i bratske ljubavi, što me je prilično zbunilo, inače nikada ne bin nasela na njegove predloge. Tada mi je sopstveno ponašanje izgledalo ispravno i hrabro, čak i kao odbrana ženskog pola.

Kapsi je, stvarno, tako dobro uspevao da se uzdržava od predmeta svoje sopstvene opsesije, da sam posle nekoliko dana omekšala i upitala ga: »A šta ima novo s malim ljudima tamo preko?«

»Mali su jer su u dometu snage uveličavanja Velikog Oka.«

»To ZNAM.«

Namrštio se. »Ali, kada je dan jasan i atmosfera čista, možeš razlikovati muškarce od žena. Drukčije su obučeni: sve žene nose crno.«

»Otkud znaš da su žene?«

»Bebe. Ponekad nose bebe sa sobom u polja.«

»To bi mogli, isto tako, da budu i muškarci.«

»Hraniti bebu? Tako je, bar, izgledalo našem najoštrovidnijem Osmatraču.« Oklevao je pre nego što je izgovorio ime: »Hasu«.

»A«, rekla sam. Bila sam SKORO pripremljena na to.

»Šalje ti srdačna izvinjenja, Jalin.«

Pocrvenela sam. Da li je moj brat znao sve o toj prvoj noći? Bila sam ljuta i spremna da odem, ali umesto toga slegnula sam ramenima i rekla: »Čini mi se da vi gore mnogo verujete činjenicama kojima vas hrani neki voajer, o nečemu što je miljama daleko!«

Odmahnuo je rukom odbijajući. »Možda, a možda i ne. Ljudi s one strane uopšte ne prilaze reci. Ne plove, čak ni na daskama. Ne hvataju ribu. Nemaju, čak, ni jednu jedinu kolibu u blizini vode, koliko mi znamo. Zašto?«

»Zato što.... samo žene mogu da plove rekom.«

»Nijedna žena nije viđena ni na milju od nje. Kao što rekoh, to je samo neki gradić — a gde su im druga mesta, ako ih imaju? Verovatno postoje. Ona su u unutrašnjosti, pravo u unutrašnjosti, i to što je moguće dalje unutar nastanjene zone.«

»Pretpostavimo da iza postoje pustinje. Kao i na našoj strani.«

»Pravilna pretpostavka.«

»I tako, oni ne vole reku, to je očigledno. Šta ima drugo novo?«

»Drugo novo, Jalin, je da oni tamo SPALJUJU žene.«

.... Šta?«

»Pre, otprilike, šest meseci, kada je Veliko Oko prvi put porinuto....«

»Samo se za brod kaže da je porinut, dragi brate!«

»Ma, nije važno kako se kaže. Kroz Veliko Oko smo videli gomilu okupljenu van grada. Zatim su kroz gomilu prošla neka kolica idući prema nečemu što je ličilo na gomilu drva. Jedna od maleckih crnih figura — tada još nismo bili sigurni da su to žene — svučena je s kola... i uskoro je lizao plamen i kovitlao se dim.«

»Je li to istina?«

»Kunem se na KNJIGU da jeste.«

»Ali zašto bi oni radili nešto tako surovo?«

»Zato što mrze reku i plaše je se. A žena je stvorena od materije reke. Sem toga, vatra je neprijatelj vode.«

Zgrabila sam Kapsija za zglob na ruci. »Voda«, rekoh, »GASI vatru«.

To je bio početak moje propasti. Možda ne, baš, MOJE lične propasti, no, sigurno, početak sudbonosnog niza dogadaja za mog hrabrog, mada, nesrećnog brata.

Već sledećeg dana sam se, s mukom, penjala uz te proklete beskrajne kamene

stepenice. Kapsi je išao iza mene pa sam bar mogla da odredujem tempo.

Mora da je stepenište tri puta obišlo Šiljak pre no što smo konačno ušli u jedan tunel koji je išao nagore. Iz njega su vodile pomoćne stepenice i tu se nalazile i neke prostorije. I tako smo, na kraju, stigli na otvoren prostor gore na vrhu, koji je imao oblik kamene platforme. Bila je šira nego što sam očekivala: oko sedamdeset pedalja u prečniku, sa sigurnosnom ogradom oko isturenih delova ruba. Na istočnoj strani nalazio se kameni zid kao zaštita od vetra — mada je istočni vetar duvao najviše trideset dana tokom cele godine (ukoliko visinski vetrovi nisu drukčiji od rečnih), no ovde gore, na ovoj izloženoj visini, svaka zaštita od vetra bila je bolja od nikakve. Na zapadnoj ivici platforme, zaklanjajući mi trenutno pogled na drugu obalu, nalazila se niska zgrada opservatorije napravljena od cigala, pokrivena škriljcem.

Platforma je bila surovo i vetrovito mesto, neobično prazno i nenastanjeno — a ipak, u isto vreme, uglačano od upotrebe.

»Gde su ostali? Gde živiš?«

Kapsi je pokazao palcem nadole. »Dole u steni. Ima puno soba.« Kako je čudno i potpuno suprotno mojim očeklvanjima bilo da Kapsi, tako visoko u vazduhu, vodi nekakav trogloditski život.

Da, bilo je visoko. Mnogo više od najvišeg jarbola na koji sam se ikada popela. Prišla sam ogradi i zurila niz reku, sve dalje i dalje, u pravcu Sardžoja, mada, čak i odavde, sam Sardžoj mora da je bio daleko iza horizonta. Prepoznala sam poznate oznake na istočnoj obali i bar pola tuceta brodova koji kao da su stajali (a nisu). Ipak, nešto mi je nedostajalo. Osećala sam to celim svojim telom tako da sam morala da se uhvatim za ogradu da bih održala ravnotežu. Nije bilo kretanja: laganog ljuljanja gore-dole koje bih odmah prepoznala da sam bila na visini, ali na reci; blago naginjanje glave jarbola napred-nazad.

Oblaci su, međutim, bili na uobičajenoj visini na nebu, a reka se, začudo, činila šira, pre nego uža — sada kada sam videla njenu celu širinu, od obale do obale, na način kako je vide ptice.

Reka — s trakom crne struje koja ju je delila po sredini, kao linija gaza na brodskom koritu izvučenom na obalu...

U potrazi za Kapsijevim čuvenim gradom, ispitivala sam drugu obalu negde u unutrašnjosti između nizova šumovitih bregova i malih udolina, ali bez pomoći nisam mogla da ga otkrijem — kao ni bilo kakve druge znakove, izuzev onih prirodnih. Putevi? Ne, nisam mogla da zapazim nikakav... Sem ako... ono nije bio jedan, veoma, veoma daleko, krivudajući ka unutrašnjosti?

A sasvim dole, ispod mene, nalazio se Verino sav u pokretu i komešanju: pola milje aktivnosti i raznolikosti sa svojim voćnjacima i vinogradima s one strane, a dalje na istoku nekoliko peščanih bregova koji su sakrivali fabrike stakla.

»Tužan je život ovde gore, Kapsi.«

»Tužan? Kakve veze to ima? Hodi, pokazaću ti Veliko Oko.« Odvukao me od ograde i svih tih veličanstvenih vidika prema zgradi od cigala. Činilo mi se da nikakav vidik ne može biti stvaran ako se posmatra iz zamračenog prostora, kroz stakio, kao voajer.

Jedna drvena vrata okovana zarđalim zakivcima. Širom ih je otvorio i bejah spremna da obnovim sumorna sećanja na rečni akvarijum u Gandžiju.

Međutim ne: ceo prostor bio je svetao i pun vazduha. Pridošlice je pozdravljala jedna pruga otvorenog prostora, visoka više pedalja, koja se pružala celom dužinom zapadnog zida. Sredinu ovog zida su, naime, ispunjavali prozori na šarkama čija su okna bila izvučena i dignuta, formirajući neku vrstu baldahina što je provetravalo opservatoriju i štitilo instrumente od kiše, ukoliko kišni oblaci ne dodu sa zapada.

Nekoliko zastarelih teleskopa bilo je povučeno u uglove, a tri glavna instrumenta

isturala su svoje cevi kroz razne prozore, od kojih su dva upravo korišćena: posmatrači zapada sedeli su na drvenim stolicama uspravnih naslona s jastučićima kao jedinim ustupkom udobnosti. Nije bilo nikakve sumnje koji je od instrumenata bio Veliko Oko: ono je bilo dugačko punih devet pedalja i ne verujem da bih mogla da ga obujmim jednom rukom.

Severni zid bio je sav u policama ispunjenim knjigama, za koje sam mislila da su dnevnici rada, i materijalom za crtanje, dok je ceo južni zauzimala ogromna panorama, prema kojoj je ona, koju je kod kuće napravio Kapsi za zid svoje sobe, izgledala kao patuljak. Uzdržala sam se da pitam čemu ona uopšte služi kada im je stvarna slika ispred nosa — mada je, bez sumnje, bilo lakše ispitivati detalje (kao što je pojedinačno drveće?) na tom velikom svitku papira, a i meriti rastojanja od mesta do mesta. (Takođe, bez sumnje: drveće raste... tako da je panorama stalno morala da se dopunjuje.)

Čovek koji je sedeo za manjim instrumentom okrenuo se. Imao je sedu kosu, izborano, vragolasto lice, a bio je obučen u iznošene smeđe pantalone, košulju čije je rukave zavrnuo zbog posla i tesan prsluk. On je samo registrovao našu prisutnost, klimnuo glavom i nastavio da osmatra — što sam smatrala za gubljenje vremena, pošto su sigurno njegove ostarele oči bile slabije od očiju mladića koji je bio pored njega, a i teleskop kojim se koristio bio je slabije snage.

Mladić do njega... bio je vedrije odeven: čizme, široke, nabrane pantalone i jedna nezaboravna košulja na skerletne i crne pruge.

»Haso«, reče Kapsi, i kao da je posmatrač kroz Veliko Oko samo čekao ovaj signal, obazro se oko sebe i naglo ustao. Haso je bio upravo onako zgodan koliko sam se sećala.

»Vide se razne stvari na drugoj obali«, primetio je veselo i bezazleno. »Srećan povratak, Jalin.«

»Ponekad«, rekoh, »čovek mora da se trudi da bi iskoristio priliku. Kako ti je brat?«

»Oh, on je u srcu građanin. Nikada ne dolazi ovde gore. Izlazimo zajedno... kada se ukaže prilika.«

»U redu, u redu, ne zameram.« (Medutim, zamerala sam, i to prilično.) »Velika voda ta reka dole.«

Na sreću, nije pokušao nikakvu glupost u stilu: da mi pride i štipne me za obraz. Učtivo mi je ponudio svoju stolicu i Slobodan okular Velikog Oka. Sela sam i zažmurila na jedno oko da bih bolje videla.

Teleskop je bio upravljen na gradić — u stvari, ne veći od nekog velikog sela, koji se svio uz strminu tla. Gledajući ga, meni je od svega bilo najčudnije što je to mesto bezimeno. Njegovo ime nije bilo nigde uneto u KNJIGU REKE, što je značilo da ne postoji — a ipak, postojalo je.

U poređenju sa Verinom ili, čak, sa najmanjim naseljem na našoj obali, već je i mom nevičnom oku izgledalo siromašno i primitivno. Slamnati krovovi? Očigledno. Zidovi od blata. Neki, možda, od drveta. Naselje nije imalo ni traga od neke arhitekture, niti dekoracija, izuzev središnje zgrade podignute od kamena koja je na jednom kraju imala kupolu sličnu glavici luka. Imala sam osećaj da ne posmatram nešto što je udaljeno samo nekoliko milja, već nešto što je daleko stotine, pa i hiljade, godina. Možda je Kapsi, ipak, bio u pravu jer ono što odavde može da se vidi mnogo je interesantnije od bilo čega što može da se vidi od Aželoba do Umdale... Zatekoh sebe kako se mučim da uklonim brda, pojačam snagu teleskopa i otkrijem ŠTA leži dalje na zapadu. A to mučenje nije bilo naročito prijatno, niti od one vrste koja brzo prestaje.

»Vidiš li onu crnu mrlju na zelenilu izvan grada?« prošaputao mi je Haso na uho, kao da su ljudi koje sam špijunirala mogli da ga čuju ako bi govorio suviše glasno.

»Tamo su je spalili. Živu. U plamenu.«

Prestala sam da posmatram jer nisam želela tu vrstu blizine.

»Kako ste svu ovu opremu izneli gore, a i hranu, vodu i ostalo?« uputila sam pitanje Kapsiju koji se nekako povukao kao da je sredio da Haso bude ovde ne bi li meni posebno ugodio, što nikako nije bio slučaj. »Uz sve one stepenice?«

»Tešku opremu dižemo čekrkom i vedrom.«

»A čime je plaćate?«

»Prilozima«, rekao je neodredeno. »A i neki od nas povremeno rade u Verinu.«

»Koliko vas, uopšte, ima?«

»Dvadesetak. Neki mladi, neki stari. Dođi da vldiš — nemamo šta da krijemo. Krije se ona gomila preko. Krije se od reke. Teraju žene da nose crninu. I spaljuju ih.«

»Ovde gore su samo MUŠKARCI, zar ne?«

Haso se prigušeno nasmejao. »Nismo baš ženomrsci...« Bio je toliko pristojan da ne doda: KAO STO SI SIGURNO MOGLA DA PRIMETIŠ. »Nadam se da ti je Kapsi preneo moja usrdna izvinjenja?«

»Jeste. Od reči do reči. Čini mi se da su muškarci tamo glavne gazde i da oni određuju šta žene treba da rade, a i VI biste iskorišćavali žene kada bi vam to odgovaralo. Ima li možda, u vašim aktivnostima ovde gore i nekih elemenata zavisti?«

»Moglo bi da bude, ali nema.« To je rekao onaj stari mangup — mora da je slušao umesto da posmatra. »Sestro Jalin, naš je cilj saznanje, to je sve. Želimo da znamo šta se, pobogu, dogada tamo preko s čitavom drugom polovinom našeg ljudskog društva. S onima koji dele ovaj svet sa nama.«

Znači već je znao kako se zovem. Što, opet, znači da su razgovarali o mom dolasku. I sada sam važan deo njihovog plana, kao — mada vise slučajno i nepripremljeno — one večeri, kada me je Haso deflorisao.

»Ti se možda osećaš... ugroženom?« reče stari blago. »Molim te, nemoj. Ugrožene su one žene tamo. Tvoje sestre, a ne ti.«

Dabome. Međutim, Osmatrači su za ovu ugroženost saznali tek nedavno, kad su nabavili Veliko Oko. A možda su, ipak, već dugo pretpostavljali da zapadna obala predstavlja suprotnost svemu onome čemu naše rečno društvo stremi...

»Eto, to je Veliko Oko«, reče Kapsi veselo. »Hajde da ti pokažemo šta ima dole.«

»TI možeš da mi pokažeš, dragi brate. Sigurna sam da Haso mora još dosta da pilji.«

Haso se nadurio, ali je izgledalo da se više zabavlja nego što se stvarno vređa.

Tako je Kapsi nastavio u ulozi vodiča ovog razgledanja njihovog orlovog gnezda i citadele: uklesane ćelije, kuhinje, trpezarija, ostave i slično, a kao vrhunac — »soba s mapama« u kojoj je bila smeštena ili izložena svaka, pa i najmanja, informacija, pretpostavka ili glasina koju su uspeli da napabirče o zapadnoj obali, od Adželoba pa sve do Umdale — trud, ulagan, Bog zna koliko mnogo godina. Stotinu? Dve stotine? Više? Videla sam panorame, crteže, čak i mape priobalnog dela, mada su same mape morale vrveti od grešaka zbog prostornog skraćivanja, što je bilo neizbežno s obzirom na perspektivu iz koje su rađene.

Kakvo prašnjavo strpljenje. Kakva predanost... čekanju. Kapsi mi je, na brzu ruku, priznao da su i on i oni veoma žalili što nije sa sobom poneo svoju panoramu urađenu perom i mastilom, koja je prikazivala obalu prekoputa Pekavara. Međutim, kada sam se ponudila da je uzmem iz naše kuće i ostavim u Verinu prilikom mog sledećeg prolaska tuda, on, ni izdaleka, nije izgledao toliko srećan koliko sam očekivala. Možda je već bio obećao svojim kolegama nešto bolje?

Obilazak je time bio završen (ako sam, zaista, sve videla: ovo mesto bilo je pomalo i lavirint). Kapsi me je niz one vratolomne stepenice otpratio natrag u stvarni život i

gužvu. Sve se završilo uz bocu vina i mirisni jagnjeći kuskus s kiselim mlekom i nanom.

Ako je i imao na umu neke dalje planove sa mnom, o njima nije govorio. Bilo mi je teško da zamislim kakvi bi oni mogli da budu — pa sam, u jednom trenutku, već bila na ivici da ga o tome direktno upitam.

Jedno popodne, dva dana kasnije, baš kada sam se vratila u moju sobicu u potkrovlju, posle posete upravnici pristaništa, gde sam se raspitivala o nekom brodu s upražnjenim ležajem koji bi me vratio u Pekavar za jedno nedelju dana, Kapsi je, sav zadihan i erven u lieu, banuo unutra.

»Počinju ponovo«, dahtao je. »Gomila van grada. Pripremljena lomača. Hajde!« Čudno, izgledao je zadovoljan. Skoro je zračio.

Prvo sam posumnjala da se radi o nekom triku. Međutim, očigledno je da se nešto što se dogodilo pre šest meseci, uvek može ponoviti šest meseci kasnije. Potrčali smo zajedno.

Trebalo nam je samo dvadesetak minuta (Kapsi je vodio prolazeći prečicama u kojima bih se ja davno izgubila) da se izvučemo iz grada, dodemo do Šiljka i, skoro potpuno iscrpljeni, pojavimo na platformi.

Čim smo ušli u dupke punu opservatoriju, otvori se staza od mene do Velikog Oka, a Haso mi, sišavši sa stolice, ustupi mesto. Toliko sam se tresla i dahtala od trčanja da sam mu dozvolila da mi smiri ramena kada sam sela.

Pogledala sam: malena gomila na zelenoj pozadini, pola ljudi odeveno u crno, prazna kolica i lomača koja je gorela. U sredini plamena nalazio se kolac, a nešto je bilo vezano za njega.

Posmatrala sam dugo, sve dok gomila nije počela da se povlači prema onom bednom selu. Kolica su vukli sa sobom, a iza sebe ostavili ostatke koji su se dimili.

Istrčala sam do ograde. Greške nije bilo: daleko na zapadu video se slab i tanak stub dima.

Vratila sam se. Osmatrači, svi: i mladi i stari, gledahu me s očekivanjem.

»Šta želite da uradim?« upitala sam.

Kapsi mirno odgovori: »Želimo da pošaljemo jednog od Osmatrača tamo. Da utvrdi istinu.«

»Tamo? Ali to je nemoguće. Preko crne struje? Da niste, možda, naučili da letite?«

»Naši preci su morali znati da lete«, primetio je stari mangup. Sada sam znala da se zove Jozef. »Izgubljena sposobnost, a? Možda je to urađeno namerno. Ja sam, međutim, imao nekoliko ideja po tom pitanju...«

Počela sam da mu citiram uvod KNJIGE REKE. »Muškarac je napravljen od kopna, žena od vode a jedino su ptice od neba...«

Gledao me je nepomično. »Da, tačno. Znači da moje razmišljanje nema nikakvog smisla, zar ne, ženo s broda? Ili ćemo ugroziti ravnotežu kolica s jabukama. To je nešto što nijedna gilda, koja drži do sebe, neće nikad dozvoliti...

»Rečno društvo FUNKCIONIŠE«, rekla sam. »I to dobro. Očigledno da stvari tamo preko ne idu baš najbolje.«

»Oh, nisam mislio da su ta specijalna kolica u opasnosti da se prevrnu. Uopšte ne. Izbio sam sebi iz glave svaku ideju o letenju. Suviše je očigledno. U međuvremenu, tamo spaljuju devojke kao što si ti. I to već dvaput u tom mizernom gradiću.«

Ono što sam videla bilo je veoma daleko, majušno i bez zvuka, ali sam za trenutak osetila nagoveštaj straha, užasnog straha i agonije — i umalo mi nije pozlilo od toga. Plamenovi koji ližu oko mojih stopala, koža koja prska kao kod svinja, zatim bol do kostiju dok ja vrištim, vrištim...

»Neko mora da pređe reku i vrati se sa izveštajem«, reče Kapsi. »To ti je jasno, zar ne?«

»Muškarci mogu da plove rekom, samo jednom. Pređu i vrate se sa izveštajem? To je dvaput. Ne mislite valjda da ću JA da pređem? Pa to je smešno: u svakom slučaju, struja je prepreka.«

»Ne, Jalin, nisam mislio na tebe. Očigledno je tamo muškarac bezbedniji od žena. JA ću da idem. Samo jednom. U jednom pravcu. A izveštaj ću podneti heliografom.«

»A kako ćeš proći kroz struju? Ona znači ludilo — I smrt. To nisu samo glasine koje širimo mi, žene!«

»Istina je, niko to ne poriče«, reče starl Jozef. »Reka ima sopstvenu svest, oseća stvari i reaguje na njih. Ill bolje, recimo da se crna struja ponaša na taj način. Znači da je ona živo biće: vrlo dugačko živo biće koje živi u reci, pričvršćeno jednim krajem za Gorje Litica, kao pantljičara, pluta njenom celom dužinom i uliva se u more na njenom drugom kraju. I može da namiriše šta se događa u vodi. Može da oseti miris svakog pojedinog muškarca, da ga zapamti i razlikuje od pola miliona drugih. Može u mozak da mu usadi misli očajanja i smrti, ako ga namiriše drugi put. A ženama je naklonjena. Bez ikakve sumnje, jer za njih nije opasna.«

Njegovo razmišljanja se opasno pribllžavalo nekim tajnama mog određenog posvećenja, mada je očigledno bilo da crna struja ne može biti živo biće na način na koji ga on vidi — ne, ako je moguće da se njen komadić izvadi i stavlja u one bočice. Ona mora da je od neke druge materije i mnogo veća nego što je oni zamišljaju : veća od cele naše zemlje, a možda i jača na svoj, očigledno, nepokretan i prikriven način, više no što je iko od njih i pretpostavljao.

Nisam rekla ništa što bi moglo da potvrdi ili porekne do koje mere je i gilda mogla doći do istog zaključka — što je, naravno, vrlo malo veze imalo sa svakodnevnim poslovima.

»I tako«, rekoh jednostavno, »nema načina da se pređe preko. Bez obzira koliko ste ludi.«

»Ne preko«, odgovori Kapsi. »Ispod.«

»ISPOD?«

Ponovo se umešao starl Jozef. »Zasnovano na opravdanoj pretpostavci da se crna struja ne spušta sve do dna. Čemu, ako pluta po površlni? Ispod, mora da je slobodna voda. Možda je struja debela samo nekollko pedalja.«

»A, VIDIM. Široka je samo stotinu pedalja. Tako će Kapsi samo da zadrži disanje pet ili deset minuta, skoči u vodu, koja vrvi od žara, i... To je uvrnuto. Od kada, Kapsi, možeš da plivaš kao riba?«

»Vežbao sam«, reče, braneći se. »Dole u kupatilima Verina.«

»A tamo si sigurno vežbao i zadržavanje disanja dok ne poplaviš?«

»Pogrešno si razumela«, reče Jozef. »Hodi, pokazaćemo ti kako«.

Otišli smo dole i ušli u kamenu prostoriju sa prozorima probijenim u steni istočnog zida. Sigurna sam da mi je nisu pokazali kada me je Kapsi, dva dana ranije vodio u obilazak.

Neka čudna oprema bila je nagomilana na dugačkom, drvenom stolu: velika staklena kugla, kožno odelo, čizme sa pričvršćenim olovnim balastom i čudnim izraštajima sličnim perajima, razne savltljive cevi sašivene od kože rečne zmije, mehuri, debele staklene boce, torbe — i, očigledno, rastavljeni heliograf. Dakle, kako se člnilo, ovi su Osmatrači savladali i naše rečne signale.

»To je«, ponosno se oglasio Kapsi,« moje gnjuračko odelo. U boce može da stane dovoljno vazduha pod pritiskom, za disanje u staklenom šlemu skoro dvadeset minuta. Šlem i ostale staklene delove specijalno smo naručili u staklari. Balast i oprema koju nosim obešenu na sebi delovaće kao kontrateg na potisak vazduha. A ovo je«, podigao je nešto što je, u stvari, bila obična lampa, mada čudnog oblika, »moj podvodni izvor

svetlosti, ukollko budem morao da ronim duboko i budem imao potrebe za svetlom. Radi na magnezijum.«

»Eksplodiraće.«

»Neće«, bio je siguran Jozef. »Testiran je.«

»Zatim ću izroniti, odbaciti kuglu, a glava će mi biti zaštićena od žara ovom kožnom kapom i žičanom maskom.«

Okrenula sam se Jozefu koji je, očigledno, i smislio celu ovu aparaturu. »Izgleda da si vodio računa o svemu — izuzev o jednoj sitnici: šta će Kapsi ostatak života RADITI tamo preko.«

Moj brat se vučje nasmejao: »Istraživati, eto šta. Rekao blh da je tamo dovoljno TERRA INCOGNITA da mogu da istražujem čitav život. I, naravno, podnosiću izveštaje. Redovno.«

»A koja bi bila moja uloga u svemu tome?« Kao da već nisam bila pogodila.

»Ti imaš pristup brodovima, draga sestro. Poznaješ konopce i navlgaciju. Treba nam neka sasvim mala barka. Dovoljno velika za mene i još jednog pomagača koji će, tako iskoristiti svoju jedinu priliku na reci.«

»Pretpostavljam da je taj hrabri dobrovoljac Haso?«

Kapsi je, ne zbunjujući se, klimnuo glavom.

»Nisam sigurna da sama mogu da izađem nakraj čak i sa kuterom ili šalupom...« Mislila sam da bih, ipak, mogla. Da li bi trebalo, to je drugo pitanje.

»Bili smo spremni da se pozovemo na tvoju dobrodušnost«, objasnio je Jozef, na stari, razboriti način. »Ali sada — videla si ono što si videla.«

Da. Lomaču. Ženu koja gori. Dim koji se diže.

Klimnula sam glavom, a da nisam bila sigurna da li branim svoj sopstveni pol ili ga izdajem.

Posle toga, stvari su krenule sopstvenim zamahom. Već sledeće noći, tačno u ponoć, bez oblaka i pod svetjošću zvezda, mogli su me videti — ili tačnije, bolje da me nlisu videli, pošto sam diskretno »pozajmila« lagani kuter, mada mi je srce silazilo u pete — kako se ljuljam daleko na reci, na tamnoj vodi, samo na kamenomet daleko od još mračnije struje.

Haso je pomagao Kapsiju da se spusti preko ivice barke. Nosio je masku i svoj uvrnuti šlem, kao nekakav akvarijum na glavi, a svuda po njemu je visila razna oprema. Zatim je moj brat zaronio.

Nismo se dalje zadržavali jer je voda nosila barku ka struji. Podigla sam jedro, dograbila krmu i već smo grabili ka obali. Iskrcala sam Hasu negde uzvodno od keja, pre nego što sam, krišom, vratila kuter u njegovo sidrište. Niko nije ništa primetio, mada sam svakog trenutka očekivala da se neko pojavi na palubi jednog od obližnjih brodova u želji da udahne malo svežeg vazduha ili da se vrate zakasneli posetioci grada.

Vrativši se u svoju sobu, pokušala sam da zaspim, ali nisam mogla. Već u samo praskozorje grabila sam uz stotine stepenika na Šiljku.

Gore, na platformi, bili su skoro svi Osmatrači, raspoređeni duž ograde i bez i jedne reči budno pazili na zapadnu obalu. Dvojica ljudi su, čak, posmatrali južni deo, mada nije bilo verovatno da je Kapsi išao uzvodno, protiv matice. Pored Velikog Oka, svi su teleskopi, čak i oni antikni, bili u upotrebi. Bili su izneti napolje i montirani na pokretnim postoljima, ali trenutno kroz njih niko nije osmatrao. Bilo je verovatnije da će obično osmatranje, čak i na perifernim tačkama, pre otkriti slabi bljesak odbijenog svetla kada dode — ako uopšte, ikada dođe. Haso i Jozef su bili u opservatoriji pa sam ostala napolju.

Prošao je pun sat — a u međuvremenu se sunce iza nas već podiglo.

I već sam, zaista, počela da se nerviram kada je odjednom jedan od muškaraca

uzviknuo i pokazao sasvim daleko na sever.

Drugi Osmatrači su, žurno, okrenuli teleskope i priljubili oči uz njih, ali čak i na takvoj udaljenosti mogla sam da pročitam signale sa helio-ogledala.

»Č—I—T—A—V. Čitav.« Uzviknula sam.

Ostatak kratke poruke je glasio: UMORAN. MORAM DA SPAVAM, ZATIM IDEM NA SEVER. »Umoran« je, bez sumnje, bio vrlo blag izraz.

Nismo poslali nikakav signal u znak prijema, ne samo zato što nam je sunce bilo za leđima, već i zbog toga što bi neko s druge obale mogao da ga uhvati i pročita. Umesto toga, brzo je u ložištu zapaljena vatra s puno dima, a zatim posle nekoliko minuta, ugašena.

Pošto mi se činilo glupim da se posle svega toga stalno vraćam u svoju sobu dole u gradu, prihvatila sam Jozefovu ponudu da uzmem jednu malu odaju u Šiljku. Već oko podne ostavila sam deo svoje opreme u kancelariji upravnice pristaništa, a najosnovnije stvari, uz pomoć Hasa, odvukla gore.

Kada sam se smestila gore na vrhu, nisam imala ništa više da radim i zato mi je bilo dosadno. Nikako nisam mogla da se smirim.

Da li sam bila zabrinuta? Čemu zabrinutost za nekog koga nikada više neću moći da vidim — izuzev možda, na kratko, kroz Veliko Oko.

Trebalo je da gorim od ljubopitljivosti šta će Kapsi da izvesti u osvit sledećeg dana, što je unapred bilo dogovoreno. Međutim, kada je u pitanju spaljivanje živih žena, reč »ljubopitljivost« nije pravi opis mojih osećanja. Ja sam se... užasno plašila odgovora. A što se tiče načina života na zapadnoj obali, osećala sam neku vrstu površne radoznalosti — a koliko li će je Kapsi moći da zadovolji prvih nekoliko dana? Treba da otplovim. Uskoro. Nisam ni najmanje želela da odem, a da zauvek ostanem mentalni sužanj ovih Osmatrača, primorana da se stalno vraćam za najnovije vesti. Kada bih se tako ponašala, e, pa Kapsi bi od mene stvorio svoju doživotnu robinju s lancem dugačkim kolika je i reka.

Sebična, mala Jalin? Ne, zaista, ne. Pre bih rekla, osećajna...

Osećajna? Ma koješta. Uskoro sam počela da se brinem da li će me činjenica da sam se privremeno preselila na Šiljak možda isuviše identifikovati sa Osmatračima, muškarcima, što bi moglo da izazove neko njuškalo u Verinu da upita: »*Zašto?*«

Sada shvatam da sam bila, psihički u nekom konfuznom stanju, i u vezi s onim što sam ja učinila, i u vezi s onim što je Kapsi preduzeo. Želela sam da pobegnem, ali sam morala da ostanem i VICE VERSA. U šest sati zatekoh sebe na vrhu stepeništa kako se dvoumim, žudeći za jednim pićem u gradu i malo uobičajene gradske vreve. Morala sam brzo da se povučem i vratim se svojim tragom u sobu jer sam bila skoro spremna da padnem od iscrpljenosti i skotrljam sve dole do grada.

I tako se odvukoh u svoju odaju. Odjednom, a da ni sama nisam znala kako se to dogodilo, Haso je stajao pored kreveta — dok sam, potpuno odevena, ležala.

»Ne!« uzviknuh trepćući.

On se blago nasmejao pokazujući u prigušeno, sivo svetlo iza kamenog stuba!

»Dan se rada, Jalin.«

»Šta?«

»Mislio sam da je bolje da pođem i dovedem te — za slučaj da prespavaš, siguran sam da mi to nikada ne bi oprostila.«

Kada je, pola sata kasnije, svetlo heliografa počelo da odbleskuje, nalazilo se skoro nasuprot Verinu. No, bili smo prilično sigurni da ga niko drugi neće videti. Ono je bilo sasvim nisko, a mi tako visoko. Sem toga, ko bi drugi mogao očekivati signalno svetlo iz tog pravca?

Današnja poruka je bila duža.

IŠAO U UNUTRAŠNJOST. IZBEGAO KONTAKT. KRIO SE BLIZU GRADA. POTVRĐUJEM, SVE ŽENE NOSE CRNO. GRAD JADAN, SIROMAŠAN, ZEMLJO-RADNIČKI. PLUS SVINJE, KOKOSKE, KOZE. KOPANJE RUDE NA JUŽNOJ STRANI BRDA ŠTO JE I RAZLOG OSNIVANJA GRADA. MUŠKARCI I ŽENE RADNICI. ČUO PROLAZNIKE. ISTI JEZIK, NEKOLIKO ČUDNIH RECI, AKCENAT DRUKCIJI ALI SE MOŽE PODRAŽAVATI. RONILAČKO ODELO RADILO KAO SAN. CRNA STRUJA PRIBLIŽNO PETNAEST PEDALJA DUBOKA. U ISTO VREME SUTRA. KRAJ.

Do tada, dakle, nije imalo šta da se radi. Sem ako nisam želela da pažljivo ispitam panorame i kopam po podacima o ranijim osmatranjima i glasinama od Aželoba do Umdale, što nije bio slučaj.

Mogla sam, isto tako, da ostanem u gradu i svaki dan pre zore da se penjem gore.

Možda. A možda to i ne bi bilo tako lako u polumraku...

Posle doručka u trpezariji, koji se sastojao od crnog hleba, sirove ribe i kiselih krastavaca, odlučila sam da provedem dan u gradu, pa se, nečujno, izvukoh napolje.

Ali ne sasvim nečujno, Haso me je stigao na polovini spiralnih stepenica.

»Jalin, molim te, dozvoli mi da te pozovem na ručak? Lepo te molim.«

»Ručak je«, primetila sam, »tek za četiri, pet sati.«

»Ne bi mi smetalo da čekam, ako nemaš ništa protiv.«

»Jesu li te oni poslali da paziš na mene?«

»Naravno da nisu. Kakvo zlo bi mogla da nam naneseš, a da i sebe ne umešaš?«

»Zbog vas sam izgubila brata«, rekoh. »Zbog vas su ga izgubili i moji roditelji. Zauvek.«

»Mislim, Jalin, da ste ga vi izgubili još veoma davno. Ali ne misli o njemu kao o nekom ko je nestao. Zapamti, jednog dana će ga slaviti kao heroja.«

»Heroja — čega?«

»Saznanja o tome zašto su stvari onakve kakve jesu.«

»I kako da ih promenimo?«

Haso nije odgovorio ništa.

»Biće tako usamljen«, nastavila sam. »Potpuni stranac; različiti običaji; moraće stalno da se krije i pretvara...«

»Ne mora da znači. On je, u krajnjoj liniji, muškarac. Ko može da kaže da ga neće dočekati i s dobrodošlicom? Čim bude proverio sve one izmišljotine o toj zemlji. A što se tiče usamljenosti, možda je on oduvek bio otuđen... No, ti znaš, tamo gde prođe jedan čovek, može i drugi.«

»Je li to, onda, prava svrha svega? Iseljavanje?«

»Ma hajde! Gnjuračka odela nisu baš jeftina, niti se do njih lako dolazi. Zašto si tako smrknuta? Trebalo bi da slavimo. Prvi put u istoriji desilo se nešto novo. Mi sad, čak, znamo i dubinu crne struje. Kladim se da to ne zna ni tvoja sopstvena gilda.«

»Nemam komentar, Haso.«

»Nisam ni tražio. Hajde da prestanemo da se prepiremo. Jalin, ti mi se DOPADAŠ. Onih nekoliko beznačajnih pitanja, koje sam ti pre godinu dana postavio, tada su za mene bila manje važna. Ako ne i nevažna. Podsećam te da si, u stvari, TI tražila...«

»Hm.«

Zatim smo nastavili da zajedno silazimo niz stepenice. Mada smo sve vreme zajedno bili u gradu, a i zajedno se vratili na Šiljak, veoma sam pazila da ne zaplovim u pravcu NJEGOVOG ličnog pristaništa. Dodaću, istine radi, u poslednje vreme uopšte nisam uzimala »sigumicu«.

I narednog dana praskozorje je bilo lepo i jasno, kao i obično u ovo doba godine, mada se kasnije moglo naoblačiti.

Ponovo je zableskalo svetlo sa istog mesta.

Poruka je glasila:

USPOSTAVIO KONTAKT. USAMLJENA ŽENA SKUPLJALA DRVA. PRETVARAO SE DA SAM PUTNIK IZDALEKA. PITAO ZA CRNU MRLJU IZVAN GRADA. NEDAVNO SPALJENA OBOŽAVATELJKA REKE. MAJKA SE GOLA KUPALA U RECI. SPALJENA. ĆERKA KASNIJE POLUDELA. ISPITIVANA. TAKOĐE SPALJENA. KO URADIO? BRATSTVO. PITANJE? SINOVI ADAMA. ZAŠTO? NESHVATANJE. PONOVO PITANJE. REKA NAVOD SOTONA KRAJ NAVODA. SOTONA PITANJE ŽENA UZNEMIRENA. POKUŠALA DA POBEGNE. ZADRŽAO JE. REKAO DA SAM ADAMOV SIN. NA ZADATKU. DA ĆUTI. ISTO VREME SUTRA. KRAJ.

»I, šta je Sotona?« upitao je Haso, izražavajući zajedničko čudenje. »A ko je Adam?«

»Možda je Sotona, pogrešno od 'stonoga'?« predložila sam. »Jer je crna struja kao stonoga...«

Jozef je klimnuo glavom. »Moguće. A možda reč Adam ima negativan predmetak kao, na prmer, u rečima: 'abortus' i 'apatija', a deo 'dam' označava ženskog roditelja? Što bi moglo da znači: 'Sinovi bez majke'.

»Takvih s ove strane ima prilično«, prokomentarisao je Haso, pomalo kiselo.

»Da li si ti jedan od njih?« Oštro sam upitala. »Da li je tvoja majka bila žena reke?«

»A? Oh, ne. Uopšte nije. Molim te, nemoj donositi toliko zaključaka o meni. Mislio sam da smo juče sve raščistili. Možda ne baš SVE...«

»U redu, u redu. Izvini. I tako, gde smo, trenutno, s tim Sotonom i Adamom?«

»Odgovor je sledeći«, reče Jozef, »znamo mnogo više nego ikada ranije. A znamo i da neke žene tamo preko obozavaju reku, kao da je Bog.«

»Verovatno iz očajanja.«

»Možda je ona«, nastavio je,»ZAISTA Bog. U smislu veoma moćnog, ali prilično nezainteresovanog bića. Ono, možda, ima mnogo zanimljivije stvari o kojima razmišlja umesto o nama...« Naslonio se na zaštitnu ogradu posmatrajući predeo oko Verina. »Plodno je mesto ovaj naš kraj, zar ne? Celu jednu stranu blokira pustinja. Litice zatvaraju jedan, a divlji okean drugi kraj. Prilično liči«, nasmejao se, »na mraviju koloniju u nekoj ogromnoj udolini. Bilo bi zanimljivo posmatrati dve odvojene kolonije mrava kako se razvijaju. Razdvojene staklenim zidom po sredini... Priznajem, naravno, ogromnu razliku izmedu mrava i ljudi.«

»Na šta ciljaš?« upitala sam ga.

»Samo na to, da, ako ovde imamo Boga — ili Boginju — izgleda da se ona ne pretrže od brige oko toga što njene obožavateljke žive spaljuju... Možda bi bilo protivno pravilima njene igre da se umeša?« Jozef je oklevao. »Naravno, ako se radi o višem biću, ljudi ne mogu očekivati da ga razumeju — pa čak ni da dokažu da to JESTE više biće. Isto onoliko koliko se jedan mrav može nadati da će razumeti čoveka, a ipak provodi mnogo vremena puzeći po njemu od glave do stopala. U tom slučaju, za nas bi i sama SUMNJA da je to tako bila posebno tragična — jer mrav ne bi tako nešto posumnjao ni za milion godina.«

Haso je izgledao nestrpljiv i pokušao da ga prekine.

Jozef samo povisi glas: »Da, bićemo svesni postojanja misterije — kada budemo hteli da obratimo pažnju na nju — a nikada nećemo moći da je rešimo. Isto tako tajnu celog univerzuma, zvezdanog prostora i samih zvezda. ZAŠTO postoje? KAKO postoje? Mi u njima živimo i od njih smo načinjeni, a ništa ne znamo o njima. Ako bismo uspeli da rešimo tajnu reke, možda bi sledeća bila tajna postojanja?«

»Za ime Boga, jedno po jedno« umešao se Haso. »Mi istražujemo drugu obalu.«

»A zašto postoji druga obala, toliko različita od naše? Ja se ponekad, zaista, pitam kako može postojati čovek koji beskrupulozno izigrava Boga drugom čoveku?«

»Misliš na one Adamove Sinove? Ono bratstvo?«

»Nikako. Pitao sam se, da li je crna struja potpuno prirodna?«

Morala sam da se nasmejem. Nijedan od ovih muškaraca nije imao ni pojma o pravoj svrsi reke. Ona, možda, i jeste bila živo biće, ili bar jedan njegov deo: pipak, kičma, krvotok ili šta drugo — ali da bude VEŠTAČKA stvar? Oh, ne.

Stari mangup mi se nasmešio, neuvređen, i zaklimao glavom. »Tačno!« Uzviknuo je. Tačno. U pravu si što se smeješ. To je mnogo, mnogo bolje nego da je reka tuđa Boginja, bolje nego da je delo muškaraca sličnih Bogovima. Ili ŽENA sličnih Bogovima.«

Zatim smo sišli u trpezariju na doručak od kuvanih jaja, hleba i vrelog mirisnog mleka.

»Možda Jozef ima pravo«, reče Haso s kojim sam se srela idući ka stepenicama, »Danas idem dole u staklare i brusačke radionice. Hoćeš sa mnom?«

»Zašto ideš?«

»Prvi šlem je funkcionisao bez greške, zar ne? Stoga je jedino pametno da imamo pri ruci još jedan. Za svaki slučaj.«

»A u čemu je to Jozef bio u pravu?« upitala sam ga.

»U onome: žene slične bogovima... Pretpostavimo da je to tako, nije li neka stara, mudra zapovednica gilde mogla da nanjuši istinu?«

Da, mogla je. Ako pretpostavimo. Ali, kad se setim svog posvećivanja na RUMENOM PRASETU, mislim da nije. Ukoliko zapovednica RUMENOG PRASETA nije znala vrlo malo, a brinula još manje...

»Zašto pitaš mene?« rekoh veselo. »Ne može se reći da sam ja zapovednica gilde.«

»Ko zna? Jednog dana, Jalin, jednog dana...«

Na našem putu prema staklarama stigla nas je kiša i potpuno promočila gaseći, istovremeno, prašinu koja je curila iz pukotina u zemlji. To medutim, nije bilo važno kada smo, konačno, stigli do peščanih jama s njihovim fabričkim zgradama u kojima su se nalazile staklarske peći. Za kratko vreme oboje smo bili suvi i hrskavi kao biskviti. Dok je Haso završavao svoj posao oko ugovaranja novog gnjuračkog šlema po specijalnoj narudžbi — i to ne naročito diskretno — ja sam razgledala fabriku zavirujući u staklarske lonce i kalupe, ognjišta i duvače stakla, koji su, goli do pojasa, dizali svoje duvaljke kao fanfare. Na kraju sam otišla u brusionicu gde se obavljao mnogo delikatniji posao. Vreme je brzo prolazilo.

Oko jedan sat vratili smo se u grad po lepom vremenu, pošto su kišni oblaci prošli uzvodno, a sunce ponovo sinulo.

Ugasili smo žed i napunili stomake ukusnim palačinkama u jednoj krčmi pod venjakom za koju nisam znala.

Kasnije, sanjivi i tromi, kao da smo vodili ljubav, peli smo se natrag spiralnim stepenicama, zastajkujući svakih pedesetak koraka. Nisam znala šta Haso ima na umu, ali ja lično nisam osećala ništa.

Kada smo drugi put zavili oko Šiljka i bili već visoko iznad krovova Verina, ugledala sam slabe odbleske svetlosti s dalje obale reke. Baš kada sam ga pokazala Hasu, signal se ugasio.

»Nešto nije u redu. Hajde!«

Ostatak puta smo pretrčali i kada smo stigli, osetila sam probadanje ispod rebara.

Platforma je žamorila.

Čim nas je Jozef primetio požurio nam je u susret ozbiljnog lica, mašući primljenom porukom. Gurnuo mi je list papira u sake.

»Sve je tu. Prekinuo je u pola reči.«

Čitala sam:

MUŠKARCI ME PROGONE. OPKOLJEN. ŽE...

Ne razmišljajući, zgužvala sam papir, kao da će tako poruka nestati. Jozef je blago uzeo ispisan list iz moje šake, ispravio ga i dodao nekome da ga sačuva. Da se zavede u arhivi, naravno. Zatim me je obgrlio oko ramena.

Prošla su tri dana. Bili su to dani moje lude nade: nade da će uskoro da zableska nova poruka, da će se Kapsi pohvaliti kako mu je dobro i kako živi kao bubreg u loju s ljudima tamo preko.

A trećeg dana predveče, na onom mestu izvan grada gde je već dva puta gore-la vatra, još jednom se okupila gomila majušnih ljudi, kroz čiju su sredinu prošla ko-lica. Nešto crno je skinuto sa kolica koja su vozila na gubilište. Nešto mlitavo i bez kostiju, kao džak kukuruza. Uskoro je lomača buktala i dizao se mastan dim.

MOGLA je to da bude i neka žena, mogla je...

Ali znala sam da nije.

Šta li su drugo mogli da rade ti Adamovi Sinovi tokom tri prethodna dana, ne-go da užasno muče Kapsija, zbog informacija?

Već sledeće večeri, ukrcala sam se na brik DRAGI PAS, koji je plovio za Pekavar i kući. Nisam imala pojma šta ću reći Majci i Ocu. I dok sam išla poznatom, prašnjavom stazom prema našim vratima, nisam još uvek bila donela nikakvu odluku. Uprkos mojim očekivanjima i svim mojim putovanjima, staza nije izgledala ni kraća, ni uža pa, čak ni prašnjavija nego što je uvek bila. Pekavar je bio isti kao i uvek. Svet se ne menja više no reka; ona teče, a ipak ostaje ista.

Zalupala sam zvekirom na vratima umesto da jednostavno udem unutra i vi-knem: »Vratila sam se.« I tim izborom sam samu sebe učinila strancem.

Vrata je otvorila Majka, a ja sam je zbunjeno gledala jer je i ona postala stra-nac. Telo joj je promenilo oblik: bila je vidno trudna.

Prva pomisao mi je bila: znači već je nadoknadila Kapsija. A druga: nadokna-dila nas je OBOJE. I treća, tužna i uplašena misao bila je: ona ima već četrdeset, um-reće, suviše je kasno za još jedno dete.

Međutim, ona je tamo stajala, mlada i rumena, s lažnom svežinom trudnoće na sebi...

Kako je iko mogao da vrati časovnik na ovaj način? Dvadeset godina unatrag, ka nekom drugom detinjstvu i školskim danima? Istina o časovniku je u tome što se njegova mala kazaljka neumoljivo kreće sve dalje i dalje, dok se u jednom trenutku iznenada ne vrati na sam početak, na onaj isti sat iz prošlosti.

»Zdravo, Majko«. Pažljivo sam je zagrlila, ali ona, izgleda, nije imala nikakvog straha jer me umalo nije ugušila stežući me (da li su Adamovi Sinovi oborili Kapsija nečim teškim? Da li su koristili usijane mašice i konopce da povade njegove kosti iz zglobova?)

I tada mi je sinulo kako da joj kažem. Da li je to bila kukavička odluka — ili možda hrabra, svu njenu težinu morala sam sama da podnesem.

Sada, kada je trudna, nikako ne mogu da joj kažem da je Kapsi upravo živ spaljen, preko, na drugoj obali. Ne sada. Šok bi mogao da dovede do pobačaja, pa bi mi na savesti bile dve smrti i dvostruki bol za njima. REĆI ĆU Majci, naravno, ali ne baš sada — ne do moje sledeće posete, za koju ću se postarati da bude mnogo kasnije pošto se beba rodi. A svoj teret nisam mogla da prebacim na Oca.

I sve to vreme, neki deo mene je pitao: koliko su joj Kapsi i Jalin IKADA znači-li, ili, čak, njima oboma? Ili je Majka, u stvari, uvek brinula samo o sebi?

Kako je čudno ovo njeno kasno, drugo, materinstvo. Zbog toga sam se osećala izgubljenom i usamljenom.

»Posetila sam Kapsija u Verinu«, rekla sam raspoloženo. »Upravo smo Zajed-no

proveli nedelju dana«.

»Zaista? Moras mi sve ispričati o njemu«. Majka se nasmejala. »Mlada bitan-ga. Tako pobeći od kuće. Skoro isto toliko drsko koliko i ti... A zašto stojimo ovde, na vratima, kao stranci?«

I tako sam, posle godinu dana odsustva, ušla u svoj dom, koji više nije bio moj dom, već dom nerođenog deteta koje me nikada neće smatrati sestrom nego samo još jednim odraslim članom porodice, nekom vrštom tetke ili rođake iz trećeg kolena, koja je, uglavnom, odsutna.

Otišla sam pošto sam se manje od nedelju dana mučila po Pekavaru, i ukrcala se na škunu HITRA GUSKA koja je plovila na jug, odlučivši da ostanem na tom brodu bar jednu ili dve godine, kao da je njegova posada bila moja prava porodica. Takođe sam odlučila da na njemu postanem besprekorna žena reke i tako donekle ispravim svoje greške iz Verina.

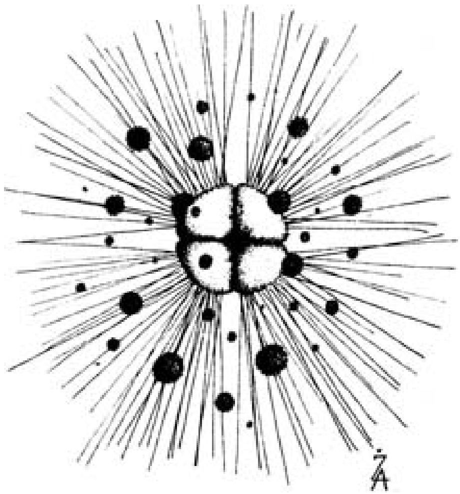
Mislim da sam u tome uspela, i to prerano, jer sam te godine, daleko na jugu, u vlažnim i zagušljivim tropima, dobila poziv od svoje gilde da budem dobrovoljac za putovanje u crnu struju, za novogodišnje veče.

(nastavak u sledećem broju)

ALEF 15

NASLOVNA NOVELA PETNAESTOG »ALEFA« BIĆE »CARSKA ZVEZDA« SEMJUELA DILEJNIJA, A OD PRIČA POSEBNO IZDVAJAMO: »TANGENTE« GREGA BEARA, DOBITNIK NAGRADE NEBULA PRE DVE GODINE, »POSTANAK« KLAJVA SINKLERA I »LJUBAVI PURPURNE DAME« ANĐELE KARTER. TAKOĐE, BIĆE UVRŠTENE I DVE PRICE DOMAĆIH AUTORA: VERA IVOSIĆ—SANTO I BORIVOJE TODOROVIĆ.

Cena pojedinačnog primerka 11.000 dinara. Godišnja pretplata: 132.000 dinara. Polugodišnja pretplata: 66.000 dinara. Godišnja pretplata za inostranstvo: 39 DM, 270 Asch, 32 Sfr, 128 FF, 134 Skr, 31 USA $, 42 A $ i 42 C $

Dinarska pretplata uplaćuje se opštom uplatnicom na žiro-račun: 65700—603—6350 — NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, Novi Sad, sa naznakom »za Alef«.

Pretplate za inostranstvo uplaćuju se na devizni račun NIŠRO »Dnevnik«, Radna zajednica zajedničkih službi: 25730—421—8049882, takođe sa naznakom »za Alef«.

Cena oglasnog prostora za crnobelu stranu iznosi 540.000 dinara, za unutrašnje strane korica 600.000 i za poslednju, spoljnju stranu — 750.000 dinara.

ALEF - SCIENCE FICTION MAGAZIN • Izdavač: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, 21000 Novi Sad, Bulevar 23. oktobra 31 • Direktor NIŠRO »Dnevnik«: JOVAN SMEDEREVAC • Rukovodilac OOUR Izdavačka delatnost: ILIJA VOJNOVIĆ • Glavni i odgovorni urednik OOUR Izdavačka delatnost: TODOR ĐURIĆ • Sekretar Redakcije: ZDENKA KARABASIL • Korektor: SAVA MALEŠEVIĆ •Štampa: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Štamparija

GOVORNIK ZA MRTVE

Orson Skot Kard

YU ISSN 0353-1465

9 770353 146069